PROIECTUL EDUCAȚIONAL INTERJUDEȚEAN

„A FOST ODATĂ...”

BRAȘOV 2015 - 2016

COORDONATOR: IANCĂU RALUCA

❖ ***Îndrumător al colectivului de redacţie***:

Prof. Raluca-Nicoleta Iancău

❖ ***Tehnoredactor***:

Prof. Diana-Nicoleta Bărbat

❖ ***Colectivul de redacţie:***

Prof. Raluca Nicoleta Iancău

Prof. Ionela Măciucă

Prof. Diana Nicoleta Bărbat

Prof. Alina Tudor

Prof. Adela Marina

Prof. Adriana Racu

Prof. Adelina Dumitrescu

Prof. Daniela Vasile

Autorii poartă întreaga răspundere asupra originalităţii materialelor publicate şi a indicării surselor bibliografice utilizate.

❖ ***Parteneri:***

- *Colegiul Naţional de Informatică „Grigore Moisil” Braşov*
- *Facultatea de Litere, Universitatea „Transilvania” Braşov*
- *Biblioteca Judeţeană „George Bariţiu”*
- *Filiala pentru Copii şi Tineret Braşov*
- *Inspectoratul Şcolar al Judeţului Braşov*

ISSN 2537 - 2718 ISSN-L 2537 - 270X

CUPRINS

O INCURSIUNE ÎN TRECUT 11
PROF. RALUCA IANCĂU
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

SECŢIUNEA SIMPOZION CADRE DIDACTICE..... 12

OBICEIUL PEŢITULUI ÎN LOCALITATEA SĂBĂOANI, JUDEŢUL NEAMŢ 12

PROF. ANTOCI GENOVEVA/ BIB./PROF.DOC. POPA IULIANA
LICEUL TEORETIC „VASILE ALECSANDRI“ SĂBĂOANI-NEAMȚ

TRADIŢII ŞI OBICEIURI VERSUS TINERII 14

PROF. ARON ADINA OTILIA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1, LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

VEŞNICIA UNOR CLIPE..... 16

PROF. BĂLAN ALINA
COLEGIUL TEHNIC „TOMA N. SOCOLESCU” PLOIEȘTI, JUDEȚUL PRAHOVA

FOLCLORUL ÎN SUFLET DE COPIL..... 18

PROF. BONCEA NICULINA MARIA
GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT „ZÂNA ZORILOR” CLUJ NAPOCA, JUD. CLUJ

SUNT MÂNDRU CĂ SUNT ROMÂN!..... 20

PROF. ÎNV. PRIMAR CARAMALAU EUGENIA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „MIRCEA CEL BĂTRÂN”, PITEȘTI - ARGEȘ

„LUMINA DE ZORI“ A COLINDELOR ÎN IMAGINARUL BLAGIAN..... 23

PROF. DR. CĂLIN CRISTINA-MAGDALENA

HRUBELE BRĂILEI 25

PROF. CHIRU ARGENTINA, PROF. LILOF ANCA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

OBICEIURI ŞI TRADIŢII DIN DOBROGEA..... 28

PROF. ITINERANT ȘI DE SPRIJIN CHISAR ELENA
CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI DE ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ, JUD. CONSTANȚA

VALORIFICAREA TRADIŢIILOR DOBROGENE..... 30

ÎNV. CIOLACU AURELIA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.8, CONSTANȚA

LA CHANDELEUR-FETE DES CHANDELLES OU DES CREPES?

ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI – SĂRBĂTOAREA LUMÂNĂRILOR SAU A CLĂTITELOR?..... 32

PROF. CLINCIU ALINA LAURA
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

ŞEZĂTOAREA..... 35

PROF. CORODEANU MARINELA ALEXANDRINA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

A FOST ODATĂ CA NICIODATA… UN CĂLUȘAR 36

PROF. FLITAN ALINA DIANA
SCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 ROVINARI, GORJ

FOLCLORUL ÎN COMUNA CORBII MARI, JUDEȚUL DÂMBOVIȚA 38

PROF. GRINDEI MIOARA IOANA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ CORBII MARI / ȘCOALA GIMNAZIALĂ PETREȘTI - CORBII MARI

TRĂIREA POPULARĂ REFLECTATĂ PRIN CRUCE, ÎN ROMANUL LUI REBREANU 40

PROF. IANCU IONUȚ
COLEGIUL TEHNIC „ION D. LĂZĂRESCU” CUGIR, JUDEȚUL ALBA

MAGIA CRĂCIUNULUI 42

PROF. LEUCUȚA LAVINIA–SORINA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ HĂȘMAȘ, JUDEȚUL ARAD

OPȚIONALUL „FOLCLOR LITERAR ROMÂNESC”, UN REAL SUCCES 43

PROF. DR. MAIER ARNOLD
COLEGIUL NAȚIONAL „KOLCSEY FERENC” SATU MARE

TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE ROMÂNE REFLECTATE ÎN SERBĂRI 45

EDUCATOARE MUREȘAN MARIA
GRĂDINIȚA „ZÂNA ZORILOR”, CLUJ-NAPOCA

CALOIENII – O TRADIȚIE LA MALUL MĂRII 47

PROF. OPRIȘAN VIOLETA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, NR.8, CONSTANȚA

PE URMELE STRĂMOIȘILOR. POVESTE FĂRĂ DE SFÂRȘIT 48

PROF. RĂȚOIU ELENA, PROF. PREDA MARIA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, COMUNA FILIPEȘTII DE TÎRG

VEȘNICIA S-A NĂSCUT LA SAT 50

PROF. ÎNV. PRIMAR STOICA MIHAELA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „CONSTANTIN BRÂNCOVEANU” VASILAȚI, JUD. CĂLĂRAȘI

LEGENDA TOPONIMICĂ 52

ZAHARIA NICOLETA - ȘCOALA GIMNAZIALĂ, SAT SLON, COMUNA CERAȘU
VASILE DANIELA - ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1, MIZIL, JUDEȚUL PRAHOVA

SECȚIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR, ELEVI CLASELE III - XII 56

***LOCUL I* 56**

NUNTA DIN ARDEAL 56

CULES DE BÎRSAN ANDREEA
LOCALITATEA ALBA IULIA, JUDEȚUL ALBA

LEGENDE CU FANTOME LA CASTELUL TELEKI DIN OCNA MUREȘ 58

ELEV: BLAGA GEORGIANA
COLEGIUL ECONOMIC „D. P. M.” ALBA IULIA

FAGUL ÎMPĂRATULUI DE PE VALEA ARIEȘULUI 59

CULES DE BUSTAN LOREDANA

SAT MUNCELU, BAIA DE ARIEȘ, JUDEȚUL ALBA

STRIGĂTURI DE NUNTĂ 60

CULES DE CĂPÎLNAR CLAUDIA MARIA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ... NOAPTEA LUI ANDREI 61

CULES DE CĂRĂMIDĂ ANDRA
SCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 ROVINARI, JUDEȚUL GORJ

OBICEIURI DE NUNTĂ ÎN TRANSILVANIA 63

CULES DE CHIRIAC CAMELIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN”, ALBA IULIA

CALOIENII 66

CULES DE DOBRILĂ LEONARD STELIAN
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

STRIGĂTURI 67

CULES DE DRAGOȘ DENISA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ HĂȘMAȘ, JUD. ARAD

NOAPTEA DE SÂNZIENE 69

CULES DE FĂGET LARISA PAULA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN”

CALOIANUL 71

CULES DE GIOROC COSMINA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

OBICEIURI DE NUNTĂ 73

CULES DE JULESCU ANAMARIA NICOLETA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

LIȚA ŞI SIVA 76

CULES DE NEGOIȚĂ IULIAN
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

LEGENDA IZVORULUI TĂMĂDUIRII DIN BRĂILA 77

CULES DE OMOGEANU LORENA, CRISTEA NICOLETA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

DOINĂ 79

CULES DE PANĂ ALEXANDRA
COLEGIUL TEHNIC „TOMA N.SOCOLESCU” PLOIEȘTI, JUDEȚUL PRAHOVA

LEGENDA SATULUI PETREŞTI – CORBII MARI 81

CULES DE PAVELESCU FLORIN
ȘCOALA GIMNAZIALĂ PETREȘTI - CORBII MARI, JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

PEŢITUL MIRESEI 82

CULES DE RĂBULEA ANA - ADRIANA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

CHEMAREA LA NUNTĂ 83

CULES DE RĂBULEA IULIA ANDREEA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

„KERWEI“ - O TRADIȚIE ȘVĂBEASCĂ DIN SĂTMAR 86

CULES DE SÁROSI MÁTÉ
COLEGIUL NAȚIONAL „KÖLCSEY FERENC” SATU MARE

CUTIA DIN PĂDURILE MERETEULUI VA FI DESCOPERITĂ 87

CULES DE SIMINA ALEXANDRU
COLEGIUL TEHNIC „ION D. LĂZARESCU” CUGIR, JUDEȚUL ALBA

POIANA DRAGOSTEI 89

CULES DE STOICA MĂDĂLINA ANDREEA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA, JUDEȚUL ALBA

SÂNJORJU 90

CULES DE ȘANDRU MARIA CĂTĂLINA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

EROI DE BALADĂ 91

CULES DE VĂCĂREANU ȘTEFANIA
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

LOCUL II **..... 92**

LEGENDA SATULUI CORBII MARI 92

CULES DE DRĂGAN MARIA NICOLETA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ CORBII MARI

LEGENDE CU PRIVIRE LA SATUL CORBII MARI 93

CULES DE ENE CRISTIAN DUMITRU
ȘCOALA GIMNAZIALĂ CORBII MARI

„COLĂCEII”, „PIȚĂRĂII” 94

CULES DE HADA ANA MARIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

MEȘTEȘUGURI TRADIȚIONALE 95

CULES DE HANCHEȘ OTILIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN”, ALBA-IULIA, JUDEȚUL ALBA

NOAPTEA PRICOLICILOR 101

CULES DE IVAN SEBASTIAN ALEXANDRU
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

HODAIȚA 102

CULES DE JOSAN DIANDRA LIANA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

STRIGĂT DE NUNTĂ 103

CULES DE MAREȘ LARISA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

LITERATURA POPULARĂ 104

CULES DE MIHAI RALUCA
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

SCOSUL FETELOR LA JOC - TRADIȚIE DIN POIANA MĂRULUI..... 105

ELEV: POPA IULIAN
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ GR. MOISIL BRAŞOV

CIURLAILEASA..... 106

CULES DE RĂILEANU ALINA FLORENTINA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ... SÂNZIENELE..... 107

CULES DE SĂRĂCIN ADELINA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 ROVINARI, JUDEȚUL GORJ

FĂŞANGII DE LA CETEA..... 108

CULES DE SENEŞAN DENIS
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

STRIGĂTURI..... 110

CULES DE ŞUIBEA ADINA, IACŞA ANDREEA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA, JUDEȚUL ALBA

TRADIŢII ÎN SATUL RIMETEA 112

CULES DE ȚĂRAN LARISA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARTIAN” ALBA IULIA

BALADA LUI COROI 113

CULES DE VICIRIUC GABRIEL
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU” FLĂMÂNZI, JUDEȚUL BOTOŞANI

LOCUL III..... 116

COMANDA URSULUI..... 116

CULES DE ABABEI GEORGE TIBERIU
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

CAPRA 117

CULES DE ALEXANDRU VLAD
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

URSUL..... 119

CULES DE AMĂRIEI ANDREI
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU” – FLĂMÂNZI, JUDEȚUL BOTOŞANI

STRIGĂTURI LA NUNTĂ..... 120

CULES DE ANDREI VIOLETA IULIANA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

EROZIA..... 120

CULEASĂ DE BĂLAN GEORGIAN
COLEGIUL ECONOMIC ”ION GHICA” BRĂILA

STRIGAREA LA CAPRĂ 122

CULES DE BAMBOI DIANA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

DRICHEA, INELUŞUL, MĂGĂRUŞUL, CURELUŞA, NUIELUŞA 122

CULES DE BICOIU RALUCA VILIANA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

CAPRA 123

CULES DE CALCAN CRISTI VALENTIN
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

IGNATUL 124

CULES DE CUCERZAN ANA MARIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN”

PORTUL POPULAR, OBICEIURI, TRADIŢII ŞI MEŞTEŞUGURI DIN ŢARA SECAŞELOR 127

CULES DE GOANGĂ LIDIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN”, ALBA IULIA

PLUGUŞORUL 129

CULES DE GUJA GHEORGHE
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU”

AH! MON BEAU CHÂTEAU! (DANSE EN CERCLE) 131

HERMENEANU ALEXANDRA
CLASA A XII-A E, COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ GR. MOISIL BRAȘOV

LEGENDA VĂII CERGĂULUI ŞI A MOVILEI CUJBEI 132

CULES DE IVAN ADRIANA NICOLETA
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU”, OLTENIȚA, JUD. CĂLĂRAȘI

LEGENDA HAIDUCILOR ILIE, BELIGA ȘI TOADER 135

CULES DE MICLEA ANDREEA
COLEGIUL TEHNIC ION D. LĂZARESCU

TOTUMBLÂNDU 136

CULES DE PÎRLOG SILVIU
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

TÂRGUL DE FETE DE PE MUNTELE GĂINA 137

CULES DE PANȚA ROXANA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

URSUL 139

CULES DE PETCU ANDREEA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, NR.1 LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

SPIRITUALITATE ROMÂNEASCĂ 140

CULES DE POPA MONICA, FLORESCU MEDEEA
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

STRIGĂTURI **142**

CULES DE PURICE GEORGIANA - NICOLETA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ HĂȘMAȘ, JUDEȚUL ARAD

OBICEIURI DE SĂRBĂTORI **143**

CULES DE RAD IOAN GEORGE, SAB
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

SĂRĂCIA **145**

CULES DE RUSU NARCISA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

LEGENDA DEALULUI BECA **146**

CULES DE TOLAS ALEXANDRU MARIAN
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

SRIGĂTURI DE NUNTĂ **147**

CULES DE TOMA ALEXANDRU
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

MENȚIUNE **148**

PIȚĂRATUL **148**

CULES DE ADAM ANDA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU

LEGENDA VĂII BABA ANA **148**

CULES DE DÂRĂ ELENA
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU”, OLTENIȚA, JUD. CĂLĂRAȘI

LE COSTUME PROVENÇAL TRADITIONNEL **150**

ELEV FARAMA CATALIN
CLASA A XII-A E, COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ GR. MOISIL BRAȘOV

STRIGĂTURA DE HODAIȚĂ **151**

CULES DE IACȘA TĂNASE ȘEFAN
ȘCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

TRADIȚII ȘI OBICEIURI **152**

CULES DE LĂPĂDUȘ ANDREEA MARCELA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

ÎMPĂRĂȚIA DE GHEAȚĂ - BASM **153**

CULES DE MÂNDREAN COSMIN, MACAVEI GEORGE
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

ORALITATEA **154**

CULES DE MUNTEAN RALUCA
COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „GR. MOISIL” BRAȘOV

ÎMPLETITUL PAPUREI **156**

CULES DE NICULA ANDREEA DIANA
ȘCOALA GIMNAZIALA „DECEBAL”,CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

SBURĂTORUL 157

CULES DE PAVEL NAOMI, DOBRESCU LARISA MARIA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

DATINI ŞI OBICEIURI DE ANUL NOU 158

CULES DE PATACĂ PAVEL - COSMIN
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU”, FLĂMÂNZI, JUDEȚUL BOTOŞANI

TRADIŢII ŞI OBICEIURI ALE ROMÂNILOR 159

CULES DE POPA SERGIU DARIUS
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

LĂSATA SECULUI 160

CULES DE ROFF EMANUELA ESTERA
COLEGIUL ECONOMIC „DIONISIE POP MARȚIAN” ALBA IULIA

CÂNTECUL LUI TERENTE 163

CULES DE RUSU NARCISA
COLEGIUL ECONOMIC „ION GHICA” BRĂILA

ÎNTÂLNIREA CELOR CARE SE PLAC 164

CULES DE ŞANDRU DENISA LĂCRĂMIOARA
ŞCOALA GIMNAZIALA „DECEBAL” CRICAU, JUDEȚUL ALBA

NUNTA 164

CULES DE ŞANDRU ILIE ŞEFAN
ŞCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

ROŞITUL OUĂLOR 166

CULES DE ŞOPTIREAN IOANA
ŞCOALA GIMNAZIALĂ „DECEBAL” CRICĂU, JUDEȚUL ALBA

DIN LEGENDELE SATULUI LEGENDA PEŞTERII HOŢULUI 166

CULES DE TOMA BIANCA
ŞCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 LIVEZI, JUDEȚUL BACĂU

OBICEIURI DE CRĂCIUN 167

CULES DE VORNICU DELIA
LICEUL TEHNOLOGIC „NICOLAE BĂLCESCU” FLĂMÂNZI, JUDEȚUL BOTOŞANI

O INCURSIUNE ÎN TRECUT

Prof. Raluca Iancău
Colegiul Național de Informatică „Gr. Moisil” Braşov

Literatura populară este o componentă esenţială a folclorului românesc însumand totalitatea creaţiilor înţelepciunii poporului nostru (creaţii artistice, literare, muzicale, plastice, obiceiuri şi a tradiţii populare), transmise prin cuvânt, sunet, culoare şi practici din generaţie în generaţie. Folclorul face parte integrantă din cultura naţională şi defineşte spiritualitatea unui popor. Cunoştinţele culturale sunt esenţiale pentru dezvoltarea personală a copiilor, a adolescenţilor şi a adulţilor tineri şi, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr şi trebuie privită ca unul dintre aspectele esenţiale ale educaţiei acestora. Descoperind obiceiuri şi tradiţii, copiilor li se dezvoltă gusturile autentice, imaginile, valorile morale, spirituale şi artistice, specifice zonei din care provin şi li se deschide dorinţa spre conservarea şi promovarea acestora. Folclorul constituie una din principalele metode de educare culturală a elevilor de orice vârstă, printr-o formă plăcută de petrecere a timpului liber.

Proiectul-educaţional interjudetean ***A fost odată...*** urmăreşte reînvierea iubirii pentru folclor, educarea şi instruirea elevilor prin promovarea folclorului local şi a tradiţiilor specifice. Cititorii revistei, finalitate scrisă a proiectului menţionat, sunt invitaţi să păşească în acest spaţiu pentru a retrăi senzaţia cunoaşterii depline şi a satisfacţiei datorate reînnodării relaţiilor cu trecutul. Pătrunzând în spaţiul revistei, cititorii retrăiesc trecutul, căci literatura populară reprezintă oglinda spiritualităţii unui popor, reflectând modul său de a gândi, de a percepe lumea, existenţa în general, specific unei comunităţi.

În paginile revistei ***A fost odată... (Ediţia a III-a)*** este valorificat trecutul, sub toate formele lui. Revista respectă structura proiectului ***A fost odată...***: secţiunea adresată cadrelor didactice în care sunt expuse situaţii reale întâlnite de-a lungul carierei didactice şi secţiunea culegere de folclor (basme, balade, doine, legende, snoave, strigături, colinde, datini, obiceiuri etc.) ce reprezintă tematica unui concurs adresat elevilor claselor III- XIII ai cărui premianţi îşi găsesc lucrările publicate în paginile acestei reviste. Tot aici este menţionat şi clasamentul final al concursului desfăşurat în cadrul proiectului.

Studiile şi reflecţiile cadrelor didactice care şi-au adus contribuţia la desfăşurarea proiectului-educaţional, concurs şi simpozion, ***A fost odată...*** sunt menite să satisfacă cele mai exigente cerinţe ale pasionaţilor de folclor.

Astfel, revista ***A fost odată...*** recreează o lume arhaică ai cărei locuitori sunt elevii şi adulţii pentru care folclorul este un refugiu.

OBICEIUL PEŢITULUI ÎN LOCALITATEA SĂBĂOANI, JUDEŢUL NEAMŢ

Prof. Antoci Genoveva/ bib./prof.doc. Popa Iuliana
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri“ Săbăoani-Neamţ

Satele cu populaţie catolică din Moldova ilustrează prin identitatea românească toate datinile şi obiceiurile străbune păstrate în spaţiul cultural românesc. Conservarea şi transmiterea lor din generaţie în generaţie s-a făcut întotdeauna cu o grijă sporită, tradiţiile şi folclorul bucurându-se şi astăzi de o preţuire unanimă.

Bătrânii satului încearcă, cu un ultim efort, să refacă măcar o parte din ordinea şi echilibrul de odinioară ale obiceiurilor tradiţionale. Tinerii de astăzi trebuie să aprecieze mai mult cultura populară, cu obiceiurile şi tradiţiile ei.

Ernest Bernea afirma că „*satul românesc este cel mai expresiv şi mai bogat document al istoriei neamului. Civilizaţia satului este străveche, originară, plămădită odată cu neamul şi deplin realizată*”[1].

Nunta este un eveniment de cea mai mare însemnătate în viaţa omului, a cărui desfăşurare presupune un complex de obiceiuri. Prin căsătorie, tinerii îşi schimbă statutul lor social, trecând de la faza de fată şi flăcău la aceea de oameni căsătoriţi.

Potrivit mentalităţii tradiţionale, puritatea miresei constituia o garanţie pentru trăinicia căsătoriei ce se înfăptuia. Dacă această stare nu se îndeplinea, în mod inevitabil, relaţiile matrimoniale erau compromise încă de la început. Fecioria fetelor aflate în pragul căsătoriei asigura cele mai bune perspective cuplurilor ce se constituiau, efectul benefic resimţindu-se însă într-un plan mult mai larg al vieţii de familie. Desfăşurarea etică a ceremonialului nupţial era echivalentă cu un act de magie albă ce putea influenţa prosperitatea gospodăriilor din comunitatea rurală.

Pedepsirea incastităţii la Săbăoani, în perioada interbelică se făcea astfel: „*dacă o fată greşea cu un flăcău era adusă în parohie; aici i se punea la gât un jug asemănător celor de la cai şi era legată de un gard. În faţa mulţimii, preotul o biciuia pe fata aplecată în jug ca o altă fată să nu mai cadă în păcat, luând exemplu de la acest caz*”[2].

La originea unor astfel de reacţii violente din partea familiei mirelui şi adesea a întregului sat, se află concepţia arhaică, specifică tuturor comunităţilor tradiţionale, potrivit căreia lipsa de moralitate ori conduita sexuală necuviincioasă periclitează recoltele, puritatea apelor, sănătatea copiilor etc. Adulterul şi imoralitatea fetelor erau deosebit de sever pedepsite la toate popoarele lumii. În situaţiile în care se constata că mireasa nu şi-a păstrat castitatea, biserica intervenea cu acţiuni punitive mai puţin ofensatoare decât cele amintite, dar cu un efect educaţional sporit. Astfel „*fata greşită e pedepsită să steie, pe timpul slujbei, în*

[1] Ernest Bernea, Civilizaţia românească. Ipoteze şi precizări, op. cit., p. 25.
[2] Cf. Alois Moraru, ş. A., Pildeşti - monografie istorică, p. 111

genunchi, fie la uşa bisericii, fie în faţa altarului, cu lumânarea aprinsă în mână”[3].

Ecou al unor etape cutumiare, pedepsirea miresei greşite s-a mai păstrat pe alocuri, în virtutea necesităţii de a se limita cât mai mult cu putinţă asemenea abateri comportamentale. Efectul nu întârzia să apară, pentru că tinerele fete care asistau, măcar o dată, la spectacolul degradant al punerii pe cap a hamurilor rupte sau al purtatului pe grapa întoarsă cu cuiele în sus, evitau cu orice preţ să repete o astfel de experienţă, supusă dezaprobării întregului sat. Căsătoria este prea importantă pentru împlinirea destinului individual, ca să fie abordată cu uşurinţă şi lipsă de maturitate. Legile tradiţionale acţionează spontan şi adesea necruţător în apărarea familiei, privită ca un sâmbure de viaţă cu multiple resorturi personale şi colective.

Reabilitarea fetei, astfel marginalizată, se face prin acceptarea binevoitoare a comunităţii cât şi prin găsirea unui tânăr dispus să o ia de nevastă, cu menţiunea că tatăl fetei trebuia să plătească în acest caz „*o amendă după cum dispune, dar nu mai puţin de 20 de lei*”[4].

Dacă viaţa umană este văzută de creştini ca o realitate sacră şi intangibilă înseamnă că şi femeia, în cazul nostru mireasa, izvorul şi „templul sacru” al vieţii, trebuie să fie pură şi nealterată, fecioară curată atât în sufletul, cât şi în corpul ei. Dacă în fiinţa şi mâinile ei de femeie este încredinţată cea mai mare comoară, viaţa umană, înseamnă că, pe drept, se aşteaptă de la ea un atât de mare respect faţă de puritatea, delicateţea şi gingăşia propriei sale persoane.

Familiile bine închegate, stabile şi realizate, pun mare preţ pe curăţenia spirituală şi fizică a tinerei femei, a viitoarei mirese şi soţii, şi promovează cu responsabilitate această valoare inestimabilă. Iar în cazul în care valoarea purităţii este neglijată ori, mai rău, terfelită, comunitatea nu rămâne indiferentă şi insensibilă, ci intervine sancţionând această atitudine prin dezaprobare şi prin exprimări plastice, înrădăcinate în creaţia folclorică. Atitudinea uşuratică de care dă dovadă o domnişoară, care se lasă prea uşor sedusă şi cucerită de un flăcău, înainte de căsătorie, este observată şi stigmatizată de opinia publică, exprimată prin zicala din folclorul românesc: „*Ieri o fluiera băiatul, azi o fluieră tot satul!*”.

Comunitatea eclezială locală, în care s-a înrădăcinat profund respectul pentru valoarea castităţii şi a fecioriei tinerilor ce se îndreaptă spre căsătorie, apreciază şi recompensează, în cele mai multe cazuri, prin semne evidente, atitudinea corectă a tinerelor care intră în căsătorie cu aureola purităţii spirituale şi fizice. Această realitate s-a observat, până aproape de zilele noastre, prin acceptarea de către autoritatea bisericească a îmbrăcării de către mireasa curată a rochiei albe şi prin refuzul de a primi, în faţa altarului, mireasa greşită îmbrăcată în rochie albă.

Bibliografie:

Bernea, Ernest, „Civilizaţia românească sătească. Ipoteze şi precizări”, Bucureşti, „Ţară şi Neam”, 1944

Ciocan, I. N., „Monografia creştinilor catolici din judeţul Roman”**,** Roman, 1924

Marian, S. Florea, „Nunta la români. Studiu istorico – geografic comparativ”, Editura Grai şi Suflet - Cultura Naţională, Bucureşti, 1995

Moraru, Alois, ş.a., „Pildeşti - monografie istorică”, Ed. Presa Bună, Iaşi, 2002

[3] I. N. Ciocan, Monografia creştinilor catolici din judeţul Roman, p. 41
[4] *Ibidem*, p. 67

TRADIŢII ŞI OBICEIURI VERSUS TINERII

Prof. Aron Adina Otilia
Şcoala Gimnazială Nr.1, Livezi, judeţul Bacău

Dintotdeauna tradiţia şi obiceiurile au fost cele care ţineau unită o comunitate, deoarece acestea erau transmise din generaţie în generaţie, legând sufleteşte oamenii între ei şi ajutându-i să treacă mult mai uşor peste greutăţile vieţii. Tradiţia şi obiceiurile din strămoşi au dus şi la educarea fiilor satului meu, Floreşti, prin admiraţia faţă de creaţia populară a satului tradiţional românesc. Asemenea satelor din jurul său, satul meu natal se poate mândri cu bucuria de a duce mai departe tradiţia străbunilor săi, de a se veseli şi de a comemora fiecare moment din viaţa lui prin diferite obiceiuri, de la cele practicate la sărbători sau cele calendaristice, până la etapele importante din viaţa omului, cum ar fi botezul, nunta sau înmormântarea. Aceste obiceiuri şi tradiţii dau satului un aspect aparte ce pentru străinii, care nimeresc în momentul practicării acestora, sunt o minunăţie.

Obiceiurile de Crăciun sunt cele mai multe şi cele mai frumoase totodată, deoarece ele oferă acestor sărbători de iarnă un farmec aparte. Sărbătorile sunt o reluare a timpului mitic, a timpului sacru când Isus a fost pe pământ, aproape de oameni. Această „*experienţă religioasă a sărbătorii, adică participarea la sacru, le îngăduie oamenilor să trăiască periodic în preajma zeilor*”[5], adică în preajma lui Dumnezeu. „*Reactualizarea aceloraşi întâmplări mitice este speranţa cea mai mare a omului religios, care-şi regăseşte cu fiecare reactualizare şansa de a-şi schimba existenţa, de a o face asemănătoare modelului divin*” [6]. Asemenea sărbătorilor, prin care se recreează Timpul Divin şi obiceiurile sunt o reactualizare a miturilor tradiţionale. Mitul este prezentarea originii şi a evenimentelor primordiale prin care omul a devenit ceea ce este în prezent. De aceea, omul reconstruieşte acele momente în care găseşte o explicaţie a tuturor lucrurilor pe care le-a primit din generaţie în generaţie. Astfel, obiceiurile le putem considera o rememorare a unor mituri sau a unor legende.

Din păcate, cu trecerea anilor se poate observa că aceste frumoase tradiţii şi obiceiuri nu îi mai interesează pe tinerii comunităţii. Este trist acest lucru când observi că ceea ce aşteptai, fiind copil, nu se mai întâmplă si la Crăciunul acesta, când eşti adult. În aceste rânduri mă refer la experienţa mea neplăcută pe care am avut-o la acest Crăciun.

Este vorba de un obicei foarte vechi şi foarte puţin cunoscut prin alte părţi şi anume „Vărguţa”. Acest obicei se practica a patra zi de Crăciun, mai exact pe 28 decembrie, în memoria pruncilor nevinovaţi care au fost ucişi de împăratul Irod. Se foloseşte o vărguţă cu care se loveşte uşor gazda, vărguţa este de măr sau de răchită, mărul reprezintă puritatea şi sănătatea, iar răchita e noua viaţă care se începe în anul următor. Se merge pe la case câte trei-patru copii şi cântau, dar mai mult un cântec strigat, următoarele versuri:

[5] M, Eliade, *Sacrul şi profanul*, Bucureşti, Ed. „Humanitas”, 1995 . p. 70.
[6] *Ibidem*, p.71.

Sfinţi mărunţi,
Sfântul David,
Când vom veni la anul
Să vă găsim voioşi
Şi luminoşi
Ca merii înfloriţi,
Ca perii rumeniţi,
Ca toamna cea bogată,
Ca via cea lucrată,
La anul si la mulţi ani!”

Toate fetele aşteptau băieţii să vină cu vărguţa şi ne puneau mamele să stăm să ne lovească că vom avea noroc tot anul.

Dar anul acesta nu a mai venit nimeni. Am realizat cu dezamăgire că tinerii şi copiii din sat nu ştiu de acest obicei sau îşi amintesc vag de el. Ei nu mai sunt interesaţi să păstreze aceste obiceiuri, nu mai au plăcerea de a mai merge cu colindul, că le este ruşine. Cine este de vină că se pierd aceste obiceiuri? Oare copiii mei mă vor crede când le voi spune că umblam cu colindul, cu sorcova sau cu vărguţa de dimineaţă până noaptea? Ne pierdem uşor-uşor identitatea şi nu putem face nimic, deoarece este ceva mai presus care le tulbură tinerilor minţile cu ideile de modernitate şi mă refer la acestă mass-media care maturizează copilul şi nu îl mai lasă să se bucure de copilăria lui. Ne mor bătrânii care ne-au învăţat şi transmis aceste tradiţii şi obiceiuri frumoase, ne mor şi ne lasă pustiiţi şi orbiţi de tradiţiile altor ţări (Valentine’s Day, Halloween). Tradiţiile noastre se pierd şi tot ceea ce vom mai putea spune cu melancolie, peste câţiva ani buni, va fi „a fost odată...”

Hai să încercăm să schimbăm acest viitor sumbru! Personal, ca profesor, încerc să le transmit elevilor mei aceste tradiţii şi obiceiuri şi uneori mă izbesc de un perete pe care cu greu reuşesc să-l trec. Activităţile legate de tradiţii şi de obiceiuri prind mult mai bine la elevii de clasele a V-a şi a VI-a pe care le îmbrăţişează cu drag, dar cei mai mari sunt mai reticenţi. Totuşi, în urma unui proiect la nivelul şcolii, am reuşit să le dezvolt pasiunea de a căuta şi de a investiga prin satele lor diferite tradiţii, obiceiuri, legende, strigături, etc. Astfel, putem duce mai departe aceste tradiţii care ţin unită o comunitate.

VEŞNICIA UNOR CLIPE

Prof. Bălan Alina
Colegiul Tehnic „Toma N. Socolescu” Ploiești, județul Prahova

Povestea copilăriei mele începe cu „leagănul vieții mele”, cu o mărunțică cetate de basm, o căscioară văruită în alb, animată de prezența unei făpturi de poveste, care îmi amintește, din portrete, de poveștile cu Sfânta Vineri, străjuită strașnic de a ei cățelusă cu dinții de oțel, o căscioară de țară cu minunate vase de lut, de ștergare, de încifrate doine, balade și descântece, de atâtea alte obiecte de artă populară.

Cât dor îmi îneacă glasul amintirii... căci ea a ales să plătească birul firii de multicel... bunica mea, așa cum poate și bunicile voastre, era ea însăși simbolul părții celei mai curate a țării care m-a născut, simbolul bunătății necontrafăcute, al copilăriei, al curățeniei spirituale, al „sufletului românesc” despre care vorbea Blaga cu atâta convingere.

Bunica mea este însăși copilăria mea: copilăria… prima etapă din traseul nostru existențial, perioada în care ne formăm ca oameni, perioada în care ne începem călătoria pe cât de misterioasă, pe atât de provocatoare, incitantă și presărată cu evenimente, viaţa... timpul minunilor, al purității... căci mai târziu, un zeu gelos îți va răpi această ambrozie a ingenuității...

Bunica a plecat într-o lume eternă, după ce a ales ea însăși să se eternizeze prin șase serii de nepoți și strănepoți, strașnici păstrători ai descântecelor toarse la ceas de seară, încă nutriți de sentimentul că ea ne veghează permanent de dincolo, în portul popular rămas în memoria noastră afectivă: un frumos costum împodobit, cu ie ornamentată, formând două șiruri de râuri pe piepţi şi două pe spate,cu altiţe pe umeri, acoperite complet cu motive de broderii compacte, de unde pornesc mânecile, cu fota încreţită, de unde începea alesătura.

Cine era bunica? O zeitate divină, o minune de om, cu poale scrobite şi orbitor de albe, cu riduri adânci săpate în pielea bătută de arşiţele muncilor câmpenești, singura supraviețuitoare după un război crâncen, femeie crescută să fie „roabă”, care nu auzise niciodată de stereotipuri de gen, de politici feministe sau de revendicarea drepturilor femeii... femeia - mamă, Zeiță a Pământului devenit roditor numai sub privirea ei etern-rugătoare.

Bunica Ioana trăia după alte ritmuri ontologice, după profunde ritmuri românești încastrate în matricea firii ei, adânc implântate în ethosul ei zilnic ce apăra idei considerate astăzi novatoare, idei precum libertatea răscumpărată cu sângele sfinților români, martiri ai crezului în noblețe și solidaritate umană.

Moașă comunală, surâzătoare precum Gaia, bunica Ioana lega copiii sătenilor nu numai de o nouă viață aici, pe pământ, ci și de o Românie „schimbată la față”, de o nouă Românie pe care o visa dezbărată de metehnele comunismului, de o Românie - „grădină a Maicii Domnului”, cum ne spunea ea adesea, poate tocmai pentru că era atât de aproape de Modelul matern sacru, de sursa primă a adevăratei feminități și maternități, căreia îi înălța descântece, dar și rugăciuni de mijlocire în fiecare seară, sub ochii vrăjiți ai „asistenței” chicotinde la „Să rămâi curat și luminat/ ca argintul strecurat/ ca Maica Domnului ce te-a lăsat!”

Bunica este chiar garantul veșniciei spiritului românesc, chibzuința sau buna socoteală a „sfatului bătrânesc”, livada cu gust de dulceață de cireșe amare și de nuci verzi… este

lumina din prima zi a nașterii mele ca româncă creștină, căci ei îi datorez intrarea în categoria de „fiică ”a Divinității, prin scrierea pe răbojul conștiinței mele a rugăciunii „Tatăl nostru”, poezia de căpătâi a copilăriei mele, textul sacru încărcat cu semnificații apofatice de mai târziu.

Bunica, „Mama mea cea mare”, făptură de lumină ce poartă chipul MAICII DOMNULUI din picturile lui Nicolae Grigorescu, picturi ce zâmbesc blajin din icoanele ce căptușesc interiorul Mănăstirii Zamfira, unde obișnuia să ne introducă în „lumea cea reală” a îngerilor, rămâne zeitatea simbolică a universului copilăriei mele, marcată de dor și dragoste, de nucul greoi din fața casei bunicilor, tărâm mitologic, un spațiu simbolic, cu legi individuale, cu centru în sine, deținând deplina suveranitate, pe care și-o cedează astăzi numai vara, o dată pe an „vasalilor” săi, strănepoți, „fii rătăcitori” pe alte meleaguri, mânați într-acolo de dorința lumească de „orizont occidental ”, de standarde de trai european.

Dar, chiar și numai vara, urmașii puțin ingrați ai bunicii, scoși din iureșul muncilor istovitoare pe „plantația” străină, parcă într-o fluidă și firească legătură metafizică, refac țesătura invizibilă, dar profund simțită, a rudeniei românești.

Dorul de ACASĂ, de matricea care le-a clădit caracterul din eter, îi fac pe fiii rătăcitori ai bunicii să nu uite de nucul cel bătrân, de copacul din EDENUL copilăriei părinților lor, pe care nu din neascultare l-au pierdut, nu din răzvrătire… ci numai pentru că „Șarpele nedreptății economice” le-a inoculat otrava hotărârii de a lua drumul bejeniei…

Dar nu-i nimic, pentru că Divinitatea, în bunătatea Ei absolută, este de acord să îi redea pe nepoții și strănepoții amnezici bunicii lor iertătoare, an de an, cu țârâita, e adevărat, numai, „pe gustatelea”, însă cu bucurie deplină, parcă cerându-i iertare că au uitat-o.

După „marea trecere” a bunicii, numai nucul acesta bătrân, bătrân ca însuși neamul românesc, copacul acesta, cu brațe de bunic statornic ne mai poate reda unei lumi de miracol și magie, ne poate așeza în grădina strigătelor de „ura!”, numai în grădina aceasta ne mai putem simți „sufletul fraged”, chiar până pe buze, numai de viguroasele mâini ale dragului prieten dendromorf al bunicii mai știm a ne balansa, poate cine știe tocmai pentru că ne răsfață și leagănă chiar BUNICA.

Bunica, matca destinului meu românesc, din care decurg meandrele unei vieți încă neștiute… dar visate, edenul ca stare de spirit, nu va pieri nicicând din nucleul memoriei mele afective, va rămâne permanent garantul împotriva dezrădăcinării, împotriva aspirației după standarde de viață halucinant ispititoare, va rămâne modelul meu de dragoste maternă, de limbă, nimic mai puțin decât incanțația magică a sângelui strămoșesc, chiar cântecul interior de luptă și de triumf al străbunilor, cântec pe care îmi e dat să-l ascult ori de câte ori grăiesc o limbă „frumoasă ca o duminică”.

FOLCLORUL ÎN SUFLET DE COPIL

Prof. Boncea Niculina Maria
Grădinița cu program prelungit „Zâna Zorilor” Cluj Napoca, jud. Cluj

Vorbind de tradiții / folclor într-o lume în care prezenul, trecutul și viitorul se întrepătrund ca suflet și prezență materială înseamnă să ne identificăm în ceea ce facem și să ne raportăm la aceste nestemate ca la niște valori.

Copiii resimt cel mai ușor ceea ce este transmis cu sensibilitate și „patimă” ca parte a sufletului nostru, de aceea educatoarea este un model și un liant între generații , un mod de a fi pentru cei mici și totodată un model pentru ceea ce va însemna folclorul și toate tradițiile pentru generația tânară.

Tradiția, pentru generația tânară, este ca IT-ul pentru un bunic: dacă-i deschizi poarta și îl lași să guste îi va plăcea și va deveni o parte a felului său de a fi , a ființei sale, astfel încât se va recunoște în ceea ce „GUSTĂ”, integrând acest tip de meniu ca bază pentru minte și suflet.

În inima copiilor, folclorul este transmis cel mai ușor în activități care sensibilizează micul suflet, dar și pe cel al persoanei celei mai dragi: MAMA! Mama se raportează la bunica, ce purta cu mândrie costumul popular în zilele de sărbătoare și nu numai și opincile în picioare, iar sufletul copilului este legat de icoana mamei . Cântecul popular care ilustrează acestă icoană este cea mai bătatorită cale spre inima copilului, de aceea, vrând să o impresioneze pe mama, acceptă cu ușurință acest orizont străin, dar totodată aflat în gena strămoșilor. El deschide lada de zestere, descoperind tradițiile și obiceiurile ancestrale.

Am realizat diferite activități care mi-au întărit ceea ce am menținut până acum, de aceea aș exemplifica două cântece pe care le-am creat și interpretat cu câteva generații de copii.

Are mama un pui de fată

Are mama un pui de fată
Îi micuță, da-i deșteaptă,
Îi micuță la statură
Dar îi bună la dat gură.

Când mă duc în sat la horă
Toate mamele-mi zic noră,
Numai mama-mi face semene,
Fata mami,-i prea devreme

Are mama un fecior

Are mama un fecior
Cel mai mare ajutor,
Și la joc și la lucrat
Și la fetele din sat

Mamă nu fi supărată
Știu că ți-ai dorit o fată,
Dar eu dacă mă însor
Ai și fată și fecior.

Pentru că muzica populară este însoțită de costumul popular este important să creăm un cult al portului tradițional. Costumul popular este o parte importantă din ceea înseamnă punctul de pornire în cunoașterea acestei lumi străvechi, aducând cu el povești de viață și evenimente de mult uitate, astfel că, pentru micul suflet, TU, adultul ,care iubești acest port, ești un etalon.

Activitățile pe teme de folclor pe care le-am desfășurat de-a lungul activității cu copiii mă îndreptățesc să cred că acel stavechi proverb „OMUL SFINȚEȘTE LOCUL” este foarte actual, căci dorul și dragostea pentru tradițiile si obiceiurile poporului roman SUNT sau NU parte a personalității fiecăruia dintre noi.

Vorba cântecului care spune „Dorul meu e greu și-amar / Când îmi cânt străbunii iar / Bunicii și-ai mei părinți / Devenit-au niște sfinți” este mai reală ca totdeauna, iar generațiile viitoare au datoria morală și dreptul să cunoască acestă lume pentru a putea alege în deplinătatea cunoștinței.

SUNT MÂNDRU CĂ SUNT ROMÂN!

Prof. înv. primar Caramalau Eugenia
Şcoala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești - Argeș

Anul acesta am clasa pregătitoare. La această vârsta, copiii au cunoștinte legate de ceea ce au văzut atât în familie, cât și în familia lărgită - bunicii. Pe baza acestor cunoștinte, cadrul didactic trebuie să vină cu o varietate de activități specifice vârstei pentru a lărgi aria de cunoaștere a copiilor. Aceștia sunt receptivi la noutăți și, dacă se face sub forma de joc, succesul este sigur.

În preajma zilei de 1 Decembrie, mi-am propus să serbăm Ziua Națională a României și pentru a înțelege însemnătatea acestei zile pentru toți românii, am dorința să readuc în atenția copiilor importanța lucrurilor autentice, mai exact a costumelor populare și a tradițiilor românești într-o perioadă dominata de kitsch și plastic. Elevii au reușit să cunoască și un alt fel de vestimentație, cea tradițională, plină de semnificație și farmec arhaic.

Copiii au venit îmbrăcați în costume naționale, pe care le aveau de la bunicii lor și au purtat o cocarda pe care scria EU iubesc Romania.

Activitatea s-a desfăsurat sub forma unui concurs pe echipe.

Prima proba a fost „Descrierea costumului național”. Câte un reprezentant de la fiecare echipă a descris costumul național femeiesc și cel bărbătesc, folosind termenii ie, fotă, ilic, iți, clop. Elevii au aflat de varietatea costumelor populare pe zonele istorice ale României, urmărind materialul power point, unde au observat elementele asemănatoare ale acestora.

Au aflat cum se făceau lucrurile odinioară și, astfel, vor prețui mai mult lucrurile autentice. Au aflat că fiecare obiect vestimentar era o veritabilă operă de artă.

Tot din materialul Power Point, copiii au aflat de tradițiile românești: colindele, binecuvântarea casei, cât și obiceiuri de primăvară și toamnă.

Apoi au fost enumerate însemnele naționale: drapel, stema și imnul de stat. În urma discuției s-a trecut la proba a II-a a concursului: „Sporul țării” - copiii au spus care sunt culorile drapelului românesc și au realizat Sporul țării, vopsind în culorile drapelului orez, pe care l-au pus în borcane, formând tricolorul.

Proba a III-a a concursului a constat în activități combinate pe echipe în care copiii au realizat, în funcție de abilități și îndemânare, colorarea unui costum național pe fișe sau realizarea hărții României - tricolore.

La finalul activității, s-a cântat și dansat „Drag mi-e jocul românesc”, învățând pasul de horă.

Fiecare copil a primit câte o diplomă de româncuță și românaș pentru participarea la aceasta activitate.

„LUMINA DE ZORI“ A COLINDELOR ÎN IMAGINARUL BLAGIAN

Prof. Dr. Călin Cristina-Magdalena

Lucian Blaga afirma că în sufletul său şi al românului, în general, există un „fond mioritic” inerent, prin care se realizează o comunicare a omului cu lumea, specifică limbajului mitic. Filozoful va teoretiza drept „spaţiu mioritic” un orizont al inconştientului care, prin intermediul fenomenului numit „personanţă”, vibrează din „matricea stilistică” în conştiinţă. Acest orizont este exprimat în cântecele bătrâneşti, în doinele şi colindele populare.

Astfel, în colindul mioarei se regăseşte „lumina de aur” numită şi „feeria auroasă” a „luminii de zori”, solară, care marchează izbânda zilei împotriva întunericului, renaşterea primăvăratică a naturii în străvechile ritualuri agrare şi chiar iniţierea tinerilor pentru a trece într-o altă etapă existenţială. Folcloristul Ovidiu Buhociu observa că această lumină aurită este un laitmotiv al colindelor transilvănene: „O constantă a întregii poezii orale păstoreşti, colinde, epică, lirică este *culoarea de aur* ce-i constituie fondul şi-i este stimul creator….Ştirea generală pe care o aduc colindele e *răsăritul soarelui*, anunţat de ziori, ce prefigurează Anul Nou, adică întregul an ce vine”[1].

Conform acestor credinţe ale culturii folclorice, din prosperitatea dată de turmele deţinute se revărsa o adevărată văpaie, această „lumină de aur” fiind o prelungire pământească a emanaţiei solare, al cărui răsărit este anunţat de cetele de flăcăi care colindă de Moş Ajun pe la curţile luminate ale consătenilor:

„Sculaţi, gazde, nu dormiţi,
Că nu-i vremea de dormit
Că-i vremea de-mpodobit
Cu aur şi cu argint”[2].

„Acest *fond mioritic*, în orizontul exterior al satului românesc, îl reconstituim aşadar prin simbolul arhaic al „luminii de aur” ca plan arhetipal în mitul poetic al lui Blaga”[3].

Poetul va nota imagistic această legătură între cer şi pământ realizată prin „lumina de aur” emanată de turmele de oi a căror lână „argintește” şi ale căror coarne „aur varsă”, fapt sublimat metaforic în sintagma „aureole sfinte”:

„Dă-mi mâna ta, trecătorule, şi tu care mergi,
şi tu care vii.
Toate turmele pământului au aureole sfinte
Peste capetele lor”.
(„*Am înţeles păcatul ce apasă peste casa mea*”)

De asemenea, cântecele zorilor, aparţinând unui ancestral mit al „Aurorei” sunt de fapt bocete, cântece de trecere, dar din acestea au derivat „colindele de zăurit”, care evidenţiază credinţa în răsărirea solară, în viitor[4]. Odată cu răsăritul astrului diurn, se spune în colindele de tineri că acesta inaugurează simbolic „anul nou”, iar cel iniţiat este transformat într-o revărsare de lumină inaugurală:

---

[1] Ovidiu Buhociu, *Folclorul de iarnă, ziorile şi poezia păstorească*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979, p.275.
[2] ****La luncile soarelui*, Bucureşti, Editura Pentru Literatură, 1964, p.55.
[3] Eugen Todoran, *Lucian Blaga. Mit, poezie, mit poetic*, Bucureşti, Editura Grai şi suflet – Cultura naţională, 1997, p.273.
[4] Ovidiu Buhociu, opera citată, p.36.

„Prin vegherile noastre – site de in –
vremea se cerne, şi-o pulbere albă
pe tâmple se aşază. Aurorele încă
se mai aprind, şi-aşteptăm. Aşteptăm
o singură oră să ne-mpărtăşim
din verde imperiu, din raiul sorin…”

(„La curţile dorului”)

În acest „colind” blagian, cântăreţii sunt marcaţi de trecerea timpului care integrează viaţa umană într-un nou ciclu, aşternându-le „pulbere albă” la tâmple şi pregătindu-le „raiul sorin”. Metafora „verde imperiu” ascunde conotaţiile bradului ca axis mundi, coloană între cosmic şi terestru, ce apare atât în ritualurile nupţiale, cât şi în cele funerare. Arborele mitic este prezent din cele mai vechi rituri româneşti referitoare la rolul zorilor, în care elementul predominant este soarele, ca stihie a focului şi a luminii.

Într-o viziune mioritică a „revărsării” luminii, asemenea unei filozofice „perspective sofianice” a proiectării efemerului la acelaşi nivel cu transcendenţa, colindătorii aşteaptă „la curţile dorului”, ivirea aurorelor, martori ai genezei unei noi zile:

„Oaspeţi suntem în tinda noii lumini
la curţile dorului. Cu cerul vecini”.

Simbolurile revelatoare ale Centrului lumii, cu aceeaşi semnificaţie a bradului ca arbore mitic, sunt „columnele de aur” care însoţeau deschiderea ritualică a cerului la fiecare început de an şi consfinţeau învestirea tinerelor fete cu o nouă calitate şi trecerea spre maturitate:

„Aşteptăm să vedem prin columne de aur
Evul de foc cu steaguri păşind,
şi fiicele noastre ieşind
să pună pe frunţile porţilor laur”.

„Într-o metaforă a ritulul de trecere „columnele de aur” sunt „un centru axial al lumii”, prin „lumina de aur” putându-se identifica în ele „vestirea cea bună” a colindătorilor, cu sensul de împlinire ontologică, de ridicare a vremelniciei în rang cu transcendenţa, în „Curţile dorului”, pentru poet o ipostazare cosmică a dorului, în stilul liricii noastre populare”[5]. Dacă aceste „curţi ale dorului”alcătuiesc pragul superior al bolţii cereşti cu care colindătorii devin vecini prin transfigurarea lor în lumina solară, polul inferior este teluricul, dar într-o perspectivă sofianică se produce o inversiune a acestora: pământul devine „cer” care poartă însemnele terestre:

„Din când în când câte-o lacrim’ apare
şi fără durere se-ngroaşă pe geană.
Hrănim cu ea
nu ştim ce firavă stea”.

Ineditul combinaţiilor certifică faptul că Lucian Blaga nu reia aceleaşi sintagme-sinestezii, deşi solicită intens domeniul vizual, încât fiecare metaforă este unică prin forma sa originară.

[5] Eugen Todoran, opera citată, p.276.

HRUBELE BRĂILEI

Prof. Chiru Argentina, Prof. Lilof Anca
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila

Încă din copilărie m-a fascinat povestea despre hrubele Brăilei auzită de la părinţii unei bune prietene, care locuiau pe malul Dunării, la faleză. Mergeam des la ea în casă, de fapt în holul casei mă opream şi mă uitam cu frică spre dormitoare. Singură n-aş fi avut curaj să trec pragul casei, dincolo de hol, deoarece casa mi se părea şubredă, se mişca din toate încheieturile şi, parcă, mă urmărea cineva tot timpul. Acum, mare fiind, îmi dau seama ca au fost numai fantasme, închipuiri datorate povestirii relatate de către părinţii prietenei mele, la gura sobei. Îmi spuneau că în anul 1948 când abia se căsătoriseră şi au primit moştenire casa de la părinţi, vrând s-o renoveze au dat de o încăpere mare sub una din camere. Luându-şi inima în dinţi au luat o lampa cu gaz şi au coborât în subsol unde au descoperit un gang mare şi lung, zidit, boltit. Era o hrubă atât de lată şi înaltă că puteai intra lejer cu o căruţă trasă de doi cai. Au mers de-a lungul hrubei cam vreo doi kilometri şi au dat de mai multe labirinturi, dar, fiindu-le frică să nu se rătăcească, s-au întors.

Din acel moment mintea mea a început să conceapă tot felul de scenarii. Îmi imaginam labirinturi întortocheate la o adâncime mare în umedul întuneric al pământului. Am fost imediat, atunci, în anii aceia, să fie prin 1980-1982, la Biblioteca Judeţeană, dar, cu părere de rău, nu prea am găsit mare lucru despre hrubele din subsolul Brăilei. Pe toate le dădusem uitării până când, prin anul 2005 a avut loc la Brăila o olimpiadă naţională, la care am fost însărcinată cu plimbarea musafirilor prin oraş. Cu dorinţa de a impresiona elevii şi însoţitorii lor am studiat împreună cu o colegă, istoria oraşului şi implicit a tunelurilor subterane ce îmi provocau atâta teamă în copilărie. Aşa am ajuns să explorăm noi la vremea aceea „oraşul de dedesubt” sau „catacombele” Brăilei, cum spun localnicii.

Construcţia celui mai mare sistem defensiv aflat vreodată de-a lungul Dunării a început la momentul stăpânirii Brăilei de către turci. Turcii au profitat de malul înalt al Brăilei din zona Dunării şi de solul moale, pentru a putea străpunge pământul şi aşa au făcut spectaculoasa reţea subterană, unică în România.

Timp de trei secole, 1540-1828, Brăila a reprezentat pentru aceştia un puternic cap de pod strategic, prevăzut cu puternice fortificaţii şi tuneluri subterane, de care s-au izbit toate armatele din războaiele antiotomane ulterioare. După intrarea sub ocupaţia otomană, oraşul a primit denumirea de Ibrail, mai apropiat ca pronunţie de limba turcă.

Căile subterane erau utilizate cu preponderenţă pentru transportul armamentului, a alimentelor şi a altor bogăţii direct către Dunăre, ferite de ochii lumii. De asemenea, păienjenişul de tuneluri a avut drept scop depozitarea unor produse şi asigurarea comunicării cu caracter strategico-militar între fortificaţiile cetăţii. Legendele ţesute de-a lungul timpului i-au îndemnat pe mulţi să asedieze şi să prade cetatea Brăilei. Şi astăzi, brăilenii din Centrul Vechi vorbesc în şoaptă despre aurul Semilunii, ascuns în acest păienjeniş de hrube. Oamenii povestesc cum, în timpul reparaţiilor la case sau cu ocazia unor săpături, dădeau peste câte o hrubă căptuşită cu cărămidă veche, de o duritate foarte mare, în stare perfectă. Alţii, mai tineri, îşi amintesc că hrubele au fost descoperite când erau ei copii şi erau fascinaţi de

misterele pe care le ascundea pământul în adâncurile sale. „Aveam opt ani când am coborât prima oară în hruba de sub casa noastră. Intrasem pe furiș după tata și mergeam pe vârfuri. Casa noastră, construită în 1880, avea un subsol de peste doi metri adâncime, din care se putea coborî în alt subsol de încă trei metri. Abia după ani de zile am înțeles că hruba se întindea cu mult dincolo de casă. Prin fisurile zidului se simțea curent rece, semn că hruba se continua într-un tunelul mai lung și, poate, mai adânc”, spunea Teodora Miron pentru presa locală actuală.

În timp, o parte din aceste catacombe au fost astupate. Astăzi sunt multe case în Centrul Vechi al Brăilei care au câte o hrubă la subsol sau legături cu vechea rețea construită de turci. Sunt case unde hrubele se întind pe două-trei etaje, iar proprietarilor le este teamă să le declare, deoarece le-ar putea intra cineva în locuință sau ar putea fi deranjați de curioși.

Temperatura și umiditatea sunt constante în hrube, diferența de la iarnă la vară fiind de doar 4-5 grade Celsius, de aceea, cele mai multe sunt folosite drept pivnițe.

Deschiderea către lanțul de hrube din Grădina Publică reprezintă doar un fragment din cel mai mare sistem defensiv existent vreodată de-a lungul Dunării. Autoritățile locale au în proiect restaurarea și amenajarea acestor hrube, singurele elemente rămase din vechea cetate a Brăilei, și includerea acestora într-un circuit turistic.

Muzeul Brăilei nu are, în momentul de față, un plan pentru localizarea cu exactitate a acestui sistem de hrube. Nicio hrubă nu a fost cercetată din punct de vedere arheologic, decât după ce s-a prăbușit. În tot orașul s-au descoperit părți prăbușite, ceea ce i-a făcut pe specialiștii de la Muzeul Brăilei să creadă că hrubele aveau legătură între ele și că, în aceste locuri, a fost cândva un sistem întreg de catacombe, care pornea din Cetatea Brăilei și se ramifica spre porțile exterioare ale orașului.

Dacă ar exista o astfel de hartă, s-ar putea salva multe dintre casele construite pe hrube sau construcțiile care urmează să fie ridicate în anumite locuri în Centrul Vechi.

Directorul Muzeului Brăilei, Ionel Cândea, susține că între treptele care coboară din Grădina Publică spre terenurile de sport și către Dunăre și Vadul Schelei se află un segment de hrubă deosebit de interesant, construit în secolului al XVII-lea, care interzicea intrarea în Citadelă dinspre sud (Citadela aflându-se la nord de Grădina Publică). „Acest segment poate fi redeschis, pentru că intrarea în această hrubă o avem și o cunoaștem de 40-50 de ani. Amenajată mai mult sau mai puțin, ea poate să ofere o idee despre ce a fost cândva rețeaua de hrube, de comunicare subterană a ienicerilor, a celor din garnizoana otomană, între secolul al XVII-lea și 1828 — 1829, perioada retragerii turcilor”, a declarat Ionel Cândea.

În prezent, există o serie de segmente principale ale reţelei de hrube şi de tuneluri: hruba „Pulbăria Nouă”, situată pe str. Cetăţii, nr. 43, gura de tunel denumită „Beci”, situată pe str. Grădinii Publice, nr. 20, ambele declarate monumente istorice de arhitectură. Acestora li se adaugă o hrubă descoperită recent de pe str. Justiţiei nr. 8, fiind mult mai mare, pavată cu pietre şi tavan boltit, construit din caramidă roşie.

Dacă v-am făcut curioşi vă lăsăm să descoperiţi singuri, la locul faptei, aceste legende reale. Vă aşteptăm cu drag la Brăila!

Mulţumim pentru sprijin,

Centrul Judeţean de Promovare a Culturii Tradiţionale Româneşti!

OBICEIURI ŞI TRADIŢII DIN DOBROGEA

Prof. itinerant şi de sprijin Chisar Elena
Centrul Judeţean de Resurse şi de Asistenţă Educaţională, jud. Constanţa

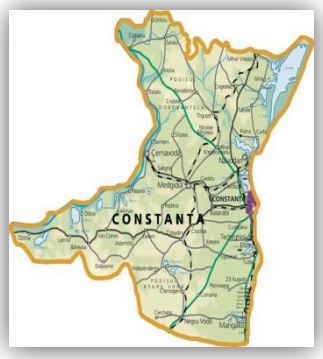

Dobrogea înseamnă câmpie, deal, munte, deltă şi mare; este un ţinut unic, în care diversitatea etniilor a creat o lume ce a depăşit limitele formalului, o lume în care tradiţiile nu au rămas la fel în timp.

Dacă ne raportăm la anotimpul în care se desfăşoară, printre cele mai importante datini şi obiceiuri se numără:

- Iarna: *Crăciunul, Anul Nou*
- Primăvara: *Mărţişorul, Floriile, Paştele, Paparuda, Caloianul*
- Vara: *Rusaliile, Sânzienele*
- Toamna: *Culesul viilor, Sfântul Andrei*

La Ignat are loc deschiderea sărbătorilor. Se spune că timpul devine sacru, iar oamenii mai buni.

Obiceiul colindatului (specific *Crăciunului*) s-a păstrat şi în Dobrogea. În majoritatea satelor dobrogene, colindatul începe în după-amiaza Ajunului de Crăciun şi îl precede colindatul flăcăilor. Tradiţia colindatului este mai bine conservată la sate, decât în oraşele din Dobrogea.

Colindele copiilor sunt scurte şi hazlii, vestesc Crăciunul, urează belşug şi sănătate şi presupun daruri (colăcei, fructe şi bani). Îmi amintesc cu drag cum, în copilăria mea, aşteptam cu nerăbdare vremea colindelor. Învăţam colinde pentru a merge apoi pe la casele oamenilor. Din păcate, în zilele noastre, la oraş, acest obicei se pierde sau îşi pierde din însemnătate.

Semănatul este un obicei practicat în ziua de *Anul Nou*, de către copii, care intră din casă în casă, şi aruncă cu boabe de grâu, spunând vorbe de bun augur pentru rodul pământului şi anul nou ce va veni.

Primăvara începe cu sărbătoarea *Mărţişorului*. Cândva, în Dobrogea, mărţişorul se purta până la venirea berzelor, apoi era aruncat spre înaltul cerului, ca norocul să fie „mare şi înaripat”. Mărţişorul se constituia dintr-un bănuţ de aur spânzurat de un gaietan de mătase împletit cu fire albe şi roşii, pe care persoana care îl primea în dar, îl purta la gât până când întâlnea cea dintâi rază înfloritǎ, pe crengile căreia lega mărţişorul primit.

De *Florii* oamenii merg la biserică cu salcie, pentru a fi citită şi sfinţită. Salcia se pune la icoane, spunându-se că are puteri miraculoase. În sâmbăta de Florii se practică *Lăzărelul,* care povesteşte că Lazăr moare într-un accident, în timp ce se afla la pădure pentru a aduce hrană pentru animale. Mama şi fecioarele din sat îl plâng, iar din mormântul său creşte un copac cu ramuri bogate.

Tradiţiile şi obiceiurile sărbătorilor *Pascale* sunt neatinse, încă se mai păstrează în Dobrogea. În noaptea de Înviere se merge la biserică, unde se stă la slujbă, iar la ora 24 se sting luminile, şi credincioşii vin şi iau lumina sfântă pentru a o duce în casele lor. La sfârşitul slujbei se oferă pască înmuiată în vin. Întorşi acasă iau prima masă de Paşte în familie. A doua

zi, credincioşii se spală dimineaţa pe mâini şi pe faţă într-un lighean cu apă şi ou roşu (pentru a fi sănătoşi tot anul), şi bănuţi. Ultimul care se spală ia bănuţii. După ce se spală, credincioşii îşi fac semnul crucii de trei ori, apoi iau pască şi ciocnesc ouă roşii. Tot în prima zi de Paşte, dobrogenii merg în vizită la naşi.

Paparuda este un obicei dobrogean ce se desfăşoară în a treia zi de Paşte. Constă în stropirea cu apă a unui grup de tinere sau femei bătrâne, de către tineri mascaţi. Tinerele/femeile bătrâne intră din curte în curte, dansează şi cântă pentru ploaie, apoi sunt udate de gazdă ori se udă între ele.

După Paşte se practică *Caloianul*, care constă în fabricarea unei păpuşi din lut, ce se îngroapă în câmp, urmând a fi dezgropată, ruptă în bucăţi şi împrăştiată pe câmp, simbolizând fertilitatea, belşugul culturilor şi regenerarea vegetaţiei.

Rusaliile (Cincizecime) este o sărbătoare creştină importantă, ce are loc duminica, la 50 de zile de la coborârea Sfântului Duh asupra ucenicilor lui Iisus din Nazaret.

În tradiţie se spune că cei care nu ţin sărbătoarea de Rusalii vor fi pedepsiţi. La sate se obişnuieşte ca în această zi să se meargă la biserică pentru sfinţire crengi de tei şi nuc. Aceste crenguţe se agaţă la icoane sau streaşină.

La *Sânziene*, se culeg flori cu scai, se tund de puf în întregime, şi se atârnă la streaşina casei, unde se lasă până dimineaţă. Când se ia scaiul, puful este găsit crescut. După cum acesta a crescut, aşa se va considera şi norocul omului.

De la Ziua Crucii (14 septembrie) până la Sf. Parascheva are loc *culesul viilor*. Această perioadă durează o lună.

Obiceiul culesului viilor este un prilej de sărbătoare şi de bucurie, obicei care este completat de dansuri specifice, precum „Dobromireasca”, „Cadâneasca”, „Brâul de la Ostrov”.

Sfântul Apostol Andrei a poposit şi pe teritoriul Dobrogei, iar peştera unde acesta a trăit (comuna Ion Corvin, Constanţa) a fost primul lăcaş de cult din ţara noastră şi poarta de intrare a creştinismului.

De *Sfântul Andrei* se ung tocurile uşilor şi ferestrelor cu usturoi, pentru a îndepărta spiritele rele. Fetele necăsătorite, în ajun de Sf. Andrei îşi pun sub pernă busuioc luat de la preot sau 41 de boabe de grâu (se spune că cel care apare în vis furând grâul este soarta). Tot în ajun, fiecare membru al familiei trebuie să pună grâu la încolţit, lângă un ghiveci aşezat lângă o icoană a Sf. Andrei. Se udă o dată la 2 zile, până în ziua de Anul Nou. Dacă grâul creşte verde şi des, atunci persoana care l-a pus la încolţit va avea un an bun cu bani, cu sănătate şi multe împliniri. Vremea din noaptea Sf. Andrei va spune cum va fi vremea iarna viitoare.

În regiunea Dobrogei se consideră că:

- Sunt norocoşi cei ce văd în noaptea Ajunului deschizându-se cerul.
- Este norocos cel căruia îi plouă la nuntă.
- Cel care are mai multe cuiburi de rândunele la casă.
- Cel căruia îi iese păr alb prea de timpuriu.
- Cel ce are părul răsucit în formă de cruce.
- Cel ce se trezeşte dimineaţa cu faţa în sus, sau doarme cu mâinile peste cap.

În concluzie, în Dobrogea există un mozaic de obiceiuri şi tradiţii, deoarece au fost aduse din multe regiuni ale ţării.

VALORIFICAREA TRADIŢIILOR DOBROGENE

Înv. Ciolacu Aurelia
Şcoala Gimnazială Nr.8, Constanţa

Ca în orice comunitate bazată pe relaţii sociale – de muncă, de viaţă, de spirit – şi în Dobrogea s-au creat, s-au cultivat şi s-au transmis numeroase obiceiuri, forme de manifestare spirituală, afectivă, care au darul de a-i apropia sufleteşte pe membrii comunităţii, de a-i ţine uniţi în confruntările cu viaţa, de a se bucura de roadele muncii lor şi de a croi un viitor mai bun pentru urmaşi.

Pe măsura păstrării în timp a datinilor şi a obiceiurilor moştenite din vechime, aceasta devine istorie şi ne face să înţelegem mai bine caracteristicile sociale, modul de viaţă, gradul de cultură, de civilizaţie a societăţii în care au trăit moşii şi strămoşii noştri.

În mod tradiţional s-au transmis până la noi – şi sigur se vor duce mai departe de către urmaşi – deprinderi, obiceiuri, datini legate de anumite momente, de situaţii, de stări sociale, de tot ce face parte din viaţă, în bine sau în mai puţin bine.

Pentru că se apropie marea sărbătoare a creştinilor ortodocşi, ne-am gândit să vă prezentăm câteva obiceiuri care vin odată cu Paştele, obiceiuri pe care încercăm să le păstrăm, incluzându-le în activităţile cu elevii la clasă, în proiectele ce se derulează, pentru a duce mai departe frumoasele tradiţii.

LĂSATA SECULUI DE POSTUL MARE

Această sărbătoare aduce cu ea o serie de obiceiuri cu multe elemente distractive, atât de mult îndrăgite de copii şi tineret.

La împreunarea a trei drumuri se află un maidan în formă dreptunghiulară, loc de joacă pentru copii şi de tăifăsuială, seara, pentru flăcăi.

Începând din ziua de lăsata secului, o săptămână întregă pe acest teren se desfăşoară o continuă activitate: copiii joacă „poarca”, dau la bile şi sar capra; flăcăii fac „jujeul”, joacă „bâza”, „lapte gros”.

Poarca este un joc cu o minge din cârpe, cam de mărimea unei portocale, pe care cei prinşi în joc, având în mână câte un băţ, trebuie să o introducă într-o scobitură făcută în pământ. Încercarea o făcea oricine izbutea să pună „ghioaga” pe poarcă, numai că, în acel moment, toţi ceilalţi încercau să i-o fure. Era un joc pasionant, de o continuă învălmăşală, cel care reuşea până la urmă să bage poarca la „cocină” având o deosebită satisfacţie.

Jocul cu bile era mai simplu. De mărimea unui ou, bilele erau de ceramică. Pe maidan, copiii făceau câte o scobitură în pământ, cât căuşul unui pumn şi jucătorii puneau acolo câte o bilă. De la o distanţă aleasă (aproximativ 2,5 m) fiecare jucător, la rândul său, dădea de-a dura cu „biloiul” (o bilă mai mărişoară), ţintind gaura cu bilele. Cine reuşea să introducă biloiul în gaură, câştiga toate bilele şi jocul se relua. Nu era uşor să dai peste un asemenea noroc, pentru că în calea biloiului se săpau cu vârful băţului diferite obstacole, pentru a devia mersul acestuia.

„Capra”, „Bâza” şi „Lapte gros” sunt cunoscute.

Jujeul era o instalaţie rudimentară formată din doi pari mai groşi, lungi de 3-3,5 m, sprijiniţi în scobituri făcute în pământ, capetele de sus fiind legate între ele cu o frânghie a cărei bucă, atunci când vârfurile parilor se ţineau apropiate unul de altul, ajungea aproape de pământ. Se „dădeau cu jujeul” câinii hoinari, precum şi pisicile uşernice (care umblau pe la uşile vecinilor). Animalele erau prinse, aşezate în bucla frânghiei şi înfăşurate până spre vârful parilor. Prin desfăşurarea frânghiei, animalul se învârtea prin aer. „Să le înveţe minte” spuneau stăpânii lor.

HRAMUL SFÂNTULUI GHEORGHE

Sărbătoarea Sfântului Gheorghe are o semnificaţie deosebită pentru flăcăi. Se practica un obicei, ce consta în credinţa că, cine face baie în Dunăre la miezul nopţii, avea să fie tot anul călit, puternic şi ocolit de boli; oamenii bolnavi sau copiii bolnavi încercau şi ei poate Sfântul le va alunga suferinţa. Flăcăii erau ambiţioşi, le plăcea ca vestea să se afle în sat, iar drăguţele lor să-şi dea seama cu cine au de-a face.

PAŞTELE

Începând din prima zi a Paştelui şi până după Duminica Tomii, terenul jujeului va fi centru de atracţie al satului. Flăcăii se vor avânta în leagăne cu lumânările înalte de peste 3 m, întrecându-se între ei şi punând rămăşag pentru numărul de rotaţii complete în aer. Copiii vor pendula în leagănele destinate lor şi vor aştepta să le vină rândul la scrânciob (dacă au împins în prealabil, la învârtirea lui). Părinţii se îngrijesc de copii ca să fie totul bine, iar mulţimea de pe de lături asistă cu satisfacţie şi comentează.

Considerăm necesară dezvoltarea potenţialului creativ al elevilor, stimularea aptitudinilor, a imaginaţiei prin implicarea în activităţi de creaţie, în care sarcinile de lucru care apelează la imaginaţie şi originalitate să fie împletite cu păstrarea tradiţiilor, cunoaşterea şi valorificarea lor într-o societate aflată într-o perpetuă schimbare, modernizare, avidă să împrumute obiceiuri şi tradiţii ce nu îi aparţin cu riscul uitării propriilor tradiţii, de fapt, a propriei identităţi.

LA CHANDELEUR-FETE DES CHANDELLES OU DES CREPES? ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI – SĂRBĂTOAREA LUMÂNĂRILOR SAU A CLĂTITELOR?

Prof. Clinciu Alina Laura
Colegiul Naţional de Informatică „Gr. Moisil” Braşov

La Chandeleur est prévue aux dates suivantes: mardi 2 février 2016, jeudi 2 février 2017, vendredi 2 février 2018. La date est fixe, chaque année elle a lieu le 2 février.

Origine et signification de la Chandeleur

La Chandeleur est une fête chrétienne célébrée tous les 2 février, soit 40 jours après Noël. Le terme de Chandeleur vient de «fête des chandelles», lui-même traduit du latin *festa candelarum*. Il s'agit pour les fidèles de célébrer le fait que «Jésus est lumière», ainsi que la pureté de la vierge Marie.

En effet, la Chandeleur commémore la présentation de Jésus au Temple, la tradition juive voulant que chaque premier-né mâle de la famille soit amené au Temple 40 jours après sa naissance afin d'être consacré au seigneur. Cette durée de 40 jours correspond à la période durant laquelle les mères étaient considérées comme impures par la loi juive après leur accouchement, interdiction leur était donc faite de se rendre sur un lieu de culte. Une fois ce délai écoulé, les mères pouvaient se rendre au temple afin d'y effectuer un sacrifice animal et recouvrer ainsi leur pureté[6]

Le jour où Marie et Joseph emmenèrent Jésus au Temple, l'évangile de Luc raconte qu'un homme nommé Siméon y vint, poussé par l'Esprit Saint et la promesse qu'il ne mourrait pas avant d'avoir vu le Messie. Il y prit Jésus dans ses bras et dit « Maintenant, Seigneur, tu laisses ton serviteur S'en aller en paix, selon ta parole. Car mes yeux ont vu ton salut. Salut que tu as préparé devant tous les peuples, Lumière pour éclairer les nations. Et gloire d'Israël, ton peuple ».[7]

C'est donc cet événement religieux précis que les fidèles se remémorent lors de la Chandeleur. Toutefois, il semble que cette fête ait des origines plus anciennes, et pourrait être la reprise d'un rite romain, les *amburbiales*, lié à la purification de la ville. Rite célébré par des processions au flambeau autour de Rome[8]. La christianisation de ce rite païen serait l'oeuvre du pape Gélase 1er (en 494) ou de l'empereur Justinien (dans un édit de 542), les sources divergeant à ce sujet.

Célébration de la Chandeleur

Dans la religion catholique, la Chandeleur donne lieu à une bénédiction des cierges, puis à une procession aux chandelles jusqu'à l'église où a lieu une messe solennelle, cela afin

[6] Voir *Lévitique* 12. http://www.bible-en-ligne.net/bible,03O-12,levitique.php
[7] Voir *Luc* 2: 29 – 2: 32. http://www.info-bible.org/lsg/42.Luc.html#2
[8] http://www.cnrtl.fr/definition/amburbial

de rappeler aux fidèles la montée de Joseph et Marie, portant Jésus au Temple. À l'issue de cette messe, chaque fidèle rapporte chez lui un cierge auquel on prête des vertus purificatrices selon les traditions locales ou nationales.

La Chandeleur dans la culture populaire: les crêpes

Aujourd'hui, comme Mardi Gras cette fête est associée aux crêpes que l'on cuisine à cette occasion. Tradition que l'on fait remonter à la coutume de distribuer des galettes aux pèlerins venant à Rome[9], ou plus simplement, pour se rappeler que la fin de l'hiver approche et que l'on a encore des réserves de nourriture. Cette pratique associant fête des Lumières à la consommation d'un dessert «gras» se retrouve aussi dans la tradition juive qui consiste à manger des beignets lors de la fête de Hanoucca (fête des Lumières du judaïsme).[10]
De plus, lorsqu'on cuisine la première crêpe, il est courant de la faire sauter plusieurs fois de suite afin de conjurer le mauvais sort pour l'année à venir. Une vieille tradition rapporte que les paysans avaient coutume de le faire en tenant une pièce de monnaie dans la main gauche (un louis d'or pour les plus riches) afin d'attirer sur eux bonheur et prospérité.[11]

La Chandeleur dans le monde

Au Luxembourg, la tradition actuelle hérite de la procession aux flambeaux, car actuellement, les enfants parcourent en groupes les rues pendant la soirée du 2 février en tenant un lampion ou une baguette. Ils chantent des chansons traditionnelles en espérant recevoir des sucreries en échange.

Au Mexique, la Chandeleur est un jour férié, mais aussi l'occasion de manger des tamales, des papillotes à base de farine de maïs qui peuvent être salées ou sucrées et fourrées avec de la viande ou des fruits.

De plus, aux États-Unis et au Canada, on associe à la date du 2 février une autre fête, le « jour de la marmotte » (Groundhog Day) où la tradition veut qu'on observe la réaction d'une marmotte à la sortie de son terrier. Si elle en sort et ne voit pas son ombre (du fait des nuages dans le ciel), c'est signe que l'hiver finira bientôt. Au contraire, si elle voit son ombre (du fait du ciel dégagé), cela signifiera que l'hiver durera encore 6 semaines.

Întâmpinarea Domnului - origine și semnificații

Este o sărbătoare creștină celebrată în fiecare an pe 2 februarie, adică la 40 de zile după Crăciun. Termenul „Chandeleur” provine de la „sărbătoarea lumânărilor”, iar aceasta, la rândul ei, din latinescul „*festa candelarum”*. Pentru credincioși înseamnă celebrarea faptului că „Isus este lumina”, precum și a purității Fecioarei Maria.
Întâmpinarea Domnului comemorează prezentarea lui Isus la Templu, tradiția iudeică cerând ca fiecare nou-născut băiat din familie să fie adus la Templu la 40 de zile dupa naștere pentru a fi încredințat Domnului. Această durată de 40 de zile corespunde perioadei în care mamele

[9] http://cuisine.journaldesfemmes.com/magazine/dossier/0501crepes/tradition.shtml
[10] https://fr.wikipedia.org/wiki/Hanoucca
[11] http://www.loretlargent.info/or/chandeleur-pieces-d’or/3611/

erau considerate impure dupa naştere, conform religiei iudaice, fiindu-le interzis să meargă într-un loc de cult. După trecerea acestui termen, mamele puteau merge la templu pentru a face un sacrificiu animal şi a-şi recăpăta puritatea.

În ziua în care Maria şi Iosif l-au dus pe Isus la Templu, Evanghelia după Luca povesteşte că acolo a venit un om pe nume Simion adus de Sfântul Duh şi de promisiunea că nu va muri înainte de a-l vedea pe Mesia. El l-a luat pe Isus în braţe şi a spus: „Acum Doamne, îl laşi pe robul tău să meargă în pace, după cum ai promis. Ochii mei au văzut salvarea. Salvare pe care ai pregătit-o înaintea tuturor popoarelor, Lumină pentru luminarea popoarelor. Şi glorie poporului tău, Israel!”. Deci acest eveniment religios este comemorat de către credincioşi de Întâmpinarea Domnului.

În religia catolică, sărbătoarea este prilejul unei binecuvântări a lumânărilor, apoi a unei procesiuni cu lumânări până la biserică unde are loc o slujbă solemnă pentru a aminti credincioşilor de venirea la templu a Mariei şi a lui Iosif. La sfârşitul slujbei, fiecare credincios pleacă acasă cu o lumânare cu virtuţi purificatoare.

Întâmpinarea Domnului în cultura populară: clătitele

Astăzi, această sărbătoare este asociată cu clătitele care se pregătesc cu această ocazie, tradiţie ce aminteşte de obiceiul de a împărţi plăcinte pelerinilor veniţi la Roma, sau mai simplu pentru a aduce aminte că sfârşitul iernii se apropie şi că încă mai avem rezerve de hrană. Această practică ce asociază Sărbatoarea Lumânărilor cu consumul unui desert „gras” se întâlneşte şi în tradiţia evreiască şi constă în a mânca gogoşi în timpul sărbătorii de Hanucca (sărbătoarea luminilor la evrei). În plus, când se coace prima clătită, există obiceiul de a o face să sară de mai multe ori cu scopul de a alunga răul de-a lungul anului ce va veni. O veche tradiţie spune că ţăranii obişnuiau să întoarcă prima clătită ţinând în mâna stângă o monedă pentru a atrage asupra lor fericirea şi prosperitatea. În Luxemburg, tradiţia actuală moşteneşte procesiunea cu torţe, purtate de către copii care în drum spre biserică interpretează cântece tradiţionale. În Statele Unite şi în Canada, sărbătoarea este asociată cu „ziua marmotei” , când tradiţia cere să fie observată reacţia unei marmote la ieşirea din vizuina sa. Dacă ea iese şi nu-şi vede umbra din cauza norilor de pe cer, e semn că iarna se va termina în curând. Din contră, daca ea iese şi-şi vede umbra datorită cerului liber, înseamnă că iarna va mai dura încă şase săptămâni.

ŞEZĂTOAREA

Prof. Corodeanu Marinela Alexandrina
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba

În serile lungi de iarnă, când nu se lucra la câmp sau în grădină, în sat se organizau şezători. Şezătoarea se organiza în casa unei persoane avute, care putea să primească mai mulţi oameni în acelaşi timp. La şezătoare participau bărbaţi şi femei, tineri şi mai puţin tineri. Fiecare mergea cu „lucru”, mai ales femeile şi fetele tinere. „Lucru” era lucrul de mână: ştergare sau feţe de masă de cusut, veste, sfetăre sau cipcă (dantelă) de ştrincănit (termenul se foloseşte atât pentru croşetat, cât şi pentru tricotat), furca de tors. Bărbaţii făceau „ţăvi” pe sucală, pentru război (intrument pentru ţesut). Oamenii cântau, spuneau glume, poveşti. Şezătorile erau de regulă cu muzicanţi. Aceştia cântau la ceteră (vioară), la gurdună (contrabas), la fluier. Melodiile erau de joc unde se prindeau şi cei tineri şi cei bătrâni. Băieţii trăgeau cu ochiul la fete, care este mai harnică, mai frumoasă, pe care ar lua-o la joc. In şezătoare se făceau cocoşi (floricele de porumb) şi se bea vin. Uneori se pregătea şi carne. Vara aveau loc şezători seara, pe malul apei. Se prindeau lămpaşe în sălcii pentru ca fetele să poată coase, toarce sau ştrincăni. Bărbaţii cântau şi jucau.

Şezătoarea este unul din obiceiurile uşor de adus în sala de clasă, deoarece permite un număr mare de participanţi, nu are nevoie de decoruri speciale, iar elevii pot relata liber sau pot chiar improviza. Dacă tema este bine aleasă, elevii se vor implica şi chiar se vor transforma în mici cercetători.

O astfel de activitate am avut în urmă cu câtva timp La Centrul de Documentare şi Informare Azelot – Cricău. Activitatea s-a numit „Poveşti la gura sobei” şi s-a realizat în parteneriat cu Biblioteca Comunală Cricău. Activitatea a avut ca obiective cunoaşterea trecutului localităţii, educarea pentru receptarea valorilor culturale, promovarea valorilor autentice şi a culturii. Elevii au cules de la bunici sau alte persoane în vârstă legende, obiceiuri, strigături, întâmplări. La data stabilită pentru derularea activităţii, elevii s-au strâns în CDI şi a prezentat fiecare ceea ce a cules. Am aflat astfel o mulţime de informaţii despre acest vechi ţinut al uriaşilor, despre denumirile unor locuri de pe raza comunei, despre obiceiurile locului, dar şi despre personalităţi care, la un moment dat, au ajuns pe aceste locuri. Am strigat împreună strigături de nuntă, dar şi de hodaiţă, ne-am întrecut în isteţime la ghicitori, am povestit despre iele şi strigoi. Elevii s-au implicat şi au reuşit să implice părinţii şi bunicii. Au participat elevi din fiecare clasă gimnazială, deoarece activitatea a fost una voluntară. Materialele culese de elevi au fost prezentate colegilor lor din şcoală.

De la şezătoarea noastră au lipsit cocoşii şi vinul. Nu au lipsit însă entuziasmul, dăruirea, implicarea, cântecul şi voia bună. Datorită succesului de care această activitate s-a bucurat, am decis ca aceasta să aibă loc în fiecare an, sub aceeaşi denumire „Poveşti la gura sobei”, în preajma sărbătorii de Sfântul Nicolae. Activitatea păstrează aceleaşi obiective, acelaşi tipar, doar elevii sunt de fiecare dată alţii. Punând în interacţiune trecutul cu viitorul, noul cu vechiul, experienţa de viaţă cu inocenţa şi candoarea, se pot obţine lucruri noi, minunate, care stimulează colaborarea şi incită la descoperirea şi cunoaşterea unor lucruri demult uitate, dar demne de adus la lumină.

A FOST ODATĂ CA NICIODATA… UN CĂLUȘAR

Prof. Flitan Alina Diana
Scoala Gimnazială Nr. 1 Rovinari, Gorj

A fost odată ca niciodată un copil pe care-l chema Ionuț. Ionuț era un elev *nici prea, prea, nici foarte, foarte,* era, cum s-ar zice, pe linia de plutire. Dar ce avea special Ionuț? Unii poate ar considera de neluat în seamă pasiunea lui, dar eu, profesoara lui de limba română, am fost fascinată. Ionuț era pasionat de tradițiile și obiceiurile strămoșești. Punea mare preț pe tot ceea ce se numește ritual tradițional și nu ieșea niciodată din legea acestuia. Dar, mai mult decât orice, iubea jocul călușarilor. Cu toate că nu avea un ansamblu cu care să participe la festivaluri de folclor, Ionuț încerca să învețe câțiva prieteni acest dans magic și fabulos pantru a-l pune în practică în perioada Rusaliilor.

Poate vă întrebați ce este jocul călușarilor... **Dansul călușarilor** vine din negurile timpului, fiind de origine precreștină. Dansul a fost legat ca origine și de străvechiul cult al Soarelui. Dansul Călușarilor se practică în sudul țării, dar și în Moldova de Rusalii. Cu toate că de Rusalii se sărbătoreste Pogorârea Sfântului Duh, românii i-au asociat acestei sărbători și semnificații magice. De Rusalii, se sărbătorea în trecut Rozalia, sărbătoarea trandafirilor. Să nu credeți că tot ceea ce vă povestesc am aflat din vreo culegere de folclor. Ionuț este cel care mi-a povestit, ca un adevărat mag, toate acestea. Deci… Călușarii execută un ritual magic, care evoluează în jurul fructului de alun numit căluș. În dansul lor magic, există un moment când unul dintre executanți este doborât la pământ cu steagul de alun. Cei care joacă sunt inițiați după un ritual secret, bine păstrat, pentru a fi demni de a juca acest dans.

Călușarii se joacă în timpul Rusaliilor, când, timp de doua-trei săptămâni, călușarii merg în sate pentru a-i vindeca pe cei bolnavi cu puterea pe care au dobândit-o. Prin acest dans se protejează oamenii, vitele si recoltele de forțele malefice.

Rusaliile sunt un fel de iele care dansează, deosebit de frumos, noaptea, în cerc, în aer sau pe pământ. Daca sunt văzute de un muritor sau acesta calcă pe locul în care au dansat (acolo unde iarba este arsă) se îmbolnăvește grav. Rusaliile pot lua mințile oamenilor, aceştia căzând într-un fel de transă care nu poate fi vindecată de medici, ci doar prin dansul călușarilor. Mai întâi se identifică spiritul bolii de către vătaful călușarilor. Apoi vătaful atinge cu steagul (care are la capăt o legatură de usturoi, una de pelin si un șnur roșu) pe unul din călușari. Călușarul atins cade la pământ, preluând astfel asupra lui răul care iese din cel bolnav. Acest dans și-a pierdut în timp semnificația magică, devenind un dans care se caracterizează prin forță, agilitate, ritm. Un dans asemănător se joacă în sud-vestul Egiptului, de către locuitorii din oaza Kharga. Există mici deosebiri de coregrafie și de costum; costumele dansatorilor egipteni nu sunt la fel de viu colorate.

Partea tristă a aceste frumoase povești este că Ionuț nu avea posibilitatea să procure un costum original de călușari. El avea unul foarte vechi rămas de la un bunic – călușar și el, de altfel, însă foarte, foarte deteriorat și incomplet. Însă băiatul îl purta cu plăcere ori de câte ori se metamorfoza în vătaful aducător de sănătate.

Sclipirea din ochii săi atunci când îmbrăca acest costum și dulceața vorbelor cu care îmi povestea despre acest dans al călușarilor, de parcă mă trimitea în ținuturile fabuloase ale

lui Voiculescu, printe berevoi și ursari, m-a convins. De ziua lui, împreună cu mai multe persoane binevoitoare am făcut rost de un costum nou-nouț de călușar pe care i l-am oferit lui Ionuț. Nu pot să redau în cuvinte felul în care ne-a mulțumit! Era de-a dreptul fascinat… Când a îmbrăcat costumul a început să danseze dansul… îl vedeam ca și cum era în transă… adevaratul călușar, urmașul bunicului și al străbunicului său, o adevarată încântare a simțurilor și a trăirilor.

Mi-am dat seama însă, că puțini copii mai sunt asemeni lui Ionuț, puțini copii mai apreciază traditiile strămoșești și, cu tot efortul nostru, al oamenilor mari, de a-i face să practice dansuri, rituri și obiceiuri străbune, micuții vor fi în continuare supușii tabletelor și ai jocurilor pe calculator.

De aceea am zis și voi zice în continuare… a fost odată ca niciodată Ionuț, a fost odată ca niciodată un călușar și tare aș vrea să nu rămână în urma lui doar povestea!!!

FOLCLORUL ÎN COMUNA CORBII MARI JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

Prof. Grindei Mioara Ioana
Şcoala Gimnazială Corbii Mari / Şcoala Gimnazială Petreşti - Corbii Mari

Zona Vlaşca, respectiv judeţul Vlaşca, din care a făcut parte majoritatea satelor actualei comune Corbii Mari, a fost odinioară o zonă folclorică de o mare bogăţie şi frumuseţe a obiceiurilor şi tradiţiilor strămoşeşti. În prezent, puţine sunt obiceiurile şi datinile care s-au păstrat şi se mai practică în continuare.

Astăzi se mai practică o serie de obiceiuri de sorginte precreştină, legate de diferite evenimente din viaţa comunităţii, ca de exemplu: „Căluşul”, obicei ce marchează începutul verii, „Caloianul” şi „Paparudele”, acesta din urmă păstrat în special în satul Moara din Groapă, prin care se invoca venirea ploii, Dragobetele, Mărţişorul, apoi obiceiurile şi ritualurile legate de naştere, nuntă şi moarte.

Căluşul reprezintă cea mai importantă manifestare folclorică practicată în satele comunei Corbii Mari în cadrul obiceiurilor de Rusalii. Puterea magică a acestui obicei constă în aducerea de ploaie, de bogăţie în hambare, dar şi de alungare a relelor.

Foarte spectaculos este faptul că ceata Căluşarilor are o costumaţie aparte ce constă în cămaşă înflorată, încinsă cu un brâu lat, cu ciucuri atârnaţi în jos, cioarecii sunt din pânză subţire din bumbac, croiţi pe picior, strânşi cu un şiret negru, iar la glezne fiind răsfrânţi ca de patru degete, înfloraţi cu „puişori” (ciucuri) de arnici roşii. În picioare poartă opinci, cu obiele albe de pânză. Nojiţele sunt foarte subţiri; la piept sau la genunchi, peste fluierele picioarelor au zurgălăi, ca atunci când joacă să producă un ritm de sunete plăcut. În mâini, au ciomege frumos împodobite. Numărul căluşarilor variază între 5, 9 sau 11 jucători.

În fruntea lor stă „vătaful” sau „stareţul”, care-i conduce pe căluşari, veghează asupra legilor căluşereşti întărite prin jurământ şi aplanează conflictele.

Jurământul se depune după un anumit ritual. Se face legământul între ei sau legătura steagului ce constă într-o prăjină din lemn de tei, brad sau stejar de care se leagă o batistă şi usturoi verde sau pelin; se ridică steagul în sus, ţinându-l drept, pun apoi toţi mâinile pe steag, în afară de mut care, în timpul jurământului tace, căci dacă ar vorbi, amuţeşte. Ei jură astfel: *„În numele lui Dumnezeu sfântuleţul, ne legăm prin jurământ în credinţă către steag, că vom juca în dreptate, fără supărare şi fără murmur.”* Cel ce poartă steagul se numeşte „stegar” şi are rolul, ca în timpul jocului, să se aşeze în mijloc ori mai la o parte de judecători, iar la anumite comenzi ale vătafului să lovească pe cel bolnav cu „steagul”, mijloc bun de vindecare, după credinţele oamenilor. O figură aparte în cadrul grupului o reprezintă „mutul”, care nu vorbeşte, dar intervine prin gesturi, împrăştiind cu biciul mulţimea, ca să se poată executa dansurile. Are o un fel de sabie de lemn sau de fier căruia îi zice „căluş”, este îmbrăcat caraghios şi schimonosit, stârnind râsul şi veselia.

În săptămâna Rusaliilor, căluşarii merg din poartă în poartă unde, însoţiţi de lăutari, joacă şi cântă. Femeile fură de la brâul căluşarilor fire de usturoi sau de pelin pe care le folosesc la nevoie, ca leacuri, şi îşi dau copiii pentru a fi jucaţi în horă, în credinţa că vor creşte puternici şi sănătoşi. Ei sunt aşteptaţi de gospodari cu porţile deschise şi cu găleţi de

apă în mijlocul curţii, în jurul cărora se joacă. Apa este dată apoi la animale şi tot cu ea sunt stropite plantele. „Mutul” este biciuit simbolic pentru a-şi plăti păcatele, iar„vătaful” primeşte fire de usturoi pentru îndepărtarea relelor. După ce se face „plimbarea căluşului” prin tot satul, în sunetele cunoscutului cântec „Floricica căluşului”, un dans lent, sărind uşor şi dând din picior, cu toţii strigând: „tot aşa, iar aşa!”, trec la aşa numitul joc „roata”: cu ciomegele în mână, aşezaţi în formă de roată, căluşarii saltă sprinten, într-un ritm puţin obişnuit. La un moment dat se lasă pe vine, se întorc cu multă agilitate, toate la comanda vătafului. Uneori, Floricica se joacă moderat, mergând înainte, în formă de cerc, şchiopătând, când pe piciorul stâng, când pe cel drept, apoi îşi iau ciomegele în mână şi încep să salte în sus, strigând „uite aşa şi iar aşa!” „Spargerea căluşului” are loc la o săptămână după Rusalii, la intersecţia principalelor drumuri ale satului şi în apropierea unei cârciumi. În ultima zi de joc, vătaful dezleagă batista de la steag şi o dă stegarului, usturoiul îl împarte căluşarilor, ia apoi ciomegele tuturor, iar mutului, sabia; taie steagul în aşchii pe care le îngroapă la rădăcina unui copac sau le aruncă pe o apă curgătoare.

Străvechi este şi obiceiul **Paparudei**, obicei păstrat mai ales, în satul Moara din Groapă, prin care copiii, de obicei fetiţe şi fete nemăritate, îmbrăcaţi în frunze verzi căutau să invoce venirea ploii. Din rândul acestora se alegea o fată ce urma să joace rolul sacru al Paparudei. Ritualul agrar al Paparudei era practicat pe timp de secetă, când nu ploua două sau mai multe săptămâni, „când seceta provoca necaz şi amărăciune, când se usca câmpul, când mureau vitele de foame şi de sete, când lumea pierea de secetă.”

Ceata Paparudei colinda satul de la un capăt la altul, intra în curţile oamenilor şi vizita fântânile. În admiraţia sătenilor, Paparuda sare, joacă, bate din palme, pocneşte din degete, îi udă pe cei întâlniţi, se scutură de apă pentru a imita ploaia. După încheierea colindatului, avea loc dezbrăcarea (moartea) Paparudei, de obicei, în acelaşi loc în care a fost îmbrăcată (râu, lac, fântână, pârâu).

Spre deosebire de Paparudă, **Caloianul** este un obicei în care fetele modelau din lut galben frământat sau din cârpe, o păpuşă, pe care o împodobeau, uneori cu coji de ouă roşii, cu flori şi o aşezau într-un mic coşciug, ca pe un mort. Plângându-l şi tămâindu-l, îl îngropau, apoi, într-un loc ascuns, de obicei, lângă o fântână a satului. După trei zile, Caloianul era dezgropat în zori şi aruncat în fântâni părăsite sau pe ape curgătoare, ca să tulbure norii şi apele, întocmai cum se întâmplă înainte de ploaie.

Cea mai importantă sărbătoare folclorică rămâne, însă, **nunta**. Nu există nuntă românească la care să nu se petreacă o întreagă succesiune de momente tradiţionale, simbolizând, în ultimă instanţă, trecerea tinerilor în rândurile maturilor cu datorii şi drepturi depline: peţitul, pregătirea nunţii, împodobirea bradului, gătitul miresei, datul la apă al miresei sau udatul, luatul miresei de la casa părintească, nunta propriu-zisă şi, în sfârşit, „masa mare”, petrecere finală care se încheie cu „dansul miresei” şi dezgătitul acesteia. Dansul popular corbean are trăsături specifice zonei de sud a Munteniei, atât în ceea ce priveşte stilul, cât şi repertoriul său. Păstrând o strânsă legătură cu ceremonia, sărbătoarea care-l prilejuieşte, jocul popular cunoaşte o varietate de categorii corespunzătoare acestor împrejurări de viaţă, astfel încât există un număr extrem de mare de dansuri, purtând denumiri legate de acestea. Dintre dansurile populare specifice satelor comunei Corbii Mari, dansuri care se mai joacă şi astăzi la nunţi şi la petreceri, pot aminti: „Hora mare”, „Murguleţul”, „Hora ţigănească”, „Ciobănaşul”, „Floricica”, „Brâul”, „Sârba”, „Jianul”şi „Sârba lui 22”.

TRĂIREA POPULARĂ REFLECTATĂ PRIN CRUCE, ÎN ROMANUL LUI REBREANU

Prof. Iancu Ionuţ
Colegiul Tehnic „Ion D. Lăzărescu” Cugir, județul Alba

Poporul român dintotdeauna a avut un sentiment înălţător faţă de cruce, expresiile populare dovedind din belşug acest lucru. De exemplu, *a-ţi lua crucea, a-ţi urma crucea,* trimit în mod direct spre asumare, spre luptă, iar *fă-ţi cruce,* este un îndemn ce scoate în evidenţă chiar şi pentru cei mai puţini credincioşi puterea de netăgăduit a acestui măreţ simbol, pe care a ales să se lase răstignit Însuşi Fiul lui Dumnezeu.

Liviu Rebreanu, autor român, cu puternice legături faţă de satul românesc, cu o opera realistă ce a creionat adevăratele lupte ale omului pentru existenţă, scoate în evidenţă în capodopera *Ion,* apărută în 1920, semnificaţia crucii şi implicaţiile sale.

Încă de la începutul romanului crucea atrage atenţia fiind descrisă imediat după intrarea în sat. Astfel, crucea strâmbă cu Hristosul de „tinichea ruginită” se transformă într-o emblemă a tragicului, anticipând o umanitate unde sacrul este ignorant şi care a uitat să respecte legile morale sau L-a uitat pe Dumnezeu: „*...La marginea satului te întâmpină din stânga o cruce strâmbă pe care e răstignit un Hristos cu faţa spălăcită de ploi şi cu o cununiţă de flori veştede agăţată de picioare. Suflă o adiere uşoară şi Hristos îşi tremură jalnic trupul de tinicheaa ruginită pe lemnul mâncat de carii şi înnegrit de vremuri…*”

Aproape ca o blasfemie, vedem că acel sat a uitat complet de legile divine, iar naraţiunea romanului va completa simbolurile de avertisment date de părăsirea în uitare a acestei embleme a creştinătăţii.

„*Când Domnul nostru Iisus Hristos stătea răstignit pe cruce, pironit pe ea în cuie de ostaşii romani, atunci Hristos şi crucea erau una, trupul lui Hristos şi lemnul Crucii s-au unit într-un singur tot. În acest chip, Domnul S-a logodit parcă cu Crucea şi cele câteva ceasuri ale răstignirii Lui pe Cruce l-au unit – ca să spunem aşa – cu Crucea până la sfârşitul veacurilor. Iată de ce Hristos, Crucea şi semnul crucii sunt unul şi acelaşi lucru; Hristos este pe Cruce şi Crucea în Hristos*.”[1] Iată un motiv pentru care se cuvine cinstire sfintei cruci!

Tradiţia românească, bazată pe înţelepciunea populară adunată din mii de veacuri a statornicit, ca bună practică, aşezarea de cruci, troiţe, icoane, la intrarea în satele româneşti ca un semn al creştinismului, al locului de care s-a milostivit Dumnezeu, al hotarelor apărate de tot felul de primejdii. Tradiţia creştină adânceşte aceste valori moral-creştine ale crucii mergând până acolo încât se insistă chiar şi asupra rolului de îndulcitoare a atmosferei, de primenire a naturii şi a celor ce fac parte din natură. Astfel, se spune că Sfântul Grigore Taumaturgul intrând într-un templu păgân, a curăţat aerul îmbâcsit de miasme prin semnul crucii.

Sfântul Efrem Sirul vorbeşte de puterea de nebiruit a crucii într-un mod mai mult decât expresiv: „*Crucea: surpare a mândrilor, judecător al celor nedrepţi, lumina celor ce*

[1] Sfântul Ioan de kronştadt, Liturghia:cerul pe pământ, pg.100, Editura Deisis, Sibiu, 1996

stau în întuneric, lege a celor fără de lege, pocăinţă a înverşunaţilor, libertate a robilor, temelie a Bisericii sfiinte”[2]. Este exact ceea ce ar fi putut salva personajele rebreniene, dar ele par a nu ţine seama de acest lucru şi îl ignoră nu numai ca aspect, prin faptul că nu se îngrijesc de simbolul crucii, al troiţei lăsate în paragină la intrarea în satul Pripas, însă mai mult decât atât, vor scoate definitiv crucea şi orice formă de sacralitate din propria viaţă, ceea ce îi va conduce neîntârziat la pieire.

Crucea, surpare a mândrilor: Ion care moare atins de boala pământului, lovit de păcatul mândriei până acolo încât se simţea un Dumnezeu ce ar putea ţine întreg pământul într-un pumn.

Crucea, judecătorul celor nedrepţi: Pe parcursul romanului, personajele se vor învârti prin lumea tribunalelor, vor acuza şi vor fi acuzate, Ion va face chiar puşcărie, dar comportamentul anticreştin va fi dovedit din faptul că niciodată, nimeni nu va apela la puterea crucii ca o putere de salvare, de izbăvire.

Cruce, temelie a bisericii sfinte: După toate suferinţele îndurate de personaje în lupta aspră pentru îmbogăţire şi fericire, Liviu Rebreanu îşi încheie magistrala operă prin biruiţa crucii, a adevărului, a adevăratei puteri acolo unde nu mai exista nicio speranţă. Astfel, ultima secvenţă semnificativă a romanului prezintă sfinţirea bisericii din Pripas,
„*Puterea Crucii şi a Învierii lui Hristos e mai mare decât orice rău de care omului ar putea şi ar trebui să îi fie frică*.”[3]

[2] Sfântul Efrem Sirul, Cuvinte şi învăţături, pg. 485, Editura Bunavestire, Bacău, 1996
[3] Ioan Paul al II-lea, Să trecem pragul speranţei, pg. 264, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995

MAGIA CRĂCIUNULUI

Prof. Leucuța Lavinia–Sorina
Școala Gimnazială Hășmaș, județul Arad

Magia sărbătorilor vine din lucruri mărunte, vine din sufletele noastre. Magia este visul omului matur, Zâna, Spiriduşul sau Moş Crăciunul celor care au nevoie să li se întâmple lucruri extraordinare pentru a le spori pofta de viaţă. Magia Crăciunului înseamnă emoţie, anticipare şi vis, eşti îmbiat să accepţi gândul, eşti dispus să cauţi, să vezi lucrurile speciale, situaţiile magice, detaliile şi ocaziile inexplicabile, sentimentele aparte.

Să fii mai bun, să asişti la miracolul transformării oamenilor, de Crăciun, înseamnă, de fapt, aceeaşi căutare a copilului din noi după un tărâm al frumuseţii, al purităţii, pentru că indiferent de vârstă purtăm în noi sufletul de copil. Pentru toţi, magia Crăciunului sau miracolul este magia propriului vis.

Visurile sunt atinse de culoare, acele visuri legate de momente de neuitat, de atingeri pline de subînţeles şi de senzaţii unice. Magia Crăciunului ne ajută să transformăm visele în realitate oricât de mici sau de mari ar fi ele. Atunci când visul are culoare, el este încărcat de pasiune şi totul devine posibil. Perioada sărbătorilor îţi oferă ocazia perfectă de a dedica măcar câteva momente, minute sau chiar ore pentru sufletul tău şi a celor dragi.

Crăciunul este acea perioadă magică din an când promisiunea viselor devine realitate şi este mai vie ca niciodată. De Crăciun încă se mai respectă tradiţiile în anumite regiuni ale ţării. În partea de vest, copiii mai merg la urat primind colaci, nuci şi mere. Se formează grupuri de copii care sunt însoţiţi şi de adulţi. Multe dintre obiceiurile pe care le aveau bunicii noşti cu ocazia sărbătorilor de iarnă s-au pierdut în zilele noastre, însă trebuie să-i mai informăm pe elevi cu privire la tradiţiile din moşi-strămoşi. În calitate de cadru didactic, pentru a-i încuraja pe copii să păstreze tradiţiile româneşti, am format odată un grup de elevi împreună cu un alt coleg, elevi din clasele de gimnaziu, pregătindu-i cu mai multe colinde. Colindele ne fac mai sensibili, ne fac să uităm de griji, să ne gândim la lucruri frumoase. Am umblat la colindat împreună cu elevii la nişte biserici, încântându-i pe preoţi şi pe credincioşi. Am fost foarte apreciaţi şi primiţi cum nu ne aşteptam, lucru care în ziua de astăzi este mai greu de întâlnit. Unii chiar au spus „*A FOST ODATĂ*”, aducându-şi cu drag aminte de copilăria lor.

Copilăria este inima tuturor vârstelor, aşa cum spunea şi Lucian Blaga.

OPŢIONALUL „FOLCLOR LITERAR ROMÂNESC”, UN REAL SUCCES

Prof. dr. Maier Arnold
Colegiul Naţional „Kolcsey Ferenc” Satu Mare

Folclorul îşi justifică locul prin statutul său de model iniţial şi tematic al oricărei culturi constituite. Termenul de cultură constituită semnifică, în genere, acea în care interesul pentru individualitatea creatoare, respectiv pentru autoritatea sacră şi laică a autorului, pentru personalitatea istorică a acestuia, este esenţial. În raport cu acest tip, cu această componentă a culturii – folclorul (caracterizat prin anonimat, tradiţionalitate şi oralitate) ocupă poziţia de fundament în sens istoric, cronologic absolut. Cultura tradiţională reprezintă premisa şi „rezervorul” constituirii formelor culturii, latura esenţială în constituirea tipurilor majore de cultură.

Romantismul, preocupat de origini, aşeza, în spiritul epocii, mitul şi mitologia la începuturile culturii umanităţii. Era, prin urmare, firesc, normal ca cele mai simple unităţi de structură ale miturilor – mitemele, purtătoare de semnificaţie autonomă fiind, să conducă, totodată, spre înţelesurile fundamentale, de substrat ale simbolurilor originare, arhaice. De aici, pe urmele filosofilor romantici, dincolo de Şcoala mitologică, rămân de căutat semnificaţiile adânci ale mitemelor şi ale simbolurilor arhaice în oricare fenomenologie a culturii tradiţionale orale.

Caracterul tradiţional al faptelor şi al fenomenelor culturii orale este principala forţă motrice a acestei culturi. Aici, în cadrul raportului dinamic dintre tradiţie şi inovaţie, tradiţia este tot atât de activă, de înnoitoare ca şi inovaţia, doar că este mult mai stabilă – ea fiind cea care certifică, selectează şi autentifică orice „aventură” a inovaţiei.

Pornind de la complexitatea edificiului central al culturii tradiţionale orale (care este condensată în triada rit – mit – simbol) se cuvine să accentuăm ideea că nu există folclor „laic” versus folclor „religios”, ci folclor precreştin (unde abundă elementele „precreştine” spirituale, sacre şi profane) şi folclor impregnat cu elemente ale spiritualităţii creştine explicite (ca în folclorul obiceiurilor), ori substituind elemente creştine în ample procese de asimilare.

La nivelul unui opţional de folclor, orice fapt de cultură populară este puternic contextualizat atât existenţial, cât şi esenţial de întregul complex al faptelor şi proceselor culturii tradiţionale orale.

Mai mult, în afară de astfel de interconexiuni, absolut necesare între elementele structurale (dintre care unele de substrat), mai este binevenită şi o perspectivă metodologică venind dinspre etnologie şi antropologia culturală, fără de care suntem condamnaţi la viziuni fragmentariste şi interpretări eronate.

În cazul culturii şi literaturii române coexistenţa celor două registre a fost înfăptuită în toate marile momente din care se cuvine să evocăm doar câteva: Eminescu, Brâncuşi, Enescu, Blaga. Ultimul, întemeindu-se pe fapte de folclor şi cultură tradiţională orală, a izbutit să elaboreze şi să teoretizeze un sistem filosofic deplin, recunoscut ca atare în planul culturii.

Astfel, acest opţional devine o pledoarie pentru cunoaşterea şi valorificarea creaţiilor folclorice într-un sistem organizat de învăţare, susţinut de bogăţia şi diversitatea unor „surse nesecate” – repere morale de înaltă valoare pentru generaţiile prezente şi viitoare.

„Importanţa capitală a folclorului nostru, pe lângă incontestabila lui valoare în măsura în care e rodit de culegătorul artist, stă în aceea că literatura modernă, spre a nu pluti în vânt, s-a sprijinit pe el în lipsa unei lungi tradiţii culte, mai ales fiind foarte mulţi scriitori de origine rurală” (G. Călinescu, ***Istoria literaturii române de la origini până în prezent***). Această afirmaţie a lui G. Călinescu conţine motivaţia pentru care studiul opţionalului „***Folclorul literar românesc***” este necesar pentru ca elevii să cunoască şi literatura populară, reprezentată de alte texte populare decât cele din manuale, aceasta fiind baza şi sursa de inspiraţie pentru literatura cultă.

Prin cunoaşterea şi valorificarea speciilor literare menţionate, urmărim să aducem cât mai aproape de elevi valorile înaintaşilor, care şi-au exprimat trăirile şi năzuinţele în creaţii orale. Pe lângă genurile şi speciile aparţinând literaturii populare, elevii vor cunoaşte tradiţii legate de naştere, nuntă şi obiceiurile specifice sărbătorilor de Crăciun şi de Paşti. Orele vor contribui la îmbogăţirea şi nuanţarea vocabularului elevilor, la o mai bună înţelegere a unor fragmente din operele pe care le vor studia mai târziu.

Se încearcă astfel prin acest demers să se demonstreze elevilor că în cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis urmaşilor, care să preia, să simtă frumosul de lângă ei şi chiar să-l producă.

TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE ROMÂNE REFLECTATE ÎN SERBĂRI

Educatoare Mureşan Maria
Grădinița ,,Zâna Zorilor”, Cluj-Napoca

Parte a spiritualiții românești, tradițiile și obiceiurile populare sunt o moștenire de preț care ne individualizează ca neam, în peisajul cultural universal. Tradițiile noastre dăinuiesc de demult pe meleagurile noastre și vor să fie îmbogățite, transmise și preluate de semenii noștri.

În calitate de educatori, suntem obligați să facem din creația noastră populară un brand, o carte de vizită cu care să deschidem porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială oriunde în lume. Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc, pe semenii lor.

Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim, cine suntem și unde mergem. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă frumusețea României, cu istoria și mai ales cu sufletul neamului. La vârsta preșcolară, în preajma sărbătorilor de Crăciun, noi educatoarele, încercăm să transmitem din generație în generație obiceiurile și datinile așa cum le-am moștenit de la strămunii nostri.

Pe 25 decembrie, Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, Crăciunul este cea mai importantă, dar și cea mai iubită sărbătoare a românilor. E sărbătoare în cer și pe pământ! Dumnezeu le-a dat copiilor chipuri de îngeraşi și i-a trimis pe pământ să vestească tuturor nașterea fiului său preaiubit. Să ne curățim sufletele ascultându-i și să alungăm durerea și tristețea din sufletele noastre. În această zi, trebuie să ne lasăm pătrunși de vraja Sfintelor Sărbători și să încercam să facem numai lucruri bune, să fim mai buni și întelegători cu semenii noștri.

O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor și a obiceiurilor populare românești o constituie sărbătorile. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bunădispoziție favorabilă atât dezvoltării fizice, psihice, cât și estetice.

Ca educatoare am încercat să aduc din lada de zestre a strămunilor colinde vechi, necunoscute publicului larg pentru a îmbogăți patrimoniul sufletesc al micuților preșcolari. Serbările realizate în perioada marilor praznice îl așază pe copil în fața unei realități ascunse în sufletul bunicilor și strămunicilor noștri.

Exemplific două colinde pe care le-am cules și le-am prezentat copiilor, punând accentul pe mesajul transmis de aceastea, dar și valoarea literară și de patrimoniu.

„Colo-n deal Moșu’ Crăciun,
C-o botiță de alun,
Cu opincile-nghețate,
Cu mustățile-nburate,
Când cu seara pe-nserat,

Moș Crăciun coboară-n sat.
La toată casa-i lumină
Și la foc îi soba plină,
Porcul cu slănina grasă
De măgan se bagă-n casă,
Taie-mi și mie un dărab
Că eu sunt copil sărac,
De m-i da, de nu m-i da,
La fereastră nu ți-oi sta,
Că mi-i scurtă bundița
Și mă tem că-oi îngheța.”

„Iubiți creștini, iubiți frați,
Ne rugăm să ne-ascultați,
Că-astă noapte s-a-ntâmplat
S-a născut Mare-mpărat,
S-a născut pe fân uscat,
În iesle la boi culcat,
Împăratul cerului
Și Domnul pământului.”

Mulțumire
„Să fii gazdă sănătoasă,
Să plătești colinda noastră
Cu-n cârnaț frumos și gros
De nașterea lui Hristos.
Câți cărbuni în vatră,
Atâția boi în poiată.“

CALOIENII – O TRADIŢIE LA MALUL MĂRII

Prof. Oprişan Violeta
Şcoala Gimnazială, nr.8, Constanţa

Activităţile extraşcolare posedă un grad mai accentuat de atractivitate şi dorinţa elevilor de a se manifesta artistic, având ca finalitate cultivarea şi dezvoltarea respectului pentru tradiţie şi obiceiuri cu ajutorul artei. Elevii sunt deschişi spre aceste activităţi, întrucât li se oferă prilejul de a se exprima într-un mod diferit de cel al orelor de curs.

Cu trimitere aproape sigură la trecutul din vremea romanilor, Caloienii invocă un ritual cu mai multe semnificaţii, originea vieţii – omul pământean, provenit din lut, caracterul trecător al vieţii, sfârşirea omului prin moarte, îndurerarea umană în faţa morţii, speranţa în viaţa viitoare şi credinţa că acest ritual va aduce ploaia. Aşadar acest obicei se împleteşte şi cu elemente adoptate din religia creştină.

Această sărbătoare se organizează în joia a treia după Paşti. Un grup de fete modelează din lut frământat cu apă, figurine imitând corpuri omeneşti, în formă plată, având mărimi cam de o şchioapă, într-un număr de 5-6 bucăţi aşezate la rând pe o scândurică. Acestea poartă numele de Caloieni. Caloienii, bine neteziţi, sunt înzestraţi cu ochi de cărbune, au figurate, prin încrustare, sprâncene, nas, gură, urechi, poate şi mustăţi. Sunt împodobiţi în diverse culori, cu coji de ouă păstrate de la Paşti.

Procesiunea porneşte pe uliţele satului, în „bocetele” celor ce însoţesc Caloienii, purtaţi pe braţe de două fete, plângătoare şi ele. În fruntea cortegiului se află un „popă”care va rosti „Doamne, miluieşte!” şi va conduce procesiunea prin sat. Fetele îşi jelesc şi îşi plâng Caloienii în hohote:

„Caloiţă- iţă
cap de coroniţă
te căta mă-ta pe divale
c-o mână de sare
şi cu una de mălai
Caloiţă, Neculai – ooh, oh,oh,oh,oh!
Şi să vii peste un an, Caloiţă – Caloian...”

Într-un final, Caloienii vor fi daţi la apă, plutind în voia curentului.

Terminându-se acest ritual, întregul alai se întoarce în casa unei fete, unde se organizează petrecerea, exprimând bucuria trecerii omului în nefiinţă, care a scăpat de necazuri, de chinuri şi de nevoi. Dacă anul va fi ploios şi îmbelşugat, înseamnă că ritualul Caloienilor a fost bine realizat, iar de va fi secetă, înseamnă că nu a fost aşa şi că trebuie înduplecaţi de către „paparude”.

Studiind folclorul viu din regiune, remarcăm că în Dobrogea, creaţia populară a fost mult mai dezvoltată în trecut şi numai lipsa unor culegători pasionaţi poate fi cauza scăzutului interes faţă de obiceiurile zonei. Având personalitatea ei, aria folclorică dobrogeană, în ciuda interferenţelor cu Muntenia, Moldova şi Transilvania, îşi demonstrează unitatea.

PE URMELE STRĂMOIȘILOR. POVESTE FĂRĂ DE SFÂRȘIT

Prof. Rățoiu Elena, Prof. Preda Maria
Școala Gimnazială, comuna Filipeștii de Tîrg

Ca orice poveste, și povestea noastră, a locuitorilor din comuna Filipeștii de Tîrg, începe cu binecunoscuta formulă: ,,A fost odată ca niciodată și de n-ar fi fost nu s-ar fi povestit” că, demult, pe aceste meleaguri binecuvântate de Dumnezeu, s-a întemeiat una din cele mai vechi așezări din județul Prahova.

Numele localității noastre este legat de cel al familiei de boieri Filipescu, nume ce se poate traduce astfel: prieteni, iubitori de cai, înțelepți, ,,oameni cu scaun la cap”.

În mod sigur erau înțelepți, dovadă fiind edificiile rămase moștenire comunității: ,,Crucea Negustorilor”, ,,Conacul Pană Filipescu”, pisania bisericii ctitorită de Postelnicul Cantacuzino (1642) sau ruinele Palatului Constantin Cantacuzino, ce par că deschid astăzi o poartă uriașă spre lumi de mult apuse.

Conacul Pană Filipescu

Dar nici locuitorii nu s-au ținut mai prejos: cu hărnicia, priceperea și dăruirea lor față de aceste valori ale satului au făcut posibil ca pe la anul 1700, localitatea să fie trecută în rândul târgurilor (orașelor), alături de Poiești, Buzău, București.

Palatul Cantacuzino

O legendă a locului spune că pe la anii 1633-1653, când s-a construit Palatul Constantin Cantacuzino, s-ar fi construit și un tunel ce făcea legătura dintre satul nostru și Târgoviște, pe care circulau la vremuri de restriște Cantacuzinii și armata.

Ce vremuri încărcate de istorie! Astăzi, ne mândrim cu ce ne-au lăsat strămoșii noștri și suntem conștienți că dacă n-ar fi existat nu ne-am fi bucurat de ceea ce avem, o localitate cu oameni ce trăiesc în pace și bunăstare, cu o biserică frumoasă, cu preoți ce fac cinste locului, cu o școală modernă cu dascali devotați, cu un primar ce știe să-i asculte pe oameni și să-i ajute cât este posibil.

Acestea sunt povești adevărate pe care am dorit să vi le spunem. Și cum să reînviem mai frumos și mai curat tradițiile strămoșești, decât adunându-ne cu mari și mici la o șezătoare, așa cum se adunau și bunicii noștri, pentru a asculta legende, cântece, pentru a spune proverbe și zicători pline de înțelepciune!

Și cum ne stă bine, fete mândre și flăcăi ne-am prins într-o horă pentru că așa se veseleau pe vremea lor strămoșii, pe ritmul dansurilor populare, tradiționale: ,,Ciuleandra”,

vechi dans popular din zona noastră, Muntenia subcarpatică, dans ce l-a inspirat pe Rebreanu când a scris romanul cu acelaşi nume, ,,Hora Muzicuțelor” ce se joacă și la Breaza sau ,,Hora prahoveană”.

Astfel, încercăm şi noi, modești, să menţinem vie lumina trecutului nostru istoric, tradițiile și obiceiurile străмoșești ale locului, dovedind respect și admirație față de ceea ce definește spiritul nostru românesc.

VEŞNICIA S-A NĂSCUT LA SAT

Prof. înv. primar Stoica Mihaela
Şcoala Gimnazială „Constantin Brâncoveanu” Vasilaţi, jud. Călăraşi

Pentru a reînvia şi păstra valorile şi tradiţiile locale am înfiinţat un centru cultural comunitar în şcoală care să găzduiască activităţi de reînviere a unor tradiţii populare. Am început cu activitatea „Vocea generaţiilor” - Campanie de militare pentru reînvierea, protejarea şi păstrarea tradiţiilor locale, crearea unui avizier şcoală-comunitate, realizarea unor puncte de legătură între generaţii.

S-a confecţionat, de către un părinte, un avizier şcoală-comunitate care a fost postat pe pereţii holului şcolii şi în alte locuri din comună (primărie, biserică, dispensar). Cu ajutorul acestui avizier s-a urmărit optimizarea comunicării interinstituţionale prin oferirea informaţiilor relevante sub formă de articole şi fotografii pe diferite teme.

Cu ajutorul mass-media existentă în şcoala coordonatoare (revista „Curierul Şcolar” şi postul de radio), s-au oferit informaţii suplimentare despre necesitatea înfiinţării unui centru cultural comunitar şi s-a încercat sensibilizarea comunităţii prin prezentarea activităţilor care se vor derula în cadrul acestui proiect.

Am continuat cu activitatea „Omul cinsteşte locul” - Înfiinţarea centrului comunitar.

Elevii au realizat mici desene şi un banner, organizând împreună cu cadrele didactice şi părinţii o caravană care a promovat reînvierea, păstrarea şi valorificarea tradiţiilor locale. Prin radio, şcoala colaboratoare, va oferi, în permanenţă, informaţii despre activitatea care se derulează în cadrul centrului cultural comunitar.

S-au achiziţionat un calculator, o imprimantă, un reportofon, o cameră video, etc. Obiectele de birotică necesare tehnoredactării fişelor chestionar, a materialelor informative şi a raportului de evaluare urmează a fi achiziţionate, pentru ele, s-au întocmit deja cererile de ofertă

În partea a II-a a activităţii, la reamenajare vor participa părinţi, cadre didactice, muncitori care vor efectua mici reparaţii, zugrăvit, vopsit. Primăria a procurat varul, vopseaua, detergentul, şi va asigura plata muncitorilor. Din planşele din PAL, trei tâmplari vor confecţiona (prin muncă de voluntariat) un birou şi o mică bibliotecă.

Sponsorul a asigurat montarea jaluzelelor verticale în spaţiul special amenajat.

A urmat activitatea - „Drag mi-e jocul românesc”- Înfiinţarea unui grup folcloric şi ansamblu de dansuri populare cu stabilirea unui repertoriu şi a unei coregrafii. Spectacol folcloric (cântece şi jocuri culese din folclorul local şi din diferite zone ale ţării).

Spectacolul a avut loc în parcul comunei, pe o scenă pusă la dispoziţie de primărie. S-au realizat fotografii şi filmări cu cele mai frumoase momente care au fost stocate în baza de date a calculatorului. În a doua parte a acestei activităţi a avut loc un alt spectacol, urmat de imprimarea unor CD-uri audio cu repertoriul folosit, iar fotografiile vor completa albumul foto. Unele au fost expuse la avizierul şcoală-comunitate. Înregistrările video au constituit material didactic şi vor fi vizionate şi la clubul cultural comunitar, iar la radio se vor difuza cântecele din repertoriul ales.

O altă activitate - ,,Sărbători în satul românesc” - Documentare şi prezentarea obiceiurilor de Crăciun şi Paşti

S-au înfiinţat un cerc de dramaturgie şi un cerc de tradiţii locale.

Această activitate s-a desfăşurat în două părţi. Prima în decembrie, a doua în aprilie. De fiecare data, elevii au participat şi la concursurile organizate de Inspectoratul Şcolar Judeţean Călăraşi şi Protoeria Olteniţa, unde au câştigat premii importante.

S-a stabilit un grup de 10 elevi care au adunat şi prezentat obiceiurile de sărbători. Alţi 30 de elevi au pregătit scenetele religioase, 10 au realizat picturi pe lemn şi sticlă şi au încondeiat ouă. Cadrele didactice s-au ocupat de pregătirea scenetelor, au organizat întâlnirea cu preotul care le-a vorbit elevilor despre semnificaţia sărbătorilor, au afişat materiale informative despre sărbătorile religioase. Membrii comunităţii au realizat costumele pentru scenete, au achiziţionat materialele pentru picturi şi rafturile pentru expoziţie, în mod voluntar.

Pentru prima parte a activităţii, cea închinată sărbătorilor de iarnă, materialul a fost cules în mare parte de către cadrele didactice. S-a pregătit o scenetă („Naşterea Domnului”) şi un program de colinde de Crăciun cu titlul „Colindăm, Doamne Colind!”. Elevii s-au prezentat la concursul „Deschide-ţi inima, creştine”, unde au câştigat locurile II şi III.

Pentru a doua parte a activităţii, cea închinată sărbătorilor de Paşte, materialul pentru cântecele religioase şi tradiţionale, a fost cules de la bătrânii satului, fiind transpus de glasul copiilor într-un mod original, sub numele „Iisus Învie iară!”

Bătrânii satului care mai păstrează încă tradiţiile şi obiceiurile au fost bucuroşi să-şi aducă aportul la derularea proiectului, cunoscută fiind dorinţa acestora de a păstra aceste valori.

Cadrele didactice au păstrat şi au avut o legătură permanentă cu elevii, părinţii acestora, favorizând o mai strânsă legătură între activităţile de învăţare şi comunitatea locală. Factorii responsabili ai diferitelor instituţii locale au putut participa la realizarea subproiectului, ei având posibilitatea să se adreseze în mod direct comunităţii, să-i informeze pe cei interesaţi cu noutăţile la zi, să le comunice deciziile şi hotărârile importante pentru comunitate, să se informeze mai bine despre nevoile reale ale comunităţii.

În toate documentele justificative ale activităţilor au apărut propunerile şi aplicarea unor sugestii valoroase venite din partea parinţilor, din partea instituţiilor locale, dar şi din partea celorlalţi membri ai comunităţii prezenţi la întâlnirile de lucru ale echipei de proiect.

Preoţii celor două parohii din localitate ne-au sprijinit în realizarea educaţiei religioase, în creşterea gradului de cultură a localnicilor. Întâlnirile şi afişarea la avizier a unor materiale având drept conţinut obiceiurile şi tradiţiile locale au condus la creşterea respectului tinerilor față de aceste tradiţii și obiceiuri, la asigurarea conservării şi a continuităţii.

LEGENDA TOPONIMICĂ

Zaharia Nicoleta - Școala Gimnazială, Sat Slon, Comuna Cerașu
Vasile Daniela - Școala Gimnazială Nr. 1, Mizil, județul Prahova

Ca specie literară, legenda este valorificată facultativ în manualele de Limba şi literatura română, clasa a V-a şi studiul ei la clasă rămâne la aprecierea cadrului didactic. Evident, lectura suplimentară poate conţine exemple de legende, însă consider că, odată ce basmul se află pe lista speciilor literare obligatorii, ar trebui ca şi legendei să i se acorde mai multă atenţie.

Legenda, specia genului epic este apreciată de micii cititori, întrucât este o povestire de dimensiuni reduse, care, utilizând evenimentele miraculoase sau fantastice, tinde să dea o explicaţie genetică şi, în general, cauzală unor fenomene, întâmplări, caracteristici ale plantelor, animalelor, omului. Lectura ei îmbogăţeşte fondul cognitiv şi afectiv al copilului de vârstă şcolară, stimulează curiozitatea şi imaginaţia.

Legenda corespunde necesităţii de a găsi explicaţii (denumirilor geografice...), acest lucru satisfăcând curiozitatea omenească. Fireşte, asemenea creaţii literare pot conţine elemente istorice sau fantastice, fapt ce nu împiedică valoarea utilitară a speciei. Tradiţia istorică are un caracter complex, cumulând atât evenimente existente în studiile istorice, cât şi completări ale acestora, aspecte de ordin folcloric menite să transporte de-a lungul timpului mentalităţi, percepţii, elemente culturale.

S. Fl. Marian numeşte aceste creaţii populare „Tradiţii poporane române”[4] şi printre ele se află naraţiuni toponimice. O tipologie a lor poate fi realizată în funcţie de substratul epic în două categorii: cele care au ca punct de plecare un eveniment istoric şi cele al căror subiect surprinde evenimente cotidiene.

Din prima categorie fac parte: ***Drumul tătarilor*** (evocă un episod istoric: „Plăiul însă, din diua, în care au fost cei 200 de inşi măcelăriţi în chipul cum s-a arătat, şi până în diua de adi, se numesce de către Românii bucovineni Plaiul sau Drumul Tătarilor”[5]; nişte baci au învins tătarii care se întorceau de la prădat din Ardeal), ***Pietrele muierilor***- legendă ce oglindeşte drama fetelor nevoite să se refugieze de teama năvălitorilor în munţi: „Şi de când au fost muerile lor ascunse pintre pietrile, de pe vervul cărora s-au luptat ele cu Tătarii, de atunci se numesc pietrile acestea Pietrile muierilor. Şi tot de atuncea se dice că, uneori noaptea se ved mai multe mueri alergând în colo şi-n coace pintre dânsele cu capul despletit, cu perul sburând în aer şi ţipând de se resună munţii şi văile de prin împrejurime. Se vede că acestea sunt schimele muerilor, cari au căzut în luptă cu tătarii”[6], ***Dealul Leahului***: „Şi de oare ce mai tot dealul, unde s’a întâmplat lupta aceasta, era acoperit cu trupuri de Leşi, carii îşi aflară moartea pe dânsul, de aceea dealul acesta a început de-atunci încoace a se numi Dealul Leahului, şi tot aşa se numesce el şi astădi”[7], ***Movila lui Răsvan***, amintire a sancţiunii

[4] Marian, S., Fl., *Tradiţii poporane române,* Imprimeria statului, Bucuresci, 1895, p. 223
[5] I*bidem*
[6] Op.cit., p.259
[7] Op.cit., p.277

aplicate lui Răsvan Vodă “Movila însă, unde a fost Răsvan Vodă sluţit şi ucis, şi care de atunci şi până în diua de astă-di se numesce Movila lui Răsvan, se vede încă şi acuma de vervul dealului Tătăraş şi anume între oraşul Suceava şi satul Ipotesci.”[8]

A doua categorie este reprezentată de următoarele legende: ***Poiana Negrii*** care ascunde un episod tragic: „...poiana, unde a fost Neagra ăntâia-şi dată îngropată, tot Poiana Negrii s’a numit, şi pâreul, în care s’a spălat, tot Neagra s’a chemat şi tot aşa se chiamă el şi până în duia de astă-di” [9], ***Munţii Găina şi Cocoşul*** – naraţiuni ce oglindesc consecinţele unui furt: „Apoi, întorcendu-se eară-şi la locul seu de pe vervul munţilor, numi pre unul dintre aceşti munţi Găina eară pe celălalt Cucoşul, întru cinstea galiţelor sale. Şi de atunci tot aşa s-au numit şi se numesc aceşti doi munţi şi’n diua de astădi, nu numai de Români, ci chiar şi de străini”[10], ***Fântâna Doamnei*** - fântâna curăţată la porunca doamnei lui Ştefan cel Mare „a pus ea oameni ca să curăţească şi să îngrijească izvorul din poeniţă... şi să facă un feliu de fontână dintrânsul, şi după aceea să-l zidească şi să-i pue disdele şi-un acoperement de lespedi de-asupra. Şi oamenii puşi, cum a spus ea, aşa au şi făcut. Şi de-atunci isvorul acesta, care se poate vedea şi astădi, a început a se numi Fontâna Doamnei”[11], ***Dealul lui Ivan***- aminteşte de pedepsirea lui Ivan : „Şi cum a poruncit mandătariul, aşa s’a şi întemplat şi de atunci se numesce partea dealului unde a fost ucis Ivan spânzurat, Dealul lui Ivan, eară partea despre apus, adică cea despre Todiresci, se numesce şi astădi to”

Legendele constituie modul de explicare fantastic al unor realităţi evidente: nume topice, originea animalelor, plantelor. Este ştiinţa populară, adesea inexactă. De multe ori însă legendele au un sâmbure de adevăr, când e vorba de cele istorice şi geografice.”[12] Sunt exemplificate legende care, cu siguranţă, pot fi încadrate în categoria celor toponimice: ***Legenda Poienii Ţigăncii*** (toponimul este rezultatul unei întâmplări: „Legenda spune că un ţigan, trecând cu femeia lui pe acolo, a fost lovit de trăznet. Ţiganca l-a îngropat pe locul respectiv şi n-a mai voit să se despartă de mormânt până ce n-a murit şi ea. Localnicii i-au dat atunci locului numele de poiana Ţigăncii[13]”). Sunt amintite: ***legenda Pârâului Serafim*** (numele apei reflectă un destin tragic: o tânără, Serafina - revoluţionară din 1821 - se ascunde în Ceahlău, petrecându-şi vremea pe malul râuleţului. Din neatenţie, se răneşte într-o capcană, moare, este înmormântată la marginea râului şi numele său este eternizat), cea a muntelui numit ***Vârful cu dor*** (ciobanul care, îndrăgostit de o tânără, acceptă provocarea acesteia, urcă pe Vârful cu dor pentru a sta o iarnă - condiţia necesară pentru a primi mâna tinerei, şi-şi găseşte moartea acolo, muntele primind de atunci numele de Vârful cu dor) sau a ***Pietrilor Doamnei*** („Din cauza tătarilor, o doamnă şi oamenii săi au fugit din ţară şi s-au ascuns sus, pe munte. Dar tătarii o urmăresc şi aci, încât nu se mai putea stăvi de răul lor. Doamna prinse de veste şi porunci oamenilor săi să arunce cu stânci în capetele tătarilor şi să-i ucidă; de atunci, muntele se cheamă Pietrile Doamnei, iar pădurea din vecinătate, Lunca Tătarilor”[14]), a ***Apei***

[8] Op.cit., p.288
[9] Op.cit, p.223
[10] Op.cit., p.254
[11] Op.cit., p.281
[12] Chiţimia, I. C., *Folclorişti şi folcloristică românească*, E ARSR, Bucureşti, 1968, p. 237
[13] *Ibidem*
[14] Op.cit., p. 240

Turcului (turcii ascunşi în acel loc au fost ucişi de localnici cu pietre aruncate pe şuvoiul apei), **a *Iezerului / Lacului Dorohoiului*** (fata pescuită de Condrea de pe iezer".

În „Cartea Vâlvelor", Maria Ioniţă acordă un capitol întreg legendelor toponimice; lectura acestora este savuroasă, pentru că, dincolo de firul epic care potoleşte setea de cunoaştere, naratarul ia contact cu limba naratorilor, o limbă nenormată, dar încărcată emoţional.

Sunt naraţiuni scurte, care oferă succint explicaţii toponimice: denumirea ***Părău podului*** provine de la podul care odinioară a fost construit peste apă: „O fost pă timpuri, şti Dunneză de când, o fost on pod păstă apă"[15]; prezenţa în număr mare a pietrelor şi încercarea de explicare a sursei acestora dă consistenţă altei legende: ***La Ptetriş*** (loc unde se află multe pietre: un cioban atacat a fost atacat de hoţi, iar sătenii l-au salvat, alungând hoţul cu pietre) „Şi de-atuncea aşa a rămas acolo ca oricine a trece p-acolo să zvârle cu ptetri, să ducă ptetri. De departe duc acolo şi zvârl acolo cu ptetri. Şi-o rămas on ptetriş mare, acolo în partea Câmpenilor. Acolo ".[16] Toponimele oglindesc acţiuni umane: „... Aşe că ei laolaltă, cum le-o umblat lucru, vorbele, ce-o făcut ce n-o făcut, că l-o omorât p-ăsta ce-o fost cu lucrătorii. Ala ce o adus banii. Şi de-atunci o rămans numele la locu ăla Măiestăria Iedului, păntru că el era măistar pe lângă lucrători. El era primu. Şi aşa i-o fost porecha lui Iedu. Şi în ce privinţă i să zâce de acolo în jos Părău Negru? Pa Părău Negru şi Părău Negru i să zice până în zua de astăz; păntru că i-o fost la celălat maistăr porecla aşe de negru. Şi cum tăt pă lângă părău vine, urca cu banii, oaminii i-o zâs Pârâu lui negru şi mai târziu Părău Negru."[17] (***Maistoria iedului şi Părăul Negru)***. Toponimul ***Dealul Măritului*** este generat de obiceiul tinerelor fete care urcau pe colină şi făceau o strigare, semn că sunt pregătite pentru căsătorie („Gata-gata! Doi râmători, doi rumăgători şi cu plug la mijloc").

Cercetătoarea subliniază că legendele reflectă voinţa omului de a cunoaşte, de a afla esenţa lucrurilor, de a detecta cauzele acestora. Aceeaşi savoare este întâlnită şi în lucrarea ***Drumul urieşilor***, unde sunt prezentate legenda ***Crucei Henţuşii*** („Ş'api d-aia îi zice la nămaşu ala Crucea Henţuşii, că pa bătrâna ceie o chema Henţuşe şi i-o pus cruce ş-o fost Crucea Henţuşii"[18]) şi legenda ***Drumul urieşilor*** - toponim ce aminteşte de trecerea uriaşilor. Rolul supranaturalului în apariţia formelor de relief sau în construcţia unor clădiri este subliniat şi de Nicoleta Coatu „Unele construcţii, cetăţi (Ţeţina, Stânca şi Ocru din Bucovina, Radomir şi Piatra, în judeţul Olt, Deva şi altele), poduri şi o serie de movile amintesc de existenţa legendară a uriaşilor. În memoria localnicilor, movilele din Câmpul Burcilor şi din vecinătatea satului Ibăneşti-Botoşani ascund osemintele unor giganţi, care înaintea oamenilor, ar fi vieţuit în aceste ţinuturi."[19]

În studiul „Mitul şi literatura"[20] sunt prezentate scurte pasaje literare care explică toponimia locurilor; toponimele sunt sugestive pentru evenimente petrecute anterior: ***Dealul***

---

[15] Ioniţă, Maria, *Cartea Vâlvelor*, Editura Dacia, Cluj –Napoca, 1982, p. 249
[16] Op.cit., p. 250
[17] Op.cit., p. 252
[18] Ioniţă Maria, *Drumul urieşilor,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 194
[19] Coatu, Nicoleta, *Legende populare geografice*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1986, p.9
[20] Angelescu, Silviu, *Mitul şi literatura*, Editura Univers, Bucureşti, 1999, p. 75

Calului (fete furate de zmeu, puse pe cal), ***Poiana Zmeilor*** *(*fete furate de zmeu, duse în poiană).

Printre legendele prezente în studiul „Legende populare româneşti”, ai cărui autori sunt Octav Păun şi Silviu Angelescu se găsesc ***Legenda Mureşului şi a Oltului, Legenda râului Buzău.*** Ca şi în cazul lui Dumitru Almaş, textele prezentate poartă amprenta limbii române normate, sunt prezente elemente stilistice, mai numeroase decât în legendele culese şi publicate anterior: „Oltul sfârâmicios şi iute din fire şi a apucat nebuneşte la vale spre ziua senimă, iar Mureşul era întunecat cu inima şi liniştit ca noaptea paşnică şi a apucat încet, încet spre miazănoapte”[21], portretul tânărului care va primi numele de Buzău este configurat şi fizic şi moral: „Un băiat de aur... devenea gânditor, închis la suflet, turburat parcă de nelinişti ascunse, care fremătau în adâncurile fiinţei lui. Nu mai râdea, nu se mai juca, ci se învăluia tot mai adânc în taine chinuitoare. De aceea i-au zis Buzău, adică cel închis la suflet, turbure, neînţeles.”[22] Alte toponine sunt generate de experienţe feminine tragice: ***Râul Doamnei*** - numele râului în care s-a înecat o domniţă urmărită de tătari; ***Lacul Simina*** - toponim derivat de la antroponim; ***Dealul Fetei*** - legendă ce valorifică motivul fetei răpite de zmeu „mama merge pe deal şi moare de tristeţe, şi din plânsul ei se făcu un izvor cu apă sărată, pe care o beau vitele cu plăcere. Chiar şi apa iese din pământ suspinând... Iar dealul se cheamă Dealul Fetei.”[23]

Fantasticul este şi el generator de legende: ***Turnul lui Butu*** aminteşte de curajosul Butu, care este reînviat şi reuşeşte să o salveze pe Ana, iubita sa, însă destinul lor este unul fatal, deoarece amândoi sfârşesc căzând pe munţi.

Legendă toponimică, fascicul toponimic, indiferent de structură şi dimensiune, are o valoare inestimabilă: pe lângă evidentul caracter informativ, oferă detalii referitoare la structura culturală a naratorului şi devine un o mărturie lingvistică, stilistică a spiritului românesc.

Folclorul nu trebuie înţeles ca acel corpus de texte în care elementele fantasticului şi acţiunile cu structură predictivă sunt potrivite primilor ani de lectură, ci trebuie văzut ca fiind identitatea spirituală a poporului nostru, totalitatea textelor nefiind decât proiectări în eternitate ale sufletului românesc.

[21] Păun ,Octav, Angelescu, *Silviu, Legende populare româneşti*, Editura Albatros, Bucureşti, 1983, p. 61
[22] Op.cit., p. 64
[23] Op.cit., p. 85

LOCUL I

NUNTA DIN ARDEAL

Cules de Bîrsan Andreea
Sursa de informare: bunica, Sînc Anica, com. Hopîrta, jud. Alba
Localitatea Alba Iulia, Județul Alba
Profesori coordobatori Lăncrănjan Maria, Dogaru Simona

Gătitul miresei, tradiţie românească emoţionantă în dimineaţa nunţii

Tradiţiile şi obiceiurile datează din strămoşi, ele ţin vie tradiţia ţării din care provin. Mulţi apreciază aceste obiceuri şi le ţin vii în continuare. Ele ne amintesc de vremurile de mult apuse.

Tradiţiile înfrumuseteaza evenimentele, chiar dacă acestea sunt practicate doar formal şi cu ocazia celui mai frumos eveniment, există numeroase obiceiuri şi tradiţii care se mai practică şi astazi.

Gătitul miresei este un eveniment deosebit şi special pentru aceasta. El se organizează înainte ca mireasa să jure în faţa altarului dragostea eterna pe care o poartă faţă de iubitul ei. Practic, gatitul miresei se va face în casa şi camera unde a crescut şi a copilărit viitoarea mireasă.

Tradiţia va stârni emoţii puternice atât pentru mireasă, cât şi pentru părinţii ei. În timpul acestui ritual, aceasta îşi va aminti de momentele fericite petrecute în casa părintească.

Acest obicei ilustrează despărţirea fetei de părinţii. Ea îşi va lua rămas bun de la ei şi va păşi într-o etapă nouă din viaţa unde îi va fi alături la bine şi la rău alesului inimii. La acest obicei multe mirese aleg să cânte o melodie pe temă despărţiri.

La desfăşurarea tradiţiei vor participa mama, naşa şi prietenele apropiate ale miresei. Mireasa va fi ajutată de către acestea să se aranjeze (de obicei toate miresele sunt deja aranjate, cele prezente la aranjarea ei îi vor adaugă doar mici retuşuri pentru a nu i se strică coafură şi machiajul). Naşa o va ajuta în punerea coroniţei şi a voalului. După terminarea ritualului de gătire, i se va oferi miresei o oglindă pentru a se putea privi în ea. Acest obiect va fi acoperit cu un voal. Descoperirea oglinzii va avea loc în momentul în care mirele va plăti o sumă de bani pentru ca iubită lui să se poată admira în ea. Mulţi mai practică obiceiul de a pune miresei bani în sân pentru a avea noroc în viaţă.

Furatul pantofului, obicei nelipsit din Ardeal

La unele nunţi, furatul miresei este un moment amuzant atât pentru miri, cât şi pentru invitaţi. Însă, în unele zone ale ţării noastre, nu se fură mireasa, ci pantoful acesteia.

Furatul pantofului este un obicei de nuntă străvechi, practicat cu precădere în zona Ardealului.

Această tradiţie plină de haz are loc în timpul petrecerii de nuntă. Câţiva invitaţi se sfătuiesc când să aleagă momentul oportun pentru a face acest lucru. Unul dintre ei se poate strecura sub masă atunci când mireasa nu este atentă pentru a-i fura pantoful. De asemenea, poate să facă acest lucru şi în timpul dansului. Dacă are succes şi poate să îi „şterpelească” acesteia unul dintre conduri, după aceea va trebui să îl ascundă.

Atunci când mireasa îsi va da seama că îi lipseşte pantoful, răpitorii trebuie să ceară o recompensă de la aceasta sau de la mire. De obicei, răscumpărarea constă în oferirea unei sticle cu vin, şampanie sau ţuică. Cum unii răpitori sunt mai inventivi, îi vor cere mirelui sau miresei să îndeplinească anumite sarcini pline de haz care îi vor distra pe cei prezenţi. Cu cât pantoful acesteia este mai scump şi mai preţios cu atât mai mare va fi preţul răscumpărării acestuia. După ce mirele a reuşit să îl recupereze, el va trebui ca un adevărat gentelman să o încalte pe mireasă. Acest gest simbolizează dragostea necondiţionată a acestuia şi dorinţa lui de a fi alături de aleasa inimii şi la bine şi la rău. Momentul furatului pantofului ca şi cel al furatului miresei îi vor distra pe invitaţi, iar atmosfera nunţii va fi una relaxantă şi plăcută.

Prin urmare, aceste obiceiuri şi tradiţii din cadrul nunţiilor noastre demonstrează încă odată că românii ştiu să se distreze şi să transforme evenimentele importante în clipe de neuitat.

Mireasa atunci

Mireasa acum

Ciorba de potroace, ospăţ în familie după nuntă

În a doua zi de nuntă, se organizeasa o masă la casă mirelui sau la socrii mari. La această masă sunt prezenţi naşii de nuntă, dar şi membrii familiei din ambele părţi, atât a miresei, cât şi a mirelui. În trecut, această petrecere se făcea pentru a sărbători virginitatea miresei. Acum în zilele noastre, această petrecere este organizată doar în mod simbolic. Cei prezenţi au prilejul să petreacă în familie şi să discute cu privire la evenimentul petrecut şi de a-i felicită din nou pe proaspeţii căsătoriţi. De asemenea, aceştia le vor aduce binecuvântări pentru o căsnicie lungă şi fericită.

La aceast ospăţ se servesc felurite mâncăruri, dar preparatul de bază este ciorbă de potroace. Tradiţia şi obiceiul românesc spuneau că această ciorbă trebuia făcută de către proaspătă soţie sau de către soacra mare.

Ciorba de potroace este o ciorbă acră. Ingredientul secret folosit pentru înăcrirea acesteia este zeama de varză. Ea aduce un beneficiu organismului şi îl ajută să îşi revină după o noapte de petrecere unde s-a consumat mai multă băutură. La origine, aceasta ciorbă era făcută din carne de oaie, însă, în prezent, mulţi folosesc şi alte tipuri de ingrediente sau carne.

LEGENDE CU FANTOME
LA CASTELUL TELEKI DIN OCNA MUREŞ

Elev: Blaga Georgiana
Sursa: Bunica, Blaga Maria, Ocna Mureş, jud. Alba
Colegiul Economic „D. P. M.” Alba Iulia
Prof. coord.: Lăncrăjan Maria

Bătrânii din satul Uioara de Sus, oraşul Ocna Mureş, vorbesc despre o legendă cu o fantomă care bântuia castelul Teleki din localitate. Povestea ar fi avut loc în perioada celui de-al doilea război mondial.

Astfel, câţiva ruşi au intrat în beciul castelului plin cu butoaie cu vin, unde s-au îmbătat. Beţi criţă au început să tragă cu armele în butoaiele imense. Mii de litri de vin s-au revărsat în subsolul castelului, iar ruşii s-au înecat. Oamenii din sat au pus moartea ruşilor pe seama fantomei din beciul castelului. Pe vremea când încă era locuit, castelul adăpostea un

număr impresionant de butoaie în care se putea intra în picioare de către un om. În beci, se intra cu carul cu boi, pentru a transporta proviziile şi butoaiele cu vin.

O studentă la Arhitectură în Bucureşti a realizat recent primele fotografii în beciul castelului, după mulţi ani. Raluca Bărbulescu îşi realizează lucrarea de diplomă studiind arhitectura castelului Teleki de la Uioara de Sus. Pe una dintre fotografiile realizate de studentă apare un fum alb. Se disting două „aripi” şi între ele un chip care, parcă, priveşte trist spre colţul din dreapta jos.

Dacă această „formă” reprezintă mai mult decât un fum alb, rămâne de văzut şi de discutat. Cert este că următoarea fotografie realizată imediat, în aproape aceeaşi poziţie, nu a mai surprins forma fumului alb de mai devreme.

FAGUL ÎMPĂRATULUI DE PE VALEA ARIEŞULUI

Cules de Bustan Loredana
Sursa de informare: Macarie Sofia (bunica), comuna Bistra, Judeţul Alba
Sat Muncelu, Baia de Arieş, Judeţul Alba
Profesor coordonator Lăncrăjan Maria

Locuri pline de legendă şi poveşti minunate te aşteaptă la tot pasul, în Munţii Apuseni. Oamenii păstrează încă, din generaţie în generaţie, semnificaţii ascunse în vremurile de demult ale unor adevărate monumente ale naturii. Unul dintre aceste exemple este „copacul fermecat”, pe drumul dintre Baia de Arieş şi Câmpeni.

În satul Muncelu de lângă Baia de Arieş (judeţul Alba), este un fag de dimensiuni impresionante despre care bătrânii acestui sat spun că ar avea 500 de ani. Pomul fermecat are o scorbură mare în care există un izvor despre care localnicii credeau că-i tămăduitor. I se spune

„fermecat” deoarece prezintă un frunziş bogat, frunzele uscate nu i se desprind iarna de ramuri, coroana copacului fiind astfel brun-maronie.

În urmă nu cu mulţi ani, pe lângă Arieş şi pe lângă stejar trecea Mocăniţa, care oferea un farmec în plus peisajului din jur. Lângă copac se ajunge parcurgând un drum prin pădure pe o potecă ce este folosită şi astăzi de oamenii locurilor.

Legat de acest arbore, oamenii mai povestesc altă legendă. Aici s-ar fi întâlnit Avram Iancu cu împăratul austriac Franz Josef, pentru a negocia un pact, de unde ar proveni şi denumirea de Fag al Împăratului. Legenda nu ar avea, însă, corespondent în realitate, Avram Iancu refuzând să-l întâlnească pe Împăratul Austro-Ungar în 1852, pe când acesta sosise în Ţara Moţilor.

Varianta oficială a legendei transmise din generaţie în generaţie sună astfel: „Se spune că pe la anul 1850, dupa ce marele seism social de la 1848 s-a liniştit, pe Valea Arieşului a venit împăratul de la Viena, vroind să-i liniştească pe moţi şi să se întâlnească cu Avram Iancu. În drum spre Câmpeni, se zice că Împaratul ar fi poposit la umbra falnicului copac. În timp ce se odihnea la umbra deasă, aude un cântec de fluier, pe partea cealaltă a Arieşului. Împăratul întreabă un călător, «Cine cântă atât de frumos din fluier?». Călătorul îi spune că e Avram Iancu. Auzind aceasta, împăratul numaidecât îşi trimite pe unul dintre oamenii săi, să-l cheme pe Craiul Moţilor, la o întâlnire cu Măria Sa. Când solul împăratului ajunge la Avram Iancu şi îi spune pentru ce a fost trimis, Iancu îi răspunde: «Spune-i stăpânului tău, că un nebun cu un mincinos, nu pot sta de vorbă!».

Localnicii de aici împărtăşesc câteva gânduri. „Vezi frunzele acestui pom cum îşi schimbă culoarea când vine iarna, se fac ruginii, dar nu cad decât primăvara, când apar cele noi, verzi”, explică săteanul cum e cu povestea copacului veşnic „îmbrăcat”. De la alt om, Ioan Corcheş, tot bătrân, că numai bătrânii au rămas în satul Muncel, aflăm că pe lângă pomul cu pricina ar fi trecut un vechi drum care traversa munţii, iar acolo, la „fagul împăratului”, s-ar fi oprit, cu sute de ani în urmă, un călugăr şi el ar fi binecuvântat bucata aceea de pământ, pentru ca, după aceea, să răsară acolo pomul fermecat. Ne iese în cale şi Sabina Panţa, care îşi face cruce şi se jură că un cumnat de-al ei s-a „lecuit de bube”, nu cu mult timp în urmă, cu apa din „burta arborelui”. „Oamenii îşi caută lecuirea aici de când lumea”, aud de la femeie. Moţii fac drumul şi azi prin pustietate în căutarea unui miracol, aşa cum şi alte guri din sat vorbesc.

Localizare: Fagul împăratului se afla pe malul drept al Arieşului, lângă satul Muncelu, la circa doi kilometri vest de Baia de Arieş pe drumul spre Câmpeni.

STRIGĂTURI DE NUNTĂ

Cules de Căpîlnar Claudia Maria
Sursa de informare: Căpîlnar Paraschiva (73 ani)
Localitatea Cricău
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor coordonator Corodeanu Marinela Alexandrina

„Ia-ţi mireasă ziua bună
De la tată de la mumă,
De la fraţi, de la surori,
De la grădina cu flori,
De la fir de busuioc,
De la fete, de la joc.”

Acesta este un celebru cântec din folclor pe care îl auzim la toate nunţile tradiţionale. Pe lângă cântece şi strigături, de la un adevărat ospăţ nu pot lipsi supa de tăiţei, sarmalele, vinul, lăutarii şi, mai ales, omul care dă viaţă întregului eveniment: vornicul. Cu cât „maestrul de ceremonii” gustă mai mult din plosca sa cu vin, cu atât tradiţionalele strigături sunt mai colorate şi mai amuzante, iar nuntaşii au parte de un adevărat spectacol. Sunt „strigaţi” mirii, naşii, socrii, dar mai ales soacrele, unii nuntaşi, socăciţa (bucătăreasa). Bineînţeles că avea şi vornicul parte de strigături, care veneau din partea vreunei femei sau chiar a socăciţei care avea replică de dat.

Iată câteva din strigăturile pentru mireasă:

Frumoasă-i mireasa noastră
Parcă-i floare de pe coastă!
Mai frumoasă cum să fie
Parcă-i scoasă din cutie!
Numa mirele-i buzat
C-o umblat noaptea prin sat
Şi prea multe-o sărutat! Uiu, iu, iu!

Hai mireasă hai cu noi
Că-i mai bine ca la voi,
Avem drumul chietruit
Şi-i mai bine de trăit! Uiu, iu, iu!

U iu iu pe dealu’ gol
Că mireasa n-are ţol,
Las că-i face mirele
Când o tunde cânele
Şi i-o face şi-un cojoc
Când o tunde pe Mozoc! (Mozoc = nume dat câinilor ciobăneşti)

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ... NOAPTEA LUI ANDREI

Cules de Cărămidă Andra
Sursa de informare: Asavei Doiniţa
Sat Vârţ, judeţul Gorj
Scoala Gimnazială Nr. 1 Rovinari, judeţul Gorj
Profesor coordonator Flitan Alina Diana

În noaptea premergătoare sărbătorii Sfântului Andrei (29/30 noiembrie), în satul Vârţ din judeţul Gorj, se practică încă ritualuri ciudate, din credinţa că astfel se pot găsi mai uşor protecţia de toate relele, bunăstarea şi chiar dragostea.

Sfântul Andrei nu este o sărbătoare oarecare, pentru că în jurul acestei sărbători există numeroase datini şi tradiţii moştenite de sute de ani, unele creştine, altele păgâne. Cele mai multe ritualuri din noaptea Sfântului Andrei sunt dedicate atragerii iubirii. De pildă, prin ascunderea sub pernă a unui fir de busuioc sfinţit, se crede că se poate vedea în vis imaginea „ursitului”.

Fata de măritat prepară o „Turtucă de Andrei”, turtiţa subţire din faină de grâu, foarte sărată, pe care o mănâncă înainte de culcare. Băiatul care venea în vis să-i aducă apa ca să-şi potolească setea urma să o ceară de nevastă în cursul anului.

Pentru „atragerea” ursitului este mult folosită şi metoda „făcutului cu ulcica”. La miezul nopţii, singură la gura sobei, tânăra întoarce cu gura în jos o ulcică nouă de lut, iar pe dosul vasului lasă sa pâlpâie trei cărbuni. În timp ce roteşte ulcica uşor, rosteşte o incantaţie menită a suscite o atracţie irezistibilă pentru cel iubit.

O altă metodă folosită pentru cunoaşterea viitorului constă în a privi, la miezul nopţii, între două lumînări aprinse, într-un pahar cu apă neîncepută, aşezat pe cenuşă. În centrul paharului, cade o verighetă care a fost deja sfinţită de preot prin cununie religioasă şi se crede că în verighetă apare chipul ursitului, dacă este privită intens cîteva minute. Oricât de periculoase li se par unora spiritele care, zice-se, bântuie în această noapte, meşterele în ale magiei spun că tocmai mesagerii întunericului pot fi puşi la treabă pentru a dezlega secretele.

Există credinţa că în asemenea noapte magică se pot afla autorii unor crime sau furturi oriunde se află persoane ori bunuri dispărute fără urmă sau de unde a pornit o nenorocire abătută asupra unei case. Toată magia se desfăşoară în cimitir, în miez de noapte, aşa că puţini au nervii suficient de tari pentru a experimenta aşa ceva. Ingredientele sunt lumânări, apă sfinţită, un vas nou cu gura largă şi câteva monede de argint, care sunt aşezate deasupra unui mormânt vechi şi părăsit. Practicantul ritualului trebuie să fi postit trei zile şi se crede că, în lumina lumânărilor, după ce a rostit anumite rugăciuni, poate vedea în apa turnată în vas filmul evenimentelor enigmatice pe care le doreau dezvăluite.

Printe locuitorii din Vârţ există şi acum credinţa că în noaptea Sfântului Andrei bântuie strigoii şi lupii sunt mai fioroşi ca oricând. Despre lupi se crede că pot, în această noapte, să vorbească şi să-şi mişte gâturile înţepenite. Despre cei ce vor să audă vorbele lor se spune că află taine teribile, dar că vor muri repede, iar omul sau animalul atacat de lup în noaptea cu pricina se va transforma în vârcolac.

Pentru ca spiritele rele să nu se cuibărească în case, femeile întorc seara toate oalele şi cănile cu gura în jos. Scot din sobă cenuşa caldă de peste zi, pentru ca spiritele neliniştite să nu-şi găsească adăpost la căldură. Alteori, împrăştie resturi de pâine prin curte, pentru ca spiritele flămânde să nu caute prin cămări de-ale gurii. Împotriva vârcolacilor, gospodinele folosesc cununile de usturoi agăţate la intrare şi lasă aprinsă candela de lîngă icoane. Pentru protecţia vitelor, cu o seară înainte li se amestecă animalelor în hrană busuioc sfinţit sau li se toarnă cîteva picături de agheasmă în apă.

După miezul nopţii sau în dimineaţa de Sfântul Andrei, exista, în trecut, obiceiul „descântecului sării”. Un drob de sare, descântat şi îngropat sub pragul grajdului, era dezgropat în primăvară, de Sf. Gheorghe, cînd sarea era amestecată în hrana vitelor pentru a le feri de farmece, boli şi de vrăjile pentru „luarea laptelui”.

Tot în noaptea de Sfântul Andrei sunt practicate şi predicţii meteorologice populare pentru anul următor. De obicei, în podul casei sunt urcate 12 cepe sănătoase, la fel de mari, care sunt lăsate acolo pînă în seara de Crăciun, când se află rezultatul. Fiecărei cepe îi este atribuit numele unei luni. Cepele care s-au stricat indică luni ploioase sau cu grindină, iar cele care au încolţit – luni favorabile recoltei.

O predicţie asemănătoare, legată de soarta recoltei, se realizează cu ajutorul unor boabe de grâu. Pentru fiecare tip de cultură pe care intenţionează să o semene în grădină, gospodina casei „botează” câte un bob şi îl pune la încolţit în bucătărie. Peste 7 zile, boabele sunt analizate: cele care au încolţit arată soarta favorabilă a culturii, iar celelalte, pagubă.

Dacă noaptea de Sfântul Andrei este senină şi caldă, se crede că iarna nu va fi geroasă. Dacă este frig şi ninsoare, se crede că acestea sunt doar începutul troienelor pe care le va aduce o iarnă grea.

OBICEIURI DE NUNTĂ ÎN TRANSILVANIA

Cules de Chiriac Camelia
Sursa de informare: bunica Chiriac Viorica, Bărăbanț, Alba Iulia
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian”, Alba Iulia
Profesor coordinator Lăncrăjan Maria

Obiceiul peţitului

Acesta se poate întâlni sub numele de peţitură stărostie şi nu se desfăşoară după un tipic: îndrăzneţii merg singuri să o peţească pe aleasa inimii lor. În general, mirele este însoţit de părinţi, prieteni. Tradiţia cere ca viitorii miri să mănânce amândoi, din aceeaşi farfurie (blid, aşa cum se numeşte), lapte dulce.

Lada de zestre

Zestrea fetei constă, de obicei, în animale (vacă, porc, oi, păsări), loturi de pământ, cereale, bani şi binecunoscută lada de zestre în care se depozitau ţesăturile: haine, aşternuturi de pat, cuverturi, scoarţe – covoare din lâna, ştergare – prosoape etc. Lada de zestre, numită şi lada miresii, era garanţia hărniciei feţei şi a statutul ei social.

În Transilvania, cei care ridicau lada erau fraţii miresei sau flăcăii din sat. Era scoasă în fata casei, se cântă şi se juca, mireasa cinstea flăcăii, apoi lada era urcată într-un car cu patru boi şi era dusă, cu alai, la casa băiatului până după nuntă, când era transportată la casa mirilor. Băiatul, în schimb, trebuia să aibă casă, pământ, căruţă cu boi, animale şi, bineînţeles, bani.

Chemarea la nunta

Este un ritual la care iau parte mirele şi mireasa, vornicul – un fel de maestru de ceremonii - şi prietenii celor doi. Îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, merg să cheme oamenii din sat la nuntă. Băieţii ţin în mână o ploscă umplută cu ţuică, iar fetele – una cu vin: cine doreşte să participe la nuntă, bea o gură de ţuica sau de vin.

În Transilvania, în sâmbătă dinaintea nunţii se lasă cu petrecere, atât la casa mirelui, cât şi la casa miresei. La mireasă se joacă şi se mănâncă, iar la mire au loc obiceiuri tradiţionale, precum cel care cere ca mireasa să coasă pălăria pe care mirele o va purta în ziua nunţii, cu vârstă sa. Fetele fac o azimă (pâine nedospită), pe care mireasa o rupe deasupra capului şi o împarte fetelor.

Spectacolul nunţii

Prin obiceiurile de care este însoţită, nunta se transformă într-un veritabil spectacol, din care nu poate lipsi recuzita rituală. Un prim element este steagul de nuntă – un băţ pe care se coseau năframe, panglici colorate şi tricolore, iedera şi ciucuri cu zurgălăi - care, cu o săptămâna înainte de nuntă, este pregătit de un fecior din sat, ales de naş.

Sâmbăta seara, înainte de nuntă, steagul era pus în poarta naşului. În ziua nunţii, steagul era purtat de stegarul din ceata mirelui, fiind aşezat la intrare, în curtea mirelui. În timpul nunţii, stegarul trebuia să păzească steagul de ceilalţi flăcăi, care încercau să-l fure pentru a obţine o recompensa. De obicei, plata se făcea în băutură.

După ceremonie, steagul se aşeza pe casă, până în seara următoare, când era desfăcut, primele panglici fiind împărţite prietenelor miresei. În Transilvania, ca şi în alte regiuni, precum Moldova sau Oltenia, există obiceiul împodobirii bradului de nuntă, în sâmbăta dinaintea nunţii, de către prietenii mirelui şi ai miresei.

Colacul miresei

Forma pâinii de sărbătoare este colacul, o pâine albă ce se coace la sărbători din făină de grâu de calitate superioară. Pâinea coaptă pentru sărbători se deosebeşte de cea de zi cu zi, după conţinutul aluatului, după forma ce i se da şi după felul în care este împodobită. Colacii se fac de diferite forme şi mărimi, în funcţie de rolul îndeplinit. Se împletesc în două, trei, patru, şase, opt, chiar şi în şaisprezece sau mai multe vite.

Rolul colacilor la nuntă

Animalele de la căruță sunt împodobite cu colaci, în sudul Transilvaniei, pe care îl iau drept răsplată, pentru serviciile aduse în cadrul nunții, conducătorii respectivelor vehicule.

Mireasa este împodobită fiind așezată pe doi colaci, sau primește alaiul de nuntă privind printr-un colac; după cununie mănâncă din același colac cu ginerele, i se rupe colacul miresei deasupra capului când pleacă la biserică, cât durează „îmbrobodirea” ține pe brațe doi colaci, darul (banii) se adună pe un colac, tânără noră este primită în noua gospodărie cu unul sau mai mulți colaci oferiți de socri etc.

Tradiții din timpul nunții

Aruncarea buchetului - toate femeile necăsătorite sunt chemate pe ringul de dans pentru a avea șansa de a prinde buchetul miresei. Tradiția spune că cea care prinde buchetul va fi următoarea care se va căsători.

Aruncarea jartierei - mirele scoate jartiera cu dinții de pe piciorul miresei și o aruncă spre burlaci. Cel care o prinde se spune că va fi următorul care se va însura. Bărbatul care a prins jartiera o pune pe piciorul fetei care a prins buchetul și deschid următorul dans.

Tăierea tortului - mireasa, împreună cu mirele vor tăia prima porţie din tort. Hrănindu-se unul pe celălalt cu tort simbolizează implicarea în cuplu, cum îşi „hrănesc” dragostea dintre ei.

Plecarea mirilor - este un obicei rar întâlnit la noi. Mirii pleacă de la petrecere într-o maşină de care au fost legate cutii goale, clopoței sau alte obiecte metalice care fac zgomot (potrivit credinţei orientale, zgomotele puternice alungă spiritele rele). Jocurile de artificii sunt căi moderne de împlinire a acestor obiceiuri.

CALOIENII

Cules de Dobrilă Leonard Stelian
Sursa de informare: Dima Vasile (Chisoi), localitatea Țibănești, sat Tufești
Colegiul Economic ,,Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Zafiu Doinița

Cu trimitere aproape sigură la trecutul din vremea romanilor, invocă un ritual cu mai multe semnificaţii, originea vieţii – omul pământean, provenit din lut, caracterul trecător al vieţii, sfârşirea omului prin moarte, îndurerarea umană în faţa morţii, speranţa în viaţă viitoare şi credinţa că acest ritual va aduce ploaia. Deci, acest obicei se împlineşte şi cu elemente adoptate de religia creştină.

Se organizează în joia a treia, de după Paşti. Un grup de fete modelează din lut frământat cu apă, figurine imitând chipul omenesc, în formă plată, având mărimi cam de o şchioapă, într-un număr de cinci-şase bucăţi, aşezate la rând, pe o scândurică. Acestea poartă numele de Coloieni. Coloienii, bine neteziţi, sunt înzestraţi cu ochi din cărbune, au figurate prin încrustare sprâncene, nas, gură, urechi, poate şi mustăţi şi sunt împodobiţi în diferite culori, cu coji de ouă păstrate de la Paşti. Procesiunea porneşte pe uliţele satului, în „bocetele”

celor ce însoţesc Coloienii, purtaţi pe braţe de două fete, plângătoare şi ele. În fruntea cortegiului se află un „popă” care bâiguie un „Doamne miluieşte” şi va conduce procesiunea pe uliţele satului. Fetele îşi jelesc şi îşi plâng în hohote Colienii. Preotul cădelniţează tot timpul cu o cădelniţă improvizată, dar cu tămâine adevărată, în timp ce bocitoarele nu mai contenesc: „Caloiţă – iţă – cap de coconiţă – te căta mă-ta pe divale c-o mână de sare – şi cu una de mălai – caloiţă, Neculai – ooh, oh, oh, oh, oh! Şi să vii peste un an Coloiţă Coloian”. În aceste jilanii, procesiunea ajunge la final la Canalul Ruptura, care face legătura între Japşă şi Dunăre, unde, tot în bocete „mişcătoare”, Coloienii vor fi daţi pe apă plutind în voia curentului care îi va duce spre Dunăre şi numai Dumnezeu mai ştie pe urmă „C-au plecat bieţii de ei, tocma-n apa Sâmbetei” – continuă bocetele

Terminându-se acest ritual, întreg alaiul se întoarce în casa unei fete, unde se organizează petrecerea, exprimând bucuria trecerii omului în nefiinţă şi care a scăpat de necazuri, de chinuri şi de nevoi. Şi de va fi anul ploios şi îmbelşugat, înseamnă că ritualul Coloienilor a fost bine făcut, iar de va fi secetă înseamnă că nu a fost aşa şi că trebuie înduplecaţi de către „paparude”.

STRIGĂTURI

Cules de Dragoș Denisa
Sursa de informare: Ștefănuț Ioan
Localitatea: Hășmaș, jud. Arad
Școala Gimnazială Hășmaș, jud. Arad
Profesor coordonator Leucuța Lavinia - Sorina

Strigăturile au apărut cu manifestări de bucurie, de satiră şi petrecere. La strigături mai contribuiau şi fetele, deşi ele nu obişnuiau să strige la hora satului, dar la nunţi, aveau prilejul să-şi verse năduful asupra celor pe care nu-i prea aveau pe plac.

Descântaţi feciori din gură,
Nu şedeţi ca boii-n şură!
Boii-n şură stau legaţi,
Voi din gură descântaţi.

Muierea mea cea hulită
Ţine casa hodinită!
Cel cu muierea frumoasă,
Tot cu poza-i pângă casă.

Tot la nuntă şi la nuntă,
Picioarele nu m-ascultă!
Tot la horă şi la horă,
Picioarele nu mă-ntreabă…
Nici de frunză, nici de iarbă,
Nici de nana ce mi-e dragă!

Mireasă cu ochi micuţi,
Nu te uita la drăguţ.
Ci te uită la bărbat,
Că cu el te-ai cununat!

- Sus e luna, jos ghinuşa,
Hai nană deschide uşa!
- Stai bade oleac afară,
C-ai uitat să vii aseară!

Nana mea şi-a dracului,
Din capătul satului,
Nana mea şi-a nevoii,
Stai în capul poienii.

Tot mă mir bade de tine,
Că măta te gată bine,
La joc nu te place nimeni!

Pe mine mă cheamă Ghiuri,
Pe nana Frunza Pădurii!
Pe mine mă cheamă Şveic,
Tot printre nane mă frec!
Pe mine mă cheamă Lucă,
Fetele-n gură mă ţucă.
De m-ar chema Constantin
Fetele m-or băga-n sân!
Pe mine mă cheamă Marcu,
Fug fetele ca de dracu!

NOAPTEA DE SÂNZIENE

Cules de Făget Larisa Paula
Sursa de informare: bunica: Bozac Dorina, Ciugudul-de-Jos, Jud.Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian”
Profesor coordonator Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

Sânzienele sau Drăgaica, celebrate pe 24 iunie, reprezintă o sărbătoare a iubirii şi fertilităţii, legată de o serie de ritualuri pentru sănătatea oamenilor şi belşug în gospodărie, dar şi de practici ale fetelor pentru a-şi afla sortitul şi momentul în care se vor mărita. Sărbătoarea Sânzienelor este legată de credinţe, precum aceea că jocul ielelor îl va lasă mut sau nebun pe cel care îi este martor, şi practici precum folosirea florilor cu acealaşi nume pentru bunăstare, dar şi aflarea alesului.

Sărbătoarea Sânzienelor ar avea la origine un cult român pentru zeița Diana, numele de Sânziană, așa cum este cunoscută sărbătoarea autohtonă în special în Ardeal, provenind din „Sancta Diana”, în timp ce în Muntenia și Oltenia se sărbătorește Drăgaica, după numele slav.

După unii specialiști, sărbătoarea își are originea într-un cult geto-dacic străvechi al Soarelui, Sânzienele fiind adesea reprezentate de traci înlănțuite într-o horă. Sărbătoarea Sânzienelor este considerată a fi și momentul cel mai bun, la mijlocul verii, pentru culegerea plantelor de leac, dar și de descântec. Astfel, în Noaptea de Sânziene, femeile merg să culeagă flori și ierburi, care vor fi folosite contra bolilor și a altor rele.

Legendele spun că Sânzienele, niște fețe foarte frumoase, care trăiesc prin păduri sau pe câmpii, se prind în horă și dau puteri magice plantelor. Aceste zâne bune, dacă sunt sărbătorite cum se cuvine, fac culturile să rodească, dau prunci sănătoși femeilor căsătorite, înmulțesc păsările și animalele și tămăduiesc bolnavii. În schimb, dacă oamenii nu le sărbătoresc cum se cuvine, ele se supără și devin asemenea zânelor rele cunoscute în popor drept iele sau rusalii.

Sărbătoarea Sânzienelor se manifestă printr-o mulțime de ritualuri, menite să asigure rodnicia lanurilor și fertilitatea. În timp ce femeile măritate pot urma ritualuri pentru a avea copii, fețelor le sunt rezervate alte obiceiuri, pentru aflarea sortitului în noaptea de Sânziene.

La baza acestor ritualuri stau micile flori galbene, numite sânziene, ce cresc în poieni și care sunt culese de fețe, în muzică și chiuiturile flăcăilor, pentru a le împleti apoi în formă de cerc pentru fețe și de cruce pentru băieți. Aceste

cununi se pun în casă, pe porți, la ferestre, pe șuri, pe stupi și chiar pe ogoare, în credința că ele vor ocroti casa și gospodăria, vor aduce noroc, sănătate și belșug.

Pentru a-și vedea sortitul, fetele dorm în noaptea de Sânziene cu un buchețel din aceste flori sub pernă. De asemenea, dacă le poartă în păr sau la sân, fețele, dar și femeile măritate vor fi mai atrăgătoare și mai drăgăstoase. De asemenea, există o superstiție populară specifică acestei sărbători, potrivit căreia, în ziua de Sânziene, oamenii nu trebuie să se îmbăieze, deoarece vor spăla forțele magice care îi înconjoară în această zi.

În dimineața zilei de 24 iunie, a Sânzienelor, multe fete obișnuiau să se scalde în rouă din zone neumblate. Roua Sânzienelor era strânsă de babe într-o cârpă albă, de pânză nouă, apoi o storceau într-o oală nouă. În drum spre casă, babele nu vorbeau deloc și mai ales nu trebuia să întâlnească pe nimeni. Dacă toate acestea erau împlinite, atunci cine se spăla cu rouă era sănătos și drăgăstos peste an.

De asemenea, fețele obișnuiau că, în timpul zilei, considerată o perioadă extrem de benefică, să se supună descântecului de întors inimă unuia către altul, de unde se poate vedea că aproape toată ziua era dedicată în special iubirii. O superstiție care se referă tot la dragoste, spune că îndrăgostiții care fac împreună baie în râu sau în mare de Sânziene se vor iubi toată viață.

În medicina populară, sânziana este folosită pentru foarte multe boli, dar trebuie culeasă în zorii zilei. Se spune că sânzienele puse în apa de baie întăresc copiii slabi şi sensibili, acest procedeu fiind folosit şi pentru tratarea frigurilor. Roua căzută pe flori în noaptea de Sânziene vindecă bolile de ochi şi piele.

Există superstiția conform căreia persoanele care nu le sărbătoresc corespunzător această zi vor ajunge să supere Sânziene. Acestea se răzbună pe femeile care nu sărbătoresc această celebrare, pocindu-le gura. Totuși, nici bărbații nu scapă ușor. Cei care au jurat strâmb sau au făcut unele fapte rele vor suferi pedepse îngrozitoare.

CALOIANUL

Cules de Gioroc Cosmina
Sursa de informare: Mara Casian, Consilier
Centrul Judeţean pentru Consevarea Culturii Tradiţionale Brăilene
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Chiru Argentina

Caloianul este un obicei popular de aducere a ploii și împotriva secetei. El constă într-un ritual complex, care face parte din categoria ceremonialelor de fertilizare din cadrul obiceiurilor agrare. Caloianul a izvorât în decursul timpului, în urma unei experienţe căpătate de locuitorii acestor meleaguri la lucrul câmpului şi reflectă relaţiile dintre om şi natură. Pracaticat, de obicei, la începutul primăverii, dar şi ori de câte ori este nevoie, într-o perioadă de timp ţinând din aprilie şi până în iulie, în Oltenia, Muntenia, Dobrogea şi Moldova, Caloianul coincide cu o perioadă climaterică de mare însemnătate pentru încolţirea şi creşterea culturilor, având drept scop asigurarea unor condiţii normale de precipitaţii naturale. Apa care este simbolul vieţii, este invocată pentru a obţine fertilizarea pământului şi fecunditatea animalelor, cu scopul obţinerii belşugului pentru ţărani. Elementul definitoriu al obiceiului, prezent în toate variantele zonale, este păpuşa din lut, cu trăsături masculine, confecţionată de fetiţe. În funcţie de zonă, păpuşa poartă denumiri diferite: „Caloian”, „Scaloian”, „Ene-lene”, „Muma ploii” şi „Tatăl soarelui” (numai în Oltenia), iar ca număr se pot face de la una la nouă exemplare.

Caloianul este însoțit de un cântec și sărbătorea Mitul Zeului naturii, acest zeu era simbolul vegetației care moare și învie. Acesta este caracteristic Munteniei de răsărit (Brăila, Buzău, Călărași, Ialomița) și are loc în marțea sau miercurea a treia de după Paște.

La răsăritul soarelui, fetele de la 5-6 ani în sus, se strâng într-un loc și se împart, după vârstă, în mai multe cete. Fetele vor face câte o papușă de lut, un mic om, pe care îl vor împodobi cu panglici, coji de ouă roșii păstrate de la Paști și fel de fel de flori. Apoi acestea fac un mic sicriu care să plutească pe apă, acesta este la rândul său împodobit cu busuioc, pe care îl vor îngropa pe câmp sau un loc ascuns. Înainte de a-l îngropa una din fete devine preot, una dascăl, alta duce steagul făcut dintr-o trestie cu o batistă albă în vârf, iar restul de fete începe să îl bocească.

După 3 zile Caloianul este dezgropat, adus în sat și bocit din nou, este dus la o apă, în general o fântână, și este aruncat. Odată ce s-a încheiat această ceremonie, fetele se strâng acasă la una dinte ele și fac o plăcintă numită ghizmanul și alte mâncăruri. Pentru a ospăta pomana Caloianului sunt chemați flăcăii și ceilalți săteni, aceștia cântă din fluier și cimpoi. La miezul nopții se cânta un text poetic pentru ploaie și belșug:

„Iene, Caloiene!
Tinerel te-am îngropat,
De pomană că ți-am dat,
Apă multă și vin mult
Să dea Domnul ca un sfânt,

Apă multă să ne ude,
Să ne facă poame multe!”.

Toţi sătenii sunt îmbrăcaţi ca de sărbătoare, în costumele populare cele mai frumoase.

Aceste lucruri le-am aflat de la d-na Mara Casia , vorbind cu mândrie şi despre costumul popular din regiunea noastră, Brăila. Dânsa povesteşte că, legat de noi, este stilul acesta, „altfel” decât al oricărei alte zone din România. Costumul se lucrează numai din fire naturale bumbac, in şi cânepă) şi fire organice din borangic, aşa cum este firul, fără coloranţi, predominând motivul geometric”.

Fetele în timpul ceremoniilor poartă costume populare lucrate de bunicile, mamele şi chiar de ele însele. Costumele femeieşti sunt formate din ie, poale, pistelcă, maramă.

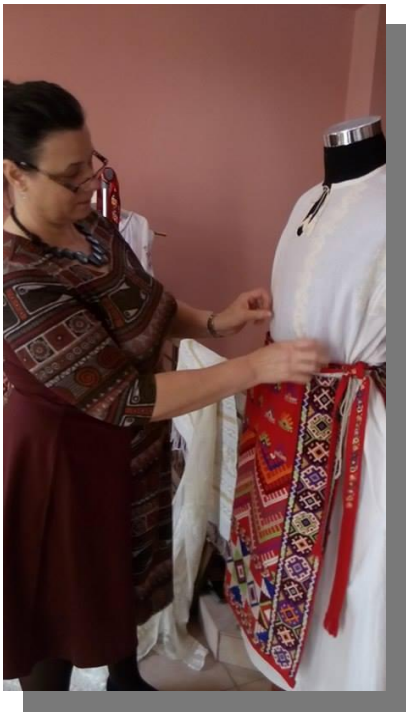

Ia de Brăila este albă complet cu motive sau ornamente din borangic nevopsit, cu croială dreapta, simpla, în formă de „T” , alcătuită din faţă, spate şi mâneca dreapta. Culorile sunt simple, motivele sau ornamentele din borangic nevopsit, poalele simple. Singura bijuterie a costumului popular din zona noastră este pistelca, care abundă de culoare , de geometrie şi de motive religioase. Crucea ascunsă de motivele geometrice, pare un puzzel... multe ornamente geometrice (romb, pătrat, dreptunghi etc.) ce ascund crucea ca nu cumva stăpânitorii din vremea aceea, turcii, să-i identifice pe creştini. Alt motiv religios este prescura încărcată de culoare, aflată pe marnea pistelcii, de o parte si de alta a acesteia. Prescura este materia principală din care se pregăteşte Sfânta Împărtăşanie şi Sfânta Anafura.

Inclusiv marama abundă de motive religioase, chiar daca era fără culoare, simplă, nu abundă în culori ca în alte zone. În Moldova abundă culoarea, trandafirii roşii, în Oltenia - păsări, flori pe orizontală, în Maramureş şi tot Ardealul - roşul.

Vrâstele, aşa se numesc cele mai simple elemente, fiind vorba de linia dreaptă, reprezintă în credinţa creştină drumul drept, fără păcate.

Căliţele cu struguri simbolizează renaştere, reînviere, viaţă, Este înconjurată de Trinitate reprezentată prin trei vrâste.

În timpul descrierii tradiţiilor populare brăilene, doamna Mara, avea o sclipire în ochi, povestea cu atâta pasiune încât uşor puteai să te identifici cu acele personaje care încântau divinitatea în aşteptarea ploii.

Mulţumesc doamnei Mara Casian, ghida Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea **Culturii Tradiționale Brăila** şi doamnei Steluţa, persoana care mi-a arătat atelierul de lucru în cadrul căruia sunt efectuate minunatele comori ale neamului meu.

OBICEIURI DE NUNTĂ

Cules de Julescu Anamaria Nicoleta
Sursa: Bumbea Nicolae, 80 de ani, Judeţul Alba, localitatea Blandiana,
Strada Principală, Nr. 113
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesor coordonator Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

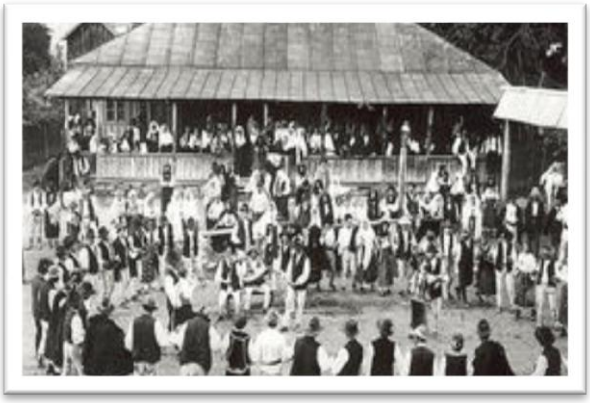

Când un fecior şi o fată se hotărăsc să-şi întemeieze o familie, băiatul îi zice fetei: „Tu, Ană, vezi că joi seara vin în peţit”.

Joi seara, băiatul împreună cu părinţii sau un neam mai apropiat se duc la casa fetei.

„Bună seara, tete, Ioane”.

„Bună să vă fie inima, după cum vă e zâmbetul, no haideţi în casă, să vedem care vă e păsul”.

După ce intră în casă, gazda pune pe masă o glaje de vinars sau un cănceu de vin. După ce gustă câte un pahar oaspeţii zic:

„Tete, Ioane, noi suntem nişte negustori care căutăm o marfă de mare preţ şi am auzit că dumneata ai avea o asemenea marfă”.

„Dacă oi avea marfa pe care voi o căutaţi şi ne-om înţelege la preţ, să ştiţi că eu sunt om de omenie şi de cuvânt, dar să ştiţi că marfa n-o întrăinez, că e singura marfă pe care o mai am. Cel care doreşte această marfă va trebui să vină la casa noastră cu o garanţie că va putea întreţine această marfă”.

„Să fiţi fără grijă, că vom onora cu garanţie sigură”.

Acestea fiind zise, încep dăruirile. Tatăl feciorului zice:

„Eu îi dau o vacă şi doi juncani, zece oi, un loc de şase feldere în Toamna şi un iugăr la gura velii”.

Tatăl fetei zice: „Măi, Toadere, prea mult ai dăruit. Fata mea are de toate, numai un om harnic şi de treabă să fie. Dacă le dai e bine, dar eu zic să le dai numai jumătate de iugăr că au de ajuns; toată averea mea o dau fetei”.

Acestea fiind zise, hotărăsc ziua nunţii, cine va da vinarsul, cine va da vinul, care viţeii, care porcul. Fata şi băiatul aleg deverii. Un fecior din partea băiatului va fi deverul principal şi încă unul din partea fetei. Aceştia trebuiau să fie neamuri apropiate cu mirii sau foarte buni prieteni.

La ziua hotărâtă, ei se îmbrăcau în costume tradiţionale româneşti, o panglică cu tricolor era pusă peste umăr şi legată la şold împreună cu o ploscă din lemn împodobită cu plimburi colorate şi plină cu vinars. Aşa pornesc prin sat chemând pe cei aleşi de mire şi mireasă. Când intrau în curte la gazdă ziceau:

„Bună ziua, gazdă bună!”

„Bună să vă fie prezenţa, tinerilor!”

„Tete Trăiane şi nană Ioană, noi am venit cu o veste bună, din partea lui tete Josân, care vă invită prin noi, să luaţi parte la nunta fetei lor Ana cu Sandu lui Trufin, pe data de 20 august. Nunta se va ţine la casa miresei”.

În timpul chemării, le întinde plosca cu vinars:

„ Luaţi o gură, ca să vedeţi ce veţi bea la ospăţ!”

„Noroc, mă feciori, şi Dumnezeu să le dea numai bine, sănătate, casă de piatră şi bună înţelegere. La ospăţ noi om veni, numai sănătoşi de-om fi”.

În ziua nunţii, deverii în frunte cu vornicul şi alţi tineri, chiuind şi strigând zicături de nuntă, se duc după mire. Acolo se cinstesc puţin, apoi împreună merg după nănaşi, se mai cinstesc puţin şi acolo, apoi cu toţii se duc după mireasă; tot drumul se chiuie şi se strigă. Când ajung la mireasă găsesc uşa închisă şi strigă cu glas tare.

„Bună ziua, oameni buni!”

„Bună, dar cred că nu-i prea bună. Ce caută nişte străini la poarta noastră?”

„Noi, suntem puţin cam străini. Dar voi aveţi o floricică pentru feciorul acesta al nostru şi am venit cu gânduri bune s-o luăm.”

„Greşită căutare, noi nu avem nicio floricică de dat. Iar dacă mai insistaţi mult, punem mâna pe bâtă şi vă dăm numai floricele”.

„Mă feciori, haideţi să mergem că ăştia nu-s oameni de înţelegere, o să căutăm în altă parte; că doar nu stă lumea într-o floare.”

Vornicul dă să plece cu alaiul lui, dar atunci de după poartă se strigă: „Mă străinilor, ia staţi să întrebăm gazda; poate ştie ceva”.

În acest timp se deschide poarta şi intră toţi înăuntru, strigând şi chiuind cu putere. O iau pe mireasă şi pleacă toţi la biserică să-i cunune pe miri. Spre biserică şi înapoi, unde-i drumul mai îngust, cu o funie de curpen, copiii leagă drumul, nelăsând nuntaşii să treacă până ce naşul îi plăteşte cu nişte bănuţi. Apoi, acasă începe mare petrecere. Toată organizarea o fac deverii. Dacă mireasa pleacă de la casa părintească, i se pune lada de zestre într-un car tras de boi, gătiţi nevoie mare, cu ciucuri mari, roşii, cu plimburi de hârtie colorată şi cu un clopot frumos la gât. Lada poate să fie înflorată sau sculptată frumos. Zestrea se pune deasupra pe ladă s-o vadă lumea; numai hainele fetei ramân în ladă.

Mirii stau în căruță, lângă ladă până la biserică şi înapoi. Porţile mirilor sunt împodobite cu crengi de brad şi plimburi colorate. Deverii, vornicul şi alţi nuntaşi strigă în timpul nunţii:

CÂND SE MERGE DUPĂ NĂNAŞI:

Trandafir de la cuier
Nănaşu-i mare boier,
Trandafir de la icoană
Nanaşa-i o mare doamnă

U-iu, naşe drăgălaşe,
Mănâncă carne şi te îngraşe
Mănâncă carne din tigaie
C-a tăiat naşu o oaie
U-iu-iu, nănaşule,
Răsuce-ţi mustăţile
Şi sărută fetele
Răsuce-ţi mustaţa bine
Şi mă sărută pe mine
Fă-mă Doamne o gherghină
La nănaşu în grădină,
Nănaşa să mă privească,
Nănaşu să mă iubească,
Nănaşa să mă tot ude,
Nănaşu să mă sărute.

LA MIREASĂ

Mireasă, drăguţii tăi
Fă spălătoare din ei
Şi te du cu ei în vale,
Şi te spală pe picioare,
Cine-o zis ca litra-i litră
Raveca nu se mărită
Iată litra s-a litrat
Raveca s-a măritat.
Pe la popa printre pruni,
Fac fetele rugăciuni
Sâmbăta, duminica,
Să se poată mărita.
Asta-i fată hăulită
Iaca acum se mărită
Că cele mai lăudate
Rămân tot nemăritate.

MIREASĂ CĂTRE MAMA

Plânge-mă, mamă, cu drag
Că nu-ţi mai fac tină-n prag,
Nici în prag şi nici în casă,
Nici în locul de la masă.
Plânge-mă, mamă, cu dor
Că ţi-am fost de ajutor,
Ţi-am scos păinea din cuptor
Şi-am dus-o la lucrător
Plânge-mă, măicuţa mea,
Că pită nu-i mai mânca
Făcută din mâna mea
Şi nici apă nu-i mai bea
Adusă din mâna mea.

PENTRU MIRE

Mă, popă, părinte bun,
Ieşi afară până-n drum
Şi ia-n mână un patrafir,
Căci cununi un trandafir.
Cine-o zis că oala-i oală
Şi că Ion nu se însoară
Iată că oala s-a spart
Şi Ion s-a însurat!

LIŢA ŞI SIVA

Cules de Negoiţă Iulian
Sursa de informare: Zbarcea Vasile zis Ciuciubei, localitatea Scorţaru Nou, jud. Brăila
Colegiul Economic ,,Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Istrate Camelia

Lița este un joc al flăcăilor. Lița, cea care dă denumirea jocului, este o piesă din lemn, având patru laturi netezite, lungimea ei fiind cam de 12-13 cm și înăltimea laturii de 2 cm; ambele capete ale leței sunt teșite, astfel încât, așezată pe pământ și atinsă cu bățul la un cap, să poată sări în sus. Pe fețele liței se fac incrustări cu briceagul, pe una I, pe următoarea V, apoi X și pe a patra XX. Se poate juca între mai multe persoane. Se așază lița pe locul ales, jucătorul, la rând, o lovește cu bățul, aceasta se ridică în aer și înainte de a reveni la pământ trebuie lovită puternic și expediată la distanță; la locul căderii se citește numărul de pe latura rămasă în sus și se notează punctele care pot fi 1,5,10 sau 20. Fiecare jucător are dreptul la cinci bătăi, în urma cărora se stabilește câștigătorul. Se joacă pe caramele și pe rahat.

Începând din ziua Crăciunului și până la Anul Nou, un singur bătrân al satului, moş Gavrilă Vlădilă (ţiganu’) umblă cu colind aparte, care se cheamă „Siva”. Siva propriu-zisă era o improvizaţie constând din partea frontala a capului de porc, aşezat într-o covată și împodobit cu broboadă din borangic, busuioc, pamblicuţe, funduliţe, deasupra de tot o iconiţă, din cele ce se purtau pe vremuri la candelă. Colindul, în interpretarea bătrânului, aducea cu o tânguire, un fel de pioasă rugăciune, în care era invocată milostenia Sivei – posibil o divinitate sinonimă cu Maica Domnului – pentru buna propăşire, belşug și sănătate în casa care a primit-o; de asemenea numai de bine pentru vite, păsări şi recoltă din câmp. Era impresionant cum se identifica moşul la un moment dat cu ruga din colindul său, pe care-l încheia cel mai adesea cu lacrimi în ochi! Ce bine era primit moş Gavrilă cu Siva lui și răsplătit, se înţelege, cum se cuvine! Nu s-a putu stabili originea şi semnificaţia acestui obicei, dicţionarele noastre consemnând doar că numele ar veni de la Vasile, că prin alte locuri i se spune „Vasilca” şi că se umblă cu colindul în seara de Sfântul Vasile, adică odată cu „Pluguşorul”.

Păcat că, după moarte bătrânului, obiceiul a dispărut cu totul (1949) considerându-se, probabil, a fi de origine ţigănească, ceea ce ar fi cu totul neadevărat. Posibil şi campania pornită în acea vreme împotriva tradiţiilor noastre în general, ca fiind bazate pe misticism; fapt este că azi nu-şi mai aduce nimeni aminte nici de cuvintele colindului, nici de îngânarea melodioasă a acestuia.

LEGENDA IZVORULUI TĂMĂDUIRII DIN BRĂILA

Cules de Omogeanu Lorena, Cristea Nicoleta
Sursa de informare: preot Buiescu Adrian Georgică, localitatea: Brăila
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Lilof Anca Violeta

Despre izvorul aflat dedesubtul altarului unei bisericii din Brăila a aflat o țară întreagă, fie de la știri, fie din experiențele creștinilor ce și-au redobândit sănătatea prin consumul apei sfințite.

O plimbare pe străzile din centrul Brăilei face simțită prezența cultului elen. Se pot admira vechile case măreţe în stil neoclasic ale grecilor, printre care se distinge Teatrul Național "Maria Filotti", Camera de Comerț Grecească, Conservatorul, Banca Chryssovelonis, Banca Greco-Romană, Școala Greacă, casa lui Andrei Embiricos și multe alte clădiri istorice. Nu putem să nu amintim Clubul lui Ioannis Rallis unde este găzduită astăzi Casa de Cultură.

Biserica Buna Vestire este biserica comunității elene din Brăila, având formă de cruce cu două turle. În 1863, luna februarie, 311 cetăţeni greci s-au întâlnit în aşezământul lui Ioan Ralis şi au pus bazele Comunităţii Elene, primul lor obiectiv fiind ridicarea unei biserici în care să se oficieze slujba în limba greacă, pentru membrii coloniei greceşti şi pentru navigatorii celor aproximativ 800 de corăbii ce soseau anual în portul Brăila. Aprobarea pentru construirea acestui sfânt locaş a fost dată chiar de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, iar în ziua de 8 septembrie 1863, s-a pus piatra fundamentală. Ridicată începând cu 1863 şi până în 1872, Biserica “Buna Vestire” este un monument istoric ce îmbină stilul bizantin cu cel gotic renascentist și prezintă puternice influențe antice grecești, reprezentând un adevărat punct de reper pentru Centrul Istoric al Brăilei. Impozanta clădire oferă atât la exterior cât şi la interior o imagine grandioasă. Catapeteasma este lucrată în foiţă de aur şi este opera artiştilor aduşi de la Constantinopol, temelia este din piatră, iar pereții din cărămidă și marmură realizată de meșteri italieni. Uriaşele candelabre ale bisericii sunt din cristal de Murano şi Boemia, care împreună cu pardoseala din parchet creează vizitatorului acel sentiment de măreţie. Biserica este înfrumuseţată cu sfeşnice lucrate la atelierele din Constantinopol, aşezate între iconostase, iar decorul bisericii este completat de un număr mare de icoane portabile.

Biserica Grecească din Brăila este unică în toată creștinătatea fiind singurul lăcas cu trei hramuri și trei altare, altarul principal având baldachin în stil renascentist. De asemenea, trei Sfinte Mese: cea centrală, care este în cinstea Bunei Vestiri, cea de sud, în cinstea Sfântul Nicolae, protectorul marinarilor, și cea de nord, în cinstea Sfântului Gherasim de Kefalonia oferă unicitate acestei biserici. Sub paraclisul Sfântului Gherasim există un izvor făcător de minuni ce a fost descoperit sub temeliea bisericii din anul 1863. Din acest izvor țâșnește la suprafață apa miraculoasă o singură dată pe an: de sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, când apa se transformă în agheazmă tămăduitoare. Atunci, curtea bisericii este invadată de pelerinii ce asistă la slujba săvârșită de către episcopul Dunării de Jos, timpul dovedind că doar în această zi sfântă, izvorul aduce la suprafață apa vindecătoare.

În jurul acestei minuni s-a creat o legendă în care se spune că, demult, pe înserat, un cioban își ducea oile de la păscut spre casă Era foarte supărat și îngândurat pentru că mama lui orbise. Acesta se ruga la Dumnezeu să-i dea sănătate mamei, când, deodată, în față i-a apărut Maica Domnului și i-a spus să construiască o mică troiță la stejarul cel mai bătrân din preajmă și să o împodobească cu multe icoane. În fiecare seară când va trece pe acolo, să aprindă candela și să se roage, pentru ca mama lui să poată vedea din nou. A două zi, ciobanul s-a apucat de treabă și în trei zile a terminat de construit mica troiță. A observat însă, că, pe lângă construcția ridicată de el, un mic firicel de apă a inundat încăperea, și s-a apucat să sape un șanț, pentru ca apa să poată ieși mai ușor la suprafață. Și, pentru că era foarte cald și îi era sete, omul a băut din apa ce izvora. Văzând că este atât de rece și bună la gust, a pus într-o sticlă să-i ducă și mamei sale acasă să-i dea să bea și să se spele pe față. Mama ciobanului a început să consume zilnic din apa adusă de băiat și la scurt timp a început să zărească lumina zilei ca mai apoi să se vindece de boala cea nemiloasă.

Aceasta este legenda izvorului făcător de minuni de la Biserica Greaca „Buna Vestire” din Brăila, recunoscut în întreaga lume pentru puterile sale vindecătoare, izvor care se află la 15 metri adâncime sub Sfântul Altar și izvorăște o data pe an, de sărbătoarea Izvorului Tămăduirii.

Este deja o tradiție ca pelerinii să vină cu o zi înaintea deschiderii izvorului și să își petreacă noaptea în curtea Parohiei “Buna Vestire”, care le pregătește credincioșilor, de fiecare dată, pachete cu mâncare și un cort în curtea bisericii, unde să se poată adăposti, dacă vremea este nefavorabilă.

Izvorul Tămăduirii transformă orașul dunărean într-un adevărat centru al Ortodoxiei, loc de pelerinaj pentru credincioși sosiți din toată țara. Mulți sunt aceia care susțin că apa izvorului miraculos i-a tămăduit de boli incurabile, fie ele trupești sau sufletești.

Edificiul are aproximativ 44 de metri lungime și 22 metri lățime, iar grandoarea lui arată prestigiul și autoritatea Comunității Grecești de la Brăila, din acea vreme.

DOINĂ

Cules de Pană Alexandra
Sursa de informare: Ion Eugenia, Vâlcănești, Prahova
Colegiul Tehnic „Toma N.Socolescu” Ploiești, județul Prahova
Profesor coordonator Alina Bălan

Floricică, floare albastră

Floricică, floare albastră,
Păcat de dragostea noastră,
Că e lumea rea și slută,
Umblă-n față să ne asculte.
Toți strigă, fac gură largă,
Dragostea ca să ne-o ardă.
Of! draga mea e-n sat singură una,
Mai frumoasă decât luna,
Cu fețișoara ca mirul
Și cu ochii ca seninul.
Din suflet dacă m-ai pierde,
Cine o să te dezmierde?
Cine o să-mi apuce locul
Să-și fericească sorocul?

Descântec de dragoste

Cum a fost Ziua Învierii
De văzută,
Luminată, Prețuită și iubită,
Cum au tras oamenii atunci
La biserică,
Așa să vină și să tragă
Și la mine
Orișicine.
Să fiu văzută,
Prețuită,
Și iubită
Și eu în toată vremea!

Descântec de dragoste

Cum trage Mărţişorul la soare,
Flămândul la mâncare,
Setosul la apă,
Cum nu poate lumea
Fără pită, fără sare,
Făr’ lumină, făr’ mâncare,
Cum trage drumeţul la zoană,
În zori de primăvară,
Cum au înflorit aste flori în grădină,
Aşa să tragă,
Aşa să nu mai poată
N. făr’ de mine!
Şi să fiu la N
Şi la toată lumea
Văzută,
Înflorită,
Frumoasă
Şi drăgăstoasă!

Colind

Veniți să cântăm,
Bine să lăudăm,
Pre acest mare boier
A lui Christos vistier,
Că frumos ne-a omenit,
Tot cu vorbe mângâioase,
Din inimă bucuroase.
Ne-a dus în casă frumoasă
Văruită,
Cu icoane luminoase.
Și încă la Hristos cerem:
Ca Hristos să-l întărească
Credința să i-o păzească,
Nesmintită, neclătită,
De toți sfinții întărită,
Praznicele împărătești,
La mulți ani să le cinstești.
De acum până în vecie,
Mila Domnului să fie,
Dumnezeu cel prea sfânt,
Care ești Domn pre pământ!
Tu faci dreptate mare,
La cine pe nime' nu are;
Din mâinile vrăjmașilor
Și tuturor pizmașilor
Îi păzești de cursa lor
Care o voiesc cu dor,
Să întindă la sărac,
Care nimica nu le fac,
Ci eu voiesc numa' bine,
Ei mă asupresc pe mine.
Cu cuvine mincinoase,
Vor să mă pustiască,
Ci Doamne nu-i mai răbda,
Să se scoale asupra mea.
Ci le întoarnă gând spre mine,
Fă-le Doamne răstignire,
Că-s și eu a Ta zidire.

LEGENDA SATULUI PETREŞTI – CORBII MARI

Cules de Pavelescu Florin
Sursa de de informare: profesor de istorie pensionar: Neculae N. Nicolae, localitatea Corbii Mari
Școala Gimnazială Petrești - Corbii Mari, județul Dâmbovița
Profesor coordonator Grindei Mioara Ioana

Într-un hrisov dat de Mihnea Turcitul la 3 octombrie 1588, se întăreşte Mănăstirii Glavacioc moşie în Petreşti de la Neajlov, dăruită de Pătru mare spătar „ca să-i fie moşie în Petreşti de la Neajlov, partea cinstitului boiarului domniei mele, toată oricât se va alege din câmpu, şi din pădure, şi din apă, şi de peste tot şi cu rumânii”.

Importantă din documentele cercetate, este precizarea de „Petreşti de la Neajlov” , spre a face deosebirea între satul „Petreşti de Corbii Mari” şi satul „Petreşti de Găeşti”, acesta din urmă fiind situat pe malul drept al cursului mijlociu al râului Argeş, sat numit şi „Petreşti de la Argeş”. În pisania bisericii din Petreşti de la Neajlov, găsită la temelia acesteia după demolarea ei în vara anului 1977, ca urmare a faptului că a fost distrusă de cutremurul din 4 martie 1977, se aminteşte că Pătru spătarul avea o parte din Petrești dată de fratele soţiei sale „Borcea ot Petreşti”, mare vistier, care stăpânea moşia satului Petreşti de la unchiul său, „Borcea Şetraru ot Vrăneşti, ot Petreşti şi ot Slătioara”, acesta din urmă fiind fratele doamnei Voica a lui Pătraşcu voievod cel Bătrân (1554 – 1557).

Numele moşiei vine deci, de la numele domnitorului Pătraşcu – Petreşti şi nu de la cel al familiei boierilor Petrescu de la sfârşitul secolului al XIX-lea, familie care a luat numele de la moşia pe care o stăpânea. Din cele ce rezultă din pisania bisericii, deducem că satul Petreşti este mult mai vechi decât atestarea sa documentară, şi că pe la mijlocul secolului al XVI-lea era sub stăpânirea unui mare boier înrudit îndeaproape cu domnitorul ţării.

La începutul secolului al XIX-lea locuitorii trăiau separat în patru locuri şi anume: unul la biserica veche de pe dealul Hobăii unde se afla şi curtea boierească şi biserica construită în 1841, o altă parte locuia în Hodăi, sus pe dealul Vâlcelii celei mari la drumul Slatinii, o altă parte locuia la „Duzi”, alţii la punctul ce se cheamă Ciumeasca aproape de Ulieşti, pe malul Neajlovului. Numit Petreşti de la Neajlov, în secolul al XIX-lea, satului Petreşti de Corbii Mari i s-a spus şi „Patruzeci de Cruci” (1835), denumire ce provenea de la cele patruzeci de cruci „puse la intrarea în sat spre amintirea celor patruzeci de sfinţi mucenici.„Este greu de făcut deosebirea între două sate cu aceeași denumire din judeţ; uneori apar în documente cu numele de Petreştii de jos şi Petreştii de Sus, alteori ca Petreştii de Neajlov, dar cum amândouă se află lângă acest râu, este greu de precizat despre care se vorbeşte în documente. De pildă, la 1859, se spune că moşia Corbi a lui Manolache Văleanu se află în hotar cu Petreştii de Sus. Adăugând la toponimia inițială Petrești sintagma „Patruzeci de Cruci”, satul Petrești de Corbii Mari se individualizează astfel şi mai mult de cealaltă localitate din judeţul Dâmboviţa cu acelaşi nume - Petrești - Petreşti de Găeşti sau Petreşti pe Argeş cum este amintit în documentele vremii.

PEŢITUL MIRESEI

Cules de Răbulea Ana - Adriana
Sursa de informare: străbunica mea, Adam Aurelia din Cricău, județul Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Dogaru Simona şi Cacovean Simona

Un moment esenţial care precede legământul între fecior şi fată, este „peţitul” şi „mersul pe vedere”. Obicei străvechi, peţitul era prima etapă din cele două premergătoare nunţii sau căsătoriei propriu-zise.

După o anumită perioadă de timp, uneori chiar de ani de zile, băiatul care avea drăguţă, fapt cunoscut de aproape tot satul, se sfătuia împreună cu părinţii să meargă s-o peţească. De obicei, la peţit se mergea seara, după ce oamenii se aşezau în casă, terminându-şi treburile zilnice.

Părinţii băiatului mai luau cu ei şi alte două-trei persoane, oameni de încredere, care aveau şi rolul de martori în cazul în care peţitul se finaliza. Acest grup se ducea la familia fetei, iar gazda îi primea cu bucurie, îi poftea să ia loc la masă, bănuind scopul vizitei lor.

Oaspeţii erau omeniţi cu mâncare şi băutură, apoi urma „întălesul”, adică se stabilea zestrea pe care o primeau tinerii la căsătorie, constând din: pământ, oi, boi, porci, haine.

Uneori se învoiau de prima dată, alteori se mai târguiau să mai adauge câte ceva. Dacă se ajungea la un „întăles” bun, se întocmea un act de înzestrare pe care îl semnau părinţii donatori, precum şi martorii. Zestrea consta, atât pentru băiat, cât şi pentru fată, în: pământ arabil şi fânaţ, animale, iar unde se putea se dădea şi o casă, curte, grădină şi alte bunuri de valoare.

Se întâmplă uneori să nu se ajungă la un înţăles, caz în care peţitul rămânea fără rezultat. În asemenea situaţie, aproape întotdeauna triumfa iubirea dintre tineri, care insistau pe lângă părinţi, până se ajungea la un înţăles favorabil.

În duminica următoare, mergeau şi parinţii fetei, fără ea, „pe vedere” la băiat, să vadă unde o mărită. Dacă părinţii nu se învoiau asupra zestrei unuia sau altuia, tinerii nu se luau. Dacă totul decurgea bine, acum se stabilea ziua nunţii şi naşii. De obicei, naşii de botez din partea feciorului sunt cei care urmează să-i cunune sau, dacă sunt prea în vârstă, copiii acestora. Naşii, odată stabiliţi, se tocmeau muzicanţii, vornicii şi socăciţele.

Acest obicei mi-a fost transmis de către străbunica mea Adam Aurelia din Cricău.

POVESTEA CELOR TREI SURORI

În localităţile Galda De Jos, Cricău şi Craiva există trei pietre mari, care se numesc: Bulzul Gălzii, Piatra Corbului şi Piatra Craivei.

Se spune că aceste trei pietre erau trei surori frumoase foc şi harnice de nu se poate. Nu erau măritate şi nu pentru că nu ar fi avut flăcăi din sat care să le ia de neveste, ci, pentru că fiecare dintre fete era îndrăgostită de câte un uriaş care trăia în pădurile din sat. Erau atât de îndrăgostite, încât au hotărât să meargă după ei în inima pădurii şi să le mărturisească dragostea. Zis şi făcut. Dar uriaşii nu au găsit pe gustul lor frumoasele fete şi le-au respins dragostea. Fetele au fost atât de îndurerate, încât au fugit prin pădure să se ascundă.

Fugind, s-au pierdut una de cealaltă şi au ajuns fiecare în alt sat. De urât, de supărare şi de frică a începu fiecare să plângă şi au plâns până s-au transformat în stâncile pe care le vedem astăzi.

Această legendă mi-a fost transmisă de bunicul meu, Muntean Nicolae din Cricău.

CHEMAREA LA NUNTĂ

Cules de Răbulea Iulia Andreea
Sursa de informare: creatorul popular Pintea Salvina şi Lăzărescu Ileana, Cricău, judeţul Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Dogaru Simona, Basarabă Mihaela

La nuntă, erau chemate toate neamurile, vecinii şi prietenii. Chematul la nuntă se face de către chemători, iar nunta se organizează şi la casa mirelui, dar şi la casa miresei .

În duminica premergătoare nunţii, erau trimişi prin sat chemătorii, care făceau în mod verbal invitaţiile la ospăţ, având o listă cu toţi cei care trebuiau chemaţi. Chemătorii erau aleşi de către viitorul mire şi mireasă, feciorii puţini mai răsăriţi, cu aspect fizic plăcut, ei putând fi fraţi, veri sau alte rude, iar în lipsa rudelor se apela la prieteni.

Duminică dimineaţa, chemătorii se prezentau îmbrăcaţi frumos şi la fel, în costume naţionale, acasă la viitoarea mireasă unde se adunau „surorile mari” (fete, prietene şi rude) pentru a-i găti pe chemători, după obicei.

Chemătorii trebuia sa aibă cu ei bâtele care erau făcute special pentru această ocazie. Fetele înfăşurau pe aceste bâte panglică tricoloră, iar imediat sub mâner legau un şnur cu panglici de diferite culori, lungi de 20-25 cm, lăsate să atârne liber în jurul bâtei.

La pieptul chemătorilor, fetele coseau simboluri diferite. La cel din partea mirelui i se punea în piept un însemn făcut din panglică verde, simbolizând bradul, iar cel din partea miresei un însemn din panglică rosie simbolizând trandafirul.

În partea inferioară a însemnelor se legau prime de diferite culori. Tot prime colorate se puneau şi în „coloapele” chemătorilor. Li se pregăteau două baticuri cumpărate anume, care se legau la cele patru colţuri, devenind un fel de sacoşă.

Pentru a-şi menţine forma, în fundul baticului se punea o farfurie mare. În aceste „sacoşe” se puneau obiectele de menaj pe care invitaţii la ospăţ le dădeau chemătorilor, ca o garanţie că vor răspunde chemării. Aceste obiecte constau din: păhărele pentru ţuică, pahare pentru vin, linguri şi furculiţe.

Chemătorii serveau micul dejun, închinau cate un pahar de vin cu toţi ai casei şi plecau prin sat, umblând după un plan bine stabilit.

La intrarea în casa celui invitat la nuntă (aflat pe o listă întocmită de miri), daca acesta era invitat din partea mirelui, chemătorul rostea următoarele: „- Mai întâi cuvântul de la Dumnezeu Sfântul, care a făcut cerul şi pământul. A doua oară, mirele Ionică, împreună cu

mireasa Mărioara, vă cheamă cu drag să luaţi parte la un prânz de bucate, de Dumnezeu date, cu bucurie, cu dragoste şi sănătate.”

Aproape toate gazdele îi pofteau pe chemători să servească câte un pahar de vin, iar gospodina casei le dădea unul din obiectele casnice amintite mai sus. De la cei care nu garantau că merg la ospăţ, chemătorii nu primeau nimic.

Umblatul prin sat era în aşa fel organizat încât, pe la amiază, chemătorii soseau la casa mirelui, goleau „sacoşele” de obiectele primite, mâncau si beau câte un pahar de vin după care plecau mai departe, până la ultimul invitat de pe listă.

La gazda unde invitaţia era din partea miresei, chemătorul din partea miresei rostea textul chemării, doar că o nominalizează întâi pe mireasă, apoi pe mire. Dacă invitaţii erau mulţi şi de neam bun, chemătorii umblau până noaptea târziu.

Acest obicei mi-a fost transmis de creatorul popular de la noi din sat Pintea Salvina.

LEGENDA PIETREI CRAIVEI

Într-o zi de primăvară, stând la poartă, m-am întâlnit cu cea mai veche rapsoadă a satului nostru, Lăzărescu Ileana, de fapt, cel mai vechi purtător de tradiţii şi obiceiuri al satului, care povesteşte cele mai frumoase tradiţii şi legende despre ţinuturile cricăuane cum ar fi Legenda Pietrei Craivei.

Rapsoada Lăzărescu Ileana mi-a povestit că în cetatea Craivei se găseşte o comoară, la care accesul este permis o dată la şapte ani, când piatra se deschide şi se pot lua „aur şi argint după voie”.

Legenda, semnalată în urmă cu mai bine de jumătate de secol, spune că un om a nimerit în momentul deschiderii cetăţii şi, cum avea la el desagi, i-a umplut cu bani lucitori pe care i-a adus acasă. O parte a comorii a fost îngropată într-un loc numai de el ştiut, iar un pumn de galbeni a rămas pe masă. Pătruns de lăcomie, localnicul s-a întors, dar piatra s-a închis imediat ce a intrat. Bătrânii susţin că au văzut „focuri de bani”, iar noapte se aud zgomote ale celor îngropaţi acolo, care strigă şi blestemă pe cei care caută comori şi le tulbură somnul.

După mai bine de cincizeci de ani, legenda vehiculează de la un localnic la altul, dovada permanentei transformări suferite de bunurile folclorice .

Lăzărescu Ileana din Cricău, cunoaşte data când se deschid porţile cetăţii. Ea ştie că Piatra Craivei se deschide odată la şapte ani, în joia Paştelui, când trag clopotele la biserică.

Versurile *Cântecului Cetăţii,* moştenire nepreţuită de la înaintaşi, confirmă o legendă pe care o cunoaşte de la părinţi:

Grea îşi lasă peste fire,
Noaptea negrul său veştmânt,
Şi sălbatica-i oştire,
Curge fără asemuire,
Parcă iasă din mormânt.

Pe o potecă rătăcită,
Se apropie, venind,

Cu suflarea gâfăită,
O vedenie grăbită,
Care trece murmurând.

Vrăjitoare se arată,
După chipul ei straniu,
Auzise ea odată,
Taină veche și uitată
În a vecilor pustii
Că departe, într-o piatră,
E o peșteră bogată
Cu ascunse tăinuiri,
În aceeași noapte mată
Când coboară zgomotos

Grele porțile de piatră
S-or deschide tremurând
Iar în codru se pornește
Rece volbură de vânt,

Codrul freamătă, vuiește,
Veșnic crengile-și lovește,
Groaza trece pe pământ.

Grea, cu fruntea-mbătrânită
Înălțată către cer,
Piatra Craivei zdrențuită
De vecie urgisită
Doarme plină de mister.

Dar se-aude deodată
Al clopotelor glas,
Este joia luminată
Grabnic peștera uitată
Își deschide-ale ei guri
Și femeia cea șireată
A intrat ca-ntr-un mormânt.

Dar cu zgomot, deodată,
Grele porțile de piatră
I-au cuprins a ei veșmânt.
Iar din noapte tăinuită
Poți să vezi când treci, oricând
Haina ei cea împietrită

Și o voce răgușită
Se aude din mormânt.

Legenda este adânc înrădăcinată în mentalul colectiv, localnicii susținând că, la o cercetare atentă a stâncii, se văd poalele cămășii femeii prinse de piatra care s-a închis. Lăzărescu Ileana spunea că: „Tatăl meu i-o desenat cu creionul urmele la cusătura de la poale”.

„KERWEI“ - O TRADIŢIE ŞVĂBEASCĂ DIN SĂTMAR

Cules de Sárosi Máté, clasa a X-a C
Colegiul Naţional „Kölcsey Ferenc” Satu Mare
Profesor coordinator: dr. Maier Arnold

„Kerwei“ (pronunţat kervai sau kirvai), denumirea în grai german din Sătmar pentru „Kirchweihe“, adică sărbătoarea hramului bisericii, este cu siguranţă cea mai importantă sărbătoare populară a germanilor şvabi.

Festivitatea are caracter dublu: atât religios, cât şi laic-obştesc. Biserica a fost şi este considerată centrul spiritual al comunităţii. Sărbătorirea hramului acesteia imprimă caracterul religios al sărbătorii. Cum orice comunitate este caracterizată şi de funcţii sociale şi obşteşti, sărbătoarea Kerwei manifestă astfel şi un caracter laic-obştesc, prin participarea întregii comunităţi la festivitate. Practic, partea laică corespunde sărbătorii recoltei, importantă pentru populaţia germană, ale cărei ocupaţii erau de agricultori şi meseriaşi.

La Kerwei în satele şvăbeşti din Sătmar participă, în special, întreaga comunitate din comună, dar şi germani din satele învecinate, alături de întreaga populaţie, indiferent de naţionalitate. De asemenea, vin la festivitate şi grupuri de oaspeţi din localităţile judeţului sau din judeţele limitrofe.

Portul popular german de Kerwei, aşa cum este purtat în prezent, datează din timpuri străvechi, când s-a purtat prima oară în această formă. Fetele poartă 5-7 jupoane apretate, care dau costumului un aspect de crinolină, peste care au o fustă din mătase ţesută sau satin roz bonbon, un şorţ cu dantelă albă, tot de mătase sau din damasc, o bluză de bumbac sau de in, cu mâneci şi pieptar de dantelă, o vestă din catifea bordo sau neagră şi butoni de argint sau alpaca, peste care au un sal triunghiular din mătase roz, cu dantelă, prinsă cu o broşă - cadou de la mama sau bunica, cu ocazia primei participări - se păstrează până la măritiş. Părul lung este împletit şi rulat după un model tradiţional, gen „cozonac”, părul scurt este purtat prins îngrijit, cu agrafe. Înainte de aceasta, în perioada 1900-1923 se purta un model de stamba albă, înflorată cu un model delicat.

Băieţii poartă ghete negre, robuste, pantaloni negri de stofă, cămaşă albă şi laibăr negru de stofă, cu butoni de argint sau de alpaca, semn al bogăţiei familiei. Pe cap au o pălărie neagră de fetru, împodobită cu flori uscate şi cerate, ca la nuntaşi, dar şi cu panglici de mătase

- cât mai bogat gătită. Ca semn al petrecerii ştrengăreşti, băieţii au şi o sticlă sau o carafa de vin, securizată cu o panglică, cu care servesc oamenii ce le ies în drum.

După slujba festivă, perechile defilează cu fanfară prin comună, pentru a atrage atenţia cât mai multor locuitori, dar şi pentru a-şi etala frumuseţea portului popular. Prima pereche (funcţia de vază a alaiului) poartă buchetul de Kerwei, din rozmarin, împodobit cu multe panglici. După masă, acesta este „licitat”, iar câştigătorul are dreptul de a desemna prima pereche a anului viitor (de obicei proprii copii adolescenţi).

Obiceiurile au fost aduse de coloniştii şvabi în secolul al XVIII-lea, după războaiele austro-turce, chemaţi pentru repopularea zonei, ai cărei locuitori se împuţinaseră dramatic în urma ocupaţiei militare. Sărbătoarea cuprinde întâlnirea perechilor în port popular, marşul spre biserică şi Sfânta Liturghie.

Programul evenimentului se încheie cu dansuri populare germane la tradiţionalul bal de Kerwei.

Bibliografie:

Radosav, Doru, *Satu Mare. Ghid de oraş*, Editura Sport - Turism, Bucureşti, 1984

CUTIA DIN PĂDURILE MERETEULUI VA FI DESCOPERITĂ

Cules de Simina Alexandru, clasa a XI-a
Colegiul Tehnic „Ion D. Lăzarescu” Cugir, județul Alba
Profesor coordinator: Iancu Ionuț

Este o zi geroasă de iarnă în satul meu, satul Mereteu, situat undeva lângă Vinţu de Jos, județul Alba. O aşezare mică, cu vreo 50-60 de case, cu puțini copii, cu oameni foarte buni, blânzi şi ospitalieri, dintre care cel mai mult îl admir pe bunicul meu.

Bunicul e povestitor, nu îmi seamănă şi cu drag îmi evocă diferite întâmplări din lumea satului de demult, însă dintre toate mie îmi place cel mai mult legenda ce o voi relata mai jos și pe care uneori mi-o închipui povestită de mine nepoților…

„Într-o zi de iarnă grea, cu zăpadă foarte mare aşternută pe jos, Măreasa Voicu a plecat la vânătoare pe Valea Acmariului, în pădure, cu două slugi şi o sanie trasă de doi cai.
Stră-străbunicul meu, Toma, era un om curios din fire a plecat să îi urmărească ca să vadă ce fac cu atâta zor.

După vreo jumătate de oră de vânătoare, Măreasa Voicu a „puşcat” un porc, iar Toma, fiind în apropiere, s-a dus repede să arunce porcul în vale ca să-l ia el mai târziu. Dar, fiind grăbit, a alunecat şi a căzut înapoi în valea unde aruncase vânatul.

După mai multe minute în care Toma a stat întins pe jos, din cauza căzăturii, acesta s-a ridicat şi a văzut pe trunchiul unui copac mai multe bănuți de aur lipite. Nevenindu-i să creadă, a stat vreo cinci minute şi doar s-a uitat la copac, dar după ce şi-a revenit, s-a apropiat şi a văzut că la rădăcina copacului este o cutie din lemn plină cu bănuți de aur.

A încercat să o ia de acolo, dar nu a reuşit deoarece cutia era lipită de copac. După minute bune de încercări, şi-a dat seama că nu are ce face şi a spus că va veni ziua următoare cu un topor şi va tăia copacul.

Ajungând înapoi ziua următoare, a început să taie copacul, iar când acesta a căzut, cutia şi toți banii lipiți de copac au dispărut, rămânând doar o singură monedă.

Toma, fiind supărat că şi-a pierdut „averea”, a luat singura monedă de aur care i-a mai rămas şi a aruncat-o, fără să se uite, într-un alt copac. Îndată ce moneda a lovit copacul, pe trunchiul acestuia au apărut mai multe monezi, iar la rădăcină a apărut din nou aceeaşi cutie din lemn. Văzând toate acestea, Toma parcă uitând ce s-a întâmplat cu câteva minute în urmă, a tăiat şi copacul acesta, iar povestea s-a repetat ca şi prima dată, Toma rămânând din nou cu o singură monedă de aur.

Fiind dezamăgit că a pierdut comoara și de data aceasta, nu a vrut să mai vadă nicio monedă de aur aşa că a aruncat-o cât a putut el in vale”.

Bunicul crede că încă există acel copac cu o cutie din lemn plină cu monezi de aur la rădăcină ce aşteaptă să fie „remutată”, iar unul din neamurile noastre va găsi într-o zi metoda de a descoperi comoara și de a o readuce în albia satului Mereteu.

POIANA DRAGOSTEI

Cules de Stoica Mădălina Andreea
Sursa: Străbunica Stoica Ana, 90 ani, Alba Iulia
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian” Alba Iulia, județul Alba
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

La poalele Apuseni, în judeţul Alba, natura a format o minunăţie, „Poiana Dragostei”. Este vorba despre o poiană în formă de inimă situată în localitatea Bucerdea Vinoasă, la aproximativ 20 de kilometri de Alba Iulia. Sătenii ştiu, din tată în fiu, că inima a apărut în urmă cu sute de ani, în mijlocul a 260 de hectare de pădure de stejar.

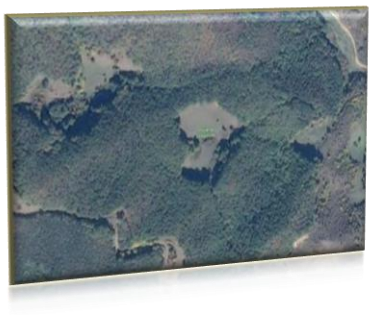

Poiana, situată în apropierea vârfului Piatra Craivei, unde a existat o cetate dacică, este cunoscută de localnici de zeci de ani şi se vede în plan vertical de la o distanţă de 2 kilometri de pe versantul opus din satul Craiva. Ceea ce locanicii zonei cunosc de zeci de ani este o adevărată revelaţie pentru orăşenii care se aventurează spre Piatra Craivii.

Localnicii din Bucerdea Vinoasă, localitate aflată la trei kilometri de pădurea de stejar, îşi amintesc că, pe vremuri, se întâlneau în poieniţă şi încingeau hore de răsuna tot codrul.

În apropiere, la Piatra Craivii, legenda spune că sunt ascunse comori de pe vremea dacilor. Bătrânii spun că cei care au încercat să le găsească nu s-au mai întors. Tot legenda spune că stigătele lor se aud şi acum în inima pădurii. „Doar cei străini de loc poate mai sesizau forma aparte a poienii, în rest nu au existat poveşti cu privire la existenţa acestei poieni. Localnicii nu i-au acordat nicio atenţie specială în ultima vreme”, a afirmat Traian Rusu, primarul comunei Ighiu.

După relatările primarului, poiana există în această formă de 80 ani şi s-a conturat ca urmare a defrişărilor pe o suprafaţă de aproximativ 3 hectare. „A fost exploatare de pădure acum câteva zeci de ani. Nu cred că cineva a intenţionat să dea locului o formă anume, pur şi simplu s-a nimerit”, a spus Traian Rusu. Este locul unde oamenii cosesc pentru animalele sălbatice. „În poiană, se pun iarna fânăriţe şi hrană pentru căprioare, mistreţi, lupi şi vulpi. Pădurea este composesorată cetăţenilor şi se expoatează în regim silvic”, a mai explicat primarul. Acesta nu exclude ca locul să fie acolo chiar de 100-200 ani, însă ca oamenii să îl observe mult mai târziu.

Poiana denumită de localnici „La Ursoaie” a fost la un pas să devină imaginea judeţului.

Intenţiile administraţiei judeţene de a promova turistic zona respectivă s-au lovit de refuzul proprietarilor de a permite folosirea imaginii acesteia. S-a întamplat la începutul anului 2013, lucru care a făcut ca proiectul să fie abandonat, chiar dacă „Poiana Inimii” a fost prezentată şi apreciată la evenimente turistice în străinătate.

Accesul până în poiană este unul destul de simplu, urmându-se drumul judeţean 107H, pe ruta Ighiu – Cricău, din care se face stânga spre satul Bucerdea Vinoasă. După aproximativ 3 kilometri, la ieşirea din sat există un drum la stânga care străbate o porţiune de pădure până la intrarea în poiană.

„Poiana inimii” rămâne, astfel, să fie apreciată doar de turiştii care se încumetă să parcurgă zona pentru a ajunge către alte destinaţii din apropiere. Una dintre acestea este stânca Piatra Craivii, care a fost, potrivit legendelor, ultimul refugiu al regelui dac Decebal. Acesta s-ar fi ascuns aici de armată romană ce cucerise deja cetăţile din Munţii Orăştiei. Piscul are o altitudine de 1.083 de metri.

Cercetările arheologice au scos la iveală numeroase descoperiri care atestă existenţa cetăţii dacice Apoulon, dar şi a unui sanctuar de genul celui existent la Grădiştea Muncelului.

SÂNJORJU

Cules de Şandru Maria Cătălina
Sursa de informare: Şandru Maria (74 ani), localitatea Tibru
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor îndrumător: Corodeanu Marinela Alexandrina

În fiecare an, pe data de 23 aprilie se sărbătoreşte Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruinţă. La noi în sat i se mai spune şi omorâtorul balaurului.

Sfântul Gheorghe este asociat cu primăvara, cu înverzitul codrului şi cu plecarea oilor la munte. Se spune că „La Sânjorj se bat berbecii, iar la Sântu Dumitru se bat ciobanii”.

Viaţa satului este stabilită în funcţie de sărbătorile religioase, totul derulându-se în deplină armonie cu natura şi viaţa religioasă.

De Sfântul Gheorghe exista obiceiul ca tineri din sat să meargă în pădure după „frunză verde”, ca să facă burduhoasa. „Frunza verde” denumea lăstari de stejar, salcie şi fag, cu care tinerii se acopereau din cap până în picioare şi, astfel înveşmântaţi, treceau pe uliţele satului fluierând şi strigând „Hai la frunză verde!” Oamenii ieşeau la poartă cu ulcioare de apă pentru a uda „frunza verde”, cu scopul de a avea roade bogate şi turme mari. Bineînţeles că „frunza verde”, adică tinerii nu se lăsau udaţi cu una cu două şi atunci erau alergaţi pe uliţele satului. De cele mai multe ori se lăsau prinşi şi udaţi dacă erau plătiţi, fie cu un pahar de vin, fie cu

bani, fie cu ouă. Vinul se strângea în fedeleşuri sau ploşti de lemn şi era băut de toţi tinerii, ouăle se foloseau pentru roşit la Paşti, iar banii erau folosiţi pentru a tocmi muzicanţi pentru jocul de duminica.

Burduhoasa era însoţită de un mare alai care producea veselie în tot satul.

Deoarece la Sânjorj se consideră că bântuie strigoii şi iau mana de la vaci, oamenii pun în porţi crenguţe de măceş şi frunze de leuştean. Leuşteanul, plantă comestibilă puternic aromată, are darul de a ţine strigoii la distanţă. Dacă totuşi reuşesc să treacă de leuştean, atunci cu siguranţă strigoii vor fi zgâriaţi de spinii de la crenguţele de măceş. Astfel, strigoii nu vor mai pătrunde în ograda gospodarului, iar acesta se va bucura de produsele animalelor sale pe tot parcursul anului.

Din păcate, în zilele noastre se mai păstrează doar obiceiul de a pune crenguţe de măceş şi leuştean la poartă. Nu se mai caută „frunză verde” şi nu se mai face joc în sat.

EROI DE BALADĂ

Cules de Văcăreanu Ştefania
Sursa de informare: Scarlat Nicolae, 87 de ani
Colegiul Naţional de Informatică „Gr. Moisil” Braşov
Profesor coordonator Iancău Raluca

Literatura populară constituie oglinda sipiritualităţii româneşti întrucât reflectă sentimentele şi trăirile poporului încă din cele mai vechi timpuri, operele cu iz arhaic-popular susţinând mentalitatea oamenilor într-o manieră expresivă. Creaţia populară redă mituri fundamentale care atestă prezenţa unui popor în spaţiul românesc. Însoţite de motive, susţin teme fundamentale ale literaturii populare.

Baladele populare „Mioriţa” şi „Toma Alimoş” asamblează universul rural în cadrul căruia se realizează la nivel simbolic conexiunea dintre celest şi teluric, într-o manieră artistică, tipic populară.

O primă trăsătură comună celor două texte este constituită de dezvoltarea unei teme printr-o serie de simboluri şi elemente populare. În balada „Toma Alimoş”, tema haiduciei este imaginată sub forma unei întâmplări riscante care duce la moartea protagoniştilor. Reprezentant al curajului, Toma înfruntă pericolul şi se asigură că trăsăturile definitorii ale haiducilor vor dăinui în timp. Aceeaşi dorinţă de continuare a unor idei, pe o perioadă îndelungată de timp, este prezentă şi în balada „Mioriţa” unde ciobanul moldovean ilustrează viaţa eternă alături de „mândra crăiasă”. Astfel este identificată teoria populară conform căreia moartea reprezintă calea către o altă lume, destinul unui om fiind lăsat la latitudinea divinităţii, opunerea în faţa morţii devenind inutilă.

Textele se diferenţiază la nivel tematic, haiducia şi mitul pastoral reprezentând teme complexe dezvoltate în diverse maniere. Balada „Toma Alimoş” conferă certitudine întrucât protagonistul este ajuns de „moartea neagră, moartea grea”, iar acest fapt este unul ireversibil.

„Mioriţa” prezintă doar pregătirea morală a ciobanului moldovean care este atenţionat de soarta sa. Moartea este un element incert pe care, conform creaţiei populare, doar divinitatea îl poate decide.

În concluzie, baladele populare „Mioriţa” şi „Toma Alimoş” prezintă diferenţe tematice şi finalităţi diferite, însă pun în comun (prin prezenţa subiectivităţii autorului anonim şi a testamentelor ce creează legătura celestului cu teluricul) teme şi motive populare ce reflectă cultura şi spiritualitatea poporului român încă din cele mai vechi timpuri.

LOCUL II

LEGENDA SATULUI CORBII MARI

Cules de Drăgan Maria Nicoleta
Sursa de de informare: preot Drăgan Silviu
Localitatea Corbii Mari
Şcoala Gimnazială Corbii Mari
Profesor coordonator Grindei Mioara Ioana

În Muntenia şi Oltenia întâlnim aşezări care poartă numele de „ Corbi” şi care au legătură cu familia Corbeanu . Această familie de boieri a avut un rol important în decursul veacurilor, în viaţa politică a Ţării Româneşti.

Cunoscutul genealogist Octav George Leca , referindu-se la înaintaşii familiei Corbeanu subliniază că aceştia au „aceeaşi origine cu Corvinii” precizând că sunt „înrudiţi cu ramura domnitoare a lui Dan”.

Unii istorici au afirmat că leagănul familiei Corbeanu a fost „ satul Corbii din Muscel, fiind cea mai de seamă şi bogată comună din ţară cu acest nume”.

La 15 aprilie 1456 în ultimul hrisov cunoscut rămas de la Vladislav al II-lea se afirmă existenţa „satelor Corbii pe Arghiş în jos şi Corbii de piatră” , documentul precizând că acestea „sunt vechi şi drepte ocine şi dedine ale lui Mogoş”, aceasta fiind prima atestare documentară, precum şi cea mai veche menţiune a unei aşezări numite Corbi.

Denumirea prezentată în hrisov şi anume „ Corbii pe Arghiş în jos” arată că acest sat se află într-o zonă mai îndepărtată de obârşia râului Argeş şi este identic cu aşezarea actuală a satului Corbii Mari.

Satul Corbii Ciungi, actualul sat Izvoru din judeţul Giurgiu, atestat documentar la 8 ianuarie 1580 şi aflat la 5 km distanţă de satul Corbii Mari, se numea în vechime Corbii Mici, dovadă că în acea vreme putea exista şi un sat denumit Corbii Mari.

Inscripţia aflată pe clopotul bisericii din Corbii Mari consemnează data de octombrie 1627 ca dovadă a existenţei unui alt locaş al aşezării şi anume ctitoria lui Corbeanu de la sfârşitul secolului al XVI-lea.

Dumitraşcu Corbeanu, mare dregător în timpul domnitorului Constantin Brâncoveanu, a fost ctitorul bisericii din Corbii Mari în 1701, o biserică „ prea mare pentru un sat” după aprecierea unui bun cunoscător al arhitecturii brâncoveneşti, Virgil Drăghiceanu.

Din cele expuse mai sus reiese faptul că istoria satului Corbii Mari este strâns legată de istoria familiei Corbeanu, familie care a luptat pentru libertatea şi bunăstarea poporului român.

LEGENDE CU PRIVIRE LA SATUL CORBII MARI

Cules de Ene Cristian Dumitru
Sursa de de informare: bunica
Localitatea Corbii Mari
Şcoala Gimnazială Corbii Mari
Profesor coordonator Grindei Mioara Ioana

„Se spune că acum mulţi ani, satul Izvoru din judeţul Giurgiu se numea Corbii Ciungi. Legenda spune că în sat trăia un rege şi regele acela era un rege nemilos, crud şi plin de curaj. Într-o zi, el văzu că toate erau la pământ, adică treaba mergea rău de tot. I-a chemat la el pe toţi sclavii şi i-a ameninţat spunându-le: „ – Dacă nu mă mai slujiţi cum trebuie, am să vă tai mâinile şi o să daţi din ele cum dau corbii!” Şi de atunci se spune satul Corbii Ciungi.

O altă legendă spune că „în trecut, pe locul unde se află acum Corbii Ciungi (Izvoru) erau nişte oameni normali, care aveau cele mai bune roade şi provizii pentru iarna cea crudă şi nemiloasă ce urma să vină. Mai târziu un bătrân din acel sat s-a îmbolnăvit de o boală crudă. Rămăsese mut. Oamenii care-l vedeau îi spuneau „Ciungul”. Dar, boala aceea s-a transmis treptat şi la ceilalţi oameni din sat şi astfel, satul a fost denumit de către localnici „Corbii Ciungi”.

Într-o altă legendă se spune că „în vremurile vechi aici locuiau nişte oameni darnici şi generoşi. La un moment dat, oamenii s-au gândit că ar fi mai bine să găsească un loc în care să cultive plante pentru a avea mai multă hrană. Oamenilor li s-a părut o idee excepţională. Şi munceau ei, munceau până când pogoanele erau pline de fructe, legume, cereale coapte. Într-o zi, însă, oamenii s-au trezit cu nişte corbi imenşi care le mâncaseră tot ceea ce cultivaseră ei timp de doi ani. Atunci, satul a fost numit de către oamenii ce trecuseră prin această aventură, „Corbii Mari”.

„COLĂCEII”, „PIŢĂRĂII”

Cules de Hada Ana Maria
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Sursa de informare: Deac Elena, 59 ani, sat Ţelna, comuna Ighiu, judeţul Alba
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Ungurean Irina

Încă de pe vremea bunicii au existat multe obiceiuri, care se mai ţin şi în zilele noastre. Aceste obiceiuri au fost transmise din generaţie în generaţie.

„Piţărăii” sau „Colăceii” este unul dintre cele mai cunoscute obiceiuri, despre care bătrânii spun că datează de foarte multă vreme şi că ar proveni încă din vremea dacilor.

Acest obicei este ţinut în dimineaţa de Ajun, iar copiii erau primii colindători care vesteau Naşterea Domnului şi care deschideau, dimineaţa devreme, porţile oamenilor.

Copii se strângeau înainte cu o zi la Nană Floare în odaie, unde erau aşteptaţi cu plăcinte de post, făcute pe vatră. Ei discutau despre ora întâlnirii şi despre locul în care urma să se întâlnească dimineaţa.

Dis-de-dimineaţă, înainte să se crape de ziuă, copiii se trezeau şi se adunau în locul stabilit cu o zi în urmă, după care plecau pe uliţele satului înspre casele oamenilor, unde erau aşteptaţi de aceştia. Oamenii se pregăteau pentru venirea copiilor cu colăcei făcuţi în cuptorul ars bine. Începând din capătul satului aceştia intrau la fiecare casă şi începeau să strige: „Bună ziua, ziua lui Ajun şi seara lui Crăciun, colăceiiiiii, nană hăăăi!” până când gospodarii ieşeau cu trocuţa plină de colăcei şi îi împărţeau copiilor.

După ce îşi puneau colăcelul în trăistuţă, aceştia plecau spre următoarea casă şi tot aşa mergeau câteva ore prin tot satul, intrând la fiecare casă şi strigând până când li se dădea colăcelul.

Acesta este un obicei vechi care se ţine în fiecare an, cu unele schimbări, dar cu aceeaşi bucurie a copiilor şi a oamenilor din sat. E bucuria aceea de a dărui în preajma acestei sărbători deosebite, a naşterii Mântuitorului Nostru.

MEȘTEȘUGURI TRADIȚIONALE

Cules de Hancheș Otilia
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian”, Alba-Iulia, județul Alba
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

Meşteşugurile tradiţionale pot fi considerate, fără nicio exagerare, cele mai „clasice” manifestări economico-tehnice lucrative prin cristalizarea întregului sistem de lucru (tehnologii, unelte, instalaţii, produse) încă din Antichitatea greco-romana şi, în unele cazuri de excepţie, chiar din cea neolitică.

Faptul că majoritatea meşteşugurilor tradiţionale (transmise prin virtuţile tradiţiei orale şi răspândite îndeosebi în lumea rurală) ajung, încă din Antichitate, la forme desăvârşite de expresie, în evoluţia instrumentarului uzual, specific şi a tehnologiilor aplicate, nu reprezintă, nicidecum, o dovadă de retardare economică, ci, mai degrabă, expresia virtuţilor economiei societăţilor antice, culminând cu cele din epoca imperial-romană.

Odată cu olăritul („cea mai veche întrebuinţare pe deplin conştientă şi calculată, pe care omul a dat-o unei transformări chimice” cum o numea Gordon V. Childe), asistăm, pe de o parte, la o diviziune socială a muncii categorică, consecinţă nemijlocită a specializării meşteşugarului şi a subordonării întregii sale existenţe sociale practicării meşteşugului, pe de altă parte – reflexe în planul spiritual al reprezentării lingvistice – la denumirea meşteşugului după cel mai important produs creat: olărit de la oală, rotărit de la roată, sitărit de la sită, dogărit de la doagă, măsărit de la masă, tâmplărit de la tâmpla (bisericii), lădărit de la ladă, rogojinărit de la rogojină, cojocărit de la cojoc, opincărit de la opincă, iconărit de la icoană etc.

Pe de altă parte descoperirea frumosului realizat prin tehnicile meşteşugăreşti nu este rezultatul contemplării naturii, a aspectului ei exterior. Frumosul, gândit ca o structură stilistică, cu valori expresive clar conturate, capabil să satisfacă cele mai exigente gusturi, capabil să emoţioneze, este, în mare parte consecinţa perceperii şi valorificării unor calităţi naturale – de structură, de culoare a materiei prime din care sunt confecţionate obiectele.

1. Agricultura:

Aratul, indiferent de forma terenului (plan sau în pantă) se făcea şi se face şi astăzi cu plugul. Brăzdarul şi cuţitul plugului erau din fier, iar restul părţilor din lemn. La finele secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea, această unealtă se modernizează, astăzi fiind aproape generalizate plugurile din fier. Până la sfârşitul secolului al XIX-lea grapele erau în întregime din lemn. Treptat, acestea au fost înlocuite de grapele cu dinţi de fier şi cu structura de lemn, iar astăzi tot mai frecvent se întâlneşte grapa metalică.

Semănatul tradiţional se făcea manual, aruncând sămânţa din „desagi”. Fasolea, floarea soarelui şi cartofii se seamănau în cuiburi. Pentru creşterea fertilităţii solului, iarna se căra gunoi de grajd, iar primăvara se curăţa terenul şi se împrăştia gunoiul cu furca. Tot în acest scop se practica şi se practică şi astăzi rotaţia culturilor. Recoltatul păioaselor se făcea şi

se mai face cu secera cu zimţi. Treieratul cerealelor s-a făcut folosindu-se mijloacele tradiţionale. Batozele s-au introdus târziu, la inceputul secolului al XX-lea, dar, în paralel, s-au practicat până în zilele noastre frecatul spicelor cu palmele sau bătutul cu îmblăciul. Ştiuleţii de porumb se recoltau cu mâna şi erau transportaţi cu coşurile la căruţă şi apoi acasă unde se depănuşau. Depănuşatul era o adevărată sărbătoare la care participau flăcăi şi fete, unde se glumea şi se cânta. Desprinderea boabelor de pe ştiuleţi se făcea manual prin apăsarea unui cocean pe boabe. O pondere mare în munca ţăranului o are recoltatul furajelor.

Cositul fânului se făcea când iarba era „coaptă”. În livezi, în grădini şi în zonele de fâneţe mai apropiate de sat, după cositul fânului se mai executa şi o a doua şi chiar a treia coasă, adică se făcea otava. Claia de fân se aşeza pe un stâlp de lemn central pentru a o feri de umezeală.

2. Creșterea animalelor:

Alături de agricultură, creșterea animalelor a fost și este una dintre ocupațiile de bază ale țăranilor. În ponderea economiei agro-pastorale, aceasta se situează pe același loc cu agricultura, constituind, de-a lungul veacurilor, o sursă principală de existență.

Păstoritul este de doua feluri: păstoritul agricol cu stâna la munte și păstoritul din zona fânețelor. Principala construcție a stânii este coliba păstorilor. Aceasta este construită din patru pereți. În mijlocul ei se înfig patru furci ce susțin acoperișul. Interiorul acesteia cuprinde o singură încapere, unde dorm ciobanii și unde se prepara cașul. În general, în fața colibei se află comarnicul (ridicat pe patru stâlpi și cu acoperiș, pentru păstrarea cașului) și strunga oilor. Uneori, staulul oilor este lipit direct de colibă, în dosul ei, iar strunga este în față. Târla este de formă dreptunghiulară. Pășunatul se face în afara satului. Aici se ridică colibe în furci, așezate în mijlocul staulului. Staulul se mută din loc în loc pentru a se îngrășa pământul. La ieșirea colțului ierbii oile sunt lăsate să se hrănească bine fără a fi mulse. Viața la stână se desfășoară după legi nescrise, dar care, în virtutea tradiției, s-au dovedit valabile și sunt respectate întocmai.

3. Ţesături din lână:

Cu toate că obiceiul expunerii textilelor din lână pe pereţi, ca mijloc de împodobire a locuinţei, n-a fost deopotrivă de răspândit în toate regiunile ţării, fiind mai frecvent în Muntenia, Oltenia, Dobrogea şi Moldova, întâlnim numeroase ţesături de acest gen încă din secolul al XVIII-lea. Faptul este pus de către unii specialişti în legătură cu necesitatea menţinerii căldurii în interior, lucru verosimil dacă remarcăm că principalele ţesături din lână acoperă pereţii în dreptul locului amenajat pentru dormit.

Ţesăturile de lână au fost considerate piese de valoare atât în casa boierească, cât şi în casa ţărănească, menţionate cu mândrie în foile de zestre ale vremii şi moştenite în cadrul aceloraşi familii de mai multe generaţii.

Scoarţa a fost destinată, în epoca medievală, decorării interioarelor caselor boiereşti. Fiind executate de ţesătoare specializate, la curţile boiereşti şi probabil la mănăstiri, scoarţele s-au dezvoltat pe linia unei bogăţii ornamentale deosebite. Scoarţa de dimensiuni mai mici, de

dată mai recentă, s-a lucrat şi în cadrul meşteşugului casnic. Ea a fost adaptată cerinţelor locuinţei ţărăneşti. Din punct de vedere tehnic, există o deosebire între cele două categorii de scoarţe. Cele lucrate în gospodărie sunt realizate în războiul de ţesut orizontal, iar cele ţesute în atelierele mănăstirilor sau ale caselor boiereşti s-au executat la războiul vertical. Scoarţa lucrată în atelier este de dimensiuni mari, 2-3/1,50-2m. Câmpul cu motive vegetale, zoomorfe sau antropomorfe, este încadrat de unul sau două chenare terminate în zigzag. De obicei în chenar apar motive geometrice şi vegetale alternate. Motivele decorative ale câmpului sunt dispuse în şiruri şi, numai în mod excepţional, sunt aranjate în jurul unui motiv central.

O altă categorie de ţesătură o constituie velinţa. Decorul acestor ţesături se compune uneori din simplul joc al alternării culorilor. Repertoriul decorativ este relativ uniform, mergând de la dungile dispuse orizontal pe toată suprafaţa până la cel alternat – dungi cu motive romboidale, stelare sau zigzagate. La efectul artistic al ţesăturilor contribuie în mare masură şi gama cromatică, în care predomină roşu, negru, bleumarin, galben şi verde.

4. Arta lemnului:

Pădurile, care acoperă o zonă întinsă, au pus la dispoziţia omului un material bogat, uşor de prelucrat, menit să-i satisfacă cele mai variate cerinţe de viaţă şi de confort: adăpost, mobilier pentru locuinţă, unelte de muncă, obiecte de uz gospodăresc, instrumente muzicale ş.a.

Prelucrarea artistică a lemnului s-a practicat timp de secole ca o îndeletnicire casnică şi ca meşteşug specializat. Creatorii şi-au îndreptat atenţia asupra multor categorii de construcţii şi obiecte. Case, stâlpi, fruntare, balustrade, porţi împodobite cu dăltuiri viguroase, se întâlnesc cu precădere în zona de munte. Decoraţia exteriorului este realizată în compoziţii armonioase, în care ornamentele îndeplinesc, de cele mai multe ori, şi un rol constructiv – de susţinere sau protecţie. În arhitectura din multe zone ale ţării, prispa casei îndeplineşte un rol important în ceea ce priveşte decorul. Ceea ce trebuie subliniat este faptul că efectul decorativ nu este realizat de piesele izolate aşezate la prispă, ci de ansamblul lor.

Alături de realizările din domeniul arhitecturii, se detaşează în complexul creaţiei în lemn şi alte categorii de obiecte cum ar fi mobilierul şi obiectele de uz gospodăresc. Aceste categorii de obiecte au fost confecţionate vreme îndelungată cu mijloace rudimentare, în cadrul gospodăriei ţărăneşti; întâlnim şi astăzi în unele sate de la munte, în mod special, piese de mobilier şi obiecte de uz lucrate în gospodărie. Pe măsura accentuării diviziunii muncii şi a specializării în cadrul economiei rurale, aceste produse s-au executat, în mod excepţional în gospodărie, majoritatea fiind realizate în cadrul meşteşugului specializat. O analiză a materialelor folosite pentru confecţionarea mobilierului arată că esenţele lemnoase cele mai des folosite au fost bradul şi fagul, dar întâlnim, la unele piese mai vechi şi stejarul şi frasinul; la obiectele de uz casnic se întrebuinţează cel mai frecvent lemnul de plop, de brad, de salcie şi de paltin. Cele mai frumoase linguri se confecţionau în trecut din lemn de prun sau de cireş, esenţe mai rezistente şi cu o culoare deosebită. Prelucrarea începea încă din pădure, iarna, odată cu doborârea copacilor selectaţi, în funcţie de obiectele pentru care erau destinaţi ca materie primă. Copacul, cât mai drept cu putinţă, este tăiat la o înălţime de circa 30 cm. De la nivelul

solului, după îndepărtarea crengilor, trunchiul este secţionat în bucăţi cu lungimi care variază între 0,40 – 1,30 m. Fragmentele rezultate se despică pe lungime în patru bucăţi din care se realizează scândurile componente ale lăzilor, picioarele, capetele etc. Finisarea materialului adus din pădure se face în curte sau sub şopron. Bucăţile de lemn se cioplesc cu securea mai întâi în lungime, apoi cu barda în lăţime, pentru a se da forma necesară; pentru obţinerea unei suprafeţe netede, necesară ornamentării acestea "se dau la cuţitoaie", întocmai ca şindrila; fiecare scândură se ascute cu cuţitoaia pe o latură, iar pe cealaltă i se face un "scob" îngust, deoarece la montat ele se fixează una în cealaltă. Picioarele lăzilor se cioplesc şi li se fac şanţuri pentru fixarea scândurilor. Capetele se execută cu barda; cele mai răspândite au forme drepte. Pentru fundul lăzilor sau dulapurilor şi faţa mesei se pregăteau în trecut, fie scânduri, fie un blat întreg din stejar sau din brad. Asamblarea pieselor se face prin îmbinarea lor, una într-alta, în puţine cazuri folosindu-se cuie din metal.

Specifice zonei de munte, sunt câteva obiecte de mobilier cum ar fi: lăzile de zestre, mesele, dulapurile-masă sau scaunele. Lada de zestre a fost una din piesele cele mai răspândite, fiind o piesă de bază. În locuinţele ţărăneşti din întreaga ţară, ca şi în casele boiereşti din secolul al XVIII-lea, nu întâlnim dulapul pentru îmbrăcăminte, funcţia lui a fost îndeplinită timp îndelungat de lada de zestre, care ocupa un loc important în cadrul interiorului şi al ceremonialului de nuntă. Ornamentele acestei piese sunt dispuse pe partea din faţă şi uneori pe capac. De obicei decorul se compune din două medalioane centrale cu două-trei cercuri concentrice în mijlocul cărora se află o rozetă; împrejurul medalioanelor sunt executate linii curbe cu compasul. În completare, pe picioare ori pe capetele lăzilor este realizat un ornament liniar mai simplu – bradul sau haşurile duble. Capacul lăzii este decorat cu semicercuri, care se întretaie, sau chiar cu un joc de linii drepte, asemănătoare celor de pe picioare şi capete.

5. Ceramica:

Stăpânind un meşteşug de tradiţie milenară, olarii, s-au îndeletnicit cu producerea vaselor de pământ nu numai pentru a-şi exercita o dispoziţie artistică, dar şi pentru a-şi asigura surse de venit complementare. Astfel produsele de olărit au devenit o marfă pe care producătorii ei sau intermediari specializaţi au valorificat-o în mod special în târguri.

Fazele prin care trece lutul până la a deveni obiectul-marfă sunt, însă, fascinante şi depind, în mare măsură, de măiestria olarului, de ştiinţa cu care le execută şi, mai ales, de felul în care a preluat meşteşugul de la înaintaşii săi. Argila necesară este procurată din coastele dealurilor din preajma satelor sau din malurile cu pământ de pe firul apelor. Argila este adusă acasă şi lăsată o vreme să "dospească". Perioada de dospire variază de la o săptămâna la trei-patru săptămâni. Dospirea are o însemnătate deosebită, întrucât ea contribuie la obţinerea unei argile omogen fărâmiţate, condiţie indispensabilă într-o producţie de bună calitate. După

dospire lutul este tăiat în bucăţi mari care sunt bătute cu maiul de lemn şi, apoi, udate, sunt aduse în atelier şi întinse pe un ţol, pe o platforma mică de scânduri şi este fărâmiţat, “jucat” cu picioarele sau cu mâna timp de câteva ore. Când grămada a fost întinsă, se strânge iar şi se calcă, operaţia repetându-se de câteva ori până când lutul începe să pară unsuros. Se ia apoi şi se frământă cu mâna, mărunt, pentru a scoate pietricelele din pastă. După aceasta, argila este pusă la a doua dospire, după care este aşezată pe podeaua aşternută cu nisip sau cenuşă (pentru a evita lipirea ei de scândură). Se ia de la capăt “jucatul”: masa de pământ este frământată cu picioarele şi întinsă încetul cu încetul întrun strat subţire care acoperă o suprafaţă circulară cu un diametru de aproximativ doi metri. Argila astfel întinsă se taie în forme pătrate. Cu mâinile se iau cele două capete ale fiecărei fâşii, se ridică şi se face un colac cu capetele petrecute unul sub altul. Cu ajutorul unei scânduri, colacul este apăsat bine şi dobândeşte forma unei turte mici.

În această stare argila este gata de lucru. Cu o sârmă turtiţa este tăiată în două: fiecare jumătate este desfăcută în felii orizontale. Din fiecare felie se desface un bulgăraş care cuprinde atâta pastă cât este necesară pentru o strachină sau o ulcică. Pasta se bate în mâini şi se frământă puternic înainte de a fi pusă pe roată. De obicei, se pregătesc cincizeci până la şaizeci de asemenea bulgăraşi înainte de a începe modelarea.

Complicata operaţie a dospirii şi frământării este decisivă pentru calitatea şi fineţea pastei şi, în final, pentru calitatea vaselor de pământ. Olarul ia bulgăraşul de pământ muiat şi elastic ca o gumă densă şi îl pune pe roată. Meşterul imprimă cu amândouă picioarele o viteză din ce în ce mai mare a roţii. Cu mâinile muiate în apă prinde argila şi o modelează. Operaţia care urmează cere atenţie şi îndemânare excepţionale. Fazele acestei operaţii se succed cu o repeziciune uluitoare: viteza de rotaţie, pe de o parte, presiunea atentă a mâinilor, presiune distribuită savant şi inegal pe fiecare din degete, pe podul palmei, viteza şi apasărea mâinilor silesc bulgărul de argilă să ia forma unui turnuleţ care după ce s-a înălţat, se lasă jos sub apăsarea palmelor şi se lăţeşte. Argila prinde, parcă, viaţă şi trece prin forme succesive şi neaşteptate. Când formarea a ajuns aproape de sfârşit, olarul plimbă o mâna pe pereţii interiori ai vasului iar cu cealaltă o bucăţică de lemn lustruitor, cu care apasă uşor pe dinafară vasul. După modelare urmează uscarea vaselor, care se face la umbră şi durează, de regulă, câteva zile.

După ce s-au uscat bine, vasele sunt ornamentate cu pensula sau cu cornul. Apoi se bagă în cuptor pentru a fi arse. Cuptoarele sunt construite din cărămidă şi nuiele împletite, au forma unui poloboc sau a unui trunchi de con cu baza mare jos. Prima ardere durează între cinci şi zece ore. Vasele sunt lăsate să se răcească cu încetul în cuptor, timp de douăsprezece ore. Când se şi smălţuiesc are loc o a doua ardere, la care nu sunt arse decât vasele smălţuite.

CRIZA SISTEMULUI MEŞTEŞUGĂRESC TRADIŢIONAL.
RECUPERAREA TRADIŢIILOR.

Pe fondul abandonării produselor meşteşugăreşti săteşti de către chiar locuitorii satelor, în tendinţa lor de modernizare, dar şi din motive strict economice (achiziţionarea de produse mai ieftine), pe fondul îmbătrânirii meşteşugarilor, care au rămas – în marea lor majoritate – singurii practicanţi ai vechilor meşteşuguri, pe fondul unei crize a turismului internaţional din ţara noastră, criză care contribuie la cererea extrem de scăzută a acestor produse, asistăm astăzi la un început de agonie a meşteşugurilor săteşti tradiţionale.

Privind lucrurile dinspre interiorul fenomenului, nu putem să nu sesizăm mecanismul evoluţiei şi consacrării meşteşugurilor tradiţionale dar şi al disoluţiei lor istorice, de unde şi relevarea direcţiei de acţionare pentru salvarea de la dispariţie a acestor manifestări economice şi culturale tradiţionale. Astfel, dacă în ceea ce priveşte meşteşugurile clasice, demersul trebuie făcut în direcţia actualizării utilităţii lor, a adaptării acestora la nevoile contemporane, a popularizării valorilor tradiţionale, prin educarea gustului omului modern, în ceea ce priveşte procesele industrial-tradiţionale, efortul trebuie îndreptat spre motivarea şi susţinerea utilităţii economice a funcţionării instalaţiilor tradiţionale.

Salvarea meşteşugurilor de la declinul în care se află este un proces îndelungat, la care ar trebui să participe importanţi factori politici, economici şi sociali. Ca şi în multe alte domenii ale culturii româneşti , în cazul acesta accesul la informaţie şi la noile sisteme de informaţie a avut un efect paradoxal: a slăbit legătura individului cu locul, cu tradiţia locului, l-a dezrădăcinat, i-a facilitat accesul la zone spirituale şi economico-sociale mult mai comode şi, în acelaşi timp, lipsite de profunzime. Posibilităţile de a acţiona în sensul salvării a ceea ce se mai poate salva sunt, în primul rând, legate de conştientizarea acestui fenomen. La nivelul comunităţilor locale din mediul rural va trebui să se întreprindă acţiuni de educare a tinerilor, încă de la cele mai fragede vârste, în spiritul respectului pentru tradiţiile meşteşugăreşti şi pentru învăţarea acestora.

Totodată trebuie inventariate forţele umane capabile a continua transmiterea secretelor meseriilor tradiţionale. Încă mai sunt meşteri care îşi aşteaptă ucenicii… În structura şcolară ar trebui să se reintroducă – inclusiv în mediul urban – orele de lucru manual, în care prelucrarea lemnului, a fierului, a lutului, ţesutul sau cusutul să devină obiect de activitate şi de studiu.

Este necesară o mai concertată acţiune de conştientizare a faptului că un popor care-şi pierde tradiţiile, îşi pierde şi identitatea, iar la scadenţele Istoriei – aşa cum, din nefericire, s-a mai întâmplat până acum –, poporul nostru s-ar putea găsi descoperit.

NOAPTEA PRICOLICILOR

Cules de Ivan Sebastian Alexandru
Sursa de informare: bunica, Ivan Floare, comuna Ciugud, județul Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

Sărbătoare cu mare fast, sâmbătă, pentru sătenii din Limba. Deja tradiționala Noapte a Pricolicilor, a ajuns la cea de-a VII-a ediție, iar în acest an, sătenii din Limba s-au bucurat din plin de evenimentele organizate de Primăria Ciugud.

La lăsarea serii, sătenii s-au strâns la Biserica din sat pentru a asista la canonul de mulţumire închinat Sfinților Apostoli Petru și Pavel, iar mai târziu majoritatea sătenilor a mers pe malul râului Mureș, așa cum este tradiția, pentru a celebra Noaptea Pricolicilor cu o petrecere câmpenească de unde nu au lipsit muzica populară, costumele tradiționale, carnavalul copiilor sau focul de tabără.

Cei mai mici s-au deghizat în diverse personaje din desene animate și au participat la un carnaval, iar cele mai interesante costume au fost premiate.

De la Noaptea Pricolicilor nu putea să lipsească focul de tabără în jurul căruia toți sătenii prezenți s-au strâns pentru a aduce aminte de focul lui Zalmoxis din legendele dacice.

Sărbătoarea s-a încheiat cu o discotecă în aer liber pe malul Mureșului, petrecăreții au avut ocazia să se bucure de această zi specială pentru limbenii cunoscuți si sub numele de pricolici.

Prin „Noaptea Pricolicilor”, limbenii își celebrează originile dacice şi păstrează astfel vie bucuria sărbătorilor străvechi, dat fiind faptul că încă de mult timp s-a creat în jurul sătenilor din Limba o identitate vizuală, ei fiind asemănați cu pricolicii. Legenda spune că pe vatra satului Limba au trăit dacii care erau organizați într-un grup războinic al căror simbol era lupul.

Legenda „Pricolicilor” face referire la ritualurile de iniţiere a tinerilor „lupi”. În urma ritualurilor, locuitorii acestor meleaguri au ajuns să fie cunoscuţi sub denumirea de oameni - lup sau pricolici.

HODAIŢA

Cules de Josan Diandra Liana
Sursa de informare: Lupşan Ştefan al lui Gurza (84 ani), localitatea Tibru
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor coordonator Corodeanu Marinela Alexandrina

Fata lui popa Vasâle
S-o uitat în fântână
Şi de ciudă şi bănat
Că nu s-o măritat
I-o ieşit pe piele vărsat!
Uiuiu pe deal în sus
Prind fetele mâţe-n jug
Şi anume cin’ le mână
Fata cea mai batrână
Bate-o Doamne ş-o trăzneşte
Că ea cum le mai plezneşte!

Începutul Sfântului şi Marelui Post al Paştilor este marcat de Hodaiţe, care au loc la Lăsatul Secului. Tineri şi copii urcă pe colina „Măgura” pe înserat, cu hodaiţe – mici făclii, torţe, făcute din materiale care ard bine, cauciucuri şi roţi de cauciuc bine îmbibate cu motorină, lemne, paie etc. Le aprind cum se înserează şi, purtându-le în mână, fac cu ele tot felul de figuri de foc, care se văd din tot satul ca nişte focuri de artificii. În timp ce le învârt şi aleargă cu ele pe tot dealul, tinerii şi copiii se înşiră în rând în frunte cu un vătaf şi încep a striga, batjocorind mai ales fetele nemăritate sau feciorii neînsuraţi. Cei adunaţi pe deal cântă, joacă şi urează sau chiuie până îi împrăştie frigul sau noaptea prea târzie.

STRIGĂT DE NUNTĂ

Cules de Mareş Larisa
Sursa de informare: Nemeş Aurelia, 59 ani, Gura Arieşului
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesor coordonator Lancrăjan Maria

Miresucă-n haină albă
La toată lumea eşti dragă
La mumă-ta eşti urâtă
Că de-aceea te măritǎ.

Las’ ca vedea mumă-ta mâine
Când rămâne fără tine
A vedea mumă-ta joi
Că nu mai vii înapoi.

Se uită pe drum în sus
Să vadă unde te-ai dus?
Se uită pe drum în jos
Să vadă nu te-ai întors?

Miresucă tu şi tu,
Bine ţi-o cânta cucu
C-ai luat pe cine-ai vrut tu.

O, mireasă, draga mea
Înainte de-a pleca
Sărut-o pe mama ta,
Înainte de plecare
Dă-i o dulce sărutare
Pentru că te-a crescut mare.

Te-o crescut, te-o învăţat
Şi la şcoala te-o purtat
Ş-acum la străini te-a dat.

Miresucă toată flori
Ia-ţi gândul de la feciori
Şi ţi-l pune la bărbat
Căci cu el te-ai cununat.

Mireasă de bună seamă
Dai cununa pe-o năframă
Dar năframa e tare grea
Toate grijiile-s în ea.

HU-IU-IU-IU

LITERATURA POPULARĂ

Cules de Mihai Raluca
Sursa de informare: Scarlat Ion, 63 de ani, Scarlat Elena, 61 de ani
Colegiul Național de Informatică „Gr. Moisil” Brașov
Profesor coordonator Iancău Raluca

Literatura populară constituie o parte esenţială a folclorului naţional, aceasta reprezentând oglinda spiritualităţii româneşti. Prin intermediul creaţiei, oamenii din popor îşi exprimă idei, sentimente şi trăiri interioare privind diferite aspecte din vremea respectivă.

Speciile literaturii populare (basmul, doina, balada şi legenda) au caracteristici comune, indiferent de genul literar căruia îi aparţin. Astfel, în orice operă din folclorul românesc sunt prezente cuvinte şi expresii populare, interogaţii şi exclamaţii retorice adresate unei entităţi feminine sau masculine ori elementelor cadrului natural, textul fiind presărat de numeroşi termeni arhaici şi regionali, care ajută la identificarea zonei de unde acesta a fost cules şi publicat.

Majoritatea creaţiilor din popor respectă caracterele oral (creaţia a fost transmisă prin viu grai), anonim (autorul este necunoscut), colectiv (mai mulţi oameni au contribuit la realizarea operei) şi sincretic (în redarea mesajului operei se îmbină mai multe arte, precum dansul, actoria, muzica şi dramaturgia). Totodată, literatura populară se bazează pe trei teme fundamentale, şi anume: comuniunea strânsă dintre om şi natură (la doină şi, de cele mai multe ori, la baladă), lupta dintre Bine şi Rău, ce se încheie cu victoria forţelor benefice (în basm), dar şi tema pastorală (întâlnită în peste 1400 de opere artistice).

Cea mai cunoscută creaţie anonimă din literatura noastră este balada populară „Mioriţa”, care a cunoscut peste 100 de variante, opera autentică rămânând cea culeasă din Munţii Vrancei de către Alecu Russo, trimisă spre publicare lui Vasile Alecsandri, autor care îi schimbă forma pe alocuri şi o publică în culegerea „Poesii poporale. Balade (cântice bătrâneşti), adunate şi îndreptate de Vasile Alecsandri”. Aceasta prezintă, sub forma unei întâmplări simple din trecutul îndepărtat, cu un număr mic de personaje aflate în antiteză în care realul se împleteşte cu fabulosul, atitudinea deschisă a ciobanului moldovean în faţa morţii.

Doina populară „Măi bădiţă, floare dulce” este o opera lirică în care eul liric feminin îşi exprimă sentimente de dor şi de jale provocate de lipsa bărbatului iubit. Printr-o metaforă extinsă, textul prezintă acţiunile pe care entitatea feminină este pregătită se la facă, numai pentru a-l avea alături pe bădiţă. Cel care a cules şi a publicat versurile baladei este tot autorul Vasile Alecsandri.

Basmul „Prâslea cel voinic şi merele de aur” cules de Petre Ispirescu şi publicat în cartea „Legendele şi basmele românilor” este cel mai renumit din folclorul românesc. Sub forma unui text de dimensiuni medii, cu personaje numeroase reprezentând forţele Binele şi ale Răului, în care accentul se pune pe relatarea acţiunii, acesta respectă o structură specifică, tipică basmului: situaţia iniţială, deranjarea comunităţii de către o forţă malefică, încercarea multor viteji să prindă răufăcătorul, însă fără succes, cel considerat incapabil reuşind să câştige lupta cu forţele Răului, care sunt pedepsite în final.

Autorul anonim se dovedeşte un maestru al expresiei, operele din folclorul românesc fiind presărate cu figuri de stil precum metafora, personificarea, comparaţia inedită, epitetul, alegoria, aliteraţia.

În concluzie, totalitatea operelor aparţinând literaturii populare au caracteristici comune deşi, de fapt, sunt extrem de diferite unele faţă de altele, evidenţiind astfel vastitatea şi ideile originale ale folclorului *românesc.*

SCOSUL FETELOR LA JOC - TRADIȚIE DIN POIANA MĂRULUI

Elev: Popa Iulian
Sursă: bunicul meu, Grapă Zarof
Clasa a XII-a E, Colegiul Național de Informatică Gr. Moisil Brașov
Prof. îndrumător Clinciu Alina Laura

Loc încărcat de istorie şi înfrumuseţat de Dumnezeu cu peisaje mirifice, comuna Poiana Mărului, situată în inima ţării, păstrează cu sfinţenie şi respect pentru înaintaşi tradiţiile şi obiceiurile locului,ducându-le mai departe cu multă dragoste şi mândrie. În perioada sărbătorii Naşterii pruncului Iisus Hristos, în cadrul comunităţii se organizează un bal în timpul căruia sunt aleşi doi tineri ce acceptă statutul de vătafi şi responsabilitatea de a duce mai departe tradiţia veche de sute de ani.

În seara Ajunului Crăciunului vătafii, împreună cu un grup de feciori, duc vestea naşterii Domnului în casele locuitorilor de pe deal, colindând în special fetele de măritat. Această acţiune se repetă şi în seara de Crăciun, când locuitorii din vatra satului, de data aceasta sunt în rolul gazdelor. Vătafii aleg din sânul comunităţii câte o fată care acceptă statutul de regină. Vătafii, împreună cu reginele şi un număr de perechi îmbrăcaţi în portul naţional specific zonei, urcă la biserica veche, în stil brâncovenesc, din centrul satului, prilej prin care încântă credincioşii cu un colind tradiţional intitulat „Colo sus”. Tinerii, după ce primesc binecuvântarea de la preotul satului, merg în centrul comunei unde interpretează un şir de dansuri populare.

Acest „spectacol” se repetă şi în ziua cinstirii Sfântului Ioan, pe şapte ianuarie, tinerii cântând şi un colind în cinstea acestei sărbători. În cadrul acestor manifestări publice se realizează o distincţie între perechile fruntaşe şi celelalte: vătafii ţin un discurs reprezentativ, iar reginele sunt mai speciale în privinţa portului: ele poartă un costum popular ce înlocuia pe vremuri rochia de mireasă, numit fotă, iar celelalte domnişoare sunt îmbrăcate cu cretinţe.

Aceşti tineri trebuie apreciaţi pentru faptul că iubesc şi respectă ţara cu tradiţiile şi portul național, ducând mai departe valorile autentice.

CIURLAILEASA

Cules de Răileanu Alina Florentina
Sursa de informare: Corcodel Calomfira, localitatea Dăieni, județul Tulcea
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordinator: Cazan Doinița

În ajunul Bobotezei fetele mai mărişoare (10-14 ani) umblă cu un colind cu totul original, purtând numele de „Ciurlaileasa”. În grup de câte două, fetele rostesc în ritm sacadat următoarea urare:

Ciurlaileasa-i leasa,
Mâine-i Boboteaza:
Oile lânoase,
Vacile lăptoase,
Caii trăgători,
Boii-njugători,
Porcii râmători,
Câinii păzitori,
Cocoş cu mărgele
Adună surcele,
Gâsca cu papuci
Pliscăie la turci
La anu’ şi La Mulţi Ani!

Fetele poartă în mână caiere de lână împodobite cu busuioc, gazdele mai dăruindu-le şi ele câte un caieraş de lână trasă, singura recompensă pentru urare. Originea acestui obicei nu este sigură. Din auzite ar fi se pare de origine slavă, pripăşit în Dăieni de pe la lipovenii din Carcaliu – Tulcea, care, înaintea primului Război Mondial conduceau întru-totul treburile pescăreşti – pescuit, construit şi întreţinut bărci, împletit şi reparat scule de prins peşte – şi că fiicele lor ar fi umblat prima oară în sat cu Ciurlaileasa. Explicaţia aceasta a fost făcută, ca o ipoteză, de către Neculai Iavanov (Ciublea) prin anii ’30; el era originar din Basarabia şi-şi aducea aminte că un colind oarecum asemănător exista şi prin părţile de unde venise el.

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ... SÂNZIENELE

Cules de Sărăcin Adelina
Sursa de informare; Toma Ion, Sat Fărcășești, judetul Gorj
Şcoala Gimnazială Nr. 1 Rovinari, județul Gorj
Profesor coordonator Flitan Alina Diana

Sânzâienele sunt sărbătorite în calendar pe 24 iunie. Sânzâienele sunt deţinătoare ale unor puteri magice. Ele investesc plantele şi mai ales florile ce le poartă numele cu proprietăți magice, făcându-le apte pentru a veni în ajutorul celor care îşi doresc iubirea.

Locuitorii din satul Fărcășești spun că sânzienele, nişte fete foarte frumoase, care trăiesc prin păduri sau pe câmpii, se prind în horă şi dau puteri magice plantelor. Aceste zâne bune, dacă sunt sărbătorite cum se cuvine, fac culturile să rodească, dau prunci sănătoşi femeilor căsătorite, înmulţesc păsările şi animalele şi tămăduiesc bolnavii. În schimb, dacă oamenii nu le sărbătoresc cum se cuvine, ele se supără şi devin asemenea zânelor rele cunoscute în popor drept iele sau rusalii.

În Noaptea de Sânziene, în satul Fărcășești, se fac focuri în care se aruncă substanţe cu arome puternice, băieţii agită făclii, se strigă şi se cântă din bucium. Localnicii păstrează obiceiul vechi de câteva sute de ani ca, în ajunul sărbătorii de Sânziene, să aprindă focuri prin care sar pentru a se purifica. Practicile legate de cunună, aprinderea unei torţe de către flăcăi, torţă numită „făclia de Sânziene”, alte caracteristici specifice Sânzienelor, îi îndreptăţesc pe oameni să considere această sărbătoare drept una a Soarelui.

Sărbătoarea Sânzienelor se manifestă printr-o mulţime de ritualuri, menite să asigure rodnicia lanurilor şi fertilitatea. În timp ce femeile măritate pot urma ritualuri pentru a avea copii, fetelor le sunt rezervate alte obiceiuri, pentru aflarea sortitului în noaptea de Sânziene. La baza acestor ritualuri stau micile flori galbene, numite sânziene, ce cresc în poieni şi care sunt culese de fete, în muzica şi chiuiturile flăcăilor, pentru a le împleti apoi în formă de cerc pentru fete şi de cruce pentru băieţi. Aceste cununi se pun în casă, pe porţi, la ferestre, pe şuri, pe stupi şi chiar pe ogoare, în credinţa că ele vor ocroti casa şi gospodăria, vor aduce noroc, sănătate şi belşug. Fetele îşi aruncă aceste cununi pe un acoperiş, cele care rămân prinse prevestind măritişul apropiat, sau peste vite: dacă nimereşte una tânără, fata se va căsători cu un tânăr, iar dacă i se prinde cununa într-una bătrână, un om în vârstă îi va fi alesul.

Pentru a-şi vedea sortitul, fetele din Fărcășești dorm în noaptea de Sânziene cu un bucheţel din aceste flori sub pernă. De asemenea, dacă le poartă în păr sau la sân, fetele, dar şi femeile măritate vor fi mai atrăgătoare şi mai drăgăstoase. Un alt obicei este alaiul Drăgaicei - cea mai frumoasă şi mai cuminte dintre fetele satului, care colindă alături de alte tinere îmbrăcate în alb. La răscruci, fetele se opresc şi fac o horă cântând. Se mai obişnuieşte şi ca fetele să fie udate de flăcăi, care umblă prin sat din zorii zilei cu flori de sânziene la pălării.

De asemenea, există o superstiţie populară specifică acestei sărbători, potrivit căreia în ziua de Sânziene oamenii nu trebuie să se îmbăieze, deoarece vor spăla forţele magice care îi înconjoară în această zi.

Pe de altă parte, tot de Sânziene, există un ritual al spălării cu rouă. Roua trebuie adunată în zori de pe plante, în locuri necălcate, pe o pânză albă, stoarsă apoi într-o oală nouă.

Bătrânele care se ocupă de asta, aduc apoi roua în sat, fără a vorbi pe drum şi evitând să întâlnească pe cineva. Cu această rouă se vor spăla fetele care vor să se mărite repede, dar şi femeile măritate care vor să fie iubite de soţi şi să aibă copii frumoşi şi sănătoşi.

O superstiţie care se referă tot la dragoste, spune că îndrăgostiţii care fac împreună baie în râu sau în mare de Sânziene se vor iubi toată viaţa.

În satul Fărcăşeşti, tradiţia presupune ca, în seara dinaintea Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, gospodarii să îşi împodobească porţile cu o cruce din flori de sânziene şi un trandafir. În ziua de Sânziene, sătenii adună de pe câmp flori şi fac cununi pentru fiecare membru al familiei, dar şi pentru fiecare animal din gospodărie. Cununile membrilor familiei sunt aruncate apoi de un bărbat pe acoperişul casei, acesta strigând şi numele celui căruia îi aparţine cununa. Bătrânii satului povestesc că fiecare cunună trebuie să rămână pe acoperiş, pentru a-l apăra de rău pe cel căruia îi este destinată, iar în cazul în care va cădea, respectivului membru al familiei îi va merge rău tot anul. Sătenii aruncă apoi pe acoperişurile grajdurilor cununiţele făcute pentru animalele din gospodărie, tradiţia spunând că şi acestea vor fi ocrotite de rău.

FĂŞANGII DE LA CETEA

Cules de Seneşan Denis
Sursa de informare: Seneşan Ana Maria, Seneşan Vasile
Sat Cetea, Comuna Galda de Jos, Jud Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Ungureanu Irina

Făşangiii de la Cetea, pentru cei care nu ştiu, este un spectacol cel puţin ciudat. În centrul acestui obicei se află feciorii tineri ai satului. Ei poartă măşti ce închipuie fiinţe alegorice, iar trupul le este învăluit în fâşii de pânză de diferite culori, predominând culoarea albă. Conducătorul cetei poartă cu el un buştean legat cu lanţ, pe care îl duce ca pe un trofeu, ca și când ar fi vorba de un rival supus şi înlănţuit. Alte personaje sunt „Preotul”, oficiantul uni cult păgân, preoteasa, mutul, lupii.

Organizati deja cu ocazia saărbătorilor de iarnă, odată cu apropierea primăverii, tinerii aleg în sat o gazdă și un conducător, în persoana aceluia dintre ei care se bucura de cea mai multă autoritate. Cel ce se face făsang trebuie să se facă de trei ori sau de

nouă ori în nouă ani, căci altfel se crede ca murind se va face diavol. Costumele sunt realizate din blănuri de animale, din fâșii de pânză sau din haine care s-au învechit, cusute în așa fel, încât să le asigure tinerilor o cât mai mare mobilitate, dar și să le ascundă identitatea. Costumele pot avea diferite culori, dar, în trecut, cel mai mult era culoarea alb. Fășangiii au legați la încîlțări zurgălăi. Unul dintre fășangii poarta un butuc legat cu lanț, altul baca, o curea mai lungî, împletită, iar ceilalți au în mâini toiage sau biciuri de curele.

Nu știm dacă fășangii sunt în primul rând războinici sau călători veniți din altă lume. Dacă acceptam faptul că fășangii pot fi considerați războinici, putem presupune că în trecut, existau anumite probe de bărbație ale tinerilor, pentru a deveni vânători și soldați. Acestea nu excludeau inițierile de tip spiritual. Între probele de bărbatăție care li se cereau tinerilor la intrarea în rândul feciorilor, figurează lupta cu buzduganul. Butucul legat cu lanț poate fi un fel de buzdugan, o arma care supraviețuiește în basmele românești, dar poate reprezenta și un dusman înfrânt.

Cea mai importantă parte a costumului o reprezintă măștile. Au fost folosite ca suport mai multe materiale, peste care erau cusute blănuri de animale. Bătrânii își amintesc că au fost vremuri cand măștile erau construite din coajă de copac, dar pentru că prelucrarea acesteia presupunea o tehnică specială, s-a renunțat la ea și s-a folosit un tip de carton gros, numit mucava.

Astăzi măștile sunt construite sub forma unor coifuri. Structura metalică se învelește cu piele și apoi se decorează cu vopsea, cu panglici din pânza sau din hârtie colorata și cu ciucuri / canaci.

Putem vorbi în cazul celor care iau parte la acest ritual despre o interdicție a cuvântului, căci gesturile membrilor cetei au loc dacă nu în tăcere, cel putin în afara prezenței cuvântului. Aceasta presupune că o puternică trăire interioară refuză să fie exprimata prin cuvânt. Trebuie spus că singurele sunete care se aud sunt strigătele guturale ale mascaților, care imită urletele lupilor.

Fășangiii își începeau jocul întotdeauna pe înserate. După ce unul dintre ei suna prelung de câteva ori dintr-un fel de corn, cu care se aduna turma, coborau urlând dintr-unul din locurile mai înalte din sat, până în centru, unde, în fața oamenilor adunati, executau un fel de dans extatic.

Un element important care asigura coeziunea cetei era sentimentul înfrățirii întregului grup, un fel de frăție de cruce, mai puternică decât frăția de sânge, care ne amintește de eroii ce mureau în lupte unul pentru celalalt îngrozindu-și dușmanii.

Fășangiii par a fi preocupați în chip special de femei și de fete, dar ei îi bat pe umăr pe toți cei participanți la obicei, iar oamenii îi bat pe umeri la rândul lor. Acest gest poate avea semnificația de a aduce sănătate, armonie, la fel ca și în cazul celor care sunt atinși cu sorcova de anul nou calendaristic.

STRIGĂTURI

Cules de Şuibea Adina, Iacşa Andreea
Sursa: „*De-aş mai fi o dată june*” de Ioan Macrea
Editura Centrul Judeţean al Creaţiei Populare, Sibiu, 1995
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia, judeţul Alba
Profesori coordonatori: Dogaru Simona, Cacovean Simona

Fata asta se mărită
Și nu știe face pită
C-o făcut asară opt
Și niciuna nu s-o copt.

Mândra mea o ie are
Și și-o spală-ntr-o căldare
Și-o usucă pe butuc
Latră câinii ca la lup.

Dragu-mi-n lume-a trăi,
Dar mi-i frică c-oi muri
Și nu mi-i frică de moarte
Că mi-i frică de păcate
C-am iubit fetele toate
Nevestele jumătate.

De-nsurat m-aș însura
Dar urât nu aș lua
Nici frumoasă nu-mi prea place
Că pre mulți prieteni îmi face.

Mândra mea s-a lăudat
C-are poale de bumbac
Și-am văzut-o ieri la joc
Că n-avea poale deloc.

Mândra mea nu mâncă mult
Numa tri cupe de unt,
Lapte de la două vaci
Și brânza din nouă căși.
Place-mi urda, place-mi caşul,
Dar mai dulce ciobănașul,
Place-mi urda şi jintița
Dar nu-mi place ca bădița.

Astă vară am fost sterpar
Și-am mâncat un miel sugar
Dar la vară-s mânzărar
Că știu sama la șuștar
La șuștar și la găleată
Și la bace câteodată.

Să mă puie la muls oi
Și să cânt fără nevoi
Să beau lapte înghețat
Și să mânc caș îndesat.

Mândro, pentru ochii tăi,
Mi-am lăsat bâta la oi
Și măgaru-mpiedicat
Și-am venit la tine-n sat.

Mă sui-i pe bolovan
Să dau chiot la cioban,
Să-și întoarcă oile,
Să nu-mi mânce florile.

Dragu-mi-i când aud cânt
Și din munte glănțuind
Clopotul bătalului
Și fluierul badiului.

Mă uitai din deal în luncă
Să văd mândra unde-mi lucră,
La amiaz’unde se culcă,
Să mă duc să-i fac o umbra,
Să n-o ardă soarele,
Că-i albă ca laptele.

Hai, mândruță, sus la stână
S-auzi brazii cum răsună
De cântecul fluierilor
Și gura băcielor.

DOINE

I.

Sărac dor, sărac urât - bis
Sărac bine de demult
Ce-am făcut de te-am pierdut?
Că-n crâșmă nu te-am beut
Nici în târg nu te-am pierdut,
Cu sare nu te-am sărat,
Cu pâne nu te-am mâncat,
Ș-așa iute te-am gătat.
Săraci cărările mele,
O crescut iarba pe ele
Și cine le va cosi
Dor în lume va găsi
Și cine le va călca
Dor în lume va avea.

II.

Când eram în sat la mine - bis
Măicuța mă-n-grijea bine - bis
Cu toți frații lângă mine - bis
Doamne, cât era de bine - bis
Acolo n-aveam dolarul - bis
Dar aveam boii și carul - bis
Când eram în satul meu - bis
N-am trăit eu traiul greu - bis
După ce-am plecat din sat - bis
De multe rele am mai dat.

TRADIŢII ÎN SATUL RIMETEA

Cules de Ţăran Larisa
Sursa de informare: Olar Maria, satul Rimetea, jud. Alba.
Colegiul Economic „Dionisie Pop Martian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

Înmormântarea Fărşangului

Este o tradiţie populară străveche, care are loc la sfârşitul iernii. Prin denumirea sărbătorii ,sătenii înteleg că se termină perioada de petreceri, nunţi, baluri şi înseamnă începutul lucrărilor agricole din câmp, adică trecerea de la iarnă la primăvară. Acest obicei a apărut în jurul anului 1780 şi constă dintr-un alai de „înmormântare”, care colindă uliţele satului.

Personajele care fac parte din alai sunt tineri îmbrăcaţi în port popular specific satului nostru, cerşetori, diavol, moartea, ţigani, preot etc. La sfârşitul alaiului „fete bătrâne” târăsc după ele un butuc, de fapt, aceste „fete” sunt băieţi îmbrăcaţi în haine femeieşti. Fetele nu pot avea niciun rol în cadrul acestui obicei. Seara începe balul la care participă atât locuitorii satului, cât şi cei veniţi din alte părţi.

Confirmarea

Un eveniment important este şi confirmarea: o sarbătoare religioasă prin care, în religia unitariană, tinerii confirmaţi capătă drepturi depline printre credincioşii acestui cult. În aceste momente, copiii care se confesează sunt îmbrăcaţi în port popular.

Migala picturii pe mobila

Atât de puternic era mineritul în Rimetea, încât a dat naştere şi altor meşteşuguri, care au dus la fel de mult vestea comunei în lume. Unul din ele a fost pictura pe mobilă, apărută în secolul al XVIII-lea ca o meserie destul de măruntă. Dar s-a dezvoltat rapid într-un adevărat cult al lemnului, tratat cu respect, migală şi răbdare, de unde şi finețea uluitoare a picturilor pe scaune, mese, laviţe, lădoaie, leagăne sau dulapuri.

Dacă te apropii şi te uiţi atent, poţi chiar să desluşeşti tot felul de motive florale, unul mai fermecător ca altul. Însă vei vedea că laleaua e motivul specific al picturii maghiare pe mobilă, precum şi margareta şi trandafirul.

Splendoarea portului popular

Se spune că era cel mai luxos din ţară, întrecându-l până şi pe cel din Maramureş. Secretul a stat tot în extracţia fierului şi asta pentru că miile de mineri şi negustori, care veneau la Rimetea, plăteau sau erau plătiţi deseori prin troc. Iar costumul era la mare preţ. Plus de asta, toţi acei muncitori aduceau cu sine culturile lor populare. Maghiarii din Rimetea au preluat câte ceva din fiecare, zămislind o cultură proprie, o sinteză bogată, în mişcare, care se vede până azi în ornamentele portului popular.

Costumele erau foarte variate; de la copii, tineri, adulţi şi bătrâni, toţi maghiarii din sat aveau privilegiul de a le purta. Femeile, în special, aveau porturi mai elaborate, punând mai mult accent pe aspect decât bărbaţii. Iar culorile dominante erau, fireşte albul, roşu şi verdele. Dar sunt vizibile şi o serie de influenţe săseşti, urmare a coloniilor de mineri germani, stabiliţi aici încă din secolul al XIII-lea.

BALADA LUI COROI

Cules de Viciriuc Gabriel
Sursa de informare: Petru Munteanu, Monografia oraşului Flămânzi
Liceul Tehnologic ,,Nicolae Bălcescu” Flămânzi, județul Botoșani
Profesor coordonator Bălășanu Liliana - Nicoleta

Foaie verde rug de mure,
Pădure, verde pădure,
Cum intră haiducii-n tine
Și se sfătuiesc de bine
Ca să-i prade pe ciocoi
Că n-au grijă nici nevoi.
În pădure la Guranda
Stă Coroi cu toată banda.
Pe haiduci îi aduna
Și la cale îi punea:
- Dragii mei, câți suntem noi
Să băgăm spaima-n ciocoi
Și să-i lăsăm fără bani
Că își bat joc de țărani.

Țăranii la ei munceau
Și ciocoii nu-i plăteau
Și le iau și ce mai au
Și nimica nu le dau.
După ce se sfătuiau,
La ciocoi, noaptea, mergeau.
Coroi în conac intra
La ciocoi așa zicea:
- Ia ascultă, măi cucoane,
Chiar acum scoate banii,
Că ți i-au muncit țăranii
Care-au suferit de foame.
Iar ciocoii banii-i dau
Și nimic nu mai ziceau
Și dau bănișorii gheață
Numai să-i scape cu viață.
S-a dus vestea prin ciocoi
Despre haiducul Coroi.
Și Ciocoii se duceau
La jandarmi și se rugau
Ca să-l prindă pe Coroi
Ce ia bani de la ciocoi.
Dar jandarmii-l căutau
Nicidecum nu-l cunoșteau
Îl opreau și-l întrebau:
- Oare n-ați văzut cumva
Pe Coroi pe undeva?
Dar Coroi le răspundea:
- N-am văzut așa ceva
Despre ce-ntrebi dumneata.
Și Coroi de ei râdea.
Ofițer mi se-mbrăca
Îi prindea și-i dezarma
Cu moartea-i amenința.
Jandarmii se-nfricoșau
De Coroi nu se legau,
Se făceau că-l căutau.
Prin păduri, la dos stăteau
Și nimic nu mai ziceau.
Dară Coroi ce făcea?
Cu haiducii lui pleca
Pe ciocoi îi scutura
Și toți banii le lua.
Banii la săraci îi da.

La săraci și la văduane
Ce răbdau mereu de foame.
Și la oamenii căzniți
Și la cei mai necăjiți.
Și-n pădure la Guranda
Unde stă Coroi cu banda
În poiana cu trifoi
Vine mama lui Coroi.
Dar bătrâna lăcrima
Și din gură așa zicea:
- Dragul mamei, vină-ncoa
Vină ca să-ți spun ceva:
Lasă-te de haiducie
Să n-ajungi în pușcărie.
Dar Coroi așa zicea:
- N-avea, mamă, grija mea
Chiar de-oi sta la pușcărie
Dar ciocoi nu vreau să fie
Și cu bani și cu moșie.
Banii să mi-i deie mie,
Să-i dau unde-i sărăcie,
Ca săracii să trăiască
Și din greu să nu muncească
Pe moșia boierească.
Să stea la căsuța lor
Să muncească pe ogor,
Copilașii să și-i crească
De Coroi să-și amintească.
Că i-a scăpat de nevoi
Haiducul Ghiță Coroi.

(Text cules de Mursa C. Ioan de la Alecu Crudu, satul Prisacani, comuna Flămânzi și inclus de înv. Petru Munteanu în *Monografia oraşului Flămânzi*)

LOCUL III

COMANDA URSULUI

Cules de Ababei George Tiberiu
Sursa de informare: Andronic Gheorghe (70 de ani)
Sat Scăriga, Com. Livezi, Jud. Bacău
Şcoala Gimnazială Nr.1 Livezi, judeţul Bacău
Profesor coordonator Aron Adina Otilia

La tulpina bradului
A fătat ursoaica pui
A fătat doi mustecei
Şi-am venit aici cu ei.

Şaida băi

Vine ursul de la munte
Cu steluţă albă-n frunte
Şi s-apropie de sat
La fetiţe făr' bărbat
La fetiţe tinerele
Şi fetiţe frumuşele
Să joace ursul cu ele.

Şaida băi

Apleacă-te jos, Martine,
Că de nu e vai de tine,
Şi de suie pe ciomag
Ca fasolea de harag,
Sus, mai sus şi iar aşa
Ca la noi, la Scăriga.

Şaida băi

Da' bagă mâna-n buzunar
Şi mai scoate-un gologan.
Da' bagă mâna pân'la cot
Şi scoate bacşişul tot,
Fie cât de mititel
Să aibă ceva pe el.

Şaida băi

Asta-a fost comanda noastră
O comandă prea frumoasă
Să ne-audă cei din casă

Şaida băi.

CAPRA

Cules de Alexandru Vlad
Sursa de informare: Alexandru Ion, 42 de ani
Localitatea Poiana, Comuna Livezi, Judeţul Bacău
Şcoala Gimnazială Nr.1 Livezi, judeţul Bacău
Profesor coordonator Aron Adina Otilia

Viorele, clopoţei,
Daţi-i drumul, măi flăcăi,
Care vreţi, care puteţi,
Care nu mai rămâneţi.
Daţi-i drumul iuţişor
Că suntem din păltişor
Şi suntem din multe sate
Şi joacă care cum poate,
Sănduleni, Valea Rea,
Om juca cum om putea
Şi Poiana, tot aşa.
Să înflorim republica!
Ţag, ţag, ţag, la munte sus
Că de-aolo te-am adus
Cu cercei şi cu mărgele
C-aşa-i place caprei mele,
Cu mărgele şi pamblici
Asta-i capra de haiduci,
Şi iar verde şi o alună
Să facem hora de mână,
Şi de mână şi de brâu
Ca la secerat de grâu.

POLCA (strigare spusă de căpitanul cetei)

Frunzuliţă, măr domnesc,
Hop şa, i-auzi, ia,
Uite polca o pornesc!
Hop şa, i-auzi, ia,
Uite polca, capră, hai,
Hop şa, i-auzi, ia,
Şi fă gustul la flăcăi,
Hop şa, i-auzi, ia,
La flăcăi şi la fetiţe
Hop şa, i-auzi, ia,
Care ştiu a da guriţă
Hop şa, i-auzi, ia,

Brâuliţă, grâu mărunt,
Hop şa, i-auzi, ia,
Lasă botul la pământ
Hop şa, i-auzi, ia,
Şi culege ce-i mărunt.
Hop şa, i-auzi, ia,
La pământ şi la podele
Hop şa, i-auzi, ia,
C-aşa îi place caprei mele!
Hop şa, i-auzi, ia,
Ia te saltă, capra mea
Hop şa, i-auzi, ia,
Tot mai sus şi iar aşa
Hop şa, i-auzi, ia,
Ca la noi la Poiana!
Hop şa, i-auzi, ia,
Brâuliţă, lăzioară,
Hop şa, i-auzi, ia,
Fă-mi o roată, căprioară
Hop şa, i-auzi, ia,
Şi încă o roată şi la loc
Hop şa, i-auzi, ia,
Că-ţi ia perişorii foc!
Hop şa, i-auzi, ia,
Nu te da, nu te lăsa,
Hop şa, i-auzi, ia,
Că te tai cu sabia.
Hop şa, i-auzi, ia,
Nu te da muietului
Hop şa, i-auzi, ia,
Ca fata băietului.
Hop şa, i-auzi, ia,
Nu te băga la supt
Hop şa, i-auzi, ia,
Ca fata pe sub băiat.
Hop şa, i-auzi, ia,
Şi iar verde măr domnesc,
Hop şa, i-auzi, ia,
Uite polca o gătesc,
Hop şa, i-auzi, ia,
Uite polca îi gata, gata
Hop şa, i-auzi, ia,
Şi pe o parte şi pe alta.
Hop şa, i-auzi, ia.

URSUL

Cules de Amăriei Andrei
Sursa de informare: Amariei Constantin
Satul Storeşti, Comuna Frumuşica
Liceul Tehnologic ,,Nicolae Bălcescu” – Flămânzi, judeţul Botoşani
Prof. coordonator Bălăşanu Liliana – Nicoleta

Bună seara, gospodari!
Venim cu ursul din deal,
Să vă urăm sănătate,
Mulţi ani şi multe bucate!
Ursu nostru-i mare domn
Şi mereu, mereu i-i somn!
Şi dacă i-ai da sarmale,
Ursul ţi-a călca pe şale,
Te-a mângâia pe obraz
Ca să uiţi orice necaz.
Daţi-ne şi un covrig,
C-ursului i-i tare frig!
Hai, Gavrile, la pământ
Şi ascultă-mă ce-ţi cânt!
Când erai mai mititel,
Erai tare frumuşel,
Dar de când ai crescut mare,
Mă dai jos de pe picioare!
Te-ai făcut aşa de rău,
Că nu am ce-ţi face eu.
Dar nici eu nu m-oi lăsa,
Cu bâta te-oi mângâia!
Joacă, joacă, măi Gavrile,
Că-ţi dau pâine cu măsline;
Joacă, joacă tropotit
Ca Frăsina la prăşit!
Astă noapte n-am dormit,
Toată noaptea am lipit,
Nici la noapte n-am să dorm
Ca să pun lutul pe horn,
Căci se văd nuielele
Şi mă râd muierile.
Ia mai saltă din suman
Ca Ileana la spital!
Ea când trece prin salon,
Parcă trece un tractor
Şi când spune-o vorbuliţă
Zici că bate o meliţă!
Ea cântă din frunzişoară
Ca şi Gorea de la moară
Când dă drumul la făină
Cu tărâţă şi neghină!
Dar dac-apuci să-l cinsteşti
Făină albă primeşti!
Saltă, saltă tot mai sus
Că anul vechi ni s-o dus
Şi să joci cu vioiciune
La toţi cei ce te privesc
Şi bacşiş îţi pregătesc!
Noi vă urăm la mulţi ani,
Sănătate, gologani!

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Cules de Andrei Violeta Iuliana
Sursa de informare: de la bunica Andrei Rodica
Loc. Valea Cânepii, județul Brăila
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Berechet Steluța Claudia

1.

Taci mireasă nu mai plânge,
Că departe nu te-or duce,
Te-or duce la casa ta,
Cum ţi-i face-aşa-i mânca,
Cum ţi-aşterne te-i culca.

2.

Poţi să fii mire-mpăcat,
Că mireasa ţi-ai aflat,
Ştie ţese, ştie coase,
Ştie a purta haine frumoase.

3.

Mireasă mândră cu flori,
Ia-ţi gândul de la feciori,
Ţine-ţi gândul la bărbat
Căci cu el te-ai cununat!

EROZIA

Culeasă de Bălan Georgian
de la Nea Nelu, Com. Tufeşti, Jud. Brăila
Colegiul Economic ”Ion Ghica” Brăila
Profesor îndrumător: Drâmbei Rita

Împărat: – Ofiţer!
Ofiţer: – Poruncă, prea înalte împărate !
Împărat: – Ce veste de rău şi de bine pot să aflu de la tine?
Ofiţer: – Pe străzi, prin caraule sau printre oameni stăini?
Împărat: – Ce spun, de unde vin şi încotro călătoresc?

Ofiţer: – Călări pe cai sunt filozofi şi cai ce vin din partea răsăritului şi merg în partea Nazaretului.
Împărat: – Să–mi aducă şi mie pe cei trei să vorbesc şi eu cu ei.
Ofiţer: – Am înţeles prea înalte împărate!
Gaşper: – Cinstea ne este prea mare să ne înclinăm Măriei tale, că avem oaste împărătească şi cu a ta să se întâlnească. Şi în loc de oaste mare, am plecat ca fiecare, după sfânta arătare.
Împărat: – Dar ce te uiţi la scaunul meu, şi spune ce crai mare eşti.
Craiul: – Eu sunt craiul Valtazar, ce din Persia am plecat, că o stea mi s–a arătat. Că se va naşte în curând un împărat mare şi sfânt.
Crai: – Astronome Valtazar, toarnă din cer foc şi zare, cu catran şi cu pucioasă, palatul să ţi–l arză.
Cântec: – O, Iroade împărate, te–ai umplut de răutate, zădărnicia domnească şi zavistia domnească.
Împărat: – Eu sunt Irod împărat, pe cal am încălecat, sabia în mână am luat, în Betleem am intrat, 7000 de prunci am tăiat, de la 2 ani în jos, împreună cu Hristos.

Cântec
La nuntă ce s–a întâmplat
Gana Gana Lia
Stând la masă şi băund
Gana Gana Lia
Băutura n–ajungând
Gana Gana Lia
Şi–atunci mama lui Isus
Gana Gana Lia
În 7 vase apă a pus
Gana Gana Lia
Şi le umple până sus
Gana Gana Lia
Pentru fiul său Iisus
Gana Gana Lia
La anu' şi la mulţi ani!

STRIGAREA LA CAPRĂ

Cules de Bamboi Diana
Sursa de informare: Preda Dumitrache (64 de ani)
Localitatea Albele, Com. Bârsăneşti, Jud. Bacău
Şcoala Gimnazială Nr.1 Livezi, județul Bacău
Profesor coordonator Aron Adina

Foaie verde, foi de fag,
Trece capra peste prag
Şi se pune pe jucat
Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Nu te da, nu te lăsa,
Nu te-atinge de podele
Că rămâi fără cordele,
Că de când te-am cumpărat
Mult necaz tu mi-ai dat,
Şi cerând mereu la fân
M-ai făcut un moş bătrân.
Te-am adus cu avionul,
Te-am crescut cu biberonul,
Te-am adus cu satelitul,
Te-am crescut cu biscuitul!
Foaie verde, trei ciuline,
Moare capra lângă mine
Şi i-am dat o ciocolată
Şi capra n-a ascultat deodată,
Şi i-am spus că-i dau un ţap
Repede s-a ridicat.
Şi la anul care vine
Şă rămâneţi sănătoşi,
Sănătoşi şi bucuroşi,
La anul şi la mulţi ani!

DRICHEA, INELUŞUL, MĂGĂRUŞUL, CURELUŞA, NUIELUŞA

Cules de Bicoiu Raluca Viliana
Sursa de informare: Zbarcea Vasile zis Ciuciubei
Localitatea Scorţaru Nou, judeţul Brăila
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Prof. coordonator Istrate Cătălin Fulger

Drichea este un joc al băieţilor mai mărişori. Făcută din lemn rotund, de lungime 12-14 cm şi grosime cam de 1,5 cm, drichea este aruncată în sus de un partener de joc, celălalt trebuind s-o „altoiască” din zbor cu bătăiogul. Se măsoară apoi cu bătăiogul până la locul unde cade drichea şi se notează pe pământ câte bătăioage a reuşit fiecare, din cinci lovituri. Dacă drichea nu este lovită, lovitura se consider ratată. Se joacă de obicei pe bomboane sau biscuiţi.

Ineluşul, un joc ghicitoare, este rezervat fetelor. Una dintre partenere intră la mijloc, iar celelalte din jur pun palma pe creştetul ei şi alta, aşezând arătătorul mâinii pe unul din degetele aflate pe creştet, exclamă: „Ineluş, gâdeluş, p-al cui deşt am pus? Fata care stă

„ineluş” trebuie să ghicească, pronunţând numele celei pe care o bănuieşte ea că s-a pus „deştul”. Când o ghiceşte, fata în cauză devine „ineluş”.

Jocurile Măgăruşul, Cureluşa, Nuieluşa sunt jocuri de atenţie, pentru băieţi, cel mai hazliu dintre ele fiind primul. Băieţii se aşază în cerc, în timp ce, pe dinafara lui, unul dă roată şi, la un moment dat, cu multă discreţie, aşază căciula sau pe umărul cuiva o hârtiuţă şi atunci cu toţii încep în cor: „duce măgarul, nu ştie ce duce, a furat hârtie de la primărie”. Dacă nu sesizează obiectul aşezat pe el, respectivul băiat rămâne „măgarul” şi jocul continuă până când este sesizată prompt punerea obiectului. Cu obiectul capturat, băiatul iese în afara cercului şi face el jocul în continuare, cel de până atunci luîndu-i locul în cerc. Hazul cel mare devine atunci când „cel cu musca pe căciulă”, nedându-şi seama, strigă chiar el cu cel mai mare zel „duce măgarul, nu ştie ce duce”

Cureluşa şi Nuieluşa se joacă tot în formaţie de cerc; cineva pe din afară se roteşte – având în mână o curea pe care o aşază dindărătul cuiva şi-şi continuă jocul dacă cel căruia i se pune cureaua nu bagă de seamă; când ajunge din nou în dreptul lui cel ce i-o pusese îi arde două-trei lovituri la spate, după care cel pedepsit pentru neatenţie face jocul, în continuare, prin spatele cercului. Nuieluşa este un joc asemănător, locul curelei luându-l o nuia. Diferenţa constă în aceea că cel ce nu bagă de seamă prezenţa nuielei la spatele său primeşte câte o lovitură la fiecare palmă, dar dacă sesizează prompt, încasează loviturile cel ce i-a pus nuiaua; după care rolurile în joc se inversează.

CAPRA

Cules de Calcan Cristi Valentin
Sursa de informare: de la Bunica Stângă Stela
Loc. Jirlău, jud. Brăila
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Muşat Simona Gianina

Vine capra de la munte
Cu steluţă albă-n frunte
Are-n coarne ramuri multe
Şi mai mari şi mai mărunte;

Pe munte ca florile
Pasc ciobanii caprele.
Bine-i şade caprei mele
Cu hurmuz şi cu mărgele!
Fumoasă-i căpriţa mea
Cu covor şi cu basma.

Ța,Ța,Ța, căpriţa, ţa
A trecut cerbul Carpaţii
Ca să joace la toţi fraţii.
Cu covor împestriţat
Cu luceferi înstelat.

Pe câmpul cu floricele
Pe ape cu pietricele
Din copite scânteia
Cărările deschidea
Lume-ntreagă bucura
Ța, Ța, Ța, căpriţă, ţa.

Cu covor şi cu basma
Pentru anul care vine
S-auzim numai bine
Asta-i capră adevărată!

Ța, Ța, Ța căpriţă ţa
Gazdele să-ţi dea paraua
Și să-ți umple teschereaua
Hai căpriţă să plecăm
Și la alţi să colindăm!

IGNATUL

Cules de Cucerzan Ana Maria
Sursa de informare: Cartea „Tradiții și obiceiuri românești”
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian”
Profesor îndrumător: Lancrăjan Maria

Majoritatea tradițiilor românești este legată de sărbători religioase.

Pentru că suntem un popor credincios, de vreo 2.000 de ani, majoritatea tradițiilor și obiceiurilor românești relaționează cu sărbători religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează și trecutului zbuciumat pe care l-am avut, alături de cei care au venit în țara noastră și s-au îndrăgostit atât de mult de ea încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri, iar de aici a rezultat un mozaic de tradiții.

Structurate pe ritual, ceremonial şi spectacular, obiceiurile tradiţional româneşti sunt relaţii etno-istorice deschise perpetuu nevoilor sociale, culturale şi psihice ale individului sau grupului uman respectiv. În procesul practicării obiceiurilor, adeseori s-au schimbat sensurile, în timp ce semnificaţiile lor esenţiale, arhetipale, ceremoniale şi rituale au rămas, în principiu, neschimbate.

Toate sărbătorile româneşti sunt însoţite de obiceiuri şi ritualuri care ne umplu sufletul de bucurie. Colindătorii, cozonacii şi cârnaţii afumaţi în casă ne vestesc sărbătoarea Crăciunului şi ne pregătesc spre a ne putea bucura de ea mai bine. Tradiţia Ignatului, a porcului tăiat în ogradă, cu savurarea pomenii, se păstrează şi azi. Copii plecaţi la oraşe, revin la părinţi, la ţară, pentru a se bucura împreună de obicei. Dar nu ne putem imagina Crăciunul fără bradul împodobit, fără cadouri şi fără bucuria zăpezii. Mirosul de pască, drobul de miel şi ouăle înroşite care se ciocnesc de Paşti ne fac să intrăm în spiritul sărbătorii Pascale şi să ne bucurăm cu adevărat de Învierea Domnului, după ce am postit până în Vinerea Patimilor.

În desfăşurarea obiceiului sacrificarii porcului, se respectau anumite condiţii de timp şi spaţiu. Sacrificiul nu poate fi început înainte de ivirea zorilor şi nici nu poate depăşi apusul soarelui. El trebuie să aibă loc pe lumină, întrucât numai lumina poate ţine la distanţă, prin puterea ei arzătoare, spiritele malefice, ce-ar încerca să anuleze virtuţile sacrificiului. Totodată, locul ales pentru tăierea porcului este supus unui ritual de purificare, fiind tămâiat şi stropit cu agheasmă sau cu apă neîncepută, pentru a îndepărta duhurile necurate.

După ce animalul este sacrificat, iar carnea sortată, are loc un al doilea act ceremonial: împărţirea pomenii porcului. Prin tradiţie, ea se oferea împreună cu o lumânare aprinsă, celor care au ajutat la tăierea porcului, ca şi săracilor. Din restul cărnii se prepară produsele destinate sărbătorilor de Crăciun, Anul Nou şi Bobotează: cârnaţi, tocătură, piftie, tobă, caltaboşi, carne friptă etc. Totodată, o parte se conservă pentru a fi consumată peste an. Nimeni nu se atinge însă de preparatele din carnea porcului decât după ce, în dimineaţă de Crăciun, o parte din ele sunt împărţite de femei, în vecini sau la biserică, pentru morţii familiei. Acest obicei se respectă cu strictеţe, întrucât, aşa cum arată folcloristul S. Fl. Marian „...a gusta mai înainte de a sacrifica se socoteşte ca cel mai mare păcat şi de vătămare pentru sufletele (spiritele) protopărinţilor care cer şi doresc acest sacrificiu”.

Diferite organe sau părţi din carnea porcului sacrificat sunt utilizate ca remedii în tratarea unor maladii ale omului sau animalelor, în practici magice de vindecare a unor boli atribuite deochiului, spiritelor malefice, ca adjuvant în vrăji şi farmece, ca şi pentru „repararea” morţilor-strigoi.

Despre ficatul porcului se spune că este bun pentru vindecarea anemiei sau a lipsei poftei de mâncare.

Sângele animalului, amestecat cu mei şi lăsat să se usuce, este bun pentru afumat copiii când se sperie sau când au guturai.

Untura de la porcul negru este utilizată în vrăji, în descântece şi pentru prepararea unor leacuri. De asemenea, ea se foloseşte şi pentru tratarea unor boli ale porcilor, oilor şi viţeilor.

Grăsimea de porc se foloseşte pentru calmarea durerilor reumatice, cu ea ungându-se membrele corpului afectate de boală.

Copitele animalului sunt căutate de vrăjitoare, pentru a le utiliza în practici de magie neagră, de legat căsătoriile, de despărţire a cuplurilor etc.

Mucenicii făcuți în casă, de 9 martie, sunt, de asemenea, un obicei care diferă de la o zonă la alta. În Moldova, mucenicii se fac fără zeamă, din aluatul de cozonac și copți la cuptor, cu nucă, miere și scorțișoară. În partea de sud a țării, însă ei se fac din apă, făină și sare, se fierb și se servesc cu zahăr, nucă și scorțișoara. Oricum ar fi, găsim un nou prilej de bucurie, iar bărbații se lăuda că pot să bea cele 44 de pahare de vin, chiar dacă se consumă mult mai puțin, de fapt.

„Tradiția adevărată e singura merinde sufletească”, spunea Liviu Rebreanu. Cu siguranță că nu se cade să renunțăm la ea, mai ales când este atât de consistentă.

Iarna, satul românesc devine un colț de rai. Este singurul anotimp din an în care domenește principiul repaosului și al odihnei. În timp ce grâul germinează sub stratul mare de zăpadă, casele țăranilor, calde și primitoare, se pregătesc de Sărbătoare.

Sărbătorile de iarnă petrecute în mijlocul satului românesc reprezintă o experiență unică, deopotrivă încărcată cu veselie, dramatism, ironie și poezie. Sărbătorile de iarnă erau în trecut un prilej imens de bucurie pentru cei mici, care așteptau cu nerăbdare prima zăpada și sosirea lui Moș Nicolae și a lui Moș Crăciun.

Știm tot mai puține despre identitatea și biografia reală a Sfântului Nicolae, deși încă îl ținem foarte drag. Se spune că în noaptea de Ignat, porcii visează dacă vor fi sau nu tăiați sau visează cuțit, ceea ce constituie un semn că vor fi sacrificați. În unele zone, porcul se taie chiar în Ajunul Crăciunului. Carnea acestuia este destinată în principal preparării produselor ce urmează a se consuma ritual pe tot parcursul perioadei dintre Crăciun și Bobotează. Conform rânduielii tradiționale, tăierea porcului este singura activitate permisă a se desfășura în ziua de Ignat. Se credea că prestarea oricărei alte munci - spălatul rufelor, cusutul, torsul lânii, măturatul casei etc., atrăgea după sine pedepsirea celor care se făceau vinovați de încălcarea normelor sărbătoririi.

Femeile însărcinate respectau cu strictețe interdicția de a lucra, de teamă să nu nască copii cu infirmități sau labili psihic.

Măsurile punitive - căzături, opărit, dureri ale membrelor inferioare - aplicate celor considerați ca vinovați de nerespectarea interdicțiilor, erau atribuite unei divinități răzbunătoare, ce patrona sărbătoarea Inatoarea. Se spunea că Inatoarea era o femeie bătrână, urâtă, lacomă și cu apucături de căpcăun, „mânca lumea”. În același timp, în poveștile ce circulau în satul din sudul Moldovei, la începutul secolului al XX-lea, ea apărea ca o ființă vicleană, ce încerca să le ispitească pe femei să lucreze, după care le opărea sau le devora. Pentru a contracara acțiunile ei malefice și a o împiedică să se apropie de casă, femeia „ispitită” trebuia să iasă, la miezul nopții, în curte și să imite cântecul cocoșului, repetându-l de trei ori. Se credea că, auzind cântecul cocoșului, Inatoarea se retrăgea speriată. Așadar, în acest ceremonial, se sconta pe funcția protectoare a cocoșului - chiar dacă era vorba numai de imitarea sunetelor lui - care, în calitate de animal solar, avea puterea de a exorciza spiritele malefice.

După ce îndeplinea acest ritual cu funcții apotropaice, de apărare, femeia trebuia să intre în casă și să stingă focul, ca Inatoarea să nu fie atrasă de lumină și să revină. Ea căuta lumina focului, întrucât locul pe unde putea intra era hornul casei. Dacă era întuneric, ea nu reușea să găsească calea de acces către interiorul locuinței.

Neamul este o comunitate de sânge, tradiţii, spaţiu şi destin... Individul este încadrat în familie şi neam prin sânge, tradiţie şi destin. Aceste legături nu le poate rupe nimeni decât rupând legile firești.

PORTUL POPULAR, OBICEIURI, TRADIŢII ŞI MEŞTEŞUGURI DIN ŢARA SECAŞELOR

Cules de Goangă Lidia
Sursa de informare: tatăl meu Aristică, Alba Iulia
Colegiul Economic ,,Dionisie Pop Marţian”, Alba Iulia
Profesor coordonator Lăncrăjan Maria

Ţara Secaşelor nu face excepţie nici în ceea ce priveşte costumul popular, nici în ceea ce priveşte obiceiurile sau tradiţiile. Cele 21 de comune aferente teritoriului Ţării Secaşelor se grupează în 4 zone etnofolclorice şi anume:

Zona Secaşe-Târnave din care fac parte comunele: Mihalţ, Crăciunelul de Jos, Bucerdea Grânoasă, Cergău, Roşia de Secaş, Cenade, Valea Lungă, Berghin, Ohaba, Şpring, Doştat.

Mărginime: Câlnic, Gârbova, Daia Română

Mureşul Mijlociu: Ciugud – comuna care se înscrie atât în zona Ţara Secaşelor; graniţele fiind Hăpria şi Limba; cât şi în Zona Mureşului Mijlociu prin restul localităţilor, Sântimbru.

Zona de tranziţie între Târnave şi Mărginimea Sibiului: reprezentată de comunele din judeţul Sibiu: Păuca, Apoldu de Jos, Şura Mică, Ludoş, Loamneş.

Obiceiuri şi tradiţii:

În majoritate, datinile şi obiceiurile populare au la bază un ceremonial prilejuit de nuntă, naştere, strânsul recoltei, plecatul oilor la munte, diverse alte sărbători cum ar fi Crăciunul şi Anul Nou. Din punct de vedere etnografic, obiceiurile şi datinile pot fi grupate în: obiceiuri calendaristice, obiceiuri numite „de trecere” privind ciclul vieţii de familie, obiceiuri legate de ciclul natural-social.

Din prima grupă a obiceiurilor calendaristice cel mai bine reprezentată este SEZĂTOAREA pe care o găsim în aproape toate comunele (Sântimbru, Mihalţ, Căciunelu de Jos, Bucerdea Grânoasă, Cergău, Roşia de Secaş, Cenade, Valea Lungă, Ohaba, Şpring, Câlnic, Daia Română şi Ciugud). Tot din prima grupă fac parte şi obiceiurile de iarnă: colindatul, butea, ţurca.

Cea de-a doua grupă, cea a obiceiurilor „de trecere” este foarte bine reprezentată de ceremonialul de nuntă (Mihalţ, Crăciunelul de Jos, Roşia de Secaş, Ciugud); obiceiuri de Sânziene („Boul Înstruţat” sau „Ferecatul boului” la Cergău Mic şi la Lupu); obiceiuri de aflare a ursitului („Vrăjitul" la Bucerdea Grânoasă); obiceiuri agrare cu dată fixă („Borbolatiţa” la Limba, Straja, Seuşa, Teleac şi Drâmbar şi „Bolboroasa” la Hening)

Meşteşuguri:

Prelucrarea pieilor:

După tăierea animalului, pielea se sărează, după câteva zile se întinde pe un par şi se lasă la uscat. După uscare este dată la argăsit, aceasta fiind o operaţie complicată pe care o puteau face 2-3 oameni din sat şi, de obicei, tot ei confecţionau căciuli şi pieptănare înfundate sau crăpate. Partea din faţă a pieptarului se coase cu aţă de diferite culori obţinându-se diferite motive. Pe buzunare se scria numele stăpânului precum şi anul confecţionării.

Prelucrarea lânii şi a cânepii:

În luna iunie, are loc tunsul oilor. Lâna se spală, se uscă şi apoi se duce la dărăcit unde se scarmă, se face caier, se toarce şi se face legături. Legăturile se vopsesc şi se folosesc la covoare şi la îmbrăcăminte.

Cânepa cere în prelucrarea ei mai mult timp şi mai multe lucrări. Când planta ajunge la maturitate se smulge, se leagă în „mănuşi”, se usucă, se topeşte în baltă. După ce se scoate din baltă se usucă, apoi se trece la prelucrarea ei. Se rup tulpinele cu ajutorul „rupătorii”, se scutură, se dă prin meliţa şi iarăşi se bate. Se trage în „hehilă” pentru a se alege câlţii din fuior. Din fuior, se torc firele pentru urzeală, iar din câlţi pentru bâteală.

Seară de seară, femeile în sezători torceau fuior şi câlţi. Pânza obţinută din cânepă, după spălare şi uscare, se face val şi este folosită pentru diferite lucruri.

PLUGUŞORUL

Cules de Guja Gheorghe
Sursa de informare: *Monografia oraşului, Flămânzi*, Petru Munteanu
Liceul Tehnologic ,,Nicolae Bălcescu”
Profesor coodonator Bălășanu Liliana - Nicoleta

Aho! Aho!
Copii şi fraţi,
Staţi puţin şi nu mânaţi,
Lângă boi v-alăturaţi
Şi cuvântul mi-ascultaţi.
S-a sculat mai an
Bădica Traian,
S-a sculat de pe un pat
Mare, rotat,
Cu scânduri de brad,
Cu stâlpii de diamant.
Pe ochi negri s-a spălat,
La icoană s-a-nchinat,
La oglindă s-a uitat,
Biciul din cui l-a luat,
La grajd iute a plecat,
Ca s-aleagă un cal năzdrăvan
Cum îi place lui Traian:
Negru precum corbul,
Iute ca focul,
Cu potcoave de argint,
Să aibă spor la fugit;
Cu potcoave de aramă,
Să aibă spor la udeală;
Cu şaua de aur,
Cu nume de Graur,
Cu frâul de mătase
Cât viţa de groasă.
Şi pe cal a-ncălecat,
Pe câmpie a plecat,
Ca s-aleagă un loc curat
De arat, de semănat.
S-a apucat într-o joi
Cu un plug cu douăsprezece perechi
Boi boureni,
În coadă cu dălbinei,
În frunte cu ţintăţei,
Roată mare, măi flăcăi:
Hăi! Hăi!
Toată ziua a arat,
Brazdă neagră a semănat,
Grâu mărunt şi grâu de vară,
Să dea Domnul să răsară, până-n seară
Până mâine să fie pâine.
Roată mare, măi flăcăi,
Şi sunaţi din zurgălăi:
Hăi! Hăi!
Şi s-a dus la secerat,
În lan a intrat;
Cu stânga apuca,
Cu dreapta secera
Şi prin lan înainta,
De-ţi părea că înota,
Iar alţii în urma lor
Legau bogăţia holdelor.
Snopi mândri legau,
Pe care îi încărcau
Şi în deal îi transportau,
Mândre stoguri ridicau.
Şi acolo stăteau
Nouă iepe
De nouă ori sterpe,
Şi pe toate le legau
Şi pe toate le mânau
Împrejurul parului
Şi grâul îl treierau,
Cu coada îl vânturau,
Cu urechea-n sac îl turnau,
Cu dinţii sacii-i coseau
Şi în car îi încărcau
Şi spre moară se porneau;
La moară la Hârlău

Unde-am măcinat şi eu.
Iar hoţoaica cea de moară,
Când văzu atâtea cară
Cu povară-mpovărate,
Cu lanţuri legate,
Puse coada pe spinare
Şi-o luă la fuga mare.
Iar morarul meşter bun
Punea ciocanul la brâu,
După moară el fugea
Şi din gură aşa zicea:
- Stai pe loc şi nu pleca.
Îi trase una în şele,
De-o aşeză pe măsele.
Şi-i trase una-n splină,
De-o aşeză pe făină.
Şi-nc-odată, măi flăcăi,
Ia sunaţi din zurgălăi:
Hăi! Hăi!
Dar nu curgea făină,
Ci aur şi mărgăritar
Ca la dumneavoastră buni gospodari.
Şi în care încărca,
Înspre casă se-ntorcea
Cu făina cea frumoasă
La mândra jupâneasă,
Şi ajuns acasă iar,
Aleargă din cămară în cămară
Să găsească sită deasă,
Cu pânza de mătasă.
Şi apoi măre cernea,
Pe sus tobele bătea,
Jos negura cădea,
Apoi pâine plămădea.
Si-a strâns finii şi vecinii
Şi babe bătrâne
Ce ştiau harul la pâine.
Acestea colaci împleteau
În cuptor îi dădeau.
Când a scos colacii pe masă,
S-a făcut lumină-n casă.
Şi-au tăiat colacu-n două
Să ne dea şi nouă.
Şi-au tăiat colacu-n trei,
Ca să-i dea lui badea Andrei.
Şi-au tăiat colacu-n patru
S-ajungă la tot satu’.
De urat am mai ura
Dar ni-i că vom înnopta
Şi nu suntem de ici colea,
Ci suntem de la Mitoc
Unde-ngheaţă apa-n toc
Şi găluştele la foc.
Busuioc verde pe masă,
Rămâi gazdă sănătoasă,
Ca la anul şi la altul
Când vom veni cu uratul,
Să vă găsim sănătoşi,
Bucuroşi şi mai voioşi.
Clopoţei şi zurgălăi,
Opriţi boii, măi flăcăi:
Aho! Aho! Aho!

La anul şi la mulţi ani!

AH! MON BEAU CHÂTEAU! (danse en cercle)

Hermeneanu Alexandra
Sursa: http://www.mamalisa.com/?t=fs&p=2257
Clasa a XII-a E, Colegiul Național de Informatică Gr. Moisil Brașov
Profesor îndrumător: Clinciu Alina Laura

Première ronde:
Ah! Mon beau château!
Ma tant', tire, lire, lire;
Ah! Mon beau château!
Ma tant', tire, lire, lo.

Deuxième ronde:
Le nôtre est plus beau,
Ma tant', tire, lire, lire;
Le nôtre est plus beau,
Ma tant', tire, lire, lo.

Première ronde:
Nous le détruirons,
Ma tant', tire, lire, lire;
Nous le détruirons,
Ma tant', tire, lire, lo.

Deuxième ronde:
Comment ferez-vous?
Ma tant', tire, lire, lire;
Comment ferez-vous?
Ma tant', tire, lire, lo.

Première ronde:
Nous prendrons vos filles.
Ma tant', tire, lire, lire;
Nous prendrons vos filles
Ma tant', tire, lire, lo.

Deuxième ronde:
Laquell' prendrez-vous,
Ma tant', tire, lire, lire;
Laquell' prendrez-vous,
Ma tant', tire, lire, lo?

Première ronde:
Celle que voici,
Ma tant', tire, lire, lire;
Celle que voici,
Ma tant', tire, lire, lo.

Deuxième ronde:
Que lui donn'rez-vous,
Ma tant', tire, lire, lire;
Que lui donn'rez-vous,
Ma tant', tire, lire, lo?

Première ronde:
De jolis bijoux,
Ma tant', tire, lire, lire;
De jolis bijoux,
Ma tant', tire, lire, lo.

Deuxième ronde:
Nous n'en voulons pas,
Ma tant', tire, lire, lire;
Nous n'en voulons pas,
Ma tant', tire, lire, lo.

Règles du jeu:

C'est en principe un jeu de ronde de filles. Elles font deux rondes concentriques avec un nombre inégal de joueuses, les rondes tournant en sens inverse une de l'autre. La petite ronde se met à l'intérieur et commence à chanter. Après avoir proposé de jolis bijoux et s'être vue refuser son offre, elle continue à proposer des objets (de jolis souliers…) jusqu'à ce que la grande ronde réponde "Nous en voulons bien" et la fille qui avait été choisie comme étant "celle que voici" rejoint la petite ronde. Le jeu continue jusqu'à ce qu'il ne reste que deux ou trois filles à l'ancienne grande ronde devenue la petite et le jeu peut recommencer.

Regulile dansului :

Este vorba despre un dans în cerc al fetelor. Ele fac două cercuri concentrice cu un număr inegal de dansatoare, cercurile învârtindu-se în sens invers unul față de altul. Cercul cel mic se așează în interiorul celui mare și începe să cânte versurile reproduse mai sus. După ce a oferit bijuterii frumoase și a fost refuzat, cercul mic continuă să propună obiecte (pantofi frumoși, etc.) până când cercul cel mare răspunde „Dorim” și fata care a fost aleasă ca fiind „cea dorită” se alătură cercului mic. Jocul continuă până ce nu mai rămân decât două sau trei fete din vechiul cerc mare devenit mic, iar jocul poate reîncepe.

LEGENDA VĂII CERGĂULUI ŞI A MOVILEI CUJBEI

Cules de Ivan Adriana Nicoleta
Sursa de informare: monografia comunei Vlad Ţepeş scrisă de învăţătorul Iosif Mihalache
Liceul Tehnologic „Nicolae Bălcescu”, Oltenița, jud. Călărași
Profesor coordonator Mușat Doina Georgiana

Valea Cergăului se întâlneşte cu Gura Lupului la circa 300 metri sud-est de satul Vlad Ţepeş la punctul numit „Gropile lui Maru”. În unele documente Valea Gura Lupului este trecută mai pe scurt „Valea Lupului’’. Şoseaua Bucureşti-Călăraşi, după ce parcurge cam 300 metri de la km. 93 trece pe la sud-vest de Movila Cujbei. De la această movilă și până la Valea Cergăului sunt 1000 metri. Ambele sunt situate pe moşia Ciocăneşti Mihai Vodă.

În vremuri îndepărtate, zic bătrânii, poate pe timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, în perioada luptelor cu turcii de la sfârşitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, o mică oaste românească a fost lăsată dincolo de malul drept al Dunării, într-un sat locuit de sârbi. (unii bătrâni zic că în vremea lui Mihai Viteazul). Într-o noapte, satul respectiv a fost atacat de turci. S-a dat o luptă pe viaţă şi pe moarte. Localnicii şi ostaşii români au luptat alături, cu un curaj de nedescris. Femei, fete şi băieţi au luptat alături de ostaşi dar au fost copleşiţi de numărul mare al turcilor. În zori, ostaşii români rămaşi în viaţă s-au retras luptând şi au luat cu ei o bună parte din populaţie. Peste câteva zile se aflau pe pământ românesc… poate prin părţile Giurgiului sau ale Vidinului, unde Mircea cel Bătrân înconjurat de oaste supraveghea malul Dunării. Ajunşi pe malul românesc, refugiaţii sârbi s-au instalat în satele româneşti din acele părţi. Un grup dintre ei a ajuns după un timp în părţile

Câmpulungului Muscel, duşi de ostaşii români originari din acele părţi. Unul dintre ostaşi se îndrăgosteşte de o tânără din acel grup de refugiaţi. De la o vreme toată ţara trăia vremuri mai liniştite. Tinerii îndrăgostiţi s-au căsătorit. Românul şi-a vândut calul şi pe banii luaţi şi-a cumpărat oi. În câţiva ani, făcu o turmă bunicică, dar şi numărul familiei crescu… mai întâi cu o fată, apoi cu un băiat. I-au botezat după obiceiul creştinesc, după religia creştin-ortodoxă. Ce nume vor fi dat băiatului nu se ştie, după cum nu se ştie cum se numeau părinţii băiatului.

Fata, fiind primul născut, capul familiei vroia să-i dea numele pe care-l purta el sau pe cel al tatălui său, dar soţia nu voia în ruptul capului să accepte. Ea cerea ca fetiţa să poarte numele de Cujba.

- După fată vom avea băiat. Lui îi vei pune numele care-ţi place, zicea tânăra femeie.

- Nu se poate! Cujba este un nume urât. și apoi cine-mi garantează că nu vei naşte tot fată? răspunse soţul.

- Dragul meu, maică-mea, cele patru surori ale ei și bunica dinspre mamă au născut fată şi apoi băiat, iar fată, iar băiat şi aşa mai departe. Eu semăn cu mama în toate. Noi şi cele patru mătuşi semănăm cu bunica. Deci, după această fată, voi avea un băiat, deşi eu aş vrea să am numai fete şi niciun băiat.

- Bine, măi femeie, pune-i fetei orice nume vrei, numai Cujba nu.

- Fata mea se va numi Cujba, chiar de m-ai omorî în chinurile cele mai groaznice, aşa cum a fost omorâtă maică-mea de turci!

În cele din urmă soţul cedă şi fetiţa se numi Cujba. După fată avură un băiat, aşa cum prevăzuse tânăra soţie. Când cei doi copii au crescut măricei, el a plecat cu oile spre întinsa câmpie a Bărăganului. Până atunci îşi învârtise oile în jurul satului. A stat o vară în Câmpia Bărăganului, dar iarna a petrecut-o foarte greu. Lipsa de ajutor, dar mai ales dorul de cei dragi îl făceau să sufere foarte mult.

În primăvara următoare şi-a luat întreaga familie, a pus ceva bagaje pe măgari şi a plecat la drum. Încet, încet a ajuns în fostul judeţ Ialomiţa, în prezent făcând parte din noul judeţ Călăraşi, pe valea Bârza. S-au aşezat pe malul de sud al văii, în apropiere de confluenţa ei cu valea „Gura Lupului”, sau mai pe scurt Valea Lupului. Şi-au înjghebat o mică locuinţă, copiii zburdau toată ziua.

Într-o seară frumoasă de primavară, cei doi tineri şi-au adus aminte de neînţelegerea dintre ei în privinţa numelui ce trebuia să-l dea fetei lor, apoi de locurile natale ale femeii. Deodată soţul rămase pe gânduri. Femeia îi punea tot felul de întrebări dar el tăcea ca pământul.

- Ce-ai, omule, de ce te-ai întristat?

Într-un târziu, parcă cine ştie de pe ce lume, el începu să se uite la soţia lui şi-i răspunse printr-o întrebare:

- De ce ai voit tu, ca fata noastră să poarte acel nume urât, Cujba?

- Numai pentru aceasta te-ai întristat? A trecut foarte mult timp de atunci.

- Ba, mai este ceva.

- Ce anume? îl întrebă soţia mirată.

- În cearta noastră de atunci ai zis odată tare supărată: „Chiar de m-ai omorî în chinurile cele mai grozave, aşa cum a fost omorâtă maică-mea de către turci, fata mea tot se

va numi Cujba”. Cum şi-a dat sfârşitul mama ta?

- Dacă acesta-i adevăratul motiv îţi voi povesti îndată. Cu câţiva ani înainte de venirea voastră în satul nostru, turcii ne-au înconjurat satul. A fost şi atunci o luptă aproape ca şi aceea la care am luat parte noi. Între primele case atacate a fost şi casa noastră. Bunica ne-a ascuns pe toţi nepoţii într-o veche ascunzătoare, o hrubă situată sub casa noastră. Pe maică-mea au luat-o prin surprindere, tocmai ne făcea de mâncare. A vrut să fugă, dar a fost prinsă. Turcii i-au cerut să spună unde este tata şi cumnaţii lui, dar ea n-a scos un cuvânt. Au chinuit-o, dar ea nu vorbea. Atunci au luat-o târâş şi au dus-o acolo unde mâncarea încă fierbea. I-au băgat mâinile în foc, dar n-a suflat un cuvânt. În cele din urmă au luat vasul cu mâncare, iar în locul lui, de lanţul Cujbei, au legat-o şi au ars-o. Mi s-a sfâşiat inima de durere când am găsit-o moartă, după câteva zile. Atunci am jurat să numesc primul meu născut Cujba… şi m-am rugat lui Dumnezeu, timp îndelungat să am câţi mai mulţi băieţi care s-o răzbune pe maică-mea. Venind după tine, dorinţa mea s-a schimbat. Departe de locurile unde m-am născut, înconjurată numai de două persoane din rudele mele, mă simţeam singură şi aş fi vrut să am numai fete, să le ţin în jurul meu, dar cine ştie cum va fi.

Au oftat amândoi şi treziţi de copii din gândurile lor, ieşiră în întâmpinarea acestora.

În anii lipsiţi de ploi, iarba se usca repede în partea din sud a văii Bârza, atunci s-au mutat cu locuinţa şi turma de oi pe valea „Gura Lupului”. Între timp au mai avut şi alţi copii, dar le-au murit. Cei doi au crescut mari. Au hotărât să-i căsătorească, au adus noră-n casă. Bărbaţii se ocupau de creşterea oilor, iar femeile cu treburile casei. Lâna şi brânza le vindeau la schela Ciocăneştilor. O parte din lâna o lucrau în casă. Aveau acum două nepoate şi le făceau fel de fel de lucruri în războiul de ţesut. Atât de mult ţesuseră cele trei femei, încât teancul crescuse până în grinda bordeiului lor. Au început să facă comerţ cu ţesături, cu locuitorii din satele vecine şi chiar cu bulgarii şi turcii de dincolo de Dunăre. Au trecut ani şi ani. Lumea a început să-l numească cu un nume turcesc „Cergă” (scoarţă, macat, velinţă). Turma lor de oi creştea tot mai mare. Aveau nevoie de teren mai mult. S-au întins spre răsărit, până în apropierea unei movile.

De la o vreme, bătrânii sub povara anilor şi a necazurilor, s-au dus în împărăția întunericului.

Cujba devenea din zi în zi tot mai nervoasa și tot mai dornică de avere. Se certa des cu cumata ei. De la un timp s-au separat. Și-a luat dreptul ei și s-a așezat la movila din apropiere, iar fratele ei a rămas pe valea ce se numea „Gura Lupului”. Erau acum două locuințe răzlețe. Fratele îşi ajuta sora, dar cumnatele nu se împăcau.

După moartea tatălui lor, sătenii din aşezările vecine l-au numit pe tânăr „Cerga”, după numele tatălui lor. Au trăit ei vreme îndelungată în aceste părţi.

Au început să vina pe aceste meleaguri tot mai mulţi ciobani cu turmele de oi. Ei au numit movila după numele fetei „Movila Cujba”, iar valea după numele fratelui „Valea Cergăului”.Aceste nume se păstreaza până în zilele noastre.

Câţiva bătrâni susţin că cele întâmplate s-ar fi petrecut în timpul domniei lui Mihai Viteazu. Unul pretinde că ciobanul ar fi venit singur în Câmpia Bărăganului şi că între timp s-ar fi căsătorit cu o fata din satul Ciocăneşti Sârbi.

Auzită de la Neculai Iatan, iar el a auzit-o de la tatăl său care a fost cioban și a colindat toată aceasta moşie a Ciocăneştilor.

LEGENDA HAIDUCILOR ILIE, BELIGA ŞI TOADER

Cules de Miclea Andreea, clasa a XI-a
Colegiul Tehnic Ion D. Lăzarescu
Profesor coordonator Iancu Ionuț

Cu bunica mea (sunt o adolescentă de 17 ani) privesc din nou zona aceea și sunt mândră că ne tragem din neam mare...Oare bunica chiar are dreptate??

După spusele bunicii, în jurul anilor 1930 trăiau, în Munții Apuseni, trei haiduci pe nume Ilie, Beliga și Toader. Aceștia furau de la bogații din împrejurimile Apusenilor și dădeau săracilor. Satele prin care ei dădeau târcoale erau Vinț, Blandiana, Pian, Răcătău, Feneș și altele, printre care și Cioara, satul meu natal.

Una dintre țintele lor a fost într-una din zile casa unui preot foarte bogat din apropierea comunei Blandiana, pe care l-au anunțat că îl vor jefui pentru ca să-și pregătească banii până când vor ajunge la casa lui. Preotul însă și-a pus gărzile să îi apere casa și familia.

Știind ce îi așteaptă, haiducii s-au îmbrăcat în haine militare și au luat o păpușă, pretinzând că este o fetiță pe moarte care trebuie botezată. Ei i-au cerut preotului să boteze fetița, astfel reușind să intre în casă.

Au studiat, au amenințat și întru-un final au pus mâna pe bani.

După ce au luat banii, haiducii au apelat la un vicleșug ca să fie alertată paza. Ei au pregătit câțiva cartofi, înveliți în mai multe hârtii, pe care le-au arătat preotului și soției sale, spunându-le că sunt bombe. Ilie i-a așezat pe aceștia deasupra cartofilor și le-a spus că, dacă o să îi atingă, bombele vor exploda. Deci cei doi au stat suficient timp acolo deasupra cartofilor, iar haiducii au reușit să fugă fiind pierduți în noapte. Când a observat vicleșugul, preotul nu a povestit nimic de teamă de a nu fi de rușine în sat. Întâmplarea a fost însă relatată atunci când, peste câteva luni cei trei haiduci au fost prinși și duși la judecată. Legenda spune că judecătorii au fost atât de amuzați de întâmplarea petrecută în casa popii încât au îndulcit pedeapsa haiducilor cu câțiva anișori.

Azi doar bătrânii știu faptele ce au hrănit în vremuri de bejanie sute de locuitori ai satului meu, eu privesc doar peisajul dinaintea casei mele și parcă mi-ar plăcea să văd măcar pe unul dintre cei trei haiduci vestiți trecând călare...

TOTUMBLÂNDU

Cules de Pîrlog Silviu
Sursa de informare: Ion Dimache (Broboană), localitatea Gârliciu, județul Constanța
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Leiciu Narcisa Liliana

Este un colind al fetelor şi se umblă cu el in sâmbăta Paştelui. Originea lui se pierde în amintirile trecutului, neputându-i-se stabili o semnificaţie anume. Se ştie doar că e foarte vechi şi că înainte de anul 1840 el se practica, deci vechimea lui poate coincide cu vechimea satului. (Este de părere moş Ion Dimache (Broboană) susţinut de moş Neculai Ichim - 1935 – 1940) Fetele – cu vârste intre 10-13 ani – umblă câte două, una interpretează colindul, într-o intonaţie simplă şi sacadată, în timpul acesta perechea ei sărind pe un picior şi pe celălalt, dând ocol încăperii şi făcându-şi vânt cu o batistă sau o năframă, alternative, spre stânga şi spre dreapta umerilor, în ritmul interpretării:

Tot umblând şi măturându
Şi găsind un ineluşu
Ineluş cu piatră verde
Şi mi-e frică că l-oi pierde
Că l-am mai pierdut odată
Şi l-am găsit pe departe,
Şi mereaua jumătate
Şi l-am găsit pe departe,
Vedea-v-aş întineriţi
Şi de rele ocoliţi
Şi de flori împodoghiţi!
La anul şi la mulţi ani!

Fetele poartă cu ele un coşuleţ pentru a aduna ouăle cu care sunt răsplătite de către gazde.

Pentru întâmpinarea Paştelui, în toată Săptămâna Patimilor se fac pregătiri pentru bucuria şi distracţia tineretului şi a copiilor, la care oamenii adulţi, care au fost şi ei flăcăi şi copii, îşi aduc contribuţia cu o mare tragere de inimă. Se construiesc, pentru cei mari, patru leagăne micuţe şi scrânciob cu patru locuri, pentru cei mici.

TÂRGUL DE FETE DE PE MUNTELE GĂINA

Cules de Panţa Roxana
Sursa de inspiraţie: Dana Fodor Mateescu, localitate Avram Iancu
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria şi Dogaru Simona

În Ţara Moţilor, sub-regiune tradiţională din Ardeal, în apropierea localităţii Avram Iancu, Alba se află Masivul Găina. Vara, în ziua de Sfântul Ilie (tradiţional la 20 iulie) sau în cea mai apropiată duminică de ziua Sfântului Ilie (de fapt, pe vremuri, se ţinea în prima duminică de după sărbătoarea sfinţilor Petru şi Pavel, dar după „stil vechi”, iar prin introducerea calendarului gregorian, „stil nou”, s-a ajuns în preajma sfântului Ilie), are loc *Târgul de fete* la care participă fetele de măritat sau fetele mari care vor sa fie peţite de feciori. Pregătirea pentru această sărbătoare poate să dureze ani de zile pentru fetele care aduc şi zestrea primită de la părinţi şi rude, împachetată în frumoase lăzi de zestre sculptate cu diferite motive florale. Organizatorii sunt delegaţi din satul Vidra (numiţi *vidreşti*) şi din satul Bulzeşti (numiti *crişeni*). Un obicei unic în lume, legat de căsătorie şi întâlnit doar la românii din Munţii Apuseni este „Târgul de Fete de pe Muntele Găina”. În jurul acestui vârf înalt s-a ţesut, de-a lungul mileniilor, o frumoasă legendă. Sătenii din comuna Vidra de Sus, situată la poalele muntelui, cred că, în vremea când în munţii Bihariei se lucrau băile, pe acele meleaguri îşi făcea veacul o găină de aur care se aşeza pe vârful muntelui în cuibul său, unde îşi depunea ouăle din aur. Vidrenii, atraşi de frumuseţea extraordinară a găinii, au încercat s-o prindă. Ea fugea, însă, în preajma minelor de aur de la Roşia. Cu timpul, din cauza acestui lucru, în băile de aur din ţinut a dispărut aurul, iar moţii s-au lepădat de acest meşteşug. Se crede că găina de aur, numită şi Vâlva Băilor, a dus cu ea aurul în părţile unde a zburat. Muntele Găina are două piscuri, unul mai înalt şi pleşuv şi celălalt mai mic, situat într-o pădure de fag. Între cele două se află un monument ridicat în amintirea călătoriei împăratului Austriei, Francisc Iosif I, care a trecut prin Ţara Moţilor în anul 1852. Tot aici se găsesc mai multe poieni, iar masivul muntos desparte Ţara Moţilor de Ţara Crişurilor, graniţa fiind între comuna Vidra de Sus şi Comuna Bulzeşti.

Ce face moţul pentru a-şi vedea copilul căsătorit?

În ziua Sfinţilor Petru şi Pavel sau în prima duminică după aceasta, atmosfera liniştită a împrejurimilor este întreruptă de sărbătoarea târgului de fete. Timp de o zi, în fiecare an, aici se strâng fetele de măritat din zonă, pentru a fi peţite de feciori. Dis-de-dimineaţă, pe toate dealurile pot fi observate pâlcuri de moţi şi moaţe, crişeni şi crişene, toţi îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, în timp ce cântecele lăutarilor, denumiţi aici „igreţi”, se aud până departe. La primele ore, doi delegaţi din partea moţilor şi doi delegaţi din partea crişenilor trag, pe câmpul unde se desfăşoară târgul, o linie de demarcaţie. Moţii îşi aşază merindele în partea de răsărit, iar crişenii în partea de apus, ca să nu existe discuţii. Fetele din partea locului se pregătesc ani de zile pentru a participa la această sărbătoare. Ele trebuie să-şi aducă aici zestrea şi să facă dovada că pot să fie bune soţii, să toarcă, să ţească, să coasă sau să împletească. Mamele, mătuşile, bunicile, verişoarele sau prietenele lor trebuie să cotizeze din greu la zestrea pe care fetele şi-o poartă până în creierii munţilor, spre a ademeni bărbaţii.

„Averea” este transportată cu ajutorul celor mai frumoşi cai ai familiei şi este ambalată în lăzi sculptate sau pictate cu flori colorate. De multe ori, în spatele atelajelor, vine câte o vită grasă şi frumoasă ori mai multe. Ajunşi la destinaţie, părinţii fetei îşi înalţă cortul şi îşi expun cât mai comercial oferta materială, firește, alături de tânăra ce trebuie să se mărite.

Nimeni nu rămâne celibatar

Nici feciorii nu se lasă mai prejos. La rândul lor, vin însoţiţi de familie şi aduc cu ei ceea ce au mai bun prin casă. Mulţi poartă câte o curea bătută cu ţinte de argint şi aur, pe care o oferă alesei în schimbul unei năframe. Numai după aceea urmează achiziţionarea diferitelor cadouri pentru aceasta. Un lucru e sigur: nimeni nu scapă necăsătorit! Toată această adunare nu este decât un rendez-vous general, însă doar pentru perechile a căror căsătorie s-a hotărât mai dinainte. De fapt, fiecare ştie că este aşteptat de cineva care îi este drag şi pe care şi-l doreşte mult. Fetele care nu s-au hotărât în privinţa viitorului patrener de viaţă merg la târg fără zestre, doar ca spectatoare, însă şansele să dibuie vreun băiat de treabă sunt foarte mari. După părerea oamenilor din ţara Moţilor, numai căsătoriile contractate pe Muntele Găina au un sens şi sunt încununate de succes. Din păcate pentru mulţi, târgul acesta este destinat numai fetelor şi băieţilor de moţi, restul fiind priviţi ca străini. Localnicii cred că adevăratul moţ nu îşi dă fata după cineva care nu este din zonă. De asemenea, băiatul de moţ trebuie neapărat să ia o moaţă, pentru că altfel „căsătoria este necurată”. Aceeaşi tradiţie exista şi la mocanii din Valahia sau Moldova. Acum, puţini mai ţin cont de asta…

Oalele ajung acasă înaintea moţilor

La Târgul de Fete de pe Muntele Găina, în afară de fetele şi băieţii care urmează să se cunune, cam toată lumea se ocupă cu vânzarea şi achiziţionarea diverselor lucruri casnice sau unelte agricole (coase, greble, tulnice etc). După ce se se încheie cumpărăturile şi se fac încredinţările respective, cei prezenţi se aşază la iarbă verde, mănâncă şi beau. Specialitatea zilei este vinarsul de cireşe (rachiu) sau vinul roşu îndulcit cu miere de stup. Urmează jocul şi hora ce se încing peste tot târgul. Vezi grupuri separate formate din moţi şi crişeni care, în sunetul viorilor, clarinetelor, cimpoaielor şi fluierelor, joacă hora, adresându-se unii altora prin felurite chiuituri satirice, strigând crișanul către moț:

„Ține moț de hastă straiță
Să mă hâț (joc) cu hastă moață.
Până mă hâțai cu moața,
Se duse moțul cu straița!”

Iar moţul îi răspunde:

„Măi, crişene, lapte în teoc
Adă fata să ți-o joc
De nu ți-oi juca-o bine,
Intre smerii în ea și-n tine!”

Pe vremuri, la sfârşitul petrecerii, crişenii, care n-apucau să-şi vândă oalele, le pocneau cu bâtele şi le spărgeau. Moţii erau mai şmecheri. Voiau ca blidele să ajungă mai

repede decât ei acasă, aşa că le dădeau drumul din deal până în vale… Demult, păstorii din Vidra se adunau să facă o sfeştanie în mijlocul turmelor, de ziua Sf. Petru. Aduceau băutură, mâncare şi petreceau împreună cu preotul lor. Acest obicei ar sta la baza târgului de fete de astăzi şi este exclus ca datina să fie împrumutată de la alte popoare. Se crede că obiceiul datează din vremurile când bărbaţii îşi răpeau nevestele, aşa cum au făcut romanii cu Sabinele. Atunci, Romul înscenase o sărbătoare cu jocuri şi dansuri în onoarea Zeului Consus. În timpul în care toţi cei prezenţi priveau la ceea ce se petrecea, romanii le-au răpit pe Sabine.

Dacă pe vremuri fetele veneau la târg pentru a fi peţite de feciori şi se cununau chiar pe Muntele Găina, în zilele noastre târgul este prilej pentru moţi şi turiştii de pe alte meleaguri de a petrece, a participa la concursuri de dansuri şi gastronomie, concerte şi spectacole populare şi de a admira creaţiile meşterilor populari. Încărcată de misticism şi ipoteze, originea acestui târg, pierdută în negura timpului, „nu face decât să ne fascineze, creând şi acum în juru-i acel indefinit mister în care legenda şi realul se întreţes la modul necesar şi firesc”.

URSUL

Cules de Petcu Andreea
Sursa de informare: Petcu Gheorghe (68 de ani)
Localitatea Albele, Comuna Bârsăneşti, Judeţul Bacău
Şcoala Gimnazială, Nr.1 Livezi, judeţul Bacău
Profesor coordonator Aron Adina Otilia

Vine ursul de la munte
Numai coate şi genunche
Şi se apropie de sat
La Maria în sub pat
În sub masă şi sub pat
De trei luni nu-i măturat.

Şaida mă

Şapte săptămâni din post
Eu pe acasă n-am mai fost
Şi acasă când am ajuns
Am găsit lacătul pus,
Deschid lacătul cu mâna,
Intru-n casă plin de dor
Văd o mâţă pe cuptor,
Ori e mâţă, ori pistrie,
Ori motan cu pălărie.

Şaida mă

La tulpina bradului
A fătat ursoaica pui
Unu-i alb şi altu-i sur
Altu-i cafeniu la cur

Şaida mă

Ursul mami, ursuleţ,
Te-am crescut cu pufuleţi,

Te-am crescut de mititel
Când erai cât un căţel
Şi-ai crescut mare de tot
Şi ţi-am pus verigă-n bot.

Şaida mă

La fântâna cu o roată
Scoate apă biata fată,
Scotea apă şi plângea
Că n-are cine o lua,
Dar când eu am auzit
La fântână am fugit
Şi-a dat Domnul Dumnezeu
De am luat-o chiar eu!

Şaida mă

Şi acum la încheiere
Eu vă spun la revedere
Sănătate şi noroc,
Pân' la anu' când mă întorc!

SPIRITUALITATE ROMÂNEASCĂ

Cules de Popa Monica, Florescu Medeea
Sursa de informare: Răducea Maria, 83 de ani
Colegiul Național de Informatică „Gr. Moisil" Brașov
Profesor coordonator Iancău Raluca

Literatura populară reprezintă oglinda ideilor, sentimentelor și trăirilor unui popor, care prin intermediul creației reușește să se exteriorizeze. Din literatura populară se desprind modele comportamentale, fiind ridicate la rang suprem calități precum dreptatea, adevărul, frumosul și cinstea. Poporul român își desfășoară activitatea de secole întregi într-o relație indisolubilă cu elementele cadrului natural. Astfel, natura pare să înțeleagă trăirile personajelor și să fie alături de ele la bine și la rău. Deși speciile literaturii populare aparțin unor genuri literare diferite, acestea prezintă atât asemănări, cât și deosebiri, însă toate au un element comun foarte important: fiecare reprezintă oglinda spiritualității poporului român de sute de ani.

Speciile literaturii populare sunt: balada populară, doina populară, basmul popular și legenda. Cea mai importantă asemănare se poate observa la nivelul limbajului, presărat în toate cele patru specii cu o multitudine de cuvinte regionale și arhaice, care susțin, de asemenea, apartenența lor la literatura populară. Prin intermediul cuvintelor folosite se poate distinge zona din care a fost culeasă fiecare operă. Spre exemplu, titlul baladei „Toma Alimoș" anunță zona de proveniență a textului, și anume zona Moldovei. Cuvântul „Alimoș" este un cuvânt compus, care vine de la grupul de cuvinte „al lui Moș", specific zonei menționate.

De asemenea, o altă asemănare între speciile literaturii populare este reprezentată de cele trei caractere importante prezente în toate operele populare. Toate cele patru tipuri de

texte prezintă caracterele anonim, sincretic şi colectiv, fapt susținut de lipsa unui autor, dar și de numeroasele variante existente pentru fiecare dintre opere. Cea mai cunoscută creație a literaturii noastre populare este „Miorița”, operă care a cunoscut de-a lungul vremii peste o sută de variante, celebră rămânând cea culeasă din Munții Vrancei de către Alecu Russo, trimisă spre publicare lui Vasile Alecsandri, autor ce îi schimbă pe alocuri forma și o publică în culegerea „Poezii poporale. Balade (cântice bătrânești), adunate și îndreptate de Vasile Alecsandri”. Astfel, această baladă apare pentru prima dată în formă tipărită în 1850, iar în culegere în anul 1852. Ceea ce aseamănă toate aceste variante este atitudinea ciobanului în fața morții. Țăranul se supune orbește destinului, moartea neînsemnând decât trecerea spre o altă lume. Moartea nu reprezintă un prilej de frică, căci lumea cealaltă este cea perfectă.

A treia asemănare între cele patru tipuri de opere este constituită de prezența unor elemente ce evidențiază clar, fără ocolișuri, tradițiile populare românești. În balada „Miorița”, ciobanul moldovean cunoaște mai bine decât oricine superstițiile știute din generație în generație de către toți oamenii ce trăiesc la țară. Astfel, înainte să moară, tânărul își exprimă ultima dorință. El vrea ca mioara lui iubită să nu îi spună mamei sale, după ce el va muri că la așa zisa nuntă a sa a căzut o stea „Iar la cea măicuță/ Să nu-i spui, drăguță,/ Că la nunta mea/ A căzut o stea” deoarece, în tradiția populară, fiecare stea căzătoare reprezintă trecerea unui om într-o lume mai bună.

O ultimă asemănare este constituită de faptul că, în fiecare dintre opere, accentul se pune pe calitățile protagonistului, ce reprezintă de fiecare dată forța binelui. În toate speciile literaturii populare se încearcă, de fiecare dată, scoaterea în evidență a calităților personajului bun și a defectelor personajului ce reprezintă forța răului („Toma Alimoș,/ Haiduc din Țeara-de-Jos,/ Nalt la stat,/ Mare la sfat/ Și viteaz cum n-a mai stat.”; „Manea, slutul/ Și urâtul;/ Manea, grosul/ Ș-arțăgosul”).

Referitor la deosebirile dintre aceste specii ale literaturii populare, una dintre acestea o reprezintă diferențele dintre finalurile operelor, fiecare dintre acestea având unul specific. Astfel, în balada populară „Toma Alimoș” eroul principal moare, iar balada populară „Miorița” prezintă un final vag, cititorul neștiind ce s-a întâmplat cu protagonistul, la fel întâmplându-se și în doina populară „Măi, bădiță, floare dulce”. În basmele populare însă, finalul este întotdeauna unul favorabil pentru forțele binelui, care reprezintă tot timpul personajele principale.

În concluzie, atât asemănările, cât și deosebirile prezente în toate cele patru specii populare românești, evidențiază că literatura populară este o parte a literaturii extrem de complexă și de expresivă.

STRIGĂTURI

Cules de Purice Georgiana - Nicoleta
Sursa de informare: Sârb Elena, localitatea Hăşmaş, judeţul Arad
Şcoala Gimnazială Hăşmaş, judeţul Arad
Profesor coordinator Leucuţa Lavinia - Sorina

Strigăturile fac parte din zona Hăşmaşului, le folosim în ansamblul de dansuri Codrenii Hăşmaşului.

Cine-a făcut horile
Meargă-n rai cu florile,
Cine-a-nceput jocu-n lume
Aibă numa zile bune.

Cine joacă şi nu strigă
Are-n gură mămăligă;
Cine strigă şi nu joacă
Facă-i-se gura toacă.

Cine joacă lângă mine
Toată vara-i merge bine,
Cine joacă lângă altu
Toată vara-l doare capu.

Bate Doamne omu' prost
Mult mă-ntreabă unde-am fost.
Unde-am fost am trăit bine
Cu bădiţa lângă mine.

Când aud hidedea-n sat
Nu-mi mai trebe de mâncat,
Când aud hidedile,
Îmi las toate trebile.
Frunză-n prun, frunză sub pom,
Am un bade da nu-l spun,
Pe tăciune de mi-i pune,
Nici atuncea nu l-oi spune.

O zis mama că m-o da
După cel cu hidedea,
El o zice: i-oi juca,
Batăr n-avem ce mânca.

O venit o veste-n sat
Că legile s-au schimbat…
Şi că e o lege nouă,
Un bărbat să-şi ţină două.

Când or auzi bărbaţii,
S-or bucura ca turbaţii.

Trandafir crescut în iarbă,
Vine badea şi mă-ntreabă:
- Spune dragă mândruliţă
  De ce eşti aşa micuţă?
  Uită-te mândro la mine
  Că-s de trei ori ca şi tine.
- Poţi să fii bade cât patru,
  Că nu ştii ce-i sărutatul.

Hai Ioane nu te da
La cel dinapoia ta.
Hai Ioane nu te face
Că nu joci cu cine-ţi place.

OBICEIURI DE SĂRBĂTORI

Cules de Rad Ioan George, Sab
Sursa de informare: Monografia satului transilvănean Totoi
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

Nu ne vom opri asupra celor mai cunoscute obiceiuri, cum ar fi colindatul la Crăciun, ciocănitul ouălor roșii la Paști, ele fiind aproape identice în mai toate satele ardeleneşti.

Vom aminti, pe scurt, unele obiceiuri mai puțin cunoscute în alte sate sau în alte regiuni ale Transilvaniei. Acestea sunt doar câteva obiceiuri din satul Totoi, comuna Sântimbru, județul Alba.

Turcă

Avea loc la Bobotează. Un fecior se îmbracă în haine colorate, cu clopoței, cu „gărgărite” (zurgălăi) și, însoțit de un grup, mergea pe la case. Lumea le dădea carne și adunau câte un sac de alimente. În ziua următoare se întâlneau cu fetele, frigeau carnea, fetele aduceau cozonac, prăjitură și trăgeau o petrecere pe cinste. A treia zi îngropau tuică. Făceau o fată din zdrenţe, o puneau pe sanie și o duceau să o îngroape la marginea satului. Aveau și un „preot” dintre băieții mai hazlii.

Caii

Băieții făceau cai din tulei de porumb și-i agățau pe la porţile fetelor, lăsând un bileţel, atârnând de căluț. Texul era, adesea, o minunăție. Putea conține fie o declarație de dragoste, fie o ironie la adresa fetei, care a avut cu altă ocazie o atitudine neplăcută față de băiat.

Pusul oalelor

În seara de revelion se așezau 7 farfurii pe masă, cu gura în jos. sub ele se puneau câlți, pâine, piaptăn, cărbune, oglindă. Cea care găsea pâinea, urmă să aibă parte de un bărbat bogat. Cea care găsea câlții, avea să se mărite cu unul păros. Fata care trăgea piaptănul nu avea motive de bucurie, o aștepta un colțos, iar cea care găsea cărbune avea parte de unul negru. Oglinda era simbolul „fălosului”. cea mai fericită era cea care trăgea inelul, o aștepta o viață alături de un bărbat frumos, iar cea care nu găsea nimic sub farfurie, ce să vă spun, avea să se mărite cu un mut.

Tot de Anul Nou, dar dimineața, se practica un alt obicei, numit „***Chizarăii***”. În ajunul Anului Nou, toți copiii din sat formau un singur grup, o echipă. Se pleca foarte de dimineață, din capătul satului din jos (la Nichea lu’ Roman). Se mergea din casă în casă. Li se aruncau mere, nuci, colaci, cel mult câte un ou de găină. Se aruncau la grămadă, unii prindeau câte ceva, alții, de obicei cei mai mici, nu, dar niciodată nu se certau, nu se băteau, nu se supărau. Cel mult fugeau la gospodăria vecină, pentru a fi primii acolo. Ghinion, de data această, gazda arunca colăcei tocmai în spate, că să prindă cei din urmă. Dar, cât era satul de lung, ajungeau și cei mici să adune câte ceva. În unii ani, până la sfârșitul zilei se umpleau de noroi până-n ochi, dar niciodată nu-i certau părinții.

Bocetele

Bocetele, specifice ritualului înmormântărilor, sunt cântece de jale care deplâng întotdeauna moartea cuiva, obicei ale cărui începuturi vin din negura timpurilor.

Bocetul a pierdut în ultima vreme o parte a componentelor sale. În satul nostrum nu mai sunt cunosculte „bocitoarele”, femei, în general în vârstă, care se lamentau la toate înmormântările. Astăzi mai „cântă” doar femeile din familie, rudele apropiate, prietenele familiei ori vecinele. „Cântările” lor amintesc numai părtile bune ale celui decedat, durerea pe care a provocat-o moartea sa, dragostea și respectul, amintirea care îi va fi veșnic păstrată. În timpul „privechiului”, femei, fete cu glas frumos încep să „cânte” intensificându-şi lamentația în momentul în care în casă ori în curte intră rude apropiate, prieteni buni sau rude care sosesc de departe. Atunci mortul este implorat să se trezească, să se ridice din sicriu: „Scoli, dragul meu, că ia că o vint... și tu nu te ridici să-l primești ca altădata”, iar vaietele continuă cu și mai multă durere.

Iată câteva astfel de „cântări” culese de la noi din Totoi.

O mătușă care îşi plânge nepotul ajuns la vârsta încorporării, dar răpus de o boală necruțătoare pe atunci, din cauza lipsei de medicamente:

„Dragu’ meu, nepotu’ meu,
Scoală-te din copârșeu,
C-aicea nu-i locu’ tău.

Că ficiori de sama ta
Îs cătană-n Craiova.
Și-s cătană la Bacău
Și tu stai în copârseu,
Dragu' meu, nepotul meu."

Tânăra nevastă, care „se cânta" la moartea tatălui, se adresează mai mult cimitirului, locul unde se duc cei dragi, lăsând în urmă lacrimiri şi durere:

„Progude cu multe flori,
Udată de-atâtea ori
De fete și de ficiori
Că te plânje fetele,
Că le-o murit maicile
Și te plânje cochiii,
Că li-o murit părinții,
Cum plâng io pe măicuță
Și acum și pe tată".

Din păcate, netranscrierea lor fonetică și lipsa melodiei, adesea dramatice, fac să se piardă mult din valoarea acestor „cântări".

SĂRĂCIA

- Cântec satiric -

Cules de Rusu Narcisa
Sursa de informare: cartea „La gura Privalului - colinde populare
Din comuna Tufești, județul Brăila"
Colegiul Economic „Ion Ghica" Brăila
Profesor coordonator Berechet Steluța Claudia

De unde vii Sărăcie,
De la un sărac din Eforie
Și-am nimerit l-alde Zainea-n vie.
Nu m-am agățat în gard,
C-au mașini de tricotat
De-acolo am luat perna și fultucu
Și-am trecut la Ilie Cucu,
Stăteam la perete
Și-l ascultam pe Neculai Ureche
Am trecut la Nicolai Novac
Am crezut că-i mai bogat
Cu cine ți-ai găsi amaru
Cu Ilie Rogojinaru
De-acolo am plecat
L-alde Păpârtac
M-au băgat-ntr-o bucătărie,
De-mi era silă și mie,
M-a-ndrumat pe hotar
La Badea Coman

M-a cinstit c-un pahar de vin
Și m-a trimis la cămin
Să mă joc țintaru
Cu Tudor Tuțuianu
După ce m-am jucat,
M-am ferit de-un ciurlan
Și-am venit la Neculai Cazan
N-a putut să mă ție
Și m-a și trimis la Stan Văsie.
Apoi am luat-o tutuca
Pân' la Sandu Luca
M-a îmbrăcat cu ilicu
Și-am ajuns la Bibicu
Ce era să fac cu ea,
Că eram sătul de-a mea
Am gonit-o la Matei Mihăilă
Ca să-i dea bani de Brăilă.

LEGENDA DEALULUI BECA

Cules de Tolas Alexandru Marian
Sursa de informare: Monografia Comunei Sântimbru –
Aurel A. Sîntimbrean, Comuna Sântimbru
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian" Alba Iulia
Profesori coordonatori Lăncrăjan Maria, Dogaru Simona

În partea de sud-est a hotarului satului Galtiu, peste Mureș, se înalță dealul Beca. Mărginit de hotarele altor trei sate, dealul Beca a aparținut din timpuri străvechi galtenilor, care-l foloseau ca pășune. Printre locuitorii vârstnici ai satului Galtiu circulă si astăzi o legendă, în legatură cu numele acestui deal.

Se spune că în vremuri îndepărtate, în părțile dealului, trăia o familie de uriași. Fata uriașului, după cum ne spune și legenda, se numea Beca. Ea obișnuia să stea pe o dungă a dealului care are și astăzi forma unui scaun. Rezemată cu cotul drept pe un teren plat ca o masă, privea apa Mureșului care-i atingea picioarele.

Într-o zi, fata de uriaș, observă pe malul celălalt al Mureșului niște făpturi minuscule care păreau numai bune de joacă. Le luă în mâini și începu să se joace cu ele, cu grijă ca nu cumva să le strivească. Când se întorsese uriașul, Beca rămăsese la fel de surprinsă de ceea ce găsise și îi arătă îndată tatălui său. Uriașul care era un înțelept ca nimeni altul îi explică fiicei sale că acele făpturi minuscule pe care ea le găsise sunt oamenii cu boii ieșiti să muncească pământul de pe urma căruia trăiesc. El o sfătuiește să îi așeze de unde i-a găsit, căci precum uriașii, oamenii sunt mari in felul lor, ei trebuie să-și muncească pământul pentru a-și asigura hrana de toate zilele. Beca înțelesese spusele tatălui său și îi puse la loc de unde îi luase pe oamenii afundați încă în neștiința situației.

De atunci, Beca privește în fiecare zi, șezând pe scaun și rezemându-și cotul pe masă la acele făpturi minuscule, pline de viață, speciale în felul lor, care muncesc de cu zori și până seara, ceea ce iubesc cel mai mult, ceea ce le dă speranța în fiecare zi și anume pământul.

Ani întregi, după aceea, locul unde stătea fata uriașului și privea acele făpturi minuscule s-a numit Scaunul Bechii și Masa Bechii. Numele lor a rămas și astăzi neschimbat.

Timpul a trecut peste acele vremuri, dar nu și peste amintiri. A trecut peste uriași, însă dealul e tot acolo, plin de oameni muncitori cu animalele la păscut, cu Mureșul lângă el, din când în când trecând pe la urechile sale o legendă din moși strămoși despre un deal falnic brăzdat de vânt care odată a găzduit niște uriași.

SRIGĂTURI DE NUNTĂ

Cules de Toma Alexandru
Sursa de informare: Bregar Maria, localitatea Cricău
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, județul Alba
Profesor coordonator Lazăr Dorina

„Taci, mireasă, nu mai plânge,
Că departe nu te-om duce,
Te-om duce la casa ta,
Cum ţi-i face, aşa-i mânca,
Cum ţi-aşterne, aşa-i culca.

Poţi să fii mire-mpăcat
Că mireasă ţi-ai aflat,
Ştie ţese, ştie coase,
Ştie purta haine frumoase,
Meşteră la cusătură,
Şi la vorbele din gură,
Ştie pâinea s-o frământe
Şi pe om să îl încânte!

Poţi să fii nună voioasă
Că ţi-ai găsit fină frumoasă,
Voios poate fi şi nunul
Că e finul ca păunul,
Amândoi pereche aleasă
Ni-s dragi la câţi stăm la masă.

Frunză verde iasomie
Noi mergem la cununie,
Cununia cea de piatră
Nu se uită niciodată,
Cununia cea cu flori
Nu se uită până mori.
Iu, iu iu!”

MENȚIUNE

PIŢĂRATUL

Cules de Adam Anda
Sursa de informare: Adam Florica
Localitatea Cricău, Sat Craiva, Jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău
Profesor coordonator Găldean Elena

Piţăratul este un obicei din satul Craiva. Străbunicii, bunicii şi părinţii noştri au fost la piţărat, iar noi suntem datori să păstrăm tradiţia în continuare.
Aşa că, noi, copiii din sat, în dimineaţa Ajunului de Crăciun stabilim ora şi locul întâlnirii pentru a porni la piţărat.

Dimineaţa devreme, toţi suntem prezenţi la locul stabilit, cu străiţile ţesute de bunici pe umeri şi o pornim pe la casele sătenilor care ne întâmpină cu porţile deschise şi feţele luminoase. Gazdele ne poftesc în curte, iar noi începem a striga din toţi plamânii:

„Bună dimineaţa, - eaţa, Crăciun mai bătrân!
Dă-mi covrig că mor de frig
Şi colac de la găzdac!
Aliluia lui Novac!’’

Gospodarii ne răsplătesc cu dulciuri şi fructe pe fiecare copil în parte. O ţinem aşa până străbatem tot satul în lung şi în lat!

Pe la amiază, ajungem acasă cu feţele îmbujorate şi traistele doldora de dulciuri şi cu gândul că seara, împărţiţi în cete, o pornim din nou prin sat, dar de data aceasta pentru a duce vestea Naşterii Domnului Iisus Hristos prin colinde.

LEGENDA VĂII BABA ANA

Cules de Dâră Elena
Sursa de informare: Monografia satului Mihai Viteazu scrisă de Iosif Mihalache
Liceul Tehnologic „Nicolae Bălcescu”, Oltenița, jud. Călăraşi
Profesor coordinator: Niculiță Liliana

Păşunile întinse şi bogate ale Câmpiei Bărăganului au atras din timpurile cele mai îndepărtate numeroase turme de oi. Mocanii din părțile Muscelului, cei din județul Buzău și chiar din Transilvania, din județele Sibiu și Brașov și-au mânat turmele de oi pe meleagurile Bărăganului. Mulţi dintre ei au poposit pe văile din jurul satului Mihai Viteazu, unde găseau

hrană şi apă din belşug. Şi-au aşezat stânile pe versantul sudic al văii, spre a fi feriţi de furia Crivăţului. La Mihai Viteazu erau la cale de o zi de Silistra, unde îşi vindeau produsele şi lâna Călăraşii. O bună parte dintre ei s-a aşezat definitiv aici. De la ei au rămas diferite denumiri: Movila Cujbei, Movila Neacşului, Valea Baba Ana.

Legenda spune că a fost odată un cioban frumos si voinic, voinic cât un brad şi vesel nevoie mare. Tot timpul era cu zâmbetul pe buze. De-l întrebau sătenii de unde este de fel, el le răspundea zâmbind: „Ia… de cole, de sub poala celui deal.” Îşi strâmbau oamenii gâtul tot uitându-se să vadă dealul, muntele.

„Apoi, oameni buni, nu s-a vedea el muntele cela de unde venii eu, dar nu-i prea departe.

Acum cât mi-e mie dor de soață și de copilă, în trei zile aș pune piciorul în sat la noi și tare bine i-ar părea Anei mele de m-ar vedea. Trei zile m-ar țuca. Hei, Ana, Ana, de-ai fi tu aici, crâșmăriță te-aș face.

Numele Anei se întipări adânc în memoria oamenilor. Cum îl chema pe cioban nimeni nu ştia, dar nici nu-l întrebau. Vorbind despre el, toţi îi spuneau Baciul Anei. Nu le-o descrisese oamenilor, dar ei şi-o închipuiau ca pe o zâna din poveşti. Cum căzu prima brumă, baciul Anei aduse lemne de la pădurea Helerca și se gospodări bine de iarnă. Localnicii se mirară când văzură că un cioban singur se încumeta să ierneze cu oile pe o vale ca aceea nestrăjuita de niciun pom.

- O să-ţi tulbure liniştea haitele de lupi….şi poate că-ţi vor număra oile şi găsindu-le prea multe, ţi le vor împuțina, îi spuneau localnicii în glumă.

- Am cinci câini bărbaţi…şi-s deprins cu aşa musafiri, le răspundea el şi-şi vedea mai departe de lucrul său, vorbind vesel, fie cu oile, fie cu câinii, fie cu uneltele de care se folosea la lucrul său. Cât va fi locuit singur pe această vale baciul Anei, nimeni nu ne poate preciza, destul că într-o vară apăru pe vale un han mare, săpat în pământ şi învelit în stuf. O hangiţa mândră şi sprintenă, ajutată de o fetiţa, servea veselă clienţii.

- Ana, Ana este.

De acum nu mai vorbeau decât de Ana: hanul Anei, baciul Anei, copila Anei, bunătatea Anei, dărnicia Anei. Niciun sărman nu pleca cu mâna goala din hanul Anei. Când se abătea vreun necaz asupra unei familii sărmane la Ana găsea ajutor şi mângâiere, îmbărbătare. Trecură ani şi ani şi Ana era tot mai harnică şi tot atât de sprintenă. Fetiţa ei crescuse mare şi din satele vecine multi tineri o doreau să le fie mireasă. Toţi părinţii cu feciori de însurat ar fi dorit-o de noră, dar într-o seară posomorâtă de toamna, hanul fu atacat de turci. Ana îi servise bine cu tot ce doreau, dar lifzele spurcate voiau fata si toţi banii. Au încercat să le ia cu forţa. S-a produs o încăierare. Ana, fiica şi soţul se apărară cu multă îndârjire, dar turcii fiind mai mulţi, îl omorâră pe baci, o răniră grav pe Ana, luară fata şi banii şi duşi au fost. A jelit Ana pe cei dragi ai ei, dar a continuat să conducă mai departe atât hanul, cât şi turma de oi. După aceasta tristă întâmplare, au trecut mai mulţi ani şi Ana trăia singură, localnicii o stimau şi o admirau atât de mult, încât ea a uitat cu timpul de baci şi de fiică.

Comportarea Anei faţă de poporul obidit devenise proverbială. Ea a trăit până la adânci bătrâneţi, pe acele locuri. Atât de mult au stimat-o localnicii, încât după moartea ei au numit acea vale „Baba Ana”.

Valea Baba Ana traversează câmpiile satelor Mihai Viteazu, Ulmu si Plevna. Bătrânii povesteau copiilor multe lucruri despre Baba Ana, femeia cinstită, harnică si foarte bună,

foarte darnică. Sunt câțiva oameni care afirma cu tărie ca Baba Ana a existat cu adevărat şi că prin anul 1908 încă se mai cunoştea destul de bine urma hanului Babei Ana.

Acest lucru îl credea şi povestitorul acestei legende, Popa Şerban Gheorghe alături de Maria Anton si Neculae Iatan.

LE COSTUME PROVENÇAL TRADITIONNEL

Elev Fărâmă Cătălin
Sursă: Fernand Benoit, La Provence et le Comtat Venaissin
Arts et traditions populaires, Aubanel, 1992
Clasa a XII-a E, Colegiul Național de Informatică Gr. Moisil Brașov
Prof. îndrumător Clinciu Alina Laura

Le costume provençal traditionnel comporte deux grandes variantes: le costume arlésien, dit aussi arlèse, ou provençal après que Frédéric Mistral ait relancé son port à la fin du XIX-ème siècle comme signe de l'identité culturelle de la Provence, et le costume comtadin, porté dans le Comtat Venaissin et jusqu'au nord de la Durance, y compris à Avignon. Encore utilisé le dimanche jusqu'au début du XX-ème siècle, son usage courant a progressivement disparu au cours de la première moitié du XX-ème siècle. Actuellement, il n'est porté qu'épisodiquement, par des groupes folkloriques ou lors de manifestations volontaristes de l'identité locale. Les deux types de costumes sont aisément identifiables dans leur version féminine : coiffe généralement sombre sur le haut du crâne couvrant uniquement le chignon, et silhouette « en sablier » très prononcé pour le costume arlésien, coiffe blanche à la grecque éventuellement recouverte d'une fichu de même couleur pour le costume comtadin. Selon les classes sociales, le tissu du costume change, mais dans chacun des deux grands styles, la coupe reste à peu-près la même.

Costumul tradițional provensal

Costumul tradițional provensal se prezintă sub două mari variante : costumul arlesian, numit și arlez sau provensal dup ce Fréderic Mistral a readus în atenție purtarea sa la sfârșitul secolului al XIX-lea ca semn de identitate culturală a regiunii Provence și costumul comtadin, purtat în Comtat Venaissin și până în nordul regiunii Durance, inclusiv la Avignon.

Folosit încă duminica până la începutul secolului al XX-lea, purtarea lui curentă a dispărut progresiv în prima jumătate a secolului al XX-lea. În prezent nu este purtat decât ocazional de către grupuri folclorice sau în timpul manifestărilor identității locale. Cele două tipuri de costume se pot identifica cu ușurință în versiunile lor feminine: scufie , în general închisă la culoare pe vârful capului, acoperind doar cocul și silueta „în șorț” în general foarte pronunțat pentru costumul arlesian, respectiv scufie albă în stil grecesc, în general acoperită de un batic de aceeați culoare pentru cel comtadin. În funcție de clasele sociale țesătura costumului se schimbă, dar în fiecare din cele două costume croiala rămâne aproximativ aceeași.

STRIGĂTURA DE HODAIŢĂ

Cules de Iacşa Tănase Şefan
Sursa de informare: Iacșa Atanasiu (76 ani), localitatea Tibru
Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, județul Alba
Profesor coordonator Corodeanu Marinela Alexandrina

La prinderea postului de Paşti, pentru alungarea duhurilor rele, la lăsarea întunericului se aprind focuri mari, de regulă pe dealuri, pentru a fi văzute de întreg satul. Se spune că, dacă focul este mare, în acel an nu vei avea parte de rele. Prinderea postului este şi perioada de ironizare a celor rămaşi necăsătoriţi. Celor care au pereche, dar nu s-au căsătorit, li se strigă următoarea strigătură:

Arii morii, morii ce ţî morii
Pe dealu’ lung
Trag mâţăle-n jug!
Da’ de mânat cin’ le mână?
Măria cu Ion de mână!
Şi ş-or făcut drum de ţară
Pân’ la Măria-n cămară!
Şi când or ieşit afară
Or fost plini de păpară!

Tot pentru cei necăsătoriţi, dar fără pereche de data aceasta, se făcea „ciuhă”. Aceasta era de fapt o legătură de jupi (paie de porumb), îmbrăcătă cu haine de femeie sau de bărbat, în

funcţie de persoana căreia îi era rezervată. Ciuha astfel gătită era apoi agăţată la poarta celei sau celui care nu avea pereche. Ciuha reprezenta perechea persoanei necăsătorite şi fără „drăguţă” sau „drăguţ”. Era în acelaşi timp o atenţionare directă că persoana în cauză are o vârstă şi ar trebui să îşi întemeieze o familie.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI

Cules de Lăpăduș Andreea Marcela
Sursa de informare: Hațegan Elisabeta, Hăpria, Alba Iulia
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesor coordonator Lăncrăjan Maria

CAPRA

Acest obicei ține, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Măștile care evocă la Vitleem personaje biblice sunt înlocuite aici de masca unui singur animal, al cărui nume variază de la o regiune la alta: cerb în Hunedoara, capră sau țurcă în Moldova și Ardeal, boriță (de la bour) în Transilvania de Sud. În Muntenia și Oltenia, capra e denumită „brezaia” (din cauza înfățișării pestrițe a măștii) și obiceiul se practică mai ales de Anul Nou.

Capra se alcătuiește dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se învelește cu hârtie roșie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunt tăiată și încrețită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi și o piele subțire cu păr pe ea. În dreptul ochilor se fac, în lemn, două scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, albe, cu pete negre, peste care se lipește hârtia neagră cu încrețituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură. Pe ceafă are patru cornițe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înșirate șiraguri de mărgele. În dosul coarnelor, se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea. În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mișcă în jurul unui cui care nu se vede. Această falcă este îmbrăcată precum capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băț lung de un cot, de care se ține capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoțel, iar de partea de dinapoi se află legată o sârmă. Dacă această sârmă se lasă slobodă, partea de

dinaintea fălcii de jos atârnă și astfel gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârmă, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Firește clopoțelul sună. Atât bățul, cât și sârma sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, pentru a sta umflată și a acoperi astfel pe cel ce va ține capra de băț, va clămpăni-o și va juca-o, are legate pe dinăuntru niște cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoțită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiții lăutari ce acompaniează dansul caprei. Capra saltă și se smucește, se rotește și se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului și a coregrafiei. Cercetătorii presupun că dansul caprei, precum și alte manifestări ale măștilor întâlnite în satele românești la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinate morții și renașterii divinității.

ÎMPĂRĂŢIA DE GHEAŢĂ - BASM

Cules de Mândrean Cosmin, Macavei George
Sursa de informare: bunica Vaida Aurelia, sat Asinip, jud. Alba
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Dogaru Simona şi Basarabă Mihaela

A fost odată ca niciodată, un prea frumos cavaler al zăpezii şi era unul la părinţi, mândru el în sine şi vestit prin popor că acesta va pleca în căutarea unei zeiţe a Împărăţiei de gheaţă.

Tânărul cavaler era foarte viteaz, curajos şi demn de soarta ce o va întâlni pe drum. Era un tânăr înalt, plin de viaţă, arătos, purta în cap o pălărie neagră cu o pană înfiptă în ea, cu cizme până la genunchi făcute din pielea cerbului răsăritean al iernii, avea o armură din argint despre care se spunea că străluceşte mai tare ca soarele dimineţii, iar în mâna stângă ţinea o sabie parcă ruptă din rai care putea spinteca lanţurile ce ţin închise ţinuturile de gheaţă. Avea ochii albastri ca un râu limpede şi curat, părul îi era blond bălai, zâmbetul îi era atat de frumos încât putea da toate fetele din împărăţia sa pe spate.

În călătoria sa, trebuia să treacă peste cinci mări şi cinci ţări dând în fiecare ţinut de câte un spân pe care trebuie să-l învingă pentru a trece peste ţinutul său şi să ajungă cât mai aproape la zeiţa împărăţiei regatului de gheaţă. Acesta dă de primul spân, pe care trebuie să-l învingă cu săgeţi. Bătălia a durat trei zile şi trei nopti, iar tânărul cavaler îl invinge pe primul spân cu o săgeata înfiptă în pieptul acestuia. Trecu la al doilea spân şi trebuia să ghicească o ghicitoarea pentru a trece în următorul tarâm. Acesta trecu cu uşurinţă de al doilea spân şi merse mai departe. Pe al treilea spân trebuia să-l întreacă într-o cursa de cai, învingând cu greu acest spân, trecu şi de el. Ajungând în al patrulea ţinut, acolo descoperă o serie de testari respectiv păşitul deasupra norilor, călătoria în fântâna fără fund, dar acesta se impune încercărilor şi îsi asumă lupta cu ultimul şi cel mai greu spân. Ajuns în ultimul tărâm, tânărul este pregătit de bătălia cu ultimul spân având o luptă foarte dificilă durând şapte zile şi şapte nopţi, reuşind să îl învingă pe acesta. Cu o ultimă putere reuşeşte să îl infrângă în drumul său spre ţinutul gheţii.

Reuşind să spargă lacătele ţinutului gheţii ajungând la zeiţa zăpezii, acesta reuşeşte cu zâmbetul lui s-o dea pe spate şi cu ochii şi părul lui bălai reuşeşte să o cucerească pe zeiţa zăpezii. Au facut o nunta cu toţi oamenii din ţinuturile apropiate. Nunta a durat cinci zile pline de veselie şi cântece şi au trăit până la adânci bătrâneţi. Şi-am încălecat pe o şa şi v-am spus povestea mea.

ORALITATEA

Cules de Muntean Raluca
Sursa de informare: Voinea Gheorghe, 89 de ani
Colegiul Naţional de Informatică „Gr. Moisil” Braşov
Profesor coordonator Iancău Raluca

Literatura populară reprezintă o parte esenţială a folclorului naţional, aceasta fiind oglinda spiritualităţii româneşti, întrucât evidenţiază gândirea colectivă, sentimentele şi trăirile poporului. Din literatura populară se desprind modele comportamentale, fiind ridicate la rang suprem calităţi precum dreptatea, adevărul, cinstea şi bunătatea.

Speciile ce se încadrează în acest tip de literatură sunt: balada populară, doina, basmul şi legenda, toate având atât caracteristici comune, cât şi trăsături distincte.

În primul rând, toate speciile menţionate respectă particularităţile definitorii literaturii populare. Tema abordată în operele populare este, de cele mai multe ori, redată de strânsa comuniune dintre om şi natură. De-a lungul timpurilor, această temă a fost dezvoltată şi modificată, astfel că profunzimea fiecărei creaţii permite identificarea altor teme secundare precum: istoria (în legenda ,,Dragoş Vodă”), pasiunea faţă de profesie şi dragostea maternă (în balada ,,Mioriţa”), lupta dintre bine şi rău (în basmul ,,Prâslea cel voinic şi merele de aur”).

Operele pot fi scrise atât în versuri cât şi în proză, iar acest lucru duce la identificarea unor diferenţe la nivelul caracterelor tipic populare. Versurile baladei, doinei şi, uneori, ale legendei respectă o ritmicitate melodică, fapt ce susţine prezenţa caracterului sincretic, caracter ce lipseşte din operele scrise în proză. Datorită prezenţei rigorilor de versificaţie comune: versuri cu măsura de 7-8 silabe, rimă împerecheată sau monorimă şi ritm trohaic, textul poate fi cântat sau însoţit de acompaniament muzical. Spre deosebire de acesta, caracterul anonim este prezent în toate operele populare. În ciuda acestui fapt, este cunoscut, în unele opere, cel care a cules, modificat şi publicat opera (în basmul ,,Prâslea cel voinic şi merele de aur” autorul e anonim, dar se cunoaşte persoana ce a cules textul - Petre Ispirescu). De asemenea, caracterul oral şi cel colectiv se regăsesc în toate operele populare, ele fiind transmise prin viu grai şi create de mai multe persoane.

Prezenţa mărcilor oralităţii îşi pune amprenta asupra tuturor operelor populare. Regionalismele şi arhaismele fonetice şi lexicale ,,câne”, ,,sirep”, ,,să stâmpere”, ,,jele”, ,,ghioaga”, „(cărţi de) cetit”, sugerează spaţiul de unde au fost culese operele, fiind dovezi ale vechimii şi frumuseţii acestor creaţii. Cele mai multe specii populare prezintă spaţiul rural, folosirea interjecţiilor sugerând implicarea afectivă a autorului ,,mări”, ,,savai”. De asemenea, la baza limbajului utilizat în aceste opere stau expresii, simboluri, proverbe şi zicători populare susţinându-se astfel înţelepciunea poporului ,,a căzut o stea”, ,,să-mi fii de ajutor”. Dativul etic, prezent în toate operele literaturii populare, ajută la evidenţierea relaţiilor dintre personaje (în balada ,,Mioriţa” este prezentată dragostea măicuţei bătrâne faţă de fiul ei ,,Cine mi-au văzut”) sau a celor dintre autor şi personaje.

În al doilea rând, aceste specii sunt diferenţiate printr-o serie de caracteristici specifice fiecăreia dintre ele, acest lucru făcând posibilă distincţia lor. Un prim criteriu de distincţie între acestea este redat de genul din care fiecare face parte. Doina este singura ce aparţine genului liric, balada, basmul şi legenda fiind opere epice, în care sunt prezentate întâmplări săvârşite de personaje.

Fiind specii diferite, ficare are un scop propriu, şi modalităţi diversificate de a îl atinge.

Doina este opera lirică în care sunt prezentate sentimente puternice de dor, jale, cătănie sau revoltă. În cadrul basmului se urmăreşte comportamentul demn de admirat al eroului principal, care reprezintă un ideal, un model în viaţă, acesta câştigând numai prin bunătate, dreptate, curaj şi credinţă lupta cu răul. Asemănătoare cu basmul este balada populară. Aceasta prezintă întâmplări fantastice din trecutul îndepărtat, calităţile protagonistului fiind ridicate la rang suprem şi puse în opoziţie cu defectele personajelor negative, prin intermediul antitezei. Uneori, în balade sunt prezente formule tipice, cu rolul de a delimita părţile operei (,,Foicica fagului”, ,,Foicică de rogoz”, „Foicică micşunea”), acest lucru întâlnindu-se şi în cadrul basmului, unde sunt folosite formule iniţiale, mediane şi finale (,,A fost odată ca niciodată”, ,,Şi se luptară, se luptară, zi de vară, pâna seara”, ,,Şi încălicai pe-o şa şi v-o spusei dumneavoastră aşa”). O caracteristică definitorie ce diferenţiază balada populară de basm este reprezentată de deznodământ. În timp ce basmul se finalizează într-o notă veselă, balada are un şfârşit tragic, cauzat de cele mai multe ori de moartea personajului principal. Legenda prezintă întâmplări fabuloase, ce oferă explicaţii cu privire la originea şi formarea unor obiecte, fenomene ale naturii, animale sau plante, pornind de la evenimente reale.

Toate aceste specii prezintă, deci, întâmplări, sentimente sau trăiri, ce au fost transformate de imaginaţia autorului anonim, în combinaţii armonioase dintre real şi fantastic.

În concluzie, doina, balada populară, basmul şi legenda au numeroase trăsături comune, dar şi caracteristici ce le diferenţiază, astfel evidenţiindu-se expresivitatea şi complexitatea literaturii populare.

ÎMPLETITUL PAPUREI

Cules de Nicula Andreea Diana
Sursa de informare: Humaciu Sofia, localitatea Cricău
Şcoala Gimnazială „Decebal”,Cricău, judeţul Alba
Profesor coordonator Găldean Elena

Împletitul papurei este un obicei străvechi al zonei noastre, prin care oamenii au început să-şi cureţe papucii atunci când intrau în casă. Papura se aduna de pe hotar, din locuri pline de apă.

Femeile mergeau împreună cu bărbaţii lor cu carul şi începeau să secere papura şi să o facă snopi. După ce îşi umpleau carul cu papură, mergeau acasă, lăsându-o să se usuce timp de 7-10 zile, apoi începea prelucrarea ei de către femei. Se lua rând pe rând câte un snop, se ducea în casă, iar apoi începeau să o împletească pe o furcă, furca aceasta era confecţionată dintr-un lemn cu două crăci prin care trecea împletitura.

La un moment dat, se aduna multă împletitură şi se făceau colaci foarte mari. Apoi femeile, ce aveau o uşă pătrată care era făcută din patru laţuri cu foarte multe cuie pe ea, îşi luau colacul pe care l-au împletit şi începeau să îl tragă pe uşă, deoarece acolo era ultima manevră pentru ştergătoare.

La sfârşit, când erau mai multe ştergători, erau duse în sat şi vândute pe bani sau pe produse alimentare.

SBURĂTORUL

Cules de Pavel Naomi, Dobrescu Larisa Maria
Sursa de informare: Vasile Alecsandri
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesori coordonatori Dogaru Simona, Cacovean Simona

„Dragă, dragă sorioară,
Nu știi cânticul ce spune
Că prin frunzi când se strecoară
Raza zilei ce apune,
Sburătorul se aruncă
La copila care vine
Să culeagă fragi în luncă,
Putrând flori la sân ca tine?

Fragii el din poală-i fură
Cu-a sa mână nevăzută,
Și pe frunte și pe gură
El o mușcă și-o sărută.
Soro, buza-ți mușcată?
Fragii, poți să le duci dorul.
Spune,-n lunca-ntunecată
Nu-ntâlniș](i pe Sburătorul?”

„Dragă sorioară, dragă,
Cânticul mai spune încă
De-acel duh c-ades se leagă,
Când e umbra mai adâncă,
De copila mândră, albă,
Ce culege viorele,
Purtând pe ea scumpă salbă,
Scumpă salbă de mărgele.

Salba el râzând i-o strică
Cu-o plăcută dismierdare
Și de fiește mărgică
Lasă-o dulce sărutare.
Pe sân, dragă ești mușcată!
Salba poți ca să-i duci dorul.
Spune,-n lunca-ntunecată
Nu-ntâlniș](i pe Sburătorul?”

Astfel vesel pe-o cărare
Glumeau gingașele fete.
Iar în luncă stă la zare
Doi voinici cu negre plete,
Și, cântând în poieniță,
Aninau cu veselie
Unu-o salbă-n chinguliță,
Altul flori la pălărie.

DATINI ŞI OBICEIURI DE ANUL NOU

Cules de Patacă Pavel - Cosmin
Sursa de informare: *Monografia oraşului Flămânzi,*
Petru Munteanu
Liceul Tehnologic ,,Nicolae Bălcescu”, Flămânzi, județul Botoșani
Profesor coordonator Bălășanu Liliana - Nicoleta

Pluguşorul. De Anul Nou se umblă cu ,,Pluguşorul” o echipă formată din: urător, care sună din clopoţel în tempo rar ţinând de mânerul la care se pune, de obicei, un mănunchi de busuioc, (în ultimii ani pe o lopăţică de lemn se aşază mai mulţi clopoţei) cel care trage ,,buhaiul” făcut dintr-o cofă sau putinică mică fără fund şi cel care ,,hăieşte” imitând îndemnul boilor de pe brazdă, iar unul pocneşte din harapnic. Uneori se mai adaugă un fluieraş sau un acordeonist care cântă o melodie specifică Anului Nou.

Cu capra. Alte cete de flăcăi umblă cu capra distribuindu-se rolurile astfel: un tânăr este capră, altul este însoţitorul caprei urmând după ei alţi doi-trei tineri mascaţi, îmbrăcaţi în diferite costume şi cu măşti care însoţesc capra. Era obiceiul ca flăcăul din ceata caprei, care a scos pentru prima dată fata la joc, să fie recompensat de ea închinându-i un colac când vine capra la casa ei.

Cu căiuţii. Este un alt joc frumos în care o formaţie de 6-8 tineri sunt îmbrăcaţi în căiuţi, în uniforme de călăraşi, conduşi de un arnăut. Ei sunt însoţiţi de un fluieraş sau chiar de 2-3 lăutari care cântă melodii specifice acestui obicei, iar tinerii joacă în formaţie căiuţii.

Cu ursul. Acest obicei cuprindea un flăcău sau doi îmbrăcaţi într-o piele ce imita blana ursului şi ursarul care conducea ursul, ce imita obiceiul de odinioară când ţiganii conduceau un urs adevărat ce dădea reprezentaţii prin sate. Alaiul este însoţit de un fluierar şi de 2-3 mascaţi ce iscau râsul celor prezenţi la reprezentaţiile date de urs.

Banda lui Jianu. Este un alt obicei care aduce un omagiu haiducilor de altădată. La această formaţie se respectă un text vechi căruia, în decursul timpului i s-au adus modificări.

BANDA LUI JIANU

Din satul şi comuna Nicolae Bălcescu

Culese de la Gheorghe Ungureanu

PERSONAJELE:

Codreanu, Gruia, Dalic, Jianu, Căpitanul, Vânătorul, Porumbiţa, Dragoş, Ciobanul

TRADIŢII ŞI OBICEIURI ALE ROMÂNILOR

Cules de Popa Sergiu Darius
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian” Alba Iulia
Profesor coordonator Lăncrănjan Maria

Încă din cele mai vechi timpuri, tradiția și familia au fost cele mai importante aspecte care stau la baza formării și existenței unui popor. Tradițiile sunt cele mai de preț valori prin care un popor își poate asigura autenticitatea. Ele ne conduc spre anii în care poporul era în stadiul de formare. Trecutul a reprezentat dintotdeauna o meditație profundă asupra omului și a creațiilor sale. Astfel, tradițiile surprind mentalitățile unei societăți de mult apuse, dar evidențiază și influența, de cele mai multe ori benefică asupra vieții morale și spirituale a omului modern.

Una dintre cele mai frumoase purtătoare de valori morale şi spirituale, specific românească, este „Dragobetele” sau „Cap de primăvară”.

Am ales să mă opresc asupra acestei tradiții poate și pentru faptul că face referire la sentimentul sacru dat de Dumnezeu omului – IUBIREA.

Dragobetele se sărbătorește în fiecare an pe data de 24 Februarie, dar în anumite zone ale României pe 1, 3 sau 25 Martie.

Omul simplu, întotdeauna a căutat să stabilească o legatură de suflet între sărbătoare și viața lui de zi cu zi. Etnografii susțin faptul că numele sărbătorii provine din slava veche și se leagă de o sărbătoare creştină numită „Aflarea capului Sfântului Ioan Botezatorul”. Denumirea de „Dragobete” s-a impus pe arii extinse, în primul rând în sud și sud-vest, iar după anul 1990 a ajuns să fie considerată sărbătoarea dragostei române.

Dragobetele e considerat, în mitologia populară, un tânăr frumos, puternic, inspirator al iubirii sincere. Conform credinței populare, cine participă la această sărbătoare ar fi ferit de bolile anului și mai ales de febră.

Fetele si băieții se întâlneau in fața bisericilor și plecau să caute prin codri flori de primăvară. Fetele se întorceau în sat alergând, fiind un obicei numit „zburătorit” urmărite de câte un băiat căruia i-au căzut dragi. Dacă baiatul era sprinten, iar fata îl plăcea, aceasta îl săruta în public. Acest sărut constituia semnul unei logodne și anunța o viitoare căsătorie. De aici provine și expresia populară „Dragobetele sărută fetele”. Fetele îndrăgostite strângeau seara ultimele rămășițe de zăpadă, iar apa topită era folosită pe parcursul anului pentru înfrumusețare. De asemenea, fetele îndrăgostite se culcau cu diferite flori cum ar fi „Floarea iubirii” sub pernă, iar dacă îl visau pe cel iubit, se spunea că era un semn „divin”.

În contextul modernității noastre, aceste credințe reprezintă o importantă dovadă de continuitate a elementului dacic. În apropierea sărbătorii, au loc tot felul de manifestări culturale și spirituale: târguri, întruniri ale meșterilor populari, expoziții de mărțișoare, etc. Purtătoare de valori morale și spirituale ale poporului român, tradițiile și obiceiurile asigură autenticitatea și continuitatea acestora și prin valoroase opere de artă pe care le-au inspirat marilor creatori. Astfel, amintesc de mituri și legende specifice sufletului românesc: Legenda Meșterului Manole, Mitul Zburătorului, Mitul Mioritic, Mitul Marii Treceri etc.

Aşadar, tradiţiile şi obiceiurile evidenţiază cel mai autentic bogăţia sufletească şi spirituală a poporului român pe care istoria le conservă, iar literatura le transpune, de cele mai multe ori într-o viziune bogată de filozofia de viaţă a omului simplu din popor. De-a lungul timpului, familia tradiţională românească a cultivat în mintea şi sufletul mai multor generaţii aceste valori.

Cu toate că şi familia modernă asigură armonie, respect, dragoste între membrii ei, tinerii în drumul lor spre maturizare, nu mai păstrează o legătură atât de profundă cu tradiţiile şi obiceiurile străvechi. Chiar dacă anumite tradiţii dragi românului par de mult apuse şi în contextul acestei modernităţi, foarte multe familii se întorc cu nostalgie spre frumuseţea şi expresivitatea lor.

Cele mai frumoase sărbători sunt cele petrecute în sânul familiei. Dacă ritmul în care trăim nu ne prea permite nostalgia copilăriei, adolescenţei, fiecare dintre noi, chiar cu sacrificii, se întoarce cu gândul spre tradiţiile creştine care caracterizează poporul român.

În concluzie, consider că aceste valori sunt esenţiale si cred cu tărie că fără ele nu ne vom cunoaşte niciodată identitatea.

LĂSATA SECULUI

Cules de Roff Emanuela Estera
Sursa de informare: cartea „Tradiţii şi obiceiuri româneşti”
Colegiul Economic „Dionisie Pop Marţian” Alba Iulia
Profesor coordinator: Lancrăjan Maria

Lăsata Secului reprezintă o sărbătoare ce semnifică ultima zi, când se mai poate mânca „de dulce”, înainte de a începe unul din cele patru mari posturi rânduite în Biserica Ortodoxă (Postul Naşterii Domnului, Postul Sfintelor Paşti, Postul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi Postul Adormirii Maicii Domului).

Postul cel Mare sau Postul Sfintelor Paşti, este singurul care are două Lăsata Secului, unul pentru carne (Duminica Înfricoşatei Judecăţi), celălalt pentru lactate, ouă şi peşte (Duminica Izgonirii lui Adam din Rai).

În lumea satului, Lăsata Secului de Paşti păstrează acte rituale specifice unui început de An Agrar celebrat la echinocţiul de primăvară.

Lăsata Secului este momentul de cumpănă dintre vechiul şi noul An Agrar un scenariu ritual de îmbătrânire şi înnoire a timpului, în care ritualurile şi datinile pregătesc evenimentul şi-l consfinţesc – adică sunt împărţite simetric într-un ciclu de sărbători care au loc de-a lungul a două săptămâni, o parte dintre ele fiind celebrate înaintea Lăsatului Secului în „Săptămâna Nebunilor”, altele după, în săptămâna „Caii lui Santoader”.

Sărbătorile tradiţionale desfăşurate pe parcursul acestor două săptămâni sunt despărţite simetric de sărbătoarea nocturnă a Lăsatului de Sec, cunoscută sub diferite denumiri zonale:

Strigătul peste sat, Priveghiul cel Mare, Alimori, Hodaite etc. și păstrează anumite elemente care sunt specifice nopții dintre ani.

Obiceiuri ce premerg Lăsata Secului de Paști

Revelionul Lasatei Secului este considerat punctul central al ritualurilor desfășurate de-a lungul a două săptămâni, are loc în sâmbăta sau duminica dinainte de Lăsata Secului de carne (deci înaintea Săptămânii albe) o sărbătoarea asemănătoare cu Revelionul care, în funcție de zonele geografice, poartă denumiri diferite precum: La Zapostit (Lăsatul Secului), Priveghiul cel Mare (priveghi-termen care definește orice petrecere nocturnă), Alimori (nume dat roții de foc, cu altă semnificație specială), Hodaite (nuia cu două crengi între care se pun paie, panuse de porumb, fân și se dă foc), Opaiț (denumirea vine de la arhaicul instrument de iluminat), dar, în esență, tradiția este similară.

Sărbătoarea se desfășura o noapte întreagă, sub cerul liber și era un prilej colectiv de veselie a întregii comunități sătești, la care toți trebuia să ia parte. Ca în toate marile evenimente colective din viața satului și acum se aprind pe dealuri focuri rituale (fiecare aducând lemne, paie sau coceni de porumb) în jurul cărora se strâng, cu mic, cu mare și petrec până dimineața, se cântă, se chiuie, se joacă, se fac „strigături peste sat” asemănătoare cu cele de la Anul Nou sau din sâmbăta Paștelui. Scopul lor era identic – prin comunicarea faptelor urâte făcute de diferiți membri ai comunității sătești, ei erau iertați și purificați.

Punctul culminant al serbării era incinerarea în câmp liber a unei păpuși făcute din paie. După unii cercetători, aceasta presupune că în vremuri ancestrale, la ceremoniile înnoirii timpului existau jertfe umane. Pe de altă parte, obiceiul Păpușii din paie - existent aproape la toate popoarele și practicat și acum (a se vedea tradițiile secerișului) sugerează că, de fapt, ar fi o practică de stimulare magică a fertilității pământului.

Săptămâna Nebunilor coincide cu „Săptămâna brânzei”, denumită și „ Săptămâna albă”, în care, pentru a se putea pregăti treptat intrarea în Postul Mare, după ospețele din „Câșlegii de Iarnă” (perioada între Crăciun și Lăsatul Secului, când se fac petreceri, nunți, oamenii se distrează, se mănâncă de toate – de fapt se fac abuzuri), se elimină din alimentație carnea și „clisa” (slănină) și sunt admise brânzeturi, lactate și ouă.

Numele de „Săptămâna Nebunilor” are două semnificații. Pe de o parte, în unele zone ale țării ca Banat, Muntenia, Transilvania – era perioada îngăduită să se căsătorească cei care n-au reușit să facă asta în timpul petrecerilor – deci a Câșlegilor. Cea de-a doua - Săptămână Nebunilor este legată de crearea imaginii de îmbătrânire, moarte și renaștere a timpului calendaristic – identic acum la Anul Nou Agrar, cu cel al Anului Nou calendaristic.

În Joia Furnicilor situată în Săptămâna Albă, femeile aduceau ofrande acestor insecte, făcând o turtă din făină sau mălai, pe care o ungeau cu unt sau brânză și o puneau pe un mușuroi, crezând astfel că acestea nu vor face pagube în timpul verii.

Legarea grânelor este o datină celebrată de Lăsata Secului, pentru ca păsările și alte dăunătoare să nu distrugă recolta. Tradiția este ca, peste zi, să nu se pună deloc mâna pe cereale și nici să se dea din acestea de mâncare la păsări și animale, doarece superstiția este că atunci recolta va fi distrusă pe câmp de păsări și dăunători. Seara însă, se iau grăunțe diferite în gură, se iese în curte și, stând cu ochii închiși, se scuipă la orătăniile curții, apoi se spune: „cum nu văd eu acuma nimic, așa să nu vadă nici păsările holda mea”.

Baterea alviței (halviței) reprezintă un alt obicei de Lăsata Secului, de fapt o ceremonie practicată în sudul țării. Este tot un prilej de mare veselie colectivă, o petrecere

tinerească organizată mai ales de către adolescenți. Alvița legată cu o sfoară, este plimbată prin fața tinerilor care organizați pe echipe de câte doi, cu mâinile legate la spate, încearcă s-o prindă cu gură, lucru extrem de dificil, cel mai ades reușind doar să se murdărească pe față și pe haine.

Vergelul sau refenelele sunt petreceri din comunitatea satului, care au loc în duminica Lasatei Secului. Este, de fapt, ultimul prilej de distracție colectivă, înainte de a se intra în perioada Postului Paștilor. Sărbătoarea are loc după asfințitul soarelui și este legată prin tematica de ceremonialul Mascaților, dar se reduce doar la un schimb de strigături satirice, chiar răutăcioase – refenele între fetele bătrâne și „tomnaticii” ce au rămas necăsătoriți.

Obiceiuri de după Lăsata Secului de Paști

În Săptămâna Caii lui Santoader, a două parte a ciclului, viața intră în normal: spațiul este purificat cu ajutorul Santoaderilor și focurilor rituale: roata de foc, Hodaitele etc.

Cu acest prilej se fac urări de sănătate și rod bogat, oamenii se împăca etc. Aceste zile, cu obiceiuri, acte rituale și practici magice, poartă diferite denumiri: Marțea Santoaderului, Vinerea Santoaderului, Joia Iepelor, Sâmbătă Santoaderului.

Se spune despre Santoaderi că sunt o herghelie divină, formată din opt feciori frumoși, îmbrăcați în costume populare de sărbătoare, cu copite în opinci și cozi de cal în cioareci, condusă de Santoaderul cel Mare sau Santoaderul cel Șchiop. Despre Caii lui Santoader se credea că intră prin casele cu șezători și iau fetele la joc, zboară cu ele, le lovesc cu copitele etc. De aceea, fetele nu părăsesc locuința în Săptămâna Caii lui Santoader, nu merg la șezătoare.

Sărbătoarea cucilor este o datină de primăvară cu rol de purificare. Cucii sunt, de fapt, flăcăi ce poartă fuste, mascați cu o glugă special alcătuită, din pânză de cânepă, cu aplicații din lână, broderii, hârtie colorată, fulgi, pene și două coarne înalte, legate între ele ca o scară. Ei au un clopot în spate și un băț în mână, iar în dimineața de Lăsata Secului sau a doua zi, alergau după copii și femei, uneori chiar îi trânteau. După amiază, purtau o nuia de care era legată o opincă, cu care atingeau pe trecători. Spre seară mergeau pe la casele oamenilor și încingeau hore. Superstițiile legate de ei sunt multe, cea mai importantă este: „Dacă omul sau oricine nu primește vreo lovitură de la cuci în această zi, se zice că acela nu va fi sănătos peste an.“

Lunea curată, prima zi după Lăsatul Secului, era consacrată preparării borșului, aliment nelipsit din Postul Paștelui. Metoda preparării nu era întâmplătoare ci se făceau „vrăji, descântece, gesturi și formule magice care garantau fermentarea, puritatea și calitatea tămăduitoare de boli, la trecerea de la iarnă la primăvară.

Marțea vaselor denumea ziua în care vasele folosite pentru mâncarea „de dulce” se spălau cu leșie pentru a fi purificate în vederea mâncării de post, se procură „piatra vânătă” (pentru stropirea viței-de-vie împotriva manei), se strângea zăpada netopită, pentru a se face apa folosită în rituri magice de înfrumusețare sau pentru a se stropi ritual podelele când se măturau, se făceau farmece și vrăji.

Miercurea strâmbă era o sărbătoare ținută pentru sănătatea oamenilor, mai ales pentru prevenirea paraliziilor.

Joia iepelor era celebrată prin diferite interdicții de muncă, pentru a asigura sănătatea animalelor, mai ales a cailor.

Vinerea Santoaderului, vinerea de după Lăsatul Secului de Paște, îi este dedicată unuia dintre Caii lui Santoader și este așteptată cu interes de fetele nemăritate și de tinerele neveste. Înainte de răsăritul soarelui, fetele scot rădăcina homanului, iarba cu întrebuințări în medicina populară, în vrăji și în descântece.

Planta cunoscută și sub numele de Iarba Mare era invocată în ziua de vineri, după Lăsatul Secului de Paști, să dea frumusețe și păr bogat fetelor și nevestelor. Dimineața, înainte de răsăritul soarelui, fetele căutau și scoteau din pământ rădăcina Homanului, cinsteau cu sare și pâine pământul în care a crescut și-l invocau pe Santoaderul cel Mare: „Toadere, Santoadere,/ Dă cosiță fetelor/ Cât e coada iepelor!”.

Sâmbăta Santoaderului se spune că aparține celui mai puternic și afurisit dintre Caii lui Santoader. Este ziua când se spală părul cu apa amintită, se tunde părul de pe fruntea vacilor (invocând același descântec de mai sus, pentru a crește părul fetelor) - ele nu au voie să iasă din casă fără a fi spalate deoarece „le mănâncă caii parul”, este ziua când fetele (trecute de 14 ani) își despart părul cu cărare la mijloc, semn că pot să fie introduse de flăcăi în hora satului.

Se fac mâncăruri speciale (boabe de grâu sau porumb fierte și îndulcite cu miere) se fac colaci din făină de grâu – denumiți Brândușei, care se dau de pomană. Se face coliva de sufletul morților, denumită Coliva lui Santoader și se duce la biserică și cimitir. Credința este că dacă o parte este păstrată și mâncată peste an, te apără de friguri.

CÂNTECUL LUI TERENTE

Cules de Rusu Narcisa
Sursa de informare: cartea „La gura Privalului - colinde populare din comuna Tufești, județul Brăila”
Colegiul Economic „Ion Ghica” Brăila
Profesor coordonator Berechet Steluța Claudia

Măi Terente, măi Terente
Mare negustor de fete,
Măi Terente, șăfu bălții,
Șăfu autorității,
Ai fost șăf pe la boieri
Și-ai trecut pe la bancheri
Ce mai tremurau dușmanii
Când le luai gologanii.

Hai, hai,
Cu Terente nu mai e de trai.

I-a scris carte lui Brătianu
C-o să-i ia airoplanu,
Dacă-l prine în județul lui.
Iar Brătianu, om cu cap
A vrut să-i facă pe plac
I-a promis niște chitanțe
Să-l numească la Finanțe.

Hai, hai,
Cu Terente nu mai e de trai.

ÎNTÂLNIREA CELOR CARE SE PLAC

Cules de Şandru Denisa Lăcrămioara
Sursa de informare: Şandru Valeria
Localitatea Cricău, Sat Tibru, Judeţ Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor coordonator Lazăr Dorina

Dragobetele este o sărbătoare cu rădăcini slave, de rit vechi, fiind considerată ziua iubirii.

O superstiţie de Dragobete spune că, dacă unei fete îi place de un anumit băiat, trebuie să facă tot ce îi stă în putinţă pentru a se întâlni cu el în aceea zi. Se spune că dacă nu se întâlneşte cu băiatul care i-a picat cu tronc, şansele de a fi împreună cu el sunt mici.

Potrivit unei alte tradiţii străvechi, de Dragobete, gospodinele trebuiau să semene busuioc în răsadniţe, apoi să aibă grijă de răsaduri până la Sfântul Gheorghe, când îl plantau afară în grădină. Ulterior, busuiocul semănat de Dragobete era folosit în descântece, farmece şi tratamente naturiste, deoarece se considera că avea puteri magice. În plus, fetele tinere îl foloseau în tot felul de ritualuri pentru a-şi visa ursitul.

NUNTA

Cules de Şandru Ilie Şefan
Sursa de informare: Şandru Mărioara (76 ani), Localitatea Tibru
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor coordonator Corodeanu Marinela Alexandrina

Momentele importante din viaţa omului (naşterea, căsătoria şi moartea) sunt însoţite de numeroase obiceiuri, care antrenează întreaga comunitate. O manifestare de proporţii este căsătoria.

Momentul căsătoriei propriu-zise are o serie de faze care preced nunta. Cu trei săptămâni înainte, viitorii miri duc prima invitaţie la nuntă preotului, care va face anunţul de cununie, citind invitaţia în două duminici la rând, cerând credincioşilor să anunţe dacă au ceva împotriva acelei cununii. Înainte cu o săptămână, tineri numiţi din partea miresei şi a mirelui invită sătenii la nuntă. Aceştia au o ploscă cu jin (vin) sau jinars (vinars, ţuică de prună), din care dau de băut celor pe care îi cheamă la nuntă. Rudele mirilor şi invitaţii merg să ajute la pregătiri. Femeile duc vinerea o găină, ouă şi făină pentru supa de tăiţei. Bucatele servite la masa de nuntă se pregătesc la casa unuia dintre miri, de către o socăciţă (bucătăreasă), ajutată de alţi oameni, bărbaţi şi femei rude ale mirilor.

Nunta începe sâmbăta. Feciorii vin la mire pentru a pleca împreună după nănaşi (naşi). Grupul de nuntaşi împreună cu mirele, însoţiţi de muzică, pornesc spre casa nănaşilor. Feciorii au în mână câte o sticlă de vin şi oferă vin sătenilor pe care îi întâlnesc în cale. Fetele au flori. Ajunşi la casa nănaşilor, tinerii care formează alaiul sunt serviţi cu prăjituri, cozonac şi vin. Mirele oferă nănaşei un buchet de flori, el ducând buchetul pentru mireasă. Alaiul se întoarce cu nănaşii la casa mirelui, unde vornicul, în numele mirelui, ia iertăciuni de la părinţii, fraţii şi surorile mirelui, apoi se îndreaptă spre casa miresei, până acolo mirele fiind însoţit de nănaşă. Vornicul ia şi aici iertăciuni de la părinţii, fraţii şi surorile miresei. Acest moment al iertăciunilor este impresionant, vornicul are o cuvântare adecvată pentru toate situaţiile. Acesta evocă momente din viaţa miresei petrecută alături de părinţi, despre copilărie, despre faptul că va pleca la altă casă, lipsind părinţii de un ajutor, cuvântare la care mireasa şi membrii familiei acesteia plâng. Plâng şi prietenele miresei care îi cântă acesteia cântecul miresei:

Ia-ţi mireasă ziua bună
De la tată, de la mumă,
De la fraţi dela surori,
De la grădina cu flori
Şi ți-l pune la bărbat
Că cu el te-ai cununat!

Este momentul în care mireasa realizează că vor avea loc schimbări majore în viaţa ei.

De la casa miresei, alaiul se îndreaptă spre biserică, pentru îndeplinirea cununiei religioase. Mireasa merge cu naşul, după ei vin mirele cu naşa, apoi celelalte rude, în fruntea lor fiind vornicul. După cununie, îndreptându-se spre locul unde are loc petrecerea, mireasa va fi însoţită de mire. Pe drum există posibilitatea să găsească drumul „legat”. Tinerii leagă calea cu o sfoară împodobită, dezlegând drumul doar dacă vor fi plătiţi, de regulă cu băutură, dar sunt acceptaţi şi bani. La intrarea în sala unde are loc petrecerea, femeile aruncă boabe de grâu şi strigă:

„Ţâpă grâu nu ţâpa pleavă
Că mirele-i om de treabă!
Ţâpaţi grâu, nu ţâpaţi sare
Că mirele-i gazdă mare!”

Petrecerea de nuntă ţine până dimineaţa, iar căsnicia speră toată lumea să dureze toată viaţa.

ROŞITUL OUĂLOR

Cules de Şoptirean Ioana
Sursa de informare: Şoptirean Emilia, Cricău
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, judeţul Alba
Profesor coordinator: Lazăr Dorina

Paştele este o sărbătoare creştinească. Cel mai răspândit obicei de Paşte este vopsirea ouălor roşii, care nu lipsesc de pe masă.

Există mai multe legende legate de obiceiul vopsirii ouălor în cultura românească. Cea mai populară dintre ele spune că Maica Domnului, care venise să-şi plângă fiul răstignit, a aşezat coşul cu ouă lângă cruce şi acestea au fost înroşite de sângele care picura din rănile lui Iisus.

Se spune că, în România, toate familiile servesc la masa de Paşte carnea de miel. Mielul este simbolul Mântuitorului Iisus care a fost sacrificat pentru a salva omenirea.

În noaptea de Înviere, credincioşii sunt încurajaţi să meargă la biserică şi să ia lumină. Trebuie să aducă de acasă o lumânare pe care o vor aprinde, de la lumânarea pe care o scoate părintele din altar. Lumina este simbolul Învierii. Cele mai multe familii păstrează restul de lumânare nearsă după slujbă, pe care o aprind însă în cursul anului în cazul în care au un necaz. La sfârşitul slujbei de Înviere preotul împarte tuturor Sfintele Paşti şi îi împărtăşeşte pe cei mici.

DIN LEGENDELE SATULUI
LEGENDA PEŞTERII HOŢULUI

Cules de Toma Bianca, clasa a VII-a
Sursa de informare: Preda Alecu, 93 de ani
Localitatea Albele, Comuna Bârsăneşti, Judeţul Bacău
Şcoala Gimnazială nr.1 Livezi, judeţul Bacău
Profesor coordonator Aron Adina Otilia

Se spune că demult tare era un om care fura bani, aur şi comori, pe care le ducea într-o peşteră, îm mijlocul muntelui. După ce s-a aflat că el este hoţul, oamenii l-au prins, l-au judecat şi l-au omorât. Până să îşi dea ultima suflare, hoţul a blestemat peştera ca să nu intre nimeni să îi ia comoara. De aceea astăzi se spune că acea comoară este blestemată şi păzită de diavoli, iar cine a îndrăznit să se ducă să o ia de acolo nu s-a mai întors niciodată. Mulţi oameni dornici de înavuţire au pierit în circumstanţe necunosute lângă acea peşteră şi sufletele lor încă rătăcesc pe acest pământ.

Puţin mai departe de această peşteră înfricoşătoare, se află un izvor puternic din care hoţul a băut apă, iar pe cât inima hoţului era foarte întunecată, pe atât apa izvorului era curată ca lacrima şi foarte rece.

OBICEIURI DE CRĂCIUN

Cules de Vornicu Delia
Sursa de informare: *Monografia oraşului Flămânzi,* Petru Munteanu
Liceul Tehnologic ,,Nicolae Bălcescu" Flămânzi, judeţul Botoşani
Profesor coordinator: Bălăşanu Liliana - Nicoleta

COLINDA

În seara zilei de 24 decembrie, în toate satele, cu excepţia satului Flămânzi, copiii merg cu colinda. Merg în grup de câte 2-3 şi recită la geamul gospodarilor un text care este diferit de cel de Anul Nou. Colinda are o temă religioasă legată de naşterea lui Iisus Hristos. Copiii care au colindat sunt răsplătiţi cu nuci sau cu covrigi.

Pe 25 decembrie, seara, merg cu colinda tinerii. Grupurile de tineri care merg cu colinda sunt însoţite şi de muzică. Ei merg de obicei pe la casele unde sunt fete de măritat. În satele Cordun, Poiana, Bosânceni şi o parte din satul N. Bălcescu tinerii, şi chiar unii gospodari, merg cu ,,hogitul", o colindă în limba ruteană, păstrată şi acum de la strămoşii celor veniţi pe aceste meleaguri din Bucovina.

Practicarea acestui obicei în satele sus amintite s-a făcut în permanenţă, cu toate că între anii 1948 – 1989 umblatul cu colinda a fost interzis. În această perioadă colinda se învăţa din familie, iar în prezent se învaţă diferite colinde în şcoală.

CU STEAUA

În cele trei zile cât durează sărbătorile Crăciunului, copiii merg pe la casele oamenilor cu steaua.

Steaua este confecţionată din şipci de lemn uscat, pentru a fi uşoare, fixate într-o cutie rotundă, având pe partea interioară o iconiţă. Steaua este împodobită cu hârtie colorată şi panglici de mătase de diferite culori. La fiecare colţ al stelei sunt agăţaţi şi nişte clopoţei care sunt folosiţi pentru a anunţa sosirea copiilor.

Înainte de anul 1948 se mergea alături de stea şi cu luceafărul, o stea mai mică, care cu ajutorul unor pârghii ingenios manevrate, se ridica singur în sus anunţând naşterea Mântuitorului.

De obicei cu steaua merg 3 copii, reprezentând cei trei magi. Uneori merg şi doi copii. Copiii cer acordul gazdelor să-i primească cu steaua şi dacă sunt de acord, ei vin în casă, se aşază cu faţa spre răsărit şi cântă pe un text ce aminteşte de naşterea lui Iisus Hristos.

Şi acest obicei a fost interzis în perioada 1948-1989 şi în prezent foarte puţini copii mai merg cu steaua.

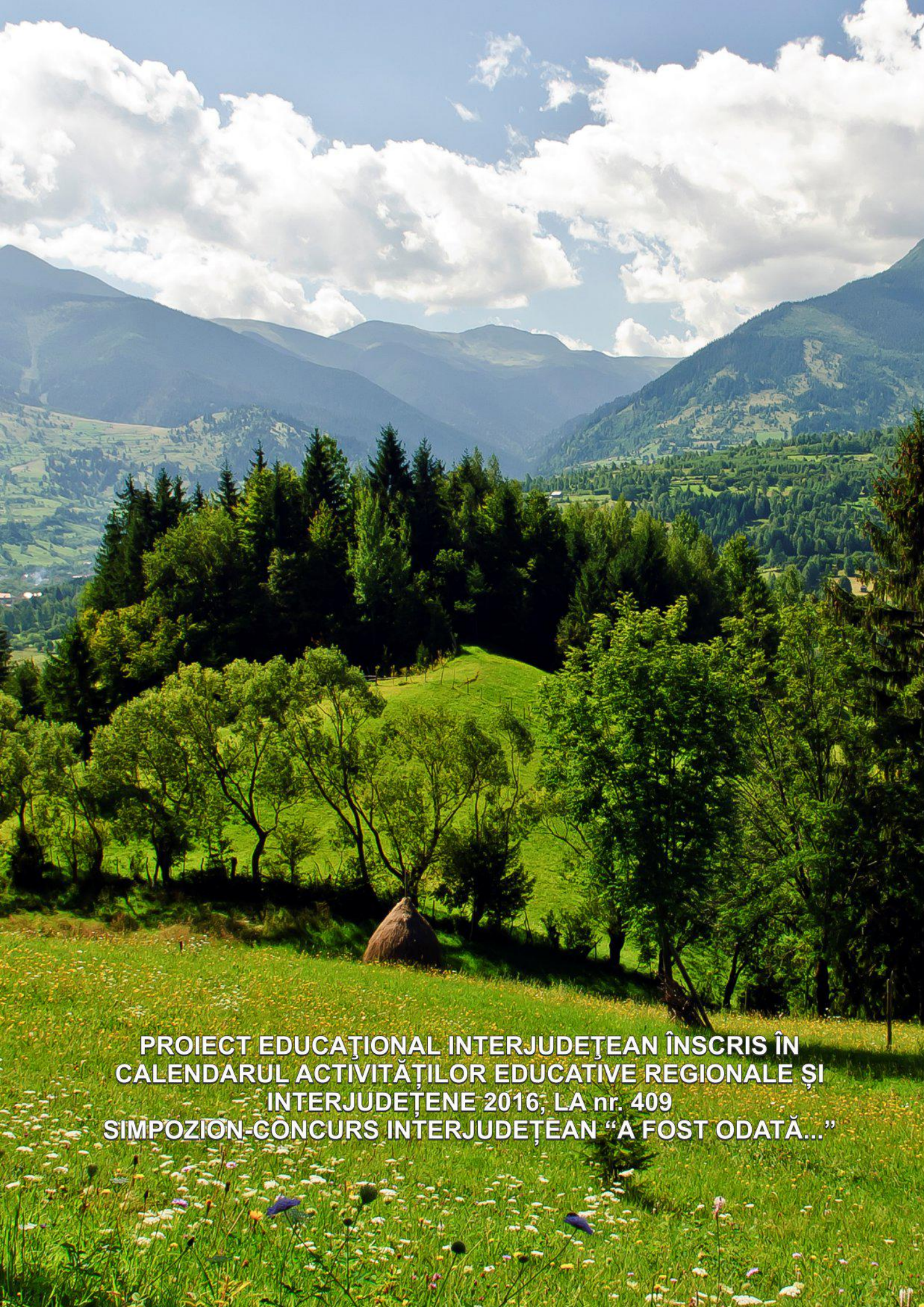

PROIECT EDUCAŢIONAL INTERJUDEŢEAN ÎNSCRIS ÎN CALENDARUL ACTIVITĂȚILOR EDUCATIVE REGIONALE ȘI INTERJUDEȚENE 2016, LA nr. 409

SIMPOZION-CONCURS INTERJUDEȚEAN “A FOST ODATĂ...”